

Den nye norske Straffelov af 22. Mai 1902.

(Første Artikel).

I

Den endnu til Udgangen af Aaret 1904 gjældende norske »Lov om Forbrydelser« er af 20. August 1842. Væsentlig bygget paa de tyske Straffelovbøger fra de nærmeste Aartier før dens Udgivelse, men med omhyggelig Hensyntagen til stedlige Forhold, og istandbragt efter en grundig Prøvning og Granskning af alle Enkeltheder, holdt den norske Lov af 1842 godt Maalet for sin Tid; og trods de Lapper, man i Aarenes Løb har givet dens Klædebon, bærer den sig endnu som en kraftig Veteran. Omtrent samtidig med, at Sverige og Danmark i 60-aarene fik sine Straffelve, blev den norske Straffelov underkastet sin første større Ændring. En endnn mere indgribende Bearbejdelse undergik den i 1874, særlig i den Retning, at Straffesatserne gennemgaaende formilddes. Bemærkningsværdig er Revisionen af 1874 blandt andet med Hensyn til Lovens Stilling til Dødsstraffens Anvendelse.

Den Bevægelse, som i de sidste Aartier af det netop forløbne Aarhundrede gjorde sig gjældende i Strafferetten over hele Europa, gav sig ogsaa Udslag i Fremsættelse af Plan til Udarbejdelse af en fuldstændig ny norsk Straffelov. Ved kgl. Resolution af 14. November 1885 nedsattes en Kommission med daværende Professor i Lovkyndighed Dr. *Bernhard Getz* som Formand. Ikke før Høsten 1886 kunde

Kommissionen paa Grund af andre samtidige Lovarbeider træde sammen, og der var da kun et ganske kort Samvær. Efter dette kastede imidlertid Formanden sig over det svære Arbeidsstof med en aldeles utrættelig Iver. Man tager ikke fejl ved at betegne Getz som Sjælen i det hele Reformarbeide. Ja de af ham alene leverede foreløbige Udkast har været i den Grad grundlæggende for den nye Lov, som den tilslut er bleven, at man næppe overdriver ved at kalde ham dens Fader, medens Kommissionens Medlemmer iøvrigt mest har været tildelt en Rolle, som ligner Fadernes. Det maa dog medgives, at en Sammenligning mellem de forskellige Udkast, som under Arbeidets Gang er trykte, er tilstrækkelig til at vise, at de Medkommitterede ikke har været udelukkende Sandpaastrøere — langt derfra. Og om den nye Lov kommer til at svare til de store Forventninger, man har gjort sig til den, saa har de Medkommitterede Krav paa sin Del af Æren, ligesom de ogsaa har sin Del af Ansvar for, hvad der ved Erfaring viser sig ikke at være, som det bør være. For den eller de Slegter, for hvem Straffeloven af 22. Mai 1902 skal være Hovednorm og Grundpillen for deres Retssikkerhed, faar man haabe, at Norges Lovgivningsmyndigheder nu ikke i sin Tillidsfuldhed overfor alt det, som har den desværre saa hastig borttrykkede geniale Forskers og Lovkjenders Stempel, har handlet for rask. Nedskriveren af disse Linier har altid næret og nærer endnu en vis Frygt i den Retning, men maa som god Patriot selvfølgelig ønske at blive gjort tilskamme.

Allerede i 1887, før Kommissionen var kommen synderlig ivei, fik den et Hverv, som naturligvis ikke kunde andet end bringe den en Tidlang paa Sidespor. Den 1ste Juli 1887 sanktioneredes den paa Lægmands Deltagelse i Paadømmelsen byggede norske Straffeprocesslov. Ved Skrivelse af 17. Juli 1887 blev derfor Straffelovkommissionen anmodet om, saasnart Omstændighederne tillod, at afgive Forslag om de Forandringer i den gjældende Straffelov,

som kunde antages paakrævede af Hensyn til Straffeprocess-reformen. I Løbet af 1888 afgaves dette Forslag, som ligger til Grund for de norske omfattende Strafferetsnoveller af 29. Juni 1889 og 28. Juni 1890, hvorved omstøbtes fuldstændig Kapitlerne om Drab, Legemsfornærmelser, Æresfornærmelser, Tyveri og Bedrageri, hvorhos i væsentlige Punkter gjordes Ændringer bl. a. i Kapitlerne om Forbrydelse mod Religion, Sedelighed, Mened, Krænkelser af andres Frihed, Røveri og andre Besiddelsesindgreb.

Kommissionsformanden Professor Getz blev, da den nye Straffeprocesslov skulde træde i Kraft, sat i Spidsen for den ved samme organiserede »Paatalemyndighed« som Rigsadvokat; og der faldt saaledes paa ham et betydeligt grundlæggende Arbejde ved Gjennemførelsen af det nye System.

Først da Rigsadvokat Getz efter nogen Tid — Vaaren 1891 — havde faaet Tjenestledighed, kom der igjen rigtig Fart i Straffelovsarbejdet. Et Udkast til Lov om Tvangsopdragelse (forkomne Børns Behandling) og til Reformen i Fængselslovgivningen samt om Behandling af Løsgjængere, Betlere og Drankere havde Kommissionen ogsaa haft Befatning med foruden den egentlige Straffelovreform. Med Hensyn til denne sidste blev endelig lagt til Grund for Kommissionens Forhandlinger et af sammes Formand udarbejdet fuldstændigt Udkast til ny Straffelov med tilhørende Motiver af 1893. I Mai 1896 afgav Kommissionen sin endelige Indstilling, omfattende:

Udkast til almindelig borgerlig Straffelov.

- - Lov om sammes Ikrafttræden.
- - Lov om Fængselsvæsenet og Frihedsstraffes Fuldbyrkelse.
- - Lov om civile og geistlige Tjenestemænds Disciplinærforseelser og Afskedigelse.
- - Lov indeholdende Forandringer i Straffeprocessloven af 1. Juli 1887, væsentlig som Følge af Strafferetsreformen (omfattende ikke langt fra 100 af Straffeprocesslovens henved 500 Paragrafer).

Uden nogen anden Gjennemgaaelse og Bearbejdelse af dette svære Materiale end den, som fandt Sted i Justitsdepartementet, blev Reformforslagene ved Propositioner Nr. 3, 24 og 25 for 1898—99 forelagt Stortinget. Dettets Justitskomite (et fast Udvalg af Thingets Medlemmer) havde Sagen under Behandling ved Siden af sine mange andre Gjøremaal fra Forsommeren 1899 til Februar 1900, da Komiteen afgav sin Indstilling om Straffeloven, ialt væsentligt i Tilslutning til den kongelige Proposition. Odelstinget besluttede i 1900 ikke at tage Sagen under Behandling under Paapegen af forskellige Ting, hvorimod gjordes Indvendinger.

Om Straffelovforslaget blev i December s. A. paany afgivet Proposition til det imidlertid af nye Valg udgaaede Storting. (Oth. Prp. Nr. 14 for 1900—01), hvorved der tildels var taget Hensyn til de af det forrige Storthings Justitskomite foreslaaede dog ikke mange Ændringer.

Den 11. Oktober 1901 afgav det nye Storthings Justitskomite, hvis Formand var nuværende Statsminister *Hagerup*, sin Indstilling, der i flere Retninger afveg mere og mindre fra det forelagte Regjeringsforslag.

Først over Nytaar 1902 kom Indstillingen til endelig Behandling i Odelsting og Lagthing, hvor der forhandlede meget indgaaende om adskillige Enkeltheder. Og ikke faa Ændringer gjordes under Thingforhandlingerne, tildels endog efter temmelig uforberedte Bænkeforslag.

Den 22. Mai 1902 blev den nye borgerlige Straffelov sanktioneret tilligemed Indførelsesloven samt den dertil knyttede Lov om Ændringer i Straffepocesloven af 1. Juli 1887 og en hel Række andre Love, hvoriblandt ogsaa en ny Militærstraffelov (afløsende den tidligere gjældende af 23. Marts 1866).

Naar man betænker, at den nye norske borgerlige Straffelov ikke blot tilsigter at optage i sig, hvad Lov om Forbrydelser af 20. August 1842 omfatter, men derhos ogsaa en næsten utallig Mængde af spredte Straffebestem-

møder i den norske Lovgivning helt fra Enevoldstiden til vore Dage, — og at den nye Straffelovs Indførelseslov bl. a. behandler vigtige civilretlige Emner, saa maa den Fart, hvorved Sagen er bleven fremmet, være egnet til at vække Betæneligheder. Andetsteds pleier dog saa svære Kodifikationslovverker at underkastes gjentagne Revisioner. Nogen særlig Hast med Reformen havde det unegtelig ikke, efterat man i 1888 og 1889 havde faaet indført i de mest anvendte og anvendelige Dele af Loven af 1842 væsentlig de samme Bestemmelser som den nye Straffelov nu indeholder.

I den endelige Storthingsbehandling af Loven af 1842 tog Norges juridiske Stolthed *A. M. Schweigaard* Del paa en meget fremtrædende Maade. Og havde man ikke ved Loven af 1902 i Stortinget havt nuværende Statsminister, men daværende Professor og Storthingsrepræsentant for Kristiania *Hagerup's* vældige Arbeidskraft, hans skarpe Forskerblik og rige Erfaring, hans dybe Indsigt i vor Lovgivning at støtte sig til ved Komiteforberedelsen og Sagens Behandling, saa vilde det have været rentud uforsvarligt at lade Loven gaa saa rask igjennem Forberedelserne, som man gjorde. *Getz* histod iøvrigt underhaanden stadig Justitskomiteen under dens Arbeide og fik udtale sig om gjorte Ændringer.

I den følgende Fremstilling af de mere bemærkningsværdige Bestemmelser i den nye norske Straffelov er disse væsentlig sammenholdt med gjældende norsk Lovgivning; en nærmere Indgaaen paa Sammenligningspunkter med Sveriges og Danmarks Straffelve vilde gjøre det foreliggende Arbeide altfor voluminøst. Dertil kommer ogsaa, at en fuldt tilfredsstillende Sammenligning maatte forudsætte et mere indgaaende Kjendskab til de to Nabolandes hele Lovgivning (udenfor den egentlige Strafferet), end Forf. af denne Fremstilling tør paastaa at besidde.

Det har imidlertid været søgt at tage alt muligt Hensyn til baade svenske og danske Læsere af dette Tidsskrift,

bl. a. ved det Omfang, i hvilket Lovtexter m. m. er gengivet; paa forskjellige Steder, hvor vedkommende Lovsteder regner op eller er at henføre til de eller de §§, er ogsaa disses Indhold kortelig angivet. Dette kan maaske være til Hinder for den hurtige Gjennemlæsning, men er sket af Hensyn til dem, der ikke har Adgang til at have ved Siden af under Læsningen den nye norske Lovs Text.

Foruden en ganske billig Udgave af Texten med Henvisninger, hvilken er et Særtryk af Norsk Lovtidendes 2den Afdeling og udgivet hos Grøndahl & Søn i Kristiania, er hos samme udkommet en med fuldstændigere Anmerkninger forsynet Udgave besørget af *T. Boye* og *A. Olafsen* samt en med Hensyn til Henvisninger adskillig mindre fyldig Textudgave ved *J. Parmann*, forlagt af »Det norske Aktieforslag«, som ogsaa er ganske billig. Den indeholder en Del Angivelser af Textændringer under Lovens Behandling paa Stortinget.

II.

Den nye norske almindelige Straffelov har, i Modsætning til den nugældende, fortløbende §-Numerering ialt 435 §§, hvortil knytter sig en Lov om den nye Straffelovs Ikrafttræden paa ialt 32 §§.

Straffelovens 1ste Del indeholder »almindelige Bestemmelser« (§§ 1—82) 2den Del »Forbrydelser« (§§ 83—323) og 3die Del »Forselser« (§§ 324—435).

Naar man kaster et Blik paa Kapiteloverskrifterne i den almindelige Del, falder det strax i Øinene, at man ikke har noget Kapitel om »Delagtighed«.

Allerede i en Afhandling af 1875 (i »Norsk Retstidende« f. 1876 S. 1 ff. ogsaa udgivet i Særtryk, som dog ikke har været i Boghandelen) traadte afdøde Rigsadvokat *Getz* i bestemt Opposition til det System, som endnu behersker omtrent alle andre Landes Straffelovgivning, nemlig at opstille en Række af særskilte Bestemmelser om Betingelserne for at straffe Deltagere, hvis Medvirken ikke efter de al-

mindelige strafferetslige Grundsætninger simpelthen gjør dem til Gjerningsmænd i Lovens Øjne*), og om Maalestokken for Straf for Deltagere.

I Kapitlet om »Grunde, hvorfor Straffen kan nedsættes og forhøies«, har man i § 58 den eneste Bestemmelse i den nye Lovs almindelige Del om Delagtighed. I § 58 bestemmes nemlig, at Straffen ved fleres Samvirken til et strafbart Øjemed kan nedsættes under det for Handlingen bestemte Lavmaal og i Tilfælde til en mildere Strafart for deres Vedkommende, som væsentlig er drevet til at medvirke ved deres afhængige Stilling til nogen anden af de skyldige, eller hvis Medvirkning har været af ringe Betydning i Forhold til andres. Hvor Straffen er Bøder kan saadanne Medskyldige endog helt fritages for Straf. Ellers tager Loven ikke egentlig Hensyn til Medhjælpens Art, naar blot denne kan betegnes som en Medvirken til det forbryderske Resultat. Udeladelsen af Delagtigheds-kapitlet i den almindelige Del har nødvendiggjort en udtrykkelig Tilføielse i de enkelte Straffebud om, at den, der gjør sig skyldig i den eller nærmere karakteriserede forbryderske Handling, »eller som medvirker dertil«, straffes saa og saa. Undertiden nævnes udtrykkelig Medvirkning »ved Forledelse eller Tilskyndelse«; saaledes §§ 218, 219, 242 og 342. I sidstnævnte § (angaaende Overtrædelse af ved Udvisning udfærdiget Forbud mod Tilbagevenden) er endog for saadan Medvirkning opstillet en særskilt Straffesats.

Om det nye System med Hensyn til Opstilling af Straffebestemmelser for Delagtighed har i den seneste Tid været skrevet adskilligt baade for og imod; dog synes ialtfald flere af de toneangivende tyske Theoretikere og da i første

*) T. Ex. ved Anstiftelse af Drab eller andre Forbrydelser ved sindssyge eller andre utilregnelige Personer som de umiddelbare Forøvere — eller ved mere umiddelbar Deltagelse i selve Gjerningens Forøvelse.

Række *v. Lisst* at ville slutte sig afgjort til *Getz**). En Ting er ialfald ubestridelig, og det er, at de forskellige Straffebud i 2den og 3die Del ikke har vundet i Korthed og Præcision ved Systemskiftet. At man ikke derved undgaar alle Vanskeligheder og Ulemper, som heftede ved den gamle Ordning, vil vistnok Tiden vise.

Som ovenfor antydet har den nye Lov opstillet Sondring mellem »Forbrydelser« og »Forseelser«, og i flere Henseender tillagt det forskellige Retsfølger, enten en begaaet Lovovertrædelse er det ene eller det andet. (Ved de udenfor Straffeloven undtagelsesvis bestaaende Straffelovbud kommer det an paa, hvor høi Straf der er Adgang til at idømme). Medens den almindelige Regel ifg. § 40 er, at Lovens Straffebestemmelser ikke kommer til Anvendelse paa den, der ikke har handlet med Forsæt**), medmindre det er udtrykkelig bestemt eller utvetydig forudsat, at ogsaa den uagtsomme Handling er strafbar, — skal Forseelse, der bestaar i Undladelse***) straffes ogsaa naar den er forøvet af Uagtsomhed**), medmindre det modsatte er udtrykkelig bestemt eller utvetydig forudsat.

Forsøg paa Forseelse er efter § 49 ikke strafbart; og ligesom Iterationsfristen efter § 61 er 2 Aar for Forseelser, men 6 Aar for Forbrydelser, saa har § 74 alene tillagt en efter Dommen forøvet Forbrydelse (og det endog blot en grovere) Evne til at afbryde Forældelsens Løb for en idømt Straf.

*) Jfr. dennes Afhandling i de »Zeitschr. f. d. gesamte Strafrechtswissenschaft« som Bilag følgende Mitteilungen der Internationalen kriminalistischen Vereinigung« Bind V, S. 348 ff.

**) Hverken Begrebet »Forsæt« eller »Uagtsomhed« har Loven indladt sig paa at bestemme.

***) Lovens § 4 indeholder vel at merke følgende: »Overalt hvor denne Lov benytter Ordet Handling, er, medmindre det modsatte udtrykkelig er sagt eller fremgaar af Sammenhængen, derunder ogsaa indbefattet Undladelse af at handle«. Ser man § 4's og § 40's Regel mod hinanden, synes det klart, at der i den strafbare Undladelse dog maa ligge en Viljesytring.

I processuel Henseende har Sondringen Betydning for Reglerne om, hvem der har Myndighed til at reise Tiltale, om Anvendelse af »Forelæg«, før saa sker, om Nødvendighed af offentlig Forsvarer og om Adgangen til »fornyet Behandling« af Sag, behandlet af Forhørs- eller Meddomsret.

III.

I 1ste Kapitel finder man med Hensyn til Spørgsmaalet om den norske Strafferets Virkeomraade bemærkingsværdige Afvigelser baade fra den ældre norske og den i de fleste andre Lande gjældende Lovgivning.

Den nye norske Lov udstrækker nemlig i § 124 sine Straffetrusler til i Udlandet af Udlænding begaaede Forbrydelser uden Hensyn til, om den fornærmede er Normand eller Udlænding. Dog gjælder Regelen alene visse grove Lovbrud af de mest almenfarlige; der opregnes en Række §§ angaaende Forbrydelse mod Norges eller Sveriges Selvstændighed og Sikkerhed, Angreb paa Norges Statsforfatning eller dets Statsmagter samt Majestætsforbrydelser, Forbrydelser i den offentlige Tjeneste og mod den offentlige Myndighed: forsættelig Forvoldelse af Ildebrand, Sammenstyrtning, Sprængning, Oversvømmelse, Jernbane og Søulykker, eller Fremkaldelse af Fare for den Slags, Forvoldelse af almindelig Forgiftning, af smitsomme Sygdomme, Indtræden i Forbund med nogen ang. Medvirkning til Forvoldelse af Ildebrand, Sprængning og desl. Ulykker, almindelig Forgiftning eller Udbredelse af smitsomme Sygdomme; offentlig Meddelelse af eller Tilbud om Veiledning i Brug af Sprængstoffer, Gift osv. i forbrydersk Øiemed, eller Trusel om Forbrydelses Forøvelse ved saadanne Midler; Tilvirkning, Anskaffelse eller Opbevaring af Sprængstoffer, eller af særlige Redskaber til saadannes Tilvirkning eller Anvendelse, grovt Hærverk; Penge- og Dokumentfalsk. Udgivelse af falske Penge og Forfærdigelse eller Anskaffelse af Redskaber til Pengefalskneri; Voldtægt og dermed ligestillede

Sedelighedsforbrydelser, samt Forledelse til erhvervsmæssig Utugt, Børns Unddragelse fra deres Foresattes Omsorg i Utugts- eller vindesygt Øiemed, Indgaaelse af ugyldigt eller omstødeligt Egteskab; forsætlig ulovlig Frihedsberøvelse; forsætlig Bevirkelse af andres Død eller Legemsskade; grovt Tyveri og »Ran« (svarer nærmest til den nugældende Lovs »Røveri«); Spioneri; Undladelse af at opgive sit Skibs Navn m. m. i Sammenstødstilfælde samt uberettiget Føring af norsk Flag.

Denne Adgang til at straffe Udlændinge for udenfor Norge forøvede Forbrydelser er dog i ethvert Tilfælde betinget af særskilt kongelig Resolution og kan saaledes vanskeligt komme til at blive praktisk udenfor særdeles fremtrædende Tilfælde.

IV.

I 2det Kapitel om Straffene findes væsentlige Forandringer fra den gjældende Ret.

Dødsstraf som i mere end 25 Aar ikke nogen Gang har været fuldbyrdet i Norge, om end i en Række af Tilfælde idømt, kjender den nye Lov ikke. Spørgsmaalet om Dødsstraffens Afskaffelse gav Anledning til livlige Meningsudvexlinger saavel inden Straffelovkommissionen som inden Stortinget ved Lovens Behandling der.

I den nye militære Straffelov har man selvfølgelig, kan man vel sige, bibeholdt Dødsstraf.

De almindelige Straffe er ifølge den nye borgerlige Straffelovs § 15:

1) Fængsel, der er tidsbegrænset fra 21 Dage til 20 Aar, naar ikke Loven udtrykkelig har bestemt, at det skal være paa Livstid*).

2) Hefte, der kan idømmes fra 21 Dage til 20 Aar (2 Dages Hefte anses svarende til 1 Dags Fængsel).

*) Selv om saa er, kan ifg. § 55 Frihedsstraf paa Livstid ikke anvendes for strafbare Handlinger forøvede før det fyldte 18de Aar.

3) Bøder, hvis Minimum for Forbrydelser er 3 Kroner og for Forseelser 1 Krone, og hvis Maximum er henholdsvis 10,000 og 5000 Kr. (Bøderne skal fremtidig altid tilfalde Statskassen baade efter Straffeloven og efter den ved Siden af denne bestaaende Straffelovgivning).

Derhos kan i særlige Tilfælde anvendes:

4) Fradømmelse af offentlig Tjeneste.

Det havde oprindelig været Tanken efter Straffelovkommissionens første offentliggjorte foreløbige Udkast at følge adskillige fremmede Straffeloves Exempel at tilstede Anvendelse af Frihedsstraffe og Bøder kumulativt og ikke alene alternativt (som nu brugeligt), nemlig for »vindesyge Forbrydelser«. Dette blev imidlertid opgivet, idet man istedetfor optog som Tillægsstraf Inddragning, hvorom nedenfor S. 17.

Om Muligheden af, efter den nye Lov, ved flere Forbrydelsers Sammenstød at lade Frihedsstraf og Bøder blive tilkendte ved samme Dom se nedenfor S. 33.

Fængsel træder i Stedet for baade Strafarbeide og Fængsel i de to almindelige Former (paa Vand og Brød og paa sedvanlig Fangekost) efter den nugældende Lov, medens Hefte nærmest maa sammenlignes med den nuværende Arrest, ialfald indtil det nu tilstedelige Maximum, derfor 240 Dage. Den »Fæstningsarrest«, som Ikkemilitære nu kan idømmes (i Tilfælde endog paa Livstid) ifg. Lov af 7. Juni 1828 indeh. Straffebestemmelser for Statsraadets og Højesterets Medlemmer for Embedsforbrydelser samt for Stortingets og Rigsrettens Medlemmer for de Forbrydelser de som saadanne hegaar, svarer formentlig nærmest til Hefte for længere Tidsrum.

I Lovens Straffebud finder man kun i forholdsvis faa Tilfælde »Hefte« nævnt som Straf, og omtrent altid (udenfor Forbrydelser m. H. t. Udøvelsen af Stemmeret m. v.) som Alternativ ved Siden af »Fængsel«. Det almindelige er, at der som Frihedsstraf alene nævnes Fængsel, hvad enten Frihedsstraffen er eneste Strafart eller Bødestraf stilles som Alternativ.

Selv hvor Fængsel er nævnt som eneste Frihedsstraf, giver Lovens § 24 dog Dommeren Adgang til istedetfor at idømme Hefte (efter tilsvarende Tidsmaal) saafremt særlige Omstændigheder gjør det antageligt, at Handlingen ikke er udsprungen af et fordærvet Sindelag. Der levnes saaledes adskillig friere Hænder end nu med Hensyn til Adgangen til at substituere Arrest for Fængsel paa Vand og Brød (eller paa sedvanlig Fængselkost) efter den gjældende Lovs Kap. 6 § 6.

Ved Siden af den sedvanlige Form af Fængsel har den nye Lov »skjærpet Fængsel«, nemlig enten Fængsel paa Vand og Brød indtil 20 Dage — eller Fængsel med haardt Natteleie indtil 30 Dage.

Lovens § 18 overlader det til Dommeren at bestemme, i Dommen, at idømt Fængsel helt eller delvis skal ansættes til skjærpet Fængsel. Saadan Omsætning kan ogsaa besluttes ved Fuldbyrdsen, men da alene efter Domfældtes Begjæring eller ialfald med hans Samtykke. 1 Dags Fængsel paa Vand og Brød (eller 2 Dages Fængsel med haardt Natteleie) svarer til 3 Dages almindeligt Fængsel. Diegivende Kvinder maa ikke underkastes skjærpet Fængsel, ligesaalidt som andre Personer, for hvis Helbred det findes at kunne medføre Fare. Personer under 18 Aar kan vel gives Skjærpelse med haardt Natteleie, men ikke idømmes Fængsel paa Vand og Brød. (Den nugjældende Lov er ogsaa til Hinder for at lade Personer under 18 Aar udstaa saadant Fængsel).

Ifg. Fængselslov 12. December 1903 § 35 kan Kongen bestemme, at det skjærpede Fængsel paa Vand og Brød skal afbrydes med Dage af sedvanligt Fængsel*).

*) Den nugjældende Lov har som bekjendt 30 Dages Maximum af Fængsel paa Vand og Brød med lovbestemte Mellemlister af ifra 1 op til 3 Dage efter hver 5te Dag. I Norge anstillede fysiologiske Undersøgelser af Afføringen, ang. Vegttab m. m. synes at vise, at Mellemlisterne saa langt fra er til Gavn for Fangerne, at de snarere virker forstyrrende paa deres Mavers Virksomhed.

Forøver den, der udstaar eller skal udstaa livsvarigt Fængsel, en strafbar Handling, kan han dømmes til Fængsel med haardt Natteleie indtil 30 Dage eller paa Vand og Brød indtil 20 Dage, eller til mørkt Fængsel indtil 10 Dage — eller iøvrigt til en eller flere af de i Loven om Fængselsvæsenet bestemte Revselse. Lov af 12. December 1903 indeholder herom Forskrifter i §§ 30 og 35*).

Er den strafbare Handling, hvori en Livstidfange gjør sig skyldig, en Forbrydelse, kan Forøveren dømmes til Indsættelse i Enrum indtil 6 Aar, enten med eller uden Forbindelse med de ovennævnte Skjærpelser**).

*) § 30. »Naar Fange viser slet Opførsel, kan foruden Irettesættelse og Fratagelse af tilstaaede Begunstigelser følgende Revselse anvendes paa ham:

1. Indskrænkning af Cellebesøg,
2. Negtelse af Beskjæftigelse,
3. Berøvelse af enkelte Maaltider,
— alt for en Tid af indtil 14 Dage,
4. Inddragning af godskrevne Arbejdspenge,
5. Nedsættelse i en lavere Klasse,
6. Indsættelse i Strafcelle indtil 14 Dage,
7. Indsættelse i Enrum for en Tid af indtil en Maaned, saaledes at denne Tid ikke medregnes i den idømte Straffetid,
8. haardt Natteleie indtil 18 Dage,
9. Indskrænkning af Kosten til Vand og Brød indtil 12 Dage, dog alene for Personer over 18 Aar.
10. mørk Celle indtil 6 Dage,
11. legemlig Revselse, dog blot paa Mandsfanger, som er under 18 Aar, eller som er frakjendt de statsborgerlige Rettigheder.

Flere af de nævnte Revselse kan anvendes i Forening.

Revselsen fuldbyrdes, uanset om den bestemte Straffetid derved overskrides«.

§ 35. »Ingen maa underkastes Straffe eller Revselse paa til sammenlagt mere end 30 Dages Fængsel med haardt Natteleie, 20 Dages Fængsel paa Vand og Brød eller 10 Dages mørkt Fængsel uden med et Melleumrum af henholdsvis mindst 1 Uge, 2 Uger og 1 Uge«.

**) Om Enrumsfængsel indeholder Lov 12. Decbr. 1903 følgende:

§ 17. »Fængselsstraf paa 2 Aar bliver, forsaavidt ikke særlige

Den, der er dømt til Fængsel, kan efter Fængselslovens Bestemmelser løslades paa Prøve, og det endog om han er idømt ubestemt Fængselsstraf.

Om Løsladelse paa Prøve indeholder Fængselslov af 12. Decbr. 1903 §§ 21 ffg. nærmere Forskrifter*).

Omstændigheder gjør det utilraadeligt, helt at udstaa i Enrum.

Fanger, der skal udstaa tidsbestemt Fængsel af længere Varighed, bliver under samme Betingelse at holde i Enrum fra 6 Maaneder til 2 Aar og, om det findes tilraadeligt, udover denne Tid indtil i det hele 4 Aar. Længere end 5 Aar kan Straffefuldbyrdelsen i Enrum ikke udstrækkes, medmindre Fangen samtykker deri, eller fortsat Afsondring findes paakrævet paa Grund af Fangens Farlighed eller anvendes af Sundhedshensyn eller som Revselse eller Straf eller af andre særlige Grunde. Er Samtykke givet, er den bindende for 1 Aar.

De her omhandlede Beslutninger fattes overensstemmende med de derom givne nærmere Regler af Bestyreren. Denne har, før Sagen afgjøres, eller, om det ikke kan ske, snarest muligt efter Afgjørelsen at forelægge den for Fængselsraadet, hvor saadant findes«.

*) Fængselslovens Bestemmelser herom er saalydende:

§ 21. »Den, som af idømt Fængsel har udstaaet $\frac{2}{3}$, dog mindst 6 Maaneder, kan løslades paa Prøve i Overensstemmelse med nærmere Regler, givne af Kongen.«

§ 22. »Forøver den paa Prøve løsladte nogen Handling, der kan medføre Frihedsstraf, eller overtræder han iøvrigt de for hans Løsladelse satte Betingelser, kan han paany indsættes i Fængsel til Udstaaelse af den gjenstaaende Del af Straffen.

Er der ikke truffet Afgjørelse, som medfører hans Indsættelse inden 3 Aar efter Løsladelsen eller, om den gjenstaaende Straffetid er længere, inden Udløbet af denne, og er han heller ikke inden disse Tidsfrister paagrebet paa Grund af saadant Forhold som ovenfor nævnt, kan Gjenindsættelse dog ikke finde Sted. Straffen ansees i saa Fald udstaaet fra det Tidspunkt, da Fangen skulde været endelig løsladt.«

§ 23. »Den, der er dømt til Fængsel paa Livstid, kan løslades paa Prøve efter 20 Aars Forløb, og denne Løsladelse bliver endelig, hvis han ikke inden 10 Aar beslattes indsat paany eller paagribes«.

§ 24. »Den, som er dømt efter Straffelovens § 65, bliver at løslade paa Prøve ved Udløbet af den i Dommen fastsatte

Med Hensyn til Bødestraffen har den nye Lov opstillet fra den gamle Afsoningstarif i Straffeloven af 1842 Kap. 2 § 28 temmelig afvigende Regler. Allerede gennem forskellige Love, som begrænser Adgangen til at søge Udlæg for Bøder og Sagsomkostninger til det Offentlige, var de, der var domfældte til Bøder, beskyttede mod at blottes til det yderste; og Straffeprocessloven af 1. Juli 1887, hvis § 477 fra den nye Straffelovs Ikrafttræden afløses af dennes Forskrifter om Bødernes Inddrivelse eller Afsoning i Tilfælde, havde i nysnævnte § opstillet den Regel, at Bøder skulde afsones med Fængsel, forsaavidt den Domfældtes Formuesomstændigheder eller Livserhverv vilde lide føleligt Skaar ved Bodens Inddrivelse. Foruden at optage denne sidste Regel, har den nye Straffelovs § 28 aabnet Adgang til efter nærmere Regler givne af Kongen, at betale afdragsvis eller optjene i Statens eller Kommunens Tjeneste*).

Mere praktisk er vistnok den anden nye Regel i § 28, nemlig, at der i selve Bødedommen (uden Baand af nogen bestemt Tarif) skal fastsættes en Fængselsstraf fra 1 Dag

Straffetid, saafremt det da antages uden særlig Fare at kunne ske. I modsat Fald kan han istedenfor at beholdes i Fængsel overflyttes til Tvangsarbeidshus. Ved Udløbet af hvert følgende Aar bliver Spørgsmaalet om Løsladelse at tage under fornyet Overveielse.

Løsladelsen bliver endelig, hvis den løsladte ikke inden 5 Aar besluttes indsat paany eller paagribes. Straffen ansees i saa Fald udstaaet fra den Tid, da han er løsladt fra Fængslet eller fra Tvangsarbeidshuset, om han er overflyttet til saadant.

Under enhver Omstændighed skal endelig Løsladelse finde Sted ved Udløbet af de i Straffelovens § 65, sidste Led opstillede Frister«. (jfr. S. 19).

*) I Lovudkastets Motiver bemerkes herom, at Ordningen heraf frembyder Vanskeligheder, saa store, at Reglerne ikke bør foreslaaes gennem Lov. Straffelovkommissionen gaar iøvrigt ikke videre ind paa Sagen, men mener, at en Optjening som antydnet (skal vel at mærke, alene finde Sted efter den Domfældtes Initiativ) kan iverksættes uden uforholdsmæssig Udgift.

indtil 3 Maaneder (i Kumulationstilfælde helt indtil 4 $\frac{1}{2}$ Maaned).

Med de ovenfor nævnte almindelige Straffe, Fængsel, Hefte eller Bøder eller, hvor den i særlige Tilfælde er opstillet som Straf, Fradømmelse af offentlig Tjeneste — kan følgende Tillægsstraffe forbindes:

a) Fortabelse af visse Rettigheder, nemlig:

- 1) Tab af offentlig Tjeneste, som den skyldige indehar;
- 2) Tab for en Tid af 10 Aar — af Stemmeret i offentlige Anliggender og af Adgang til at opnaa offentlig Tjeneste*);
- 3) Tab for en Tid af 10 Aar af Ret til Tjenestgjøring i Rigets Krigsmagt*);
- 4) Tab for en bestemt Tid af indtil 5 Aar eller for bestandig — af Ret til at indehave Stilling som Sagfører, Læge, Dyr læge, Apotheker, Jordemoder, Prest eller Menighedsforstander, Bestyrer af eller Lærer ved Undervisningsanstalt, Opdragelsesanstalt eller Barnehjem eller som Skibsfører;
- 5) Tab for en bestemt Tid af indtil 5 Aar eller for bestandig — af Ret til (for sig selv eller andre) at drive visse Næringsveie, som i Dommen bliver særlig at nævne.

b) Forvisning fra bestemte Steder**).

*) Ifølge Ikrafttrædelseslovens § 13 skal Universitetsfundatsens § 44 fremtidig lyde: »Bliver nogen ved Universitetet studerende frataget de statsborgerlige Rettigheder, bliver han at relegere for den Tid, for hvilken han er frataget disse.

**) Herom bestemmer § 33 nærmere: »Findes det i Betragtning af den Handlingens Art eller Beskaffenhed, hvorfor nogen dømmes, at hans Nærværelse paa bestemt Sted er forbunden med særlig Fare for Person eller Eiendom, kan det i Dommen forbydes ham at bo eller indfinde sig paa dette Sted eller inden en i Dommen bestemt Afstand fra samme. Naar Forbudet ikke længere findes nødvendigt, kan det af Kongen eller den han dertil bemyndiger, hæves med eller uden Betingelse for bestandig eller for bestemt Tid«. — Den, som trods Forbud indfinder sig paa Sted, hvor det er ham forbudt at opholde sig, straffes ifg. Lovens § 342 med Fængsel indtil 6 Maa-

- e) Bekjendtgjørelse af Dommen (ved Domfældelse for usandfærdige Beskyldninger og Æresfornærmelser — Lovens §§ 130, 173 og 254).
- d) Inddragning af bestemt Gjenstand (nemlig ifg. Lovens § 34 af nogen skyldig tilhørende Gjenstande, frembragte ved en strafbar Handling, eller som har været benyttede eller bestemte til at benyttes ved en forsætlig Forbrydelse).

Foruden den »Inddragning«, som saaledes kan fastsættes som Tillægsstraf, har iøvrigt §§ 35 og 36 aabnet Adgang til ved Dom at beslutte Inddragning uden at Straffesag behøver at være reist eller overhovedet at kunne reises mod nogen. Dette er Tilfælde med Gjenstande, hvis egentlige Bestemmelse er at tjene som Middel ved Forøvelsen af en strafbar Handling — eller med »det ved en strafbar Handling vundne Udbytte eller et Beløb, svarende til det antagelige Udbytte af samme«. Saadan Inddragning af Redskaber kan besluttes (kun ved Dom, vel at merke) i hvis Eie de end er, medens Inddragning af Udbytte alene kan ske hos den skyldige eller hos den, paa hvis Vegne han har handlet.

Straffedom lydende paa Fængsel i 6 Maaneder eller derover medfører, ifg. § 30, Tab af enhver offentlig Tjenestestilling, som den Domfældte indehar. Lyder Dommen paa Fængselsstraf paa kortere Tid, Hefte eller Fordømmelse af offentlig Tjeneste bliver dertil at knytte Tab af offentlig Tjenestestilling, hvortil den skyldige ved den strafbare Handling har vist sig uskikket eller uværdig (maa naturligvis nævnes i Dommen).

neder, men indtil 2 Aar, saafremt han tidligere er fældet for saadan Forseelse.

N. L. 1—21—1 (= D. L. 1—23—1) ophæves ved Lov om Indførelse af den nye Straffelov af 22. Mai 1902 § 2. Dette motiveres med, at § 33 og § 39 i Straffeloven indeholder de fornødne Forholdsregler ved Siden af Strfpl. 1. Juli 1887 § 228, 4 om Anvendelse af Varetagtsfængsel, naar der er særlige Grunde til at frygte for, at nogen ellers vil fuldbyrde en Forbrydelse, som han har forsøgt eller truet med. Merk iøvrigt ogsaa Lovens § 65 om ubestemte Straffedomme (S. 19).

Dom paa Fængsel i 1 Aar eller derover medfører Tab af de (S. 16 ovenf.) under *a 2* nævnte statsborgerlige Rettigheder. Til Dom paa kortere Tids Fængsel, paa Hefte i 3 Aar eller derover eller paa Tjenestens Tab knyttes Tab af de samme Rettigheder, forsaavidt den skyldige ved den strafbare Handling har vist sig uværdig til dem. (Den diskretionære Myndighed, som herved er lagt i Dommerens Haand, er dog saa vidtstrakt, at den visselig kun under ganske ordinære Omstændigheder kan ventes at ville blive anvendt).

Til Dom paa Fængsel, eller paa Hefte i 3 Aar, eller paa Tjenestens Tab kan knyttes Tab af Ret til Tjenestgjøring i Krigsmagten, forsaavidt den skyldige ved den strafbare Handling har vist sig uværdig dertil.

Til Dom paa Fængsel eller paa Tjenestens Tab kan knyttes de (S. 16 ovenf.) under *a 4* angivne Rettigheder eller en enkelt af dem, saafremt den skyldige ved den strafbare Handling har vist sig uværdig til den for Stillingen fornødne Tillid, eller saafremt han har krænket Pligter, som paahvilede ham i Kraft af Stillingen og der derhos foreligger Fare for Gjentakelse.

Udenfor de her angivne Betingelser kan Frakjendelse af de S. 16 under *a 1* til *5* nævnte Rettigheder alene ske, hvor det i Lovgivningen særlig er fastsat.

Dog maa merkes, at Lovens § 32 foreskriver, at om nogen i Udlandet er dømt skyldig i en strafbar Handling, der efter norsk Lov kan medføre Tab af nogen i Lovens § 29 (S. 16 ovenf. under *a [1 til 5]* nævnt Rettighed, kan efter derom af Paatalemyndigheden nedlagt Paastand Rettigheden frakjendes ham ved Forhørsrettens*) Kjendelse.

Æresopreisning (o: fremskyndet Gjenindsættelse i frakjendte eller ifg. Dom tabte statsborgerlige Rettigheder)

*) Denne (som enkelte andre) Procesforskrifter har, formentlig af Hensigtsmæssighedshensyn, fundet sin Plads i selve Straffeloven, uagtet samtidig Straffeprocessloven har været revideret. I Rigsadvokat Getz's Udkast af 1893 fandtes ikke noget til den nuværende § 32 svarende Bud.

er ikke en Bevillingssag, men meddeles ved Retsafgjørelse efter en formelig Retsforhandling; herom indeholdes Forskrifter i Straffelovens §§ 75 og 76 og den nye militære Straffelovs § 21, væsentlig svarende til den nugældende Lov af 6. Aug. 1897.

V.

Særlig bemærkelsesværdig er den Adgang til at anvende ubestemte Straffedomme, som gives Lagmandsretterne i den nye borgerlige Straffelovs § 65, der er saalydende:

»Har nogen gjort sig skyldig i flere fuldbyrdede eller forsøgte Forbrydelser, straffbare efter §§ 148, 149, 152, 2det Led, 153, 1ste, 2det og 3die Led, 154, 159, 160, 161, 174, 178 jfr. 174, 191, 192, 193, 195, 196, 197, 198, 200, 201, 202, 203, 204, 217, 224, 227, 230, 231, 233, 245, 2det Led, 261, 266, 267, 268 eller 292, kan Retten beslutte at stille Lagretten Spørgsmaal, om den skyldige i Betragtning af Forbrydelsernes Beskaffenhed, den Drivfjær, som for samme ligger til Grund, eller det Sindelag, som gennem dem aabenbarer sig, maa ansees særlig farlig for Samfundet eller for enkeltes Liv, Helbred eller Velfærd.

Bejaes det stillede Spørgsmaal, kan Dommen bestemme, at Dømfældte kan beholdes i Fængsel, saalænge det findes fornødent, dog ikke længere udover den fastsatte Straffetid end det tredobbelte af denne, og i intel Tilfælde længere end 15 Aar udover samme.«

De ovenfor opregnede §§ angaar Forvoldelse af Ildebrand, Sprængning, Søskade, Jernbaneulykke osv., hvoraf foraarsages Tab af Menneskeliv eller udstrakt Ødelæggelse af fremmed Eiendom, Forsøg paa saadan Forbrydelse eller Medvirkning deri; Forgiftning af Drikkevandbeholdninger og almenfarlig Forgiftning iøvrigt, samt Udbredelse af smitsomme Sygdomme; Pengefalsk; Voldtægt og dermed lige stillede Sedelighedsforbrydelser; Rufferi og Fremme af andres utugtige Omgjængelse med Personer under 16 Aar eller af andres erhvervsmæssige Utugt; Frihedsberøvelse ved Magt,

Trusler eller underfundig Adfærd; grove Trusler; gjentagne eller betydeligere Legemsfor nærmelser eller Drab; Medvirkning ved Fosterfordrivelse; grovt Tyveri eller »Ran«; betydeligere »Hærverk«.

VI.

Med Hensyn til Strafansættelsen binder den nye Lov Domstolene i adskillig mindre Grad end den nugældende Straffelov, som dog, særlig efter dens Revision, levner adskilligt Spillerum. Retsbrugen har iøvrigt vist en kjendelig Tilbøielighed til at udvikle et Tarifsystem, hvor Loven ikke har det. Og det er kommen dertil, at den Frihed, som nu er levnet Dommerne, kan siges at være reduceret til næsten forsvindende. Nedsættelser ved Benaadning til det af Praxis fastslaaede Straffemaal hører til det dagligdags indtræffende, og der har udviklet sig en Mildhed i Bedømmelsen, næsten grænsende til Slaphed, særlig overfor Iteranter.

Den nye Lov vil maaske bevirke nogen Forbedring; men det er vel at frygte for, at man igjen efterhaanden skal henfalde til et Tarifsystem, som ikke er bedre end det gamle.

Den bestaaende Lov vil altid have det først nævnte af to Strafalternativer betragtet som *poena ordinaria*, alene travigelig, naar særlige Omstændigheder begrunder Formildelse eller Skjærpelse, eftersom Ordenen er; nogen tilsvarende Forskrift har ikke den nye Lov. Iøvrigt har Nedskriveren af disse Linier det Hovedindtryk af den nye Lov, at dens Straffebud i mange Stykker gaar adskillig mere i Detaljer, baade ved Betegnelse af de strafbare Handlinger og ved Straffens Gradation, end den gamle Lov. Men i det hele giver den alligevel adskillig Frihed for Dommerens subjektive Skjøn. Maatte den blot blive benyttet!

Samtidig fremhæver den nye Lov ogsaa sterkere end den bestaaende Lov Hensynet til de subjektive Momenter, som hos Gjærningsmanden har gjort sig gjældende.

For den, som ved Foretagelsen af en i Loven som retsstridig betegnet Handling befandt sig i Vildfarelse m. H. t.

dens retsstridige Beskaffenhed, kan efter § 57 Straffen ned-sættes under det bestemte Lavmaal, saafremt Retten ikke finder af denne Grund at burde frifinde. Foruden denne noksaa føielige Forskrift om Bedømmelse af Retsvildfarelse har Lovens § 42 optaget den ogsaa før ifg. Theorien gjældende Regel, at den skyldige ved Uvidenhed ang. de Omstændigheder ved Handlingen, der betinger Strafbarhed eller forhøier Strafskylden, ikke er at tilregne disse.

VII.

Om den nye Lovs Forskrift om Tilregnelighed har der været skrevet meget baade her og der; Bestemmelsen herom i § 44 er saalydende: »En Handling er ikke straf-bar, naar den handlende ved dens Foretagelse var sinds-syg, bevidstløs eller iøvrigt utilregnelig paa Grund af mangelfuld Udvikling af Sjælsevnerne eller Svækkelse eller sygelig Forstyrrelse af disse eller formedelst Tvang eller overhængende Fare.»

Det lader sig ikke negte, at Loven, der i § 46 ogsaa forhøier den strafferetslige Lavalder til fyldte 14 Aar, ud-vider noget Kredsen af de Forhold, som kan begrunde Straffrihed. Dog er Udvidelsen ikke saa betydelig, som det ved første Øiekast ser ud; den bestaaende Lovs knappe Forskrifter er nemlig ved Theori og Retsbrug bragt tem-melig nær til at kunne anvendes paa samme Maade. Loven har vistnok særskilt med Hensyn til Sindssyge osv. opstillet den Fordring, at der skal paavises en Aarsagssammenhæng mellem vedkommendes sygelige Sindstilstand og Handlingen, medens den gjældende Lovs Kap. 7 § 2 simpelthen siger: »De Handlinger er straffrie, som forøves af galne eller af-sindige eller af dem, som Forstandens Brug ved Sygdom eller Alderdomssvaghed er berøvet.» Praktisk taget bliver Forskjellen neppe synderlig fremtrædende. Men den kan ialfald gjøre sig gjældende.

Tvang eller overhængende Fare nævnes ikke i den gamle Lov som Utilregnelighedsaarsager, og efter dennes

Motiver skulde ingen kunne være fri for Straf for at være med paa en Forbrydelse, endog under Anvendelse af de alvorligste Trusler mod vedkommende; og Schweigaards Kommentar (Bind I, 1ste Udg., S. 389 og 3die Udg., S. 346) giver Anvisning paa ved Benaadning at rette paa Lovens Strenghed, i et Tilfælde, som klarlig maa hensøres under den nye Lovs § 44 i Slutn., nemlig, at den ene af to Personer, som efter Skibbrud klynger sig til en Planke, støder den anden bort, fordi Planken ikke kan holde dem begge oppe.

Med Hensyn til Straffrihed for under Nødtilstand at opofre fremmede Retsgoder indeholder ogsaa § 47 en Forskrift, der gaar videre end den nugældende Lov, der i Kap. 7 § 5, alene giver Tilsagn om Straffrihed for Skade paa andres Gods, som er gjort for at afværge overhængende Fare for eget eller andres Liv eller Helbred.

§ 47 indeholder følgende Regel: »Ingen kan straffes for Handling, som han har foretaget for at redde nogens Person eller Gods fra en paa anden Maade uafvendelig Fare, naar Omstændighederne berettigede ham til at anse denne som særdeles betydelig i Forhold til den Skade, som ved hans Handling kunde forvoldes.«

Som man ser, kan endog ved Feiltagelser med Hensyn til Forholdsmæssigheden mellem det truede og det opofrede Gode Straffrihed indtræde.

Medens den nugældende Lov med Hensyn til Nødværge giver Adgang til at udøve samme »for sig selv eller andre med hvad Værge man mægtig er, imod hvemsomhelst, der har begyndt et uretmæssigt Angreb paa Liv, Legeme, den kvindelige Blufærdighed, Frihed eller Gods« — saa har § 48 i den nye Lov ogsaa her opstillet Grundsatningen om Forholdsmæssigheden. Der siges nemlig: »Det er Nødværge, naar en ellers strafbar Handling foretages til Afværgelse af eller Forsvar mod et retsstridigt Angreb, saafremt Handlingen ikke overskrider, hvad der fremstillede sig som fornødent hertil, og det i Betragtning af Angrebets Farlighed, Angriberens Skyld eller det an-

grebne Retsgode eiheller maa agtes ubetinget utilbørligt at tilføie et saa stort Onde, som ved Handlingen tilsigtet.«

Bemærkningsværdigt er iøvrigt, at den angrebne med Hensyn til sine Forsvarsmidlers Voldsomhed har Adgang til at tage i Betragtning »Angriberens Skyld«. Lovkommissionens Motiver indeholder herom S. 85: »Vi finder det urigtigt — — — at afvæbne dens Haand, der er udsat for et frækt Indgreb selv i en forholdsvis ubetydelig Ret, iverksat i Tillid til, at det eneste brugbare Middel til dets Afværgelse vil det være forbudt at bruge. Og vi finder det ligesaa urigtigt ubetinget, saasart Angrebet rettes mod en vis Art Retsgoder eller mod Retsgoder af en vis Betydning, at tilstede de yderste Midler anvendte, selv mod den, der alene af Uagtsomhed forser sig.«

Hensyntagen til Handlingens »større eller mindre Tilregnelighed« er i den nugældende Lovs Kap. 6 § 1, i sin Almindelighed paabudt ved Siden af en Række andre opregnede Omstændigheder, som kan være bestemmende m. H. t. Forbrydelsens Beskaffenhed. Kap. 6 § 10, paa-byder ogsaa en Lempelse i Lovens strengeste Straffe overfor Døvtumme, hvis Udvikling vel ikke er saa stor, at de kan antages tilfulde at have indseet sin Gjernings Strafbarhed, medens de dog paa den anden Side ikke efter Kap. 7 § 4, kan ansees for utilregnelige. Den danske Lovs § 39 og den svenske Lovs Kap. 5 § 6, gaar her noget videre.

Den nye norske Lovs § 56 opstiller følgende Regel, der er adskillig mere omfattende end, saavidt vides, nogen anden Straffelovs Forskrifter i den paagældende Retning. Den lyder, som følger. »Retten kan nedsætte Straffen under det for Handlingen bestemte Lavmaal og til en mildere Strafart, naar nogen under Overskridelse af Nødværge eller drevet af berettiget Harme har forøvet en strafbar Handling, eller naar han ved dens Foretagelse befandt sig i nogen Tilstand af de i §§ 44 og 47 omhandlede Slags, men dog ei i saa høi Grad, at Strafskyld udelukkes. Foran-

staaende Bestemmelse finder ikke Anvendelse paa selvfor-
skyldt Beruselse.«

VIII.

Medens den gjældende Lov i Kap. 3 § 1, betegner det som Forsøg, naar nogen har »forsætliggen begyndt paa at iverksætte en Forbrydelse, uden at denne er kommen til Fuldbrydelse«, har den nye Lov i § 49 opstillet følgende Definition: »Strafbart Forsøg foreligger, naar en Forbrydelse ei er fuldbyrdet, men der er foretaget Handling, hvorved dens Udførelse tilsigtedes paabegyndt.« For Retsanvendelsen kan formentlig disse to Definitioner være at anse for omtrent lige ufuldstændige, naar det gjælder at afgjøre, hvad der er forberedende (altsaa udenfor særskilt bestemte Tilfælde ikke strafbare) Handlinger og hvad der er Forsøgshandlinger. Imidlertid er en Række af forberedende Handlinger til grovere Forbrydelser gjort til Gjenstand for særegne Straffebud, saa det formentlig oftest vil være ved Sondringen mellem de forskellige specielle Straffebud, at Vanskelighederne vil opstaa, om Forfølgning reises.

Ved de valgte ændrede Udtryk »Udførelsen tilsigtedes paabegyndt«, har Straffelovkommissionen, ifølge Motiverne S. 93, dog villet vise, at Spørgsmaalet om Strafskylden »ikke afhænger af, om den (ø: Handlingen) i sig selv var tjenlig, men alene af, om den af angjældende ansaaes for tjenlig« som Paabegyndelse af den paagjældende Forbrydelses Iverksettelse.

Den ovenberørte Redaktionsændring i Forbindelse med Forskriften i § 58 synes iøvrigt ogsaa at muliggjøre Indordning under Forsøg af forskellige Handlinger, som man ikke, uden at gjøre Vold paa Texten, kunde ramme efter den nugjældende Lovs mere objektive Betegnelser, nemlig saadanne Tilfælde — som forgjæves Forsøg paa Anstiftelse eller enkeltstaaende Medhjælpshandlinger, der ikke leder til noget (f. Ex. Aabning af Døren efter Aftale for Tyve, som unnlader at indfinde sig).

Som det vil sees, har den nye norske Lov i Realiteten nærmet sig det Standpunkt, som den danske Straffelovs § 45 betegner.

Hvor Forsøg ifg. Lovens Ord, som i § 148 (Forvoldelse af Ildebrand, Sprængning osv.), straffes paa samme Maade som fuldendt Forbrydelse »af Hensyn til Nødvendigheden af en sterk Repression ligeoverfor Forbrydelser ved Sprængstoffer«, opstaar lettelig Spørgsmaalet om, enten Forsøget skal ansees begyndt, eller om Straffen alene er at søge i § 161, der omhandler den ulovlige Anskaffelse eller Tilvirkning af Sprængstoffer eller Helvedesmaskiner.

Forsøg paa »Forsøelser« er efter Lovens § 49 ikke strafbare. Ellers er Regelen efter § 51, at »Forsøg straffes mildere end den fuldbyrdede Forbrydelse«, saaledes at Straffen kan sættes under det for denne bestemte Lavmaal og i Tilfælde en mildere Strafart vælges.

Dog er at merke, at den for den fuldbyrdede Forbrydelse bestemte høieste Straf kan anvendes, saafremt Forsøget vel ikke har ført til det tilsigtede Resultat, men har medført en anden Følge, og den indtraadte Følge kunde have berettiget til ligesaa høi Straf, om samne havde ligget indenfor vedkommendes Forsæt.*)

Det fuldendte Forsøgs Begreb har den nye Lov i Mod-sætning til den nugældende ikke indladt sig paa at bestemme. Den nugældende § 2 i Kap. 3 indeholder følgende (dog ikke i alle Tilfælde ganske fuldstændige) Regel: »En Forbrydelse er ei at anse som fuldbyrdet, førend alt er indtraadt, som ifølge Loven udkræves til samme, om end Gjerningsmanden har gjort alt, hvad der fra hans Side udfordres til dens Fuldbyrdelse, og Forsøget saaledes er fuldendt.«

Straffeloven af 1842, Kap. 3 § 5, knytter Tilsagnet om

*) F. Ex. Affyring af en Raket mod en Plankestabel for at stikke denne i Brand, men uden at opnaa andet, end at tilføie en paa Stabelen sovende Person, om hvis Tilstedeværelse Gjerningsmanden intet vidste, en betydelig Legemsskade.

Straffrihed for den, der under Gjerningen frivillig opgiver sin forbryderske Plan, til to noksaa indskrænkende Betingelser, nemlig, at Forsøget ei var fuldendt, og at Gjærningsmandens Tilbage træden er frivillig og ikke bevirket ved opstaaende udvortes Hindringer eller »andre tilstødende Omstændigheder«.

Loven af 1902 gaar i § 50 adskillig videre, idet der bestemmes: »Forsøgets Strafbarhed bortfalder, saafremt den skyldige af egen fri Villie enten afstaar fra den forbryderske Virksomhed, før endnu fuldendt Forsøg foreligger, eller forebygger den Følge, ved hvis Indtrædelse Forbrydelsen vilde være fuldbyrdet, forinden han endnu ved, at den forbryderske Virksomhed er opdaget.«

Ved §ens Slutningsbestemmelse udelukkes nemlig ikke det fuldendte Forsøg, ligesom man ogsaa vil bemærke, at man ikke længer udelukker Straffrihed, naar »tilstødende Omstændigheder« har paavirket Gjærningsmanden. Er disse Omstændigheder »udvortes Hindringer«, taber hans Tilbage træden vel i Almindelighed Frivillighedens Karakter. En tilstedeværende Indbildning om at være opdaget gjør naturligvis ogsaa dette.

At Forsøget undtagelsesvis, som i §§ 100 og 148, hvorom ovenfor, straffes lige med den fuldbyrdede Forbrydelse, betager ikke § 50 dens Anvendelighed; men paa Grund af, at § 104 i Forhold til § 100 og §§ 150, 159, 160 og 161 i Forhold til § 148 med sine særskilte Straffebud for forberedende Handlinger vistnok vil opfange de fleste Forsøgshandlinger, bliver Anvendeligheden af § 50 for disse Tilfælde væsentlig alene theoretisk tænkelig.

En Nedsættelse af Straffen under det bestemte Lavmaal eller til en mildere Strafart — og Fritagelse for Straf for Forseelser som for Forbrydelser, hvorfor Bøder »ellers kunde have været fastsat« — aabner imidlertid § 59 Adgang til overfor »den, som forinden han endnu vidste sig mistænkt, har saavidt muligt og i det væsentlige forebygget Handlingens skadelige Følger eller

gjenoprettet den derved forvoldte Skade eller selv angivet sig og aflagt fuldstændig Tilstaaelse».

Den gjældende Lov har i enkelte mere fremtrædende Tilfælde som ved Mened og falsk Forklaring for Retten, Brandstiftelse samt offentlig Tjenestemand's Kassesvig tilladt at tage Hensyn til forebyggende Handlinger fra den skyldiges Side som Grunde til Strafnedsættelse (at de i ethvert Fald maa tages i Betragtning ved Strafudmålingen følger iøvrigt af Kap. 6 § 1); men nogen almindelig Regel, svarende til § 59, har den gjældende Straffelov ikke.

Frivillig Selvangivelse som Strafnedsættelsesgrund har den danske Straffelovs § 60 og ellers alene nogle Schweizerkantoners Love, saavidt vides.

Den Adgang, som den ungarske Straffelovs § 92, den bulgarske Straffelovs § 61 og ligeledes enkelte amerikanske Straffelve (Mexico, Ecuador m. fl.) aabner til ved Sammenstød af formildende Omstændigheder at gaa under det vedkommende Straffebuds Minimalstraf, vil dog kunne virke i samme Retning.

IX.

Om Adgang til betinget Domfældelse, der væsentlig vil have Anvendelse i Tilstaaelsessager, indeholder den nye Lovs §§ 52—54 omtrent de samme Forskrifter som den derom udfærdigede Lov af 2. Maj 1894.

Da Tidsskriftet, saavidt vides, ikke tidligere har indeholdt nogen Gjengivelse af denne Lov, hidsættes den her ved med Sidestilen af den nye Lovs Bud derom.

*Alm. borgerlig Straffelov
af 20. Mai 1902.*

§ 52. Naar Retten idømmer Straf af Bøder, Hefte indtil 6 Maaneder eller Fængsel indtil 3 Maaneder, kan det i Dommen bestemmes,

*Lov af 2. Mai 1894
om betingede Straffedomme.*

§ 1. Hvor den Straf, som Retten idømmer, er Bøder eller Fængsel, kan den under særlig formildende Omstændigheder i Dommen be-

at Fuldbyrdelsen af de nævnte*) Straffe skal udsættes.

Retten bør herved foruden til Forbrydelsens eller Forseelsens Størrelse og de Omstændigheder, hvorunder den forøvedes, tage Hensyn til den Skyldiges Alder og Vandel samt til, om der er hængaaet lang Tid, siden Forbrydelsens Forøvelse, om den Skyldige har afgivet fuldstændig og oprigtig Tilstaaelse og ydet den fornærmede den Opreisning og Erstatning, hvorpaa denne har Krav, eller erklæret sig rede til efter Evne at yde saadan Erstatning.

I sidste Tilfælde kan Dommen opstille som Betingelse, at en i samme bestemt Erstatning ydes inden en fastsat Frist.

§ 53. Forøver den efter § 52 dømte senere nogen forsætlig Forbrydelse eller Forseelse, hvorfor han inden 3 Aar efter Dommens Afsigelse som Sigtet undergives Forfølgning med det Udfald, at han dømmes til Fængsel, bliver ogsaa den udsatte Straf at

*) men altsaa ikke Tillægsstraffe, som kan ilægges.

stemme, at den idømte Strafs Fuldbyrdelse skal udsættes.

Retten bør herved navnlig tage Hensyn til den Skyldiges Alder og foregaaende Vandel, til Forbrydelsens særlige Ubetydelighed, de særlige, formildende Omstændigheder, hvorunder den blev forøvet, samt til, om den Skyldige har afgivet en fuldstændig og oprigtig Tilstaaelse og ydet den Fornærmede den Opreisning og Erstatning, hvorpaa denne har Krav, eller erklæret sig beredt til efter Evne at yde saadan Erstatning. I sidste Tilfælde kan Dommen opstille som Betingelse, at en i samme bestemt Erstatning ydes inden en i Dommen bestemt Frist.

§ 2. Forøver Domfældte senere nogen forsætlig Forbrydelse, hvorfor han inden 3 Aar efter Dommens Afsigelse som Sigtet undergives Forfølgning med det Udfald, at han dømmes til Fængsel, Embedsfortabelse eller høiere Straf, bliver den udsatte Straf at fuldbyrde uden Afkortning. Er den nye Forbrydelse uforsætlig, eller dømmes han til

fuldbyrde. Er den nye strafbare Handling uforsætlig, eller dømmes han til anden Straf end Fængsel, bliver det ved Dommen at afgjøre, hvorvidt den udsatte Strafs Fuldbyrdelse fremdeles skal udstaa. Afgjøres den senere Sag ved Vedtagelse af Forelæg, bliver herved ogsaa at afgjøre, om den udsatte Straf skal fuldbyrdes. Er Ydelse af Erstatning opstillet som Betingelse for Udsættelsen, bliver, om Fristen oversiddes, Straffen ligeledes at fuldbyrde, medmindre Oversiddelsen skyldes Omstændigheder, der ikke kan tilregnes Domfældte. Paastaaes dette at være Tilfældet, bliver Spørgsmaalet overensstemmende med Forskrifterne i Straffeprocesslovens § 481 at indbringe til Afgjørelse af Retten, der i Tilfælde kan bestemme en ny Frist eller helt frafalde Betingelsen

Kommer den, der er dømt til Frihedsstraf, hvis Fuldbyrdelse er udsat, inden 3 Aar efter Dommens Afsigelse under Forfølgning for nogen anden før Dommen forøvet strafbar Handling, for hvilken en Frihedsstraf, hvis Ful-

ringere Straf end ovenfor nævnt, bliver det under Hensyn til begge Forbrydelsers Beskaffenhed ved Dommen at afgjøre, hvorvidt den udsatte Straf strax skal fuldbyrdes eller Fuldbyrdelsen fremdeles udstaa. Afgjøres den senere Sag ved Vedtagelse af Forelæg, bliver herved ogsaa at afgjøre, om den udsatte Straf skal fuldbyrdes. Er Ydelse af Erstatning opstillet som Betingelse for Udsættelsen, bliver, om Fristen oversiddes, Straffen ligeledes at fuldbyrde, medmindre Oversiddelsen skyldes Omstændigheder, der ikke kan tilregnes Domfældte. Paastaaes dette at være Tilfældet, bliver Spørgsmaalet overensstemmende med Forskrifterne i Straffeprocesslovens § 481 at indbringe til Afgjørelse af Retten, der i Tilfælde kan bestemme en ny Frist eller helt frafalde Betingelsen.

§ 3. Kommer den, der er dømt til en Fængselsstraf, hvis Fuldbyrdelse er udsat, inden 3 Aar efter Dommens Afsigelse under Forfølgning som Sigtet for nogen anden før Dommen forøvet Forbrydelse, for hvis Vedkommende

byrdelse ikke bliver at udsætte, findes at burde idømmes, bliver en ny for begge Handlinger fælles Straf at idømme. Er Straffen for begge Handlinger Bøder, bliver efter de nærmere Omstændigheder at afgjøre, om den udsatte Strafs Fuldbyr-delse fremdeles skal udstaa.

§ 53 sidste Punktum er ligelydende med § 4 i Lov 2. Mai 1894.

§ 54. Ved Forkyndelsen af en Dom, hvori Udsættelse med Straffens Fuldbyr-delse er bestemt, gjøres Domfældte bekjendt med foranstaaende Regler. Dommeren bør, saafremt Domfældte er under 21 Aar, tildele ham en saadan alvorlig Advarsel og For-

en Frihedsstraf, hvis Fuldbyr-delse ikke bliver at udsætte, findes at burde idømmes, bliver en ny for begge Forbrydelser fælles Straf at idømme. Det samme gjælder, hvor den udsatte Straf er Bøder, og Retten for den Forbrydelse, som senere paa-dømmes, vil idømme Straf-arbejde. Er Straffen for begge Forbrydelser Bøder, eller for den ene Fængsel, for den anden Bøder, bliver paa den i foregaaende Paragrafs 2det og 3die Punktum omhand-lete Maade efter de nærmere Omstændigheder at afgjøre, om den udsatte Straf skal fuldbyrdes eller Fuldbyr-delsen fremdeles udstaa.

§ 4. Kommer den udsatte Straf ikke til Fuldbyr-delse i Henhold til Bestemmelserne i de foregaaende Paragrafer, betragtes den som udstaaet ved Dommens Afsigelse.

§ 5. Idet Rettens Formand forkynder for Domfældte en Dom, hvori Udsættelse med Straffens Fuldbyr-delse er bestemt, bør han gjøre ham bekjendt med ovenstaaende Regler og hertil, saafremt Domfældte er under 21 Aar, knytte saadan alvorlig Ad-

maning, som Omstændighederne maatte opfordre til, og kan i dette Øiemed indkalde ham til særskilt Retsmøde.

De processuelle Regler om Straffeudmaalingen finder Anvendelse paa Spørgsmaalet om Straffefuldbyrdselsens Udsættelse.*)

varsel og Formaning, som Omstændighederne maatte give Opfordring til.

§ 6. De processuelle Regler om Straffeudmaalingen finder Anvendelse paa Spørgsmaalet om Straffefuldbyrdselsens Udsættelse. Hvad der i denne Lov er foreskrevet om Domme, finder tilsvarende Anvendelse paa Forelæg.

X.

Nedsættelse af Straffen under det for Handlingen bestemte Lavmaal paa Grund af formindsket Tilregnelighed, ved Overskridelse af Nødværge eller ved Forøvelse af strafbare Handlinger i berettiget Harme efter § 56 er allerede omhandlet ovenfor (S. 23).

Om Virkningen af Retsvildfarelse se S. 21; betinget Strafnedslag for delagtig i Afhængighedsforhold til nogen anden af de skyldige og ved frivillig Tilbagetræden fra den forbryderske Virksomhed, Forebyggelse af dens Følger og Selvangivelse er ogsaa før omhandlet (se henholdsvis S. 25 og 27).

Tilbage staar at nævne, at ifølge § 55 er Anvendelse af Frihedsstraf paa Livstid udelukket, og Straffen inden samme Strafart kan nedsættes under det for Handlingen bestemte Lavmaal for strafbare Handlinger, forøvede før det fyldte 18de Aar; til den skyldiges Alder, naar Sagen reises, tager

*) Udeladelsen i § 54 af § 6 sidste Punktum af Lov 2. Mai 1894 skal ikke efter Indst. O,I, 1901—02, S. 34, betegne nogen Realitetsforskjel. Istedetfor er i Straffeprocesslovens § 288, som omhandler Forelæg, tilføjet følgende Punktum: »Iøvrigt finder de om Dommes Indhold givne Regler tilsvarende Anvendelse paa Forelæg.

Loven herved intet Hensyn. Som før omtalt, kan Fængsel paa Vand og Brød ikke anvendes paa Personer under 18 Aar. Overfor Personer, som har forgaaet sig før fyldte 14 Aar, da Lavalderen efter § 46 indtræder, er der alene Adgang til administrative Forføininger, væsentlig gennem de stedlige »Værgeraad«, oprettet ved Lov om forsømte Børn af 6. Juni 1896. Denne Lov er indtaget i dette Tidsskrifts 20de Aargang, S. 103 flg., hvortil derfor henvises.

XI.

Om Straffens Bestemmelse, naar Overtrædelse af flere Strafbud paa samme Tid er at paakjende (som oftest er jo »Sammenstødet« blot reelt — eller maaske ligesaa betegnende processuelt), har den nye Lov fra den nugjældende tildels noget afvigende Regler.

I Modsætning saavel til den bestaaende norske Lovs Forskrifter i Kap. 6 §§ 11—17*) som til den svenske

*) Den nugjældende norske Lovs §§ 11—17, som de lyder efter Revisionerne i 1874 og 1889 hidsættes:

§ 11. »Begaar nogen ved en Handling flere Forbrydelser, eller indbefatter flere Handlinger, der udgjør en fortsat Forbrydelse, tillige nogen anden Forbrydelse, bliver kun Straffen for den største Forbrydelse at anvende, men de ringere Forbrydelser at anse som skjæpende Omstændigheder, medmindre Straffen for nogen af disse er Afsættelse, Embedsfortabelse eller at have forbrudt Penge, Gods eller andet, der med Forbrydelsen staar i Forbindelse, hvilken Straf isaafald anvendes i Forening med hin.

Paa samme Maade ansees den, der har gjort sig skyldig i flere enten fuldbragte eller forsøgte Forbrydelser af de i Kapitlerne 19, 20 eller 21 eller i Kapitel 22 §§ 14 og 15 omhandlede Slags, naar de paa en Tid paatales.« (Kap. 19 angaar Tyveri, Kap. 20 Røveri, Kap. 21 Bedrageri og Kap. 22 § 14 »Naskeri« samt § 15 Bemægtigelse af Græs, Lyng, Barkaffald, Tørv, Mos, Sten, Sand, Jord osv. i uopdyrket Udmark.)

§ 12. »Har nogen udenfor de i § 11 omhandlede Tilfælde gjort sig skyldig i flere Forbrydelser, bliver samtlige med Straf at belægge, med Iagttagelse af de Forskrifter, som indeholdes i §§ 13, 14, 15 og 16.« § 13. »Har nogen gjort sig skyldig til Livsstraf, maa ei nogen

Straffelov har den nye norske Lov opgivet Sondringen mellem den ideelle og den reelle Konkurrencens. I den danske Lov er Sondringen jo mindre fremtrædende, men maa, som efter sammes § 62 2det Punktum, erkjendes at være ganske væsentlig. Ogsaa ved Sammenlægningen af Straffe efter forskellige Straffebud er der kjendelige Afgivelser bl. a. deri, at man kan ilægge Frihedsstraf og Bøder ved samme Dom, om saa findes for godt; og den saakaldte »fortsatte Forbrydelse«, der i saavel den gjældende norske som den svenske Lov er sterkt fremtrædende, omtales ikke som medførende nogen skjærpet Straf.

Den nye norske Lovs § 62 er saalydende: »Har nogen i samme eller forskellige Handlinger forøvet flere Forbrydelser eller Forseelser, som skulde have medført Fængsel eller Hefte, anvendes en fælles Frihedsstraf, der maa være strengere end den høieste for nogen enkelt af Forbrydelserne eller Forseelserne fastsatte Lavmaalsstraf og ikke i noget

anden Straf dermed forenes, undtagen den, at have forbrudt Penge, Gods eller andet, som med en Forbrydelse staar i Forbindelse«.

§ 14. »Har nogen ved flere Forbrydelser gjort sig skyldig til Strafarbejde, som ei er paa Livstid, maa den samlede Straf ei gaa videre end til længste Tid i den Grad, som i Strenghed staar nærmest over den, han for den største af de flere Forbrydelser har forskyldt. Har han for den største Forbrydelse forskyldt Strafarbejde i 1ste Grad, maa den samlede Straf ei overstige 18 Aar«.

§ 15. »Har den, som har gjort sig skyldig til Strafarbejde, til lige begaaet en Forbrydelse, for hvilken Straf af Fængsel eller Bøder er bestemt, bliver sidstnævnte Forbrydelse blot som skjærpende Omstændighed at betragte ved Bestemmelse af Tiden for Strafarbejdet, hvilket dog ej desformedelst maa overgaa fra en Grad til en anden.«

§ 16. »Ved Forening af Fængselsstraffe for flere Forbrydelser maa Dommeren ei overskride de i Kapitel 2 §§ 17, 18 og 19 nævnte Straffetider«.

§ 17. »Befindes den, som for en eller flere Forbrydelser er dømt skyldig, forhen at have begaaet andre Forbrydelser, maa ei høiere Straf paalægges ham end den, der vilde have overgaaet ham, hvis han derfor var bleven tiltalt paa samme Tid, som for de allerede paadømte Forbrydelser; — — —.«

Tilfælde maa overstige den høieste Straf, som for nogen af dem er lovbestemt, med mere end det halve. Den fælles Frihedsstraf fastsættes som Regel til Fængsel, hvor nogen enkelt af de strafbare Handlinger vilde have medført saadan Straf. Forsaavidt nogen af Forbrydelserne eller Forseelserne skulde have medført Fængsel, idømmes, ogsaa naar Hefte anvendes, de samme Tillægsstraffe, som om Fængsel var blevet anvendt«.

Om de nævnte Tillægsstraffe se ovenfor S. 17—18. Som det vil fremgaa af Ordlyden af den der omhandlede § 30 i den ny Straffelov, er det efter Regelen den idømte Strafart (Fængsel) eller den ilagte Heftestrafs Længde, som det kommer an paa. Men ved Sammenstød kan der altsaa tages Hensyn til, om Fængsel overhovedet kunde have været idømt, selv om saa ikke sker.

Om Bøders Sammenregning eller Bøders og Frihedsstraffes Sammenstød foreskriver den nye Lovs § 63: »Har nogen i samme eller i forskellige Handlinger forøvet flere Forbrydelser eller Forseelser, hvorfor Straf af Bøder idømmes, anvendes en fælles Bødestraf, der maa være strengere end den, som nogen enkelt af Forbrydelserne eller Forseelserne skulde have medført. Retten kan, hvor nogle af Forbrydelserne eller Forseelserne skulde have medført Frihedsstraf, andre Bøder, unnlade at idømme disse og istedet betragte de Forbrydelser eller Forseelser, hvorfor Bødestraf er bestemt som skjærpende Omstændigheder«.

Om Efterskudsstraf for ikke under den tidligere Sag inddraget strafbar Handling, som efter Forøvelsестiden kunde have været paadømt samtidig, har § 64 følgende Regel, som i det væsentlige stemmer med den nugældende Kap. 6 § 17: »Fældes nogen, som allerede er idømt Straf, for nogen forud for Dommen forøvet Forbrydelse eller Forseelse, iagttages ved Straffens Fastsættelse, at Reglerne i §§ 62 og 63 saavidt muligt sker Fyldest. I dette Tilfælde kan Frihedsstraf under 21 Dage idømmes. Skal Bøder i Henhold til flere Domme afsones, bortfalder, naar de straf-

bare Handlinger er forøvede, forinden nogen af dem blev paadømt, den Del af Frihedsstraffen, som overstiger, hvad i en Dom kunde være ilagt.»

Som ovenfor S. 15 omhandlet skal nu i hver enkelt Dom paa Bøder fastsættes en alternativ Fængselsstraf fra 1 Dag indtil 3 Maaneder for det Tilfælde, at Bøderne bliver at afsone. Det sidste Punktum i § 64 omhandler, som det vil sees, ikke egentlig Efterskudsstraf, men har Hensyn til den ved særskilt Retsbehandling i Straffeprocesslovens § 478 paabudte Berigtigelse af, at Efterskudsstraf ved senere Dom ikke er given*). Dette kan i Norge med sine absolut manglende Strafferegistre meget let hænde, men vil vel ogsaa med saadanne kunne indtræffe, naar de to eller flere Domme er afsagte nær paa hverandre og i forskjellige Retskredse. Ved Sammenregning af Frihedsstraffe, som er fastsatte for Tilfælde af, at Bøderne skal afsones, er der i Lovens § 28 aabnet Adgang til at gaa indtil Halvdelen over det tilladte Maximum af Fængsel for den enkelte Bødedom, (hvilket er 3 Maaneder, som nys nævnt), altsaa til 4½ Maaned.

XII.

Med Hensyn til skjærpet Straf i Gjentagelses-tilfælde indeholder:

a) den nugældende Lov § 21, som denne lyder efter de deri gjorte Tilføielser ved Revisionslovene af 9. Juni 1866 og 3. Juni 1874:

b) den nye Lovs § 61 følgende Regler:

*) Straffeprocessloven af 1. Juli 1887 § 478 lyder efter den deri samtidig med den nye Straffelov (ved Lov af 20. Mai 1902) foretagne Ændring: »Er nogen ved forskellige Domme dømt i Straf uden Iagttagelse af de i Straffelovens § 64 (jfr. §§ 62 og 63) givne Regler, skal Paatalemyndigheden indbringe samtlige Domme for Retten til Fastsættelse af en fælles Straf. Er Dommene afsagt ved forskellige Retter, indbringes de for den Ret, som har idømt den høieste Straf,

»Naar Loven bestemmer, at nogen i Gjentagelsestilfælde har for en Forbrydelse forskyldt høiere Straf, end derfor i Almindelighed er bestemt, kan han dog ei fældes til den høiere Straf, medmindre han i den forhen begangne Forbrydelse her i Riget er dømt skyldig, forinden han igjen forgik sig, og samme er forøvet, efterat han havde opnaaet sit attende Aar. Heller ikke kommer den for Gjentagelsestilfælde bestemte Forhøielse af Straffen for en Forbrydelse til Anvendelse, naar, forinden den nye Forbrydelse er begaaet, et Tidsrum af 10 Aar er forløbet, siden Straffen efter den nærmest foregaaende Dom blev udstaaet eller ved Benaadning eftergivet. Naar den nærmest foregaaende Dom medfører den for Gjentagelsestilfælde bestemte Forhøielse af Straffen, har ogsaa de ældre Domme, som ved denne Dom har medført saadan Forhøielse, fremdeles denne Virkning.«

»Bestemmelserne omskjærpet Straf i Tilfælde af Gjentagelse er alene anvendelige paa dem, der ved den tidligere strafbare Handling Forøvelse havde fyldt sit 18de Aar, og som har forøvet den nye strafbare Handling, efterat Straffen for den tidligere forøvede helt eller delvis var fuldbyrdet. Ei heller indtræder, medmindre noget modsat er bestemt, Skjærpelse, saafremt den nye strafbare Handling, om den er en Forbrydelse, er forøvet mere end 6 Aar og, om den er en Forseelse, mere end 2 Aar, efterat Fuldbyrdelsen af Straffen for den tidligere forøvede afsluttedes.

Retten kan lade tidligere, i andre Lande idømte Straffe begrunde skjærpet Straf paa samme Maade som her i Landet idømte«.

eller om det er Retter af forskellig Orden, for den høieste i Ordenen. Afgjørelsen, der kan træffes uden ny Hovedforhandling, kan paa kjæres senest fjorten Dage efter Dommens Forkyndelse.«

I de ovenfor sammenstillede Texter falder strax i Øinene, at man i den nye Lov giver Adgang til at tage Hensyn til i Udlandet afsagte Domme. Men ellers er de almindelige Betingelser for Anvendelse af Gjenta-gelsesstraf i flere Henseender skjærpede, idet den nye Lov i adskillig større Udstrækning end den gjældende lader det komme Lovovertræderen tilgode i Gjenta-gelsestilfælde, at han i nogle Aar har holdt sig skikkelig.

En saadan Stigningskala som den nugældende Lovs hyppigt anvendte Gjenta-gelsesforskrift (Kap. 19, § 7 — ved gjentaget Tyvsforbrydelse) har den nye Lov ikke. Den har gjennemgaaende samme Minimumsstraf i Gjenta-gelsestilfælde og fakultativ Forhøielse af Maximum (oftest med det halve).

Man har f. Ex. for Tyveri m. m. og Hæleri efter §§ 263 og 318 et forskjelligt Maximum for Gjenta-gelsesstraffen, eftersom den skyldige har været tidligere straffet blot en enkelt (Forhøielse med indtil det halve) eller flere Gange (Forhøielse indtil det dobbelte). Men Adgangen til at gaa til det dobbelte vil vistnok blive yderlig indskrænket derved, at den opstillede 6 Aars Frist er absolut og at nogen Forskrift svarende til sidste Punktum i den nugældende Kap. 6 § 21 ikke er givet Plads i den nye Lov. Straffelovkommissionen finder ogsaa i Motiverne (S. 109), at »man ei tilkjendegiver sig som professionel Forbryder, naar saa lang Tid gaar hen mellem Domfældelserne som 6 Aar«.

Den nye Lov kræver i Modsætning til den tidligere, at Straffens Fuldbyrdelse efter den foregaaende Dom ialfald skal være begyndt, om ikke afsluttet. Forgaar en domfældt sig paany, før han endnu er kommen i sin Straf, er altsaa Gjenta-gelsesstraf udelukket, ligeledes overfor den, der er helt benaadet, eller som forgaar sig paany i de 3 Aars Løbetid efter betinget Domfældelse. Efterat Løbetiden derimod er ude, og Fuldbyrdelsen er faldt bort for den udsatte Straf, »betragtes den som udstaaet ved Dommens Af-sigelse« (ifg. § 53 i Slutn.). Hvor Frakjendelse af Næringsret skal ske paa Grund af gjentaget Misbrug af samme,

ser man i en enkelt Anvendelse, som efter § 211, at Loven lader det komme an paa, om det er skeet 2 Gange »i Løbet af 2 Aar«. Men ellers, som efter § 336, holder Loven sig til de almindelige Gjentagelsesregler.

Hvad angaar de specielle Lovbud, som giver Anvisning paa forhøiet Straf i Gjentagelsestilfælde, er paa den anden Side den nye Lovs Bestemmelser tildels adskillig mere generelle end de nugældende. Ved Voldshandlinger mod offentlig Tjenestemand (§ 127), Legemsfornærmelser (§ 230) forlanges alene en tidligere »Forbrydelse af voldsom Art« (»Forseelser« virker altsaa her ikke itererende). §§ 263, 266, 278 og 318 om Gjentagelsesstraf for den, der dømmes for Underslag, Bedrageri, Udpresning, Tyveri og Naskeri samt Hæleri, indeholder tildels ogsaa mere omfattende Opregninger af Eiendomsindgreb end den nugældende Lov. De fleste specielle Gjentagelsesbud knytter sig imidlertid nu som før til den specielle Forbrydelse, som Lovbudet omhandler. I denne Forbindelse hør iøvrigt bemærkes, at den nye Straffelovs Adgang til ubestemt Forlængelse af Straffetiden efter § 65 (hvorom ovenfor S. 19) kan bidrage adskilligt til at opveie de Indskrænkninger, som i den nye Lov gjøres i Adgangen til at anvende Strafskjærpelse paa Grund af, at den skyldige har forgaaet sig flere Gange. Enten de flere (ifg. Motiverne S. 117 = to eller flere) Forbrydelser er forøvede saaledes, at Dom er faldt imellem dem eller ei, — eller hvilket Tidsrum der kan ligge imellem, nævner § 65 intet om. Dens Forskrifter er ikke sat i nogen Forbindelse med Straffelovens Regler om Gjentagelsesstraf og Betingelserne derfor.

XIII.

Dør en Person, som er dømfældt, bliver efter § 71 ingen Straf at fuldbyrde; dog iverksættes desuagtet fastsat Inddragning (§§ 34—36) og paabudt Bekjendtgjørelse af Dommen.

Adgangen til at reise Straffesag eller afsige Straffedom bortfalder ifg. § 66 ogsaa ved den skyldiges Død; ellers beror det paa, om en i Forhold til Straffens Størrelse fastsat Forældelsesfrist er forløbet. Uden Hensyn her- til kan dog Sag reises til Inddragning, der ikke er at anse som Straf, nemlig efter §§ 35 og 36 (jfr. S. 17 foran), til Fradømmelse af offentlig Tjeneste eller for at faa en ubevist Beskyldning erklæret død og magtesløs over- ensstemmende med Lovens § 253.

Den gjældende Lov i Norge hjemler ligesom den svenske og danske kun Adgang til Forældelse for de Forbrydelser, som ikke kan naa over et vist Maal af Straf; efter den norske Lovs Kap. 7 § 11: Fængsel og Strafarbejde i 5te Grad, alternativt, ikke, naar den sidste Straf staar alene eller sammen med strengere; Strafarbejde i »5te Grad« gaar indtil 3 Aar; i Sverige forældes ikke et saa høit Maal af Strafarbejde; og i Danmark er den ubetingede Adgang til Straffrihed jo endnu mer indskrænket.

Den nye norske Lovs § 67 tager, efter Exempel at Straffelovbøgerne i de fleste andre europæiske Lande, Skridtet fuldt ud og lader Forældelse af Paatalen ind- træde for:

Fængsel paa Livstid efter 25 Aars Forløb					
—	over 10 Aar	—	20	—	—
—	indtil 10	—	15	—	—
—	—	5	—	10	—
—	—	2	—	5	—
—	—	6 Md.	—	2	—

Ved strafbare Handlinger, for hvilke den høieste lov- bestemte Straf er Hefte, udkræves Forløbet af det halve af den for Fængsel bestemte Tid.

Ved andre strafbare Handlinger udkræves 1 Aar.

Forældelsen begynder ifg. § 69 sit Løb fra den Dag, den strafbare Virksomhed er afsluttet (altsaa uden Hensyn til, om hvorvidt den ved samme indtraadte retsstri-

dige Tilstand vedvarer, naar den ikke er Frihedsberøvelse, hvorom nedenfor) eller det strafbare Forhold ophørt (sigter til fortsatte Forbrydelser eller Forseelser — og Undladelser).

Afhænger eu Handlings Strafbarhed af en ved samme indtraadt Virkning, eller paavirkes Strafbarheden deraf, løber Forældelsen i intet Tilfælde før fra Virkningens Indtræden. (Indtræder den afventede Virkning ikke, maa man se bort fra den som Udgangspunkt, og da maa det naturligvis komme an paa, naar selve Virksomheden afsluttedes, forudsat, at denne i og for sig er strafbar).

Endnu videregaaende er den af § 69 opstillede Undtagelse fra Reglen om Virksomhedens Afslutning som Udgangspunkt, — at Forældelse først begynder sit Løb fra den Dag, da den Forurettede har gjenvundet Friheden eller er afgaaet ved Døden, saafremt nogen som Følge af den paagjældende strafbare Handling urettelig ved Dom eller paa anden Maade er berøvet Friheden.

Ved Forbrydelser og Forseelser i Søfartsforhold forøvede udenfor Riget eller strafbare Handlinger overhovedet forøvede paa norsk Skib maa vel merkes, at Forældelsesfristen først begynder at løbe fra den Dag, da Skibet er kommet til norsk Havn eller til et Sted med norsk Konsul. Dog kan Forældelsesfristens Begyndelsestid paa denne Maade ikke rykkes ud længere end 1 Aar.

Forældelsens Løb afbrydes ifg. § 70 ved ethvert Rettergangsskridt, hvorved den skyldige betegnes som sigtet, men gjenoptager sit Løb fra det Tidspunkt, da Forfølgningen igjen indstilles eller stilles i Bero. Den tidligere afløbne Del af Fristen regnes altsaa til, naar Forældelsen igjen begynder at løbe. Kan Forfølgning ikke reises eller fortsættes, før en i anden Sag fremsat Paastand er afgjort, løber Forældelsen ikke, saalænge denne Sag uden Afbrydelse fortsættes.

Var Sagen sat i Gang, men maatte afbrydes, og den skyldige har bevirket dette ved utilladt Handling (f. Ex.

Rømning), var saadant efter den nugældende Lovs Kap. 7 § 14, 2det Led, til Hinder for Forældelsens videre Løb, saafremt Strafarbeide kunde have været idømt. Denne Indskrænkning har den nye Lov ikke optaget.

Som nedenfor omhandlet (S. 43) er det efter den nye som efter den nugældende Lov ofte Tilfælde, at Straffesagen alene kan reises af den Fornærmede eller ialfald ikke af det Offentlige uden Begjæring fra hans Side.

Den nugældende Straffelovs Kap. 7 § 13 indeholder herom: »Straf bortfalder for enhver Forbrydelse, der ikke ubetinget af det Offentlige skal paatales, naar den Forurettede undlader i et Aar fra den Tid, da han bevislig om Forbrydelsen er bleven vidende, at paatale eller paaklage samme eller i ligesaa lang Tid ei fortsætter paabegyndt Paatale«. Den nye Lov gaar i denne Henseende ogsaa videre end den ældre i at aabne Adgang til Straffrihed paa Grund af Forældelse. Dens § 80 bestemmer: »Paatalen i Sager, som ikke forfølges af det Offentlige, maa være reist, og Begjæring om offentlig Paatale i Sager, der ikke uden saadan forfølges af det Offentlige, maa være fremsat inden 6 Maaneder, efterat den hertil berettigede er kommet til Kundskab om den strafbare Handling, og om den i samme skyldige. For deres Vedkommende, hvis Berettigelse er hjemlet i §§ 78 og 79 (hvorom nedenfor S. 47), begynder ikke Fristen sit Løb, før Berettigelsen er indtraadt«.

Den nye Lov indeholder, som det vil sees, ingen Bestemmelse svarende til Slutningsordene i Kap. 7 § 13 »eller i lige saa lang Tid ei fortsætter begyndt Paatale«. § 80 henviser ikke til § 70, som indeholder Regelen om, at den ved Forfølgningens Igangsættelse afbrudte Paataleforældelse igjen fortsætter sit Løb, naar Forfølgningen indstilles; man kan derfor nære Tvivl, om denne Regel ogsaa ved indstillet Forfølgning efter § 80 skal anvendes. Da imidlertid § 80 (ligesom Kap. 7 § 13 i den ældre Lov) alene maa antages at have til Hensigt at paaskynde den af de almindelige Regler (S. 39) flydende Forældelsesfrists Udløb i

de ikke ubetinget offentlig Paatale undergivne Sager, maa det vistnok være rettest ikke at lade Paaskyndelsen virke sterkere, end Lovens Ord med Nødvendighed medfører; — og man maa altsaa lade en ny 6 Maaneders Frist igjen begynde. At den private Forfølgning, som ikke fortsættes, maa virke afbrydende, synes paa den anden Side aldeles klart.

XIV.

Forældelse af idømt Straf er i den gjældende norske Lov først indført ved Revisionen i 1874, nemlig for Fængsel, Ris, Bøder eller Konfiskation. Den svenske Lov gaar noget videre, medens den danske Lov kun har en tilladt Undladelse af at fuldbyrde Straffen efter 10 Aars Forløb. Ogsaa med Hensyn til idømt Straf har den nye norske Lov indført Forældelse over hele Linien.

Saaledes forældes ifølge § 72:

idømt Fængsel paa Livstid efter 30 Aars Forløb,					
— — over 10 Aar	—	25	—	—	
— — indtil 10	—	20	—	—	
— — — 5	—	15	—	—	
— — — 1	—	10	—	—	
— — — 3 Md.	—	5	—	—	

idømt Hefte efter Forløb af Halvparten af de for Fængsel fastsatte Tidsrum, dog aldrig under 5 Aar, og om Straffetiden er længer heller aldrig under den idømte Straffetid;

idømt Bøder over 20 Kr. forældes efter 5 Aars Forløb					
— — indtil 20	—	—	2	—	—

Kan Fuldbyrdelsen ikke paabegyndes paa Grund af, at en anden Frihedsstraf imidlertid udstaaes, i eller udenfor Riget, — eller paa Grund af Udsættelse af Fuldbyrdelsen i Henhold til betinget Dom, løber i det Tidsrum, i hvilket Fuldbyrdelsen saaledes ikke er iverksættelig, ingen Forældelse.

Efter den almindelige Regel i § 73 begynder Forældelsen sit Løb fra den Dag, da Dommen er bleven endelig;

Loven tillægger dog, at Forældelsen af Dommen i intet Tilfælde begynder før fra den Tid, da Forældelse af Paatale efter § 69 begynder at løbe. (Herved sigtes til saadanne Tilfælde som, at der, medens endnu en ved strafbar Handling bevirket Frihedsberøvelse vedvarer, er reist Sag, og Domfældte saa unddrager sig Fuldbyrdselsen. Man vil da hindre, at han skal være bedre stillet med Hensyn til Forældelse end, om Sag fra først af ikke havde været reist).

Forældelsens Løb afbrydes ifg. § 73 ved, at Fuldbyrdselsen paabegyndes, eller i Tilfælde ved, at han paagribes i den Hensigt at sikre denne.

Løslades den Domfældte, eller undviger han, uden at Straffens Fuldbyrdselse er paabegyndt, eller afbrydes Fuldbyrdselsen, begynder fra dette Tidspunkt en ny Forældelse, hvis Længde afhænger af den Straffetid, som staar tilrest. I Tilfælde af, at en Løsladelse paa Prøve tilbagekaldes, begynder Forældelsen af Reststraffen sit Løb fra Tilbagekaldelsen.

§ 74 bestemmer derhos, at Forældelse af idømt Straf ogsaa afbrydes overfor den, der er dømt til Fængsel i mere end 6 Maaneder, naar han for en efter Dommen forøvet Forbrydelse i eller udenfor Riget idømmes over 2 Aars Frihedsstraf. Her begynder den nye Forældelse at løbe fra den sidste Forbrydelse. Jfr. iøvrigt hvad ovenfor er anført om, at Forældelse ikke løber, medens anden Frihedsstraf udstaas i eller udenfor Riget. Derimod virker, som en Sammenholden af Bestemmelserne viser, saadan Frihedsstraf ikke som Afbrydelse med den Virkning, at ny Forældelse begynder at løbe, efterat Forhindringen har ophørt at gjøre sig gjældende; og man maa altsaa regne sammen den før og efter Afbrydselsen forløbne Tid paa samme Maade, som man efter Regelen altid skal gjøre, hvor der er Tale om Forældelse af Adgangen til at reise Sag.

XV.

Angaaende Paatalen foreskriver Lovens § 77 i sin Almindelighed, at »strafbare Handlinger er offentlig

Paatale undergivet, medmindre noget modsat er bestemt. I nogle enkelte Tilfælde er fastsat, at offentlig Paatale overhovedet ikke finder Sted (f. Ex. Æresfornærmelser af mindre graverende Art). — Den af Fornærmedes Begjæring betingede offentlige Paatale er, som den nedenfor gengivne Oversigt vil vise, hyppig forekommende og det i noksaa praktiske Tilfælde, hvor Paatalen er ubetinget offentlig efter den gjældende Lov. Den af offentlig-almene Hensyn betingede offentlige Paatale træder tildels istedetfor Afhængighed af Fornærmedes Begjæring.

Offentlig Paatale efter Fornærmedes Begjæring finder efter den nye Lov Sted ved Presters, Sagføreres, Lægers, Apothekeres og Jordmødres Brud paa Taushedspligt*); Brevbrud og anden svigagtig Tilbageholdelse m. v. af skriftlige Meddelelser til andre; Anmeldelse af nogen uden rimelig Grund for en strafbar Handling; Voldtægt og Tilsnielse af Samleie, som vedkommende anser for egteskabeligt; Forførelse ved særlig underfundig Optræden eller ved Misbrug af Afhængighedsforhold; Forførelse til Utugt med andre; Hor, Misligholdelse af Egteskabsløfte, utugtig Optræden i Overvær af nogen, som ikke deri har samtykket; Unddragelse af Umyndige under 18 Aar fra Forældres eller andre Foresattes Omsorg; Indgaaelse af bigamisk, eller paa Grund af Slegtskabs- eller Svogerskabsforhold ugyldigt Egteskab, Indgaaelse af paa Grund af Tvang el. Vildfarelse opløseligt Egteskab; Iverksættelse af Paagribelse, hvor Saadan uden skjellig Grund ansaaes lovlig eller med Tilsidesættelse af den lovstemte Fremgangsmaade; graverende Tvang eller alvorlig Trusel med betydeligt strafbart Foretagende; uagtsom Tilføjelse af

*) § 144, som omhandler denne Forbrydelse, har om Paatalen følgende Regel: »Offentlig Paatale finder alene Sted efter Fornærmedes Begjæring eller hvor det kræves af almene Hensyn«. Hvor Forbrydelsens eller Forseelsens Artsbetegnelse ellers i Opregningen S. 44—46 er sat med spærret Tryk, gjælder efter de specielle Bestemmelser lignende Paataleregler som efter § 144.

Lyde, Feil eller betydelig Legemsskade ligesom forsætlig Legemsfornærmelse, som ikke hører til de mest grave- rende, forsætlig Hensættelse af en anden i hjælpeløs Tilstand; Ærekrænkelse mod bedre Vidende, Underslag af Hittegods og Tyveri, som er forøvet overfor nogen af den Skyldiges Nærmeste (o: Egtefælle, Ascendenter eller Descen- denter, Søkende eller ligesaa nær Besvogrede, Foster- forældre, Fosterbørn og Forlovede); andet Underslag uden saadan Begrænsning, simpelt Tyveri, forøvet mod Husbondsfolk eller mod Person af samme Hus- stand, Naskeri, Udpresning; simpelt Bedrageri (§ 270), Tilvendelse af Laan, Kredit eller desl. ved falske Foregivender om Betalingsevne (§ 274), For- sømmelse af andres under Bestyrelse havende Anliggender i vindesyg Hensigt eller for at skade vedkommende (§ 275), og Inddrivelse af indfriet Gjælds- brev eller Forføininger i vindesyg Hensigt over andre overdragne Rettigheder (§ 276*) Und-

*) For de hertil opregnede Forbrydelser fra og med simpelt Bedrageri (§ 270) samt ogsaa det i § 271, 1 kvalificerede Bedra- geri, som begrunder Adgang til Strafskjærpelse, fordi Forklædning eller Foregivende af en offentlig Egenskab er brugt, og (§§ 274— 276) har Lovens § 279 den Regel, at Forbrydelsens offentlige Paa- tale altid er betinget af Fornærmedes Begjæring, naar denne er nogen af den skyldiges »Nærmeste«. Ogsaa eller, naar Gernings- manden ikke staar i det Slægtskabs- eller Svogerskabsforhold, som herved betegnes, til Fornærmede, er Forbrydelse mod §§ 270, 274, 275 el. 276 alene Gjenstand for offentlig Paatale efter For- nærmedes Begjæring, medmindre Gjerningsmanden ved Misbrug af Almenhedens Tillid eller Lettroenhed har gjort sig skyldig i Forbrydelser mod flere Personer, eller forøvrigt almene Hensyn kræver Paatale.

Simpelt Tyveri, der ikke er «Hustyveri» eller forøvet mod nogen af de »Nærmeste«, er Gjenstand for ubetinget offentlig Paatale.

Naar Udpresning er nævnt som Gjenstand for betinget of- fentlig Paatale, saa er herved at merke, at dette alene er Tilfælde med den efter Straffens Størrelse mindre graverende Art, hvor nogen benytter sig af Trusel med Anklage eller Anmeldelse for

dragelse i vindsyg Hensigt af Midler fra at tjene til For-
dringshaveres Fyldestgjørelse eller Begunstigelse af nogen saa-
dan paa de øvriges Bekostning; retsstridig Ødelæggelse
eller Beskadigelse af andres Gods, forøvet enten med
Forsæt eller af Uagtsomhed (saafremt Skaden
da overstiger 5000 Kr.), forsætlig Beskadigelse
af til almindelig Nytte eller Pryd bestemt Gjen-
stand, retsstridig Undladelse af at tiltræde Skibstjeneste og
Rømning fra Skib eller Medhjælp, forsaavidt Rømningen ikke
udsætter Skibet eller Menneskeliv for Fare (da Paatalen er
ubetinget offentlig), Klage over Skibs Usødygtighed mod bedre
Vidende, Efterladelse uden gyldig Grund eller paa ikke lovlige
Maade ved Skibs Afgang af nogen Medfarende i dennes Hjem-
land, Skibsførers og andre vedkommendes Negtelse af
at skaffe Medfarende, hvad denne som saadan har
Ret til at erholde ligesom hans Anvendelse af Straf
paa Underordnet uden gyldig Grund eller anden util-
børlig Behandling, Skibsfolks Ulydighed i Tjenesten. —
Forrykkelse af exekveret Gods, Krænkelse af Arrest eller For-
bud, Vægning ved at respektere Udsættelse af fast Eiendom
(Skib) eller en falden endelig Dom om Frakjendelse af Rettig-
hed, Fredsforstyrrelse paa privat Omraade; uberettiget
Indtrængen eller uberettiget Forbliven i fremmed
Rum, Eftergjørelse eller Forvanskning i retsstridig
Hensigt af skriftlige (el. trykte) Udtalelser, som
ikke er »Dokumenter«; retsstridig Besiddelsestagen af eller
Raaden over fast Eiendom, (gjælder det retsstridige Hand-
linger med Hensyn til Færsel m. v. Vasdrag eller Afstæng-
ning af rindende Vand m. v. kan Forseelsen dog paatales
uden Begjæring, naar det findes paakrævet af almene Hen-
syn), ulovlig Jagt og Fiskeri; Opholdtagen eller Maaltiders
Indtagelse paa Vertshuse uden at kunne betale, Indsnigelse
ved Forestillinger eller Forsamling uden behørig Billet samt

noget, som er strafbart, eller med Fremsættelse af ærekrænkende
Beskyldninger. Ellers er Paatalen ubetinget offentlig.

retsstridig Behandling af andres Værdipapirer eller betroede Penge, (Sammenblanding med egne m. v.); Forseelser i Tjenesteforhold, den Forseelse at sætte Skib eller Ladning i Fare for Opbringelse (f. Ex. ved Førsel af Krigskontrabande under Krig eller Blokadebrud), Skibsfolks Forseelser i Tjenesten og Bladudgivers Vægning ved at optage Berigtigelser af faktiske Anførsler.

Hvor i Opregningen ovenfor den angivne strafbare Handlings Betegnelse er udhævet, har Loven opstillet den Regel, at samme enten paatales efter fornærmedes Begjæring eller uden saadan, saafremt det gjøres paakrævet af almene Hensyn.

Ved den Forbrydelse at forlede en anden til Handling, hvorved der voldes ham eller hans Mandant Formuestab, eller uberettiget at gjøre Brug af Forretningshemmelighed eller Forraadelse af saadan til andre (§ 294), ligesom ved visse af de mindste Eiendomsindgreb efter §§ 391, 392, 393, 397 og 399 kræves baade, at Begjæring af den Fornærmede skal foreligge, og at Paatalen skal findes paakrævet af almene Hensyn.

For hvilke Forbrydelser eller Forseelser der gjælder Regel om betinget offentlig Paatale er saa udførlig rede-gjort, fordi det tildels er betegnende for Lovens hele Anlæg.

Med Hensyn til, hvem der er paataleberettiget (foruden Fornærmede selv eller i Tilfælde som hans Stedfortrædere) har § 78 følgende Regel: »I de Tilfælde, hvor alene den Fornærmede kan reise Paatale, eller hvor offentlig Paatale ikke kan reises uden hans Begjæring, træder i hans Sted, forsaavidt han er under 18 Aar, hans Værge og enhver af hans Forældre eller af hans Bedsteforældre, om Forældrene er døde. Dog kan Paatale ikke reises mod den Fornærmedes udtrykkelig udtalte Villie, hvis han er over 16 Aar, og der handles om en Legemsfornærmelse eller Ærekrænkelse. Har den Fornærmede fyldt sit 16de Aar, kan han ogsaa selv begjære offentlig Paatale. Er den Fornærmede sindssyg, træder hans Værge, hans Egtfælle, Forældre og

myndige Børn eller, om hverken Forældre eller myndige Børn findes, hans Bedsteforældre i hans Sted. Er han død, kan hans Egtefælle, Slegtninge i lige Linie, Søskende samt Arvinger reise eller begjære Paatale«. (For Arvinger, ab intestato eller i Henhold til Testament gjælder ingen Indskrænkninger m. H. t. Nærheden af Forholdet til den Fornærmede.

Ifølge § 79 gjælder derhos vel at merke, at vedkommende Amtmand (Amtmændene har ikke nu som før Straffepocesloven af 1ste Juli 1887 offentlig Paatalemyndighed) kan fremsætte Paatalebegjæring, naar der ikke findes nogen, som efter § 78 er paataleberettiget, eller den strafbare Handling er forøvet af nogen, der i Henhold til samme § selv vilde have været berettiget til at begjære offentlig Paatale.

Den ved Anmeldelse til Politiet i al Almindelighed stillede Begjæring om Tiltale er ikke at ligestille med Begjæring om Tiltale mod en bestemt Person. Derfor vil Anmelderen altid være at tilspørge, naar man staar overfor en bestemt Sigtet, om han fastholder sin ved Anmeldelsen fremsatte Tiltalebegjæring.

Begjæringen om offentlig Paatale kan ifølge § 81 begrænses til den eller dem, der er Ophavsmænd til den forbryderske Reslutning. Ellers maa den for at kunne tages tilfølge ikke udelukke nogen Medskyldig fra Forfølgningen; til Medskyldige, der ikke er særlig udelukkede, kan den i Embeds Medfør udstrækkes.

I Tilfælde af, at flere har samvirket, vilde det Offentlige, fordi det gjælder Underslag eller Tyveri overfor nogen af de Nærmeste, eller fordi det er Hustyveri, og behørig Paatalebegjæring mangler, efter Regelen kun have Adgang til Paatale overfor enkelte af dem, som er skyldige. Isaafald indfører § 265 den Lempning, at Paatalemyndigheden kan bestemme, at Forfølgningen skal udstrækkes til alle, som har været med, trods manglende Begjæring, om den ikke vil indskrænke sig til dem, overfor hvem Paataleret efter de almindelige Regler haves, eller helt undlade Forfølgning.

Den samme Regel gjælder ved den Slags Udpresning eller Bedrageri, hvorfor Paatalen er betinget offentlig (jfr. ovenfor). Angaaende Paatale af Hæleri og efterfølgende Bistand kommer ifg. § 321 de samme Regler til Anvendelse, som vilde gælde, saafremt der handlede om Medvirkning til den Forbrydelse, med Hensyn til hvilken Hæleriet (Bistanden) er forøvet.

Begjæring om Paatale kan ifg. 82 ikke med Virkning tages tilbage, efterat Tiltale er reist, medmindre det gjælder Hor, Misligholdelse af Egteskabsløfte eller Forseelser i Tjenesteforhold. Er Begjæring taget tilbage, kan den ikke paany fremsættes.

Litteratur og Statistik.

De danske Fængselselskaber 1893—1903. Beretning om Selskabernes Fællesmøde i Odense den 29. og 30. September 1903.

København 1903. 61 Sider.

Dette af Fængselselskabernes Fællesbestyrelse udgivne Skrift indledes med en Gengivelse in extenso af et af undertegnede paa Fællesmødet holdt Foredrag »De danske Fængselselskaber og deres Virksomhed, navnlig i de sidste 10 Aar«. Det indeholder endvidere et udførligt Referat af de paa Mødet stedfundne Forhandlinger, en kort Oversigt over den Virksomhed, som Selskabernes Fælleskontor i København har udøvet i de første 10 Aar efter dets Oprettelse, Ekstrakter af Fællesbestyrelsens Regnskaber for Regnskabsaarene 18⁹³/₉₄—19⁰²/₀₃ samt endelig Oplysninger angaaende de enkelte Selskabers Bestyrelser, Institutioner og Adresser.

I det nævnte Foredrag pointeres det først, at Fængselselskabsvirksomheden ikke er ny her i Landet, idet de danske Fængselselskaber nu have virket i 60 Aar. Efter en kortfattet Skitsering af de enkelte Selskabers Tilblivelse og Udvikling, der strækker sig over Tiden fra 1843 til 1893, gøres der udførligt Rede for Virksomheden i Tiaaret fra 1ste April 1893 til 31te Marts 1903. Af denne Redegørelse fremgaar, at samtlige 7 Selskaber, nemlig det københavnske, det fynske, Horsens, Vridsløselille, Viborg, det sjællandske og Lolland-Falsters, i Tiaaret har understøttet i alt 7207

Personer, hvoraf ca. 5050 bleve hjulpe for første Gang. Af de sidstnævnte var omtrent $\frac{5}{6}$ Mænd og $\frac{1}{6}$ Kvinder, hvilket paa det nærmeste staar i Forhold til Antallet af mandlige og kvindelige Forbrydere. Virksomheden er gaaet betydelig frem i Tiaaret, idet Antallet af understøttede i dette er steget jævnt fra 636 i 18⁹³/₉₄ til 853 i 19⁰²/₀₃. Til direkte Understøttelser anvendtes i hele Perioden 145,617 Kr., til indirekte 28,523 Kr. og til Administration 37,505 Kr., saaledes at den samlede Udgift var 211,645 Kr. Hvorledes Virksomheden er vokset i Løbet af Tiaaret, fremgaar af, at Udgiften til direkte Understøttelser steg fra 12,596 Kr. i det første, til 18,788 Kr. i det sidste Aar. Selskabernes Formue er ikke desto mindre vokset fra 77,608 Kr. i 1893 til 144.023 Kr. ved Beretningsperiodens Slutning, hvilken Stigning for en væsentlig Del skyldes ekstraordinære større Gaver eller Legater, der ere tilfaldne Selskaberne. — I Slutningen af Foredraget gives der en Del Oplysninger om Maaden, hvorpaa Hjælpen er ydet, hvorved det særlig betones, at Selskaberne — for at undgaa Misbrug — saa lidt som mulig understøtte med rede Penge, medens de i øvrigt yde Bistand af meget forskellig Beskaffenhed, idet Hjælpen maa afpasses nøje efter Forholdene i det enkelte Tilfælde. Endelig udtales det, at Selskaberne ikke have stillet sig den Opgave at hjælpe alle Personer, der løslades fra Strafanstalter og Fængsler, hvad der vilde være ensbetydende med at give de straffede en vis Ret til Hjælp og let afstedkomme den Misforstaaelse mellem disse, at Selskaberne gav Belønninger for begaaede Forbrydelser, men kun at understøtte saadanne Personer, om hvilke der kan næres noget Haab om, at de ved Løsladelsen have god Villie og ogsaa Evne til at føre et ustraffeligt Liv samt til selv at ernære sig. Tages dette i Betragtning, vil det af alle, der have haft Lejlighed til at iagttage Virksomheden paa nært Hold, sikkert indrømmes, at Selskaberne i det hele og store have løst den Opgave, de have stillet sig.

Hvad Referatet af de paa Mødet stedfundne Forhand-

linger angaar, knytter Hovedinteressen sig til Dagsordenens Punkt 2, Forelæggelse af Planen om Erhvervelse af en Hedejendom til Anbringelse af løsladte Mandfanger. Det indledende Foredrag angaaende denne Sag blev holdt af Byfoged Budtz som Repræsentant for et Udvalg, der paa et ved Gehejmeetatsraad Goos' Initiativ i Januar 1903 afholdt Fællesbestyrelsesmøde i København var nedsat for at overveje denne Plan, hvilket Udvalg foruden Indlederen bestod af Fængselsinspektør Ammitzbøll, Fængselspræst Broe, Fængselsinspektør Grundtvig og Sognepræst Smith i Viborg. Tanken om Erhvervelse af en Mose- og Hedejendom i det nævnte Øjemed var ikke ny. Den var allerede fremsat paa et af Fængselselskaberne i 1891 i København afholdt Fællesmøde, hvor den navnlig blev varmt anbefalet af Hedeselskabets daværende bekendte Formand, den senere afdøde Oberstløjtnant Dalgas. Naar Selskaberne ikke tidligere havde søgt at fremme denne Sag, var Grunden, at der til dens Realisation krævedes betydelige Midler, og først nu maatte det antages, at Selskabernes økonomiske Stilling tillod dem at bringe de nødvendige Ofre. Udvalget havde afsluttet en foreløbig Kontrakt om Køb af en Ejendom paa ca. 180 Tdr. Land ved Skovbjerg, et Par Mil fra Troldhede Station, der vilde egne sig godt til Formaalet. Her vilde være Arbejde nok for de optagne, som efter Opholdet i Hjemmet, der i Reglen burde vare i tre Maaneder, men ogsaa kunde udstrækkes noget længere, vilde kunne faa Arbejde paa Hedeselskabets omliggende Ejendomme. Det var en vanskelig Opgave at løse. Der krævedes navnlig en dygtig, i Hede- og Mosekultur kyndig Bestyrer, der maatte have en god Hustru. Han maatte være i Besiddelse af Kærlighed til Sagen og stor Taalmodighed. Vanskeligheden ved Selskabernes Virksomhed bestod især i at skaffe passende Arbejde og Pladser i tilstrækkelig Mængde til de løsladte. Her var en god Vej, ad hvilken denne Vanskelighed kunde afhjælpes.

Der udspandt sig en livlig Diskussion om Planen, der

kun fra en enkelt Side, nemlig fra Fængselspræst Broes, mødte nogen Modstand. Han frygtede for, at Sagens Iværksættelse skulde blive for bekostelig, og for, at de løsladte Fanger fra Horsens Strafanstalt ikke vilde egne sig til Optagelse i Hjemmet. I øvrigt var der almindelig Sympati for Sagen, og da Fællesbestyrelsens Formand, Gehejmetatsraad Goos, ved Afslutningen af Diskussionen ønskede at se et Udtryk for, at Forsamlingen gav Planen sin Tilslutning, saaledes at Udvalget kunne arbejde videre under fornødent Hensyn til de faldne Udtalelser, skete dette enstemmigt.

Paa Mødet drøftedes endelig følgende Spørgsmaal: Hvorvidt er der Trang til Udvidelse af og nye Former for Selskabernes Virksomhed? Det vilde føre for vidt her at komme ind paa en nærmere Omtale af de herom førte Forhandlinger. Kun skal det bemærkes, at Indlederen, Fængselsinspektør Grundtvig, mente, at der var en saadan Trang til Stede, og at der navnlig burde kunne ydes Hjælp til straffede Personers Familier, medens Forsørgerne hensad under Straf, samt til ugifte, straffede Kvinder, der hensad i Fængsel tilligemed deres spæde Børn, navnlig ved Anbringelse af disse Børn, der ofte vare en Hindring for Mødrene i at søge den for dem naturlige Virksomhed som Tyender. Endelig omtalte Indlederen, at der som en ny Form for Selskabernes Virksomhed kunde være Anledning til i større Omfang at komme ind paa at yde Understøttelser som Laan. Efter den paafølgende Diskussion konstaterede Dirigenten, Borgmester Dithmer, som Resultat af de førte Forhandlinger, at der var Stemning for de af Inspektør Grundtvig foreslaaede nye Maader at hjælpe paa, og foreslog, at der rettedes Henstilling til Fællesbestyrelsen og de enkelte Selskaber om at tage under Overvejelse, hvad der i visse Henseender kunde gøres for at udvide Virksomheden. Gehejmetatsraad Goos udtalte derefter, at de Henstillinger, der vedrørte Fællesbestyrelsen, skulde blive tagne under Overvejelse.

Af den i Beretningen givne Oversigt over Fælleskontorets Virksomhed skal kun anføres, at dette Kontor i København i Tiden fra 1ste April 1892 til 31te Marts 1902 har hjulpet 3950 Personer, nemlig 3142 Mænd, 533 Kvinder og 275 Børn, af hvilke det maa antages, at henholdsvis 65,3, 78,6 og 82,5 pCt. ere reddede for Samfundet. —

Den her omhandlede Beretning er et Udtryk for, at de danske Fængselselskaber ere en betydningsfuld filantropisk Institution, der ikke har overlevet sig selv, men som til Trods for sin Alder er i Besiddelse af sin fulde Virkekraft og Virkelyst. Den Maade, hvorpaa Selskaberne søge at realisere deres Formaal, hviler paa mere end en Menneskealders rige Erfaringer og paa Ønsket om ikke at svække Ansvarsfølelsen hos dem, der have forbrudt sig mod Landets Love. Ingen Gren af Godgørenhedsvirksomheden er sikkert saa vanskelig som den, der gaar ud paa moralsk og økonomisk at hjælpe løsladte Fanger til Genoprejsning. Der kræves til at udøve denne Gerning paa rette Maade megen Takt, en sund og sand Humanitetsfølelse og et indgaaende Kendskab til Forbryderverdenen. Dette ere Selskaberne sig bevidst; de indse til fulde det vanskelige ved deres Virksomhed og udøve den derfor med den fornødne Kritik. Selskaberne have da ogsaa i betydeligt Omfang kunnet glæde sig ved Tilslutning og Sympati fra Publikums Side, men det maa haabes, at Tilslutningen maa holde Skridt med de forøgede Krav, der stilles til Selskabernes Midler. Nye Opgaver, som Tiden fører med sig, og navnlig den nær forestaaende Oprettelse af det ovenomtalte Hjem for løsladte Mandfanger ved Skovbjerg — der, efter hvad der er Anmelderen bekendt, vil begynde sin Virksomhed i indeværende Aars Sommer — ville kræve betydelige økonomiske Ofre, og hertil maa de danske Fængselselskaber haabe at modtage Bistand fra alle dem, der interessere sig for deres humane og for Samfundet saa nyttige Formaal.

V. From.

Strafanstalterne i Danmark i Finansaaret 1901—02.

Overinspektionen for Fængselsvæsenet har i September 1903 udgivet »Beretning om Strafanstalterne i Danmark i Finansaaret 1901—1902«. Med denne Beretning begynder det 2det Tiaar af Aarsberetningernes Række, idet disse paabegyndtes med Finansaaret 1891—92. I Form og Indhold slutter den sig i det væsentlige til sine Forgængere, men der er dog foretaget enkelte, ikke uvigtige Forandringer i den. Nogle Oplysninger af mindre Interesse ere saaledes udeladte, og andre fremtræde i en mere sammentrængt Skikkelse, men samtidig er den suppleret med nye Oplysninger af betydelig Interesse, nemlig de i Beretningens 1ste Afsnit meddelte statistiske Oplysninger om Tilbagefald blandt Fanger, løsladte og benaadede 10 Aar forud, hvorom nærmere nedenfor.

Af de Enkeltheder, der fremtræde i en mere sammentrængt Skikkelse, skal Opmærksomheden navnlig henledes paa de under Omtalen af hver Strafanstalt anførte Oplysninger om Fangernes personlige Forhold. I de tidligere Beretninger meddeltes disse for hver Anstalt paa tre forskellige Steder, saaledes, at de gaves for ikke tidligere straffede Individuer paa et, for tidligere straffede med mindre Straffe paa et andet og for tidligere straffede med Strafarbejde paa et tredje Sted. I nærværende Beretning ere disse Oplysninger med Bibeholdelse af Adskillelsen mellem de tre nævnte Grupper samlede for hver Anstalt paa et Sted i skematisk Form, hvorved der baade er sparet Plads og vundet betydeligt i Overskuelighed. Disse Oplysninger ere derhos supplerede paa enkelte Omraader, idet der ved Siden af de tidligere belyste Forhold er tilføjet Opdragelse og Tilregnelighed.

Af Beretningen fremgaar, at Fangeantallet har været stigende i Aarets Løb. Den 31te Marts 1901 var det

i alt 757, hvoraf 658 Mænd og 99 Kvinder. Tilgangen efter Dom udgjorde 744 (661 M. og 83 Kv.), Afgangen efter endt Straf 652 (579 M. og 73 K.), ifølge Benaadning 28 (15 M. og 13 Kv.) og ved Dødsfald 3 Mænd. Den 31te Marts 1902 var herefter det samlede Fangeantal 818, nemlig 722 Mænd og 96 Kvinder, og der var saaledes i Aarets Løb sket en Forøgelse i Fangeantallet af 61. Det ses, at Stigningen udelukkende falder paa Mændene. For Kvindernes Vedkommende er der endog en lille Nedgang. Forøgelsen falder navnlig paa de yngre Forbedringshusfanger, der som bekendt afleveres til Vridsløselille Forbedringshus. Denne Strafanstalt har da ogsaa meget hyppigt været overfyldt i Aarets Løb, saaledes at det endog 18 Gange har været nødvendigt at overflytte Fanger — i alt 81 — til Horsens Strafanstalt.

Ogsaa i tidligere Aar har det af og til været nødvendigt paa Grund af Pladsmangel i Vridsløselille at overflytte Fanger til Horsens Strafanstalt; men Overflyttelserne har i dette Finansaar antaget større Dimensioner end hidtil. Saa-danne Overflyttelser ere — som tidligere paavist i Tidsskriftet*) — i flere Henseender uheldige, og navnlig er det uheldigt, at mange af de Forbedringshusfanger, der overflyttes til Horsens, dér maa afsone deres Straf i Fællesskab, fordi det derværende mindre Cellefængsel i Reglen kun kan give Plads til enkelte af de overflyttede. At disse, der som oftest ere yngre Mennesker, let blive yderligere demoraliserede paa de store Fællesafdelinger, der jo væsentligst huse de mest fremskredne Forbrydere, er en Selvfølge, ligesom det heller ikke er ganske retfærdigt, at de overflyttede ved at blive Fællesfanger miste den Afkortning i Straffetiden, der ifølge Straffeloven vilde blive dem til Del, hvis de afsonede Straffen paa den almindelige Maade, *o*: i Celle.

Med Hensyn til Fuldbyrddelsesmaaden udviser Be-

*) Se Tidsskriftets Aargang XXV 1902. K. Goos: Bemærkninger om Pladsforholdene i Øjeblikket i de danske Strafanstalter S. 72 f. f.

retningen, at den langt overvejende Del af Fangerne har været underkastet Cellestraf. Af samtlige i Aaret behandlede 1406 Mandfanger vare 980 Cellefanger og 426 Fællesfanger og af de 182 Kvindefanger 115 Celle- og 67 Fællesfanger. Fællesfangerne behandles som bekendt efter det progressive System i Overensstemmelse med de i den kgl. Anordning af 13de Februar 1873 givne Regler. Et mindre Antal af de i Horsens Strafanstalt hensiddende Fællesfanger, i alt 27, har dog — ligesom det har været Tilfældet i de nærmest forudgaaende Aar — været underkastet en modificeret Behandling, idet de en Del af Aaret (5 Maaneder) have været sysselsatte ved Friluftsarbejde paa den jyske Hede efter de ved de kgl. Resolutioner af 20de Juni 1899 og 7de Marts 1900 truffne Bestemmelser. Det af disse Fanger præsterede Arbejde — hedder det i Beretningen — har efter fagkyndiges Udtalelser været, særlig naar der tages Hensyn til dets Mængde, fortrinligt, ligesom ogsaa Disciplinen og Sundhedstilstanden blandt Fangerne paa Heden har været tilfredstillende. Medens denne af Strafanstaltens Inspektør fremsatte Udtalelse staar i god Samklang med den hidtil saa enstemmigt afgivne Dom om, at Friluftsarbejdet saavel i penitentier som i filantropisk Henseende maa anses for særdeles heldigt for Fanger, der have tilbragt længere Tid i Strafanstalten, er dette ikke Tilfældet med en af Fængselspræsten fremsat, i Beretningen citeret Anskuelse paa dette Felt. Den lyder saaledes: »Hvis jeg tør udtale en fængselspræstelig Erfaring, bliver det denne, at de lange Ophold paa Heden virke sløvende paa Fangerne, ligesom det viser sig, at Fangerne blive tvære ved at sendes derud flere Sommere i Rad. Ved et to Maaneders Ophold derude, som vi havde det en Sommer, forekom Resultatet mig bedre. Grunden er den, som ogsaa flere tyske fængselsgejstlige have udtalt med Hensyn til Fangernes Anvendelse til Kulturarbejde, at enhver længere Bortfjernelse fra Strafanstaltens strengere Disciplin, den regelmæssige Paavirkning gennem Kirke, Skole og Samtaler

med den vante Sjælesørger, altid vil være mindre heldig, ligesom jeg tør tilføje, at et saa vidt drevet Fællesskab som ude paa Heden, hvor Fangerne aldrig kunne være et Øjeblik alene med Læsning eller Bøn, ikke bør udstrækkes alt for længe.* Denne Udtalelse virker ret overraskende. Men da — som ovenfor anført — Fangernes Opførsel har været tilfredsstillende og deres Arbejde endog fortrinligt, har den af Fængselspræsten omtalte Sløvhed og Tværhed øjensynlig ikke givet sig Udslag hverken paa Arbejdets eller Disciplinens Omraade, og det tør vel derfor antages, at Præsten har set noget for mørkt paa Forholdene. Det forekommer i hvert Fald Anmelderen, at det ganske vist anstrengende og noget ensformige, men samtidig friske og sunde Liv paa Heden, hvor Fængselslivet antager friere Former, og den haarde Disciplin for en Tid er mildnet, langt fra kan antages at virke sløvende, men snarere opfriskende og oplivende, i hvert Fald paa Flertallet af Fangerne. I et Punkt har Præsten imidlertid utvivlsomt Ret, nemlig i det, at det vidt drevne Fællesskab er uheldigt. At det baade af disciplinære og moralske Hensyn vilde være ønskeligt, om Fangerne under Ophold paa Heden kunde isoleres om Natten, er sikkert, og naar dette ikke hidtil er sket, er Grunden formentlig alene den, at en Foranstaltning i denne Henseende baade vilde være bekostelig og efter Forholdenes Natur vanskelig at iværksætte.

Hvad angaar de Forbrydelser, de tilgaaede Fanger vare dømt for, udgjorde det langt overvejende Antal af disse som sædvanlig Berigelsesforbrydelserne. Regner man hertil Tyveri, Hæleri og Bedrageri, vare af de 744 (661 M. og 83 Kv.) indsatte Fanger 576 (505 M. og 71 Kv.) eller $77\frac{1}{2}$ pCt. dømt for disse Forbrydelser. For Falsk indsattes yderligere 47 (40 M. og 7 Kv.), saaledes at Procenten endog bliver over $83\frac{1}{2}$, hvis denne Forbrydelse, hvormed der i Reglen er forbundet Berigelseshensigt, medregnes. Alle de øvrige Forbrydelser ere kun repræsenterede ved holdsvis smaa Tal, flest var der af Sædelighedsforbrydelser,

for hvilke der i det hele indsattes 39 (38 M. og 1 Kv.), dernæst af Brandstiftelser, der vare begaaede af 25 (21 M. og 4 Kv.) af de indsatte. For Vold indsattes kun 13, alle Mænd, men det maa herved erindres, at de fleste, der begaa denne Forbrydelse, ikke blive idømte Strafarbejde. Af Mænd, der havde gjort sig skyldige i Manddrab, indsattes kun 1, og af Kvinder, som havde forøvet denne Forbrydelse, 2. For Barnemord indsattes 5 Kvinder. Ogsaa de 2 for Manddrab straffede Kvinder havde dræbt deres egne Børn; men da Forbrydelsen var sket med Overlæg og Børnene ikke vare ganske spæde, ere de ikke straffede for Barnemord.

De idømte Straffetider vare gennemgaaende korte. Kun 5 (3 M. og 2 Kv.) af de 744 indsatte Fanger dømtes til Straffe paa over 6 Aar, 97 (85 M. og 12 Kv.) til Straffe paa over 2 til 6 Aar og Resten 642 (573 M. og 69 Kv.) eller 86½ pCt. af hele Tilgangen paa 2 Aar og derunder. Af de sidstnævnte vare 398 (352 M. og 46 Kv.) eller 53½ pCt. af samtlige indsatte dømte til Straffe paa ⅔—1 Aar. Det skal i denne Forbindelse bemærkes, at de korte Straffe ofte ere ret virkningsløse, idet de ikke give den fornødne Tid til Opnaaelsen af Straffens reformatoriske Maal. Det er jo ogsaa forstaaeligt, at et Ophold paa 6—8 Maaneder i en Strafanstalt ikke kan være tilstrækkeligt til i aandelig Henseende at rehabilitere Individet, hvis Depravation ofte er et Resultat af moralsk Vanrøgt gennem hele Barndommen og Ungdommen.

Sundhedstilstanden har i alle tre Strafanstalter været tilfredstillende. Af hver 100 Fanger var i Gennemsnit syg daglig i Mandsanstalterne 1,44 (i Horsens 1,67 og i Vridsløselille 1,25) og i Kvindeanstalten paa Christianshavn 1,67. I Aarets Løb døde kun 2 Mandfanger, begge i Horsens Strafanstalt, den ene af Lungetuberkulose og den anden af Mavekræft. Blandt Kvindefangerne forefaldt intet Dødsfald, hvorimod der af saadanne Fanger under Straffen fødtes 5 Børn.

For disciplinære Forseelser dikteredes der i alle

tre Strafanstalter i det hele 175 Straffe, der faldt paa 141 Individuer. Den hyppigste Forseelse var indbyrdes Meddelelse mellem Cellefanger eller mellem Fællesfanger paa forskellige Afdelinger, for hvilken Overtrædelse der ikendtes ialt 53 Straffe. Af andre hyppigere Brud paa Disciplinen forefaldt løgnagtigt Forhold i 25, Beskadigelse af Arbejdsmateriale eller Inventar i 20 og respektstridigt Forhold i 17 Tilfælde. Straffeprocenten, α : det procentvise Forhold mellem Antallene af de disciplinært straffede Individuer og af de i de enkelte Strafanstalter i Aarets Løb behandlede Fanger, var ret forskellig i de forskellige Anstalter. I Kvindeanstalten paa Christianshavn var den 15,1, i Vridsløselille 10,2 og i Horsens 4,1 pCt. Der dikteredes altsaa forholdsvis flest Straffe over for Kvindefangerne. Dette er ikke noget nyt; mange Aars Erfaring har tværtimod vist, at Kvinderne gennemgaaende opføre sig slettere i Strafanstalten end Mændene, hvilket staar i Forbindelse med Kvindernes Ulyst til at rette sig efter detaillerede Reglementer og deres i det hele ringe udviklede disciplinære Sans. En af de i Christianshavns Strafanstalt begaaede Forseelser var af ret alvorlig Natur, idet den paagældende Fange bl. a. havde bibragt et Opsyn et stærkt Spark i Underlivet, hvilket bevirkede, at Opsynet var syg og sengeiggende i 8 Dage.

Som det ved en Sammenligning mellem Straffeprocenterne for de to Mandsanstalter ses, var Procenten betydelig højere for Vridsløselille end for Horsens Strafanstalt. Om de disciplinære Forhold i den førstnævnte Anstalt bemærkes i Beretningen bl. a. følgende: »Aaret har været ualmindelig besværligt i disciplinær Henseende. En væsentlig Grund hertil er den vedblivende store Tilgang af Fanger, der har medført, at alle Celler næsten permanent have været fuldt belagte . . . Manglen paa ledige Celler gør det umuligt at visitere Fangerne og deres Celler ordentligt og fordele Fangerne i Fængslet, saaledes som de af disciplinære Grunde burde. Til disse Pladsvanskeligheder

kommer, at Beskaffenheden af Fangerne i disciplinær Henseende tydelig forringes Aar for Aar. Uvornhed, Raahed, fræk Løgnagtighed, Ødelæggelseslyst og Mangel paa Respekt for eller endog Had til al Samfundsorden, Lov og Øvrighed giver sig mere og mere Udslag i Forseelser, som hidtil næsten vare ukendte. Gudstjenesten i Kirken afbrydes saaledes ikke sjælden af usømmelige Lyde eller Bemærkninger, uden at det altid lykkes at finde Gerningsmændene, hvorfor der ikke er andet for, end som præventiv Forholdsregel at udelukke de mistænkelige fra Kirken. Genstridighed og Ulyst til Arbejde giver sig Luft i studs Optræden mod Betjente og Mestre og ondskabsfuld Ødelæggelse af Arbejdsmaterialier, Maskiner og Redskaber. For at sætte sig i Forbindelse med Medfanger brydes der ugenert Hul paa Skillemure, og for at skaffe sig Skrivematerialier til ulovlig Korrespondance rives der Blade ud af Salmebøger og andre Bøger, som derved gøres ubrugelige. For at dække sig mod Straf benægtes med største Frimodighed de soleklareste Fakta osv. — En medvirkende Grund til denne Synken af Fangernes moralske Niveau er den stadig tiltagende Tilgang af unge Københavnerne af Samfundets Bærme, som operere i Bander og træffe Aftaler om at fortsætte deres Uvornheder i Fængslet. — Tilstanden er nu saadan, at det kun ved den største Agtpaagivenhed lykkes at bevare den fornødne Orden, og en ganske uforholdsmæssig Tid maa anvendes paa Disciplinens Opretholdelse til Skade for andre Formaal. Dette i al sin Sørgelighed sikkert særdeles træffende Billede af de unge københavnske Fangers Opførsel i Strafanstalten viser tydeligt, at de samfundsfjendske Elementer, der navnlig i Hovedstaden mere og mere gøre sig bemærkede ved raa og bølgeagtig Optræden, ikke engang fornægte deres Natur inden for Strafanstaltens Mure trods de ret kraftige Midler, som dér haves til Raadighed til Bekæmpelse af deres Tøjlesløshed. Det maa derfor haabes, at det i Beretningen udtalte Ønske om, at der snart i Vridsløselille Strafanstalt maa indtræde en Nedgang i Fange-

antallet, hvorved Vanskelighederne i disciplinær Henseende ville formindskes, paa en eller anden Maade maa blive opfyldt. For de mere graverende Forseelser dikteredes der i Vridsløselille i Aarets Løb 8 korporlige Straffe, medens der i Horsens kun blev ikendt 1 saadan Straf.

Den samlede Udgift udgjorde 496,993 Kr., hvoraf Statskassen tilskød 410,161 Kr., medens der ved Fangernes Arbejde blev indvundet 79,699 Kr. og ved forskellige mindre Indtægter 7133 Kr. Gennemsnitsudgiften pr. Fange var 637 Kr. 99 Ø., hvoraf Statskassen udredede 526 Kr. 52 Ø.

Foruden de mange og forskelligartede Oplysninger, der vedrøre selve Beretningsaaret, findes der i Beretningens 1ste Afsnit S. 9—11, som allerede i Begyndelsen af nærværende Anmeldelse bemærket, nogle interessante statistiske Oplysninger om Tilbagefald blandt Fanger, løsladte og benaadede 10 Aar forud, der ere byggede paa de i Strafanstalterne til Brug ved Udarbejdelsen af Individstatistik indførte Tællekort, og som ville blive fortsatte i fremtidige Aarsberetninger. Af disse Oplysninger fremgaar, at der i Kalenderaaret 1891 blev løsladt i alt 600 Individuer (469 M. og 131 Kv.), af hvilke 233 eller 38,8 pCt. faldt tilbage til Strafanstalterne en eller flere Gange i Tiden fra deres Løsladelse til 31te December 1901, medens 367 eller 61,2 pCt. ikke paa ny idømtes Strafarbejde. De tilbagefaldnes Antal var størst blandt Mænd, idet der af de 469 faldt 189 eller 40,3 pCt. tilbage, medens der af de 131 Kvinder kun gendindsattes 44 eller 33,6 pCt.

Disse Tal give imidlertid ikke det rette Billede af Tilbagefaldshyppigheden blandt de med Strafarbejde ansete Personer, da der blandt de løsladte 600 Individuer var et stort Antal, nemlig 209, der allerede tidligere en eller flere Gange havde været straffede med Strafarbejde.

Udsondres disse, saaledes at man kun betragter Afgang og Tilbagefald blandt Individuer løsladte og benaadede efter deres 1ste Strafarbejdsstraf i 1891, stiller Forholdet sig ifølge Beretningen saaledes:

Der løslodes i 1891 efter 1ste

Strafarbejdsstraf	299 M.	92 Kv.	I alt 391
Heraf faldt ikke tilbage	214 »	70 »	» 284
hvilket udgjorde.....	71,6 pCt.	76,1 pCt.	72,6 pCt.
Antallet af tilbagefaldne var			
altsaa	85 M.	22 Kv.	I alt 107
eller	28,4 pCt.	23,9 pCt.	27,4 pCt.
Af Recidivisterne faldt kun én			
Gang tilbage.....	49 M.	12 Kv.	I alt 61
eller	16,4 pCt.	13,0 pCt.	15,6 pCt.
Af Recidivisterne faldt 2 til 5			
Gange tilbage.....	36 M.	10 Kv.	I alt 46
eller	12 pCt.	10,9 pCt.	11,8 pCt.

Tilbagefaldsprocenten for de efter 1ste Strafarbejdsstraf løsladte Individuer var altsaa for begge Køn 27,4, for Mænd lidt større, nemlig 28,4, og for Kvinder noget mindre, nemlig 23,9.

Da Tilbagefaldsperioden for de her omhandlede i 1891 løsladte Individuer er over 10 Aar, tør det antages, at saa godt som alle de Tilbagefald, der overhovedet vilde ske for første Gang blandt disse Individuer, have fundet Sted, idet Erfaringen har vist, at Personer, der have undgaaet Tilbagefald i 10 Aar, næsten aldrig paa ny indsættes til Strafarbejde, og selv om dette i et enkelt Tilfælde skulde ske, kunde en saadan Genindsættelse efter saa lang Tids Forløb kun uegentlig kaldes et Tilbagefald.

De sidstanførte Tilbagefaldsprocenter tør derfor — da alle Individuer, som blot en Gang ere faldne tilbage, ere regnede for Recidivister — betragtes som endelige, og det forekommer Anmelderen, at deres Størrelse paa ingen Maade kan kaldes foruroligende. De vise, at over $\frac{3}{4}$ af de Kvinder og herved $\frac{3}{4}$ af de Mænd, der første Gang indsættes i en dansk Strafanstalt, ikke falde tilbage, og herved skal endog for Kvindernes Vedkommende bemærkes, at det her omhandlede Aar, 1891, efter hvad der er Anmelderen bekendt,

har været særlig uheldigt for disse, saaledes at andre Aar i Reglen ville vise en endnu mindre Recidivprocent.

De Paastande, der ikke saa sjælden i de senere Aar have været fremsatte om Virkningsløsheden af Straf overhovedet og om Strafanstaltens bristende Evne til at magte deres Opgave, bekræftes ikke ved disse talende og uomstødelige Tal, der tværtimod gøre det sandsynligt, at de i Strafanstalterne fuldbyrdede Straffe i det langt overvejende Antal Tilfælde have naaet deres Maal.

I Beretningen findes endelig som sædvanlig ret fyldige Oplysninger om de danske Fængselsselskabers Virksomhed. Det ses af disse, at de syv Selskaber i Løbet af Finansaaret 1901—02 have understøttet i alt 549 Personer, at deres Udgift til direkte og indirekte Understøttelser var i det hele 18,579 Kr., og at deres samlede Formue ved Aarets Udgang udgjorde 130,249 Kr.

V. From.

Strafferetsplejen i Danmark 1897—1900.

(Udgivet af Statens statistiske Bureau).

Med dette nys udkomne Bind af Statistisk Tabelværk indvies en ny Æra, idet det i Henhold til Justitsministeriets Cirkulære af 11. Decbr. 1896 tilvejebragte Materiale her for første Gang findes bearbejdet.

Der er tidligere i nærværende Tidsskrift*) gjort udførlig Rede for denne Reform og dens Betydning, hvorfor nu kun skal mindes om, at dens Hovedpunkt er det, at, medens man tidligere maatte gaa ud fra Domfældelserne, kan man nu gaa ud fra Personerne og har derved faaet Muligheden for Opbyggelse af en virkelig Individualstatistik, der

*) Bd. XXI. S. 54 ff.

kan lede til Overblik over den enkelte Forbryders hele Forhold til Forbrydelsen og Straffen og navnlig give den til Straffens rette Vurdering uundværlige, men hidtil i hele Europa savnede Oplysning om Tilbagefaldet, dettes Forhold til Forbryderens Alder og til den lidte Straf, dets Hyppighed, Hastighed, Grovhed osv.

Det er en uundgaaelig Følge af Materialets Forskellighed, at Tabelværket og den det ledsagende Indledning nu maa fremtræde i en fra den tidligere væsentlig forskellig Form. Paa enkelte Punkter synes denne dog ændret i højere Grad end nødvendigt og ønskeligt; man savner saaledes til Sammenligning f. Eks. den i de foregaaende 20 Aar givne interessante Oplysning*) om Procenten af Domfældelser pr. 100,000 Mennesker over 10 Aar og i det hele taget paa flere Omraader Hensyntagen til den almindelige Befolkningsstatistik.

Af Hovedresultater kan i øvrigt nævnes en stærk Stigning i Domfældelserne for Voldsforbrydelser, Nedgang i Ejendoms- og Sædelighedsforbrydelser, for Mændenes Vedkommende og en gennemgaaende stærk Nedgang i Kvindernes Kriminalitet i det hele taget, omfattende ogsaa erhvervsmæssig Utugt; om dette sidste betyder en af Tidsaanden dikteret lemfældigere Haandhævelse af Straffeloven, eller om det ligger i, at Utugten har antaget Former, der lettere unddrage sig Kontrollen, lader sig ikke sige; en Stigning i Sædelighedstilstanden betegner det i hvert Fald næppe.

Størst Interesse knytter sig naturligvis til Bearbejdelsen af det helt ny Stof, skønt denne paa Grund af det korte Tidsrum endnu ikke har kunnet foretages i saa stort Omfang, som man tilsigter.

Man erfarer saaledes, at 60% af samtlige straffede var Begyndere, og at Tilbagefaldsprocenten for disse var 22% for Mænd og 30% for Kvinder, hvilke Procenter naturligvis

*) Tabelværket 1891—96 S. 11.

vil stige noget, skønt det alt kendte Faktum bekræftes, at Tilbøjeligheden til Tilbagefald er størst i de første Par Aar efter Straffen; ikke blot med Hensyn Kriminaliteten overhovedet, men ogsaa med Hensyn til Tilbagefaldsprocentens Størrelse, har København selvfølgelig Fortrinnet.

Størst er Tilbagefaldet for dem, der ved deres første Domfældelse vare mellem 15 og 18 Aar; om denne Aldersklasse ogsaa giver det hurtigste Tilbagefald, oplyses ikke; i øvrigt gives der ingen større Tilbagefaldsprocent eller Tilbagefaldshastighed end hos Kvinder, der ere straffede for erhvervsmæssig Utugt, hvoraf i alt de 66 % ere faldne tilbage, de 45 % alt i det første Aar; derved alene fremkommer ogsaa den ovennævnte forholdsvis høje Tilbagefaldsprocent for Kvinder i Almindelighed, som — afset fra Utugt — kun bliver 17. — 82 % af de tilbagefaldne Mænd og 88 % af de tilbagefaldne Kvinder har fastholdt den engang valgte Forbryderspecialitet. — Redegørelse for Tilbagefaldet efter de forskellige Strafarter er paa Grund af Tidsrummets Korthed udskudt til næste Beretning, ligesom man da kan vente en nøjere Udledning af Betlernes Tilbagefald og deres Tilbøjeligheder til andre Forbrydelser.

Der har naturligvis ved dette paa Individualstatistikens Omraade grundlæggende Arbejde været mange vanskelige Detailspørgsmaal at løse, og man kunde ikke vente, at de alle straks skulde være løste til Fuldkommenhed. Det maa derfor haabes, at den foreliggende Form, hvor fortrinlig den end som Helhed er, ikke maa anses for absolut ufravigelig i næste Bearbejdelse, og der skal paa Grund af Sagens store Betydning nævnes et Par mindre Punkter, hvor en Ændring turde være at anbefale.

Hvad først den ret vigtige Fastslaaen af Terminologien angaar, da savnes ganske en Definition af, hvad der overhovedet er forstaaet ved Tilbagefald; først ved nøjere Granskning naar man til at kunne skønne, at dette Ord er brugt i Betydning af 1ste Tilbagefald til ny Straf overhovedet

uden Hensyn til Arten af tidligere Forbrydelser eller tidligere Straf.

»Tilbagefaldshyppigheden« synes derhos ikke noget heldigt Udtryk for de tilbagefaldnes Procentandel af Begynderne; det var sikkert naturligere at kalde denne »Tilbagefaldsprocenten«, og at forbeholde det første Navn til Redegørelsen for, hvor hyppig, d. v. s., hvor mange Gange den enkelte Person er falden tilbage; den inden Tilbagefaldet forløbne Tidsperiode kunde dernæst passende behandles under Navnet »Tilbagefaldshastigheden«.

Hvad denne sidste derhos angaar, erfarer man kun, hvor mange Procent af Begynderne der er falden tilbage inden 1 Aar, 2 Aar osv., men man erfarer ikke, hvor mange Procent af de tilbagefaldnes Tilbagefald der skete under 1 Aar, 2 Aar osv. Nedenstaaende Sammenstilling af den i Tabelværket givne og den savnede Beregning synes nemlig at godtgøre, at denne sidste stiller Tilbagefaldshastigheden i et klarere Lys end den første:

Af Begynderne tilbagefalder:	Af de tilbagefaldne falder:
i selve Begynderaaret 7,4 %	33,8 %
i 1. Aar efter . . . 7,9 —	36,1 —
i 2. Aar — . . . 3,9 —	17,8 —
i 3. Aar — . . . 2,7 —	12,3 —

Endelig har man formentlig ikke i saa stor Udstrækning som mulig benyttet Adgangen til — ogsaa udenfor Tilbagefaldsstatistikken — at lægge de enkelte Personer til Grund for Behandlingen. En Person, der dømmes f. Eks. 2 Gange i hvert af Aarene 1897—1900, maa jo selvfølgelig figurere 8 Gange i Kapitlet »Domfældelserne«, men i Kapitlet »Forbryderne« burde han kun regnes 1 Gang for hele den omhandlede Periode og ikke 1 Gang aarlig, hvilket udvisker Forskellen mellem de to nævnte Kapitler mere en nødvendigt.

Ogsaa paa andre Punkter end de alt nævnte ere i øv-

rigt ny Emner optagne til Behandling. Saaledes gives en Oversigt over de forskellige Straffelovsparagraffers mere eller mindre hyppige Anvendelse, over Bødedomme i Politirets-sager og over Appeldommenes Forhold til de underordnede Retters Afgørelser. Man erfarer deraf, at Højesteret har stadfæstet de indankede Domme i 72 % af Tilfældene og i øvrigt skærpet og formildet omtrent lige meget; Skærperne falde oftest paa Viborgs Overrets Domme, sjældnest paa Københavns Kriminal- og Politirets Domme, medens Landsoverretten i København indtager et Mellemstandpunkt.

Ogsaa Færøernes Retspleje er nu Genstand for Behandling, om end paa Grund af en Aargangs Mangel ikke i saa fuldt Omfang som det øvrige Danmark, med hvilket en Sammenligning i store Træk sikkert vil kunne frembyde en Del Interesse just paa Grund af de sociale Forholds Forskellighed.

S. Grundtvig.

Sveriges fångvård år 1902.

Af fångvårdsstyrelsens officiella berättelse för år 1902 framgår, att antalet straffansalter i riket under nämnda år utgjorde 55. Af dessa voro 46 enrumsfängelser (med sammanlagdt 2602 ljusa och 98 mörka celler), 3 central-fängelser för män, ett centralfängelse för kvinnor, 3 centrala arbetsanstalter för män och 2 centrala arbetsanstalter för kvinnor.

Antalet fångar utgjorde vid årets början 3,322 och vid dess slut 3,221; tillkomne under året voro 25,678 och afgångne 25,779. Af de vid årets slut kvarvarande voro 270 tilltalade för brott, 1,512 voro straffarbetsfångar, 234 dömde till urbota fängelsestraff, 341 till fängelsestraff i saknad af tillgång till böter, 53 häktade för lösdrifveri och 811 hållne till tvångsarbete.

Bland straffarbetsfångarne voro vid årets slut kvarvarande 131 lifstidsfångar, och af de återstående voro

579 dömde öfver två år och 802 till två år och därunder. De senaste tio åren förete en ej obetydlig minskning i straffarbetsfångarnes antal. Under senaste tioårsperioden 1893—1902 minskades nämligen antalet fångar af nämnda slag med 280, däraf med 75 på listiden och 205 på viss tid dömde.

Procenten af återfall i förhållande till antalet nykomne straffarbetsfångar utgjorde för berättelseåret 36,6 samt för tioårsperioden 1893—1902 33,1. Särskildt af dem, som undergått straffarbete för stöld, återfölla år 1902 39,4 % män och 29,4 % kvinnor.

Af de under året nykomne voro 1,793 (1,624 män, 169 kvinnor) dömde till straffarbete från 2 månader till och med 2 år; dömde från 2 till och med 4 år voro 157 (133 m., 24 kv.) från 4 till och med 10 år 53 (51 m., 2 kv.) och öfver 10 år på viss tid en man.

Af listidsfångarne voro under året nykomne 3 män, och af de vid årets slut kvarvarande 131 (92 m., 39 kv.) hade 2 (1 m., 1 kv.) förut hållits till straffarbete men blifvit benådade.

Hela antalet gemensamhetsfångar i rikets straffän-
gelser utgjorde vid 1902 års utgång 204 (169 m., 35 kv.)

Antalet fängelsefångar utgjorde under år 1902 18,547 (17,492 m., 1,055 kv.), däraf 1,541 (1,473 m., 68 kv.) undergingo urbota bestraffning och 17,006 (16,019 m., 987 kv.) förvandlingsstraff i saknad af tillgång till gäldande af ådömda böter. Under det att siffran af de för undergående af urbota fängelsestraff intagne under året något minskats, nämligen med 75, har antalet nykomna, som aftjänat förvandlingsstraff för böter, ej obetydligt stigit, nämligen med 175, och uppgår för berättelseåret till den högsta siffra, som förekommit. Detta förhållande visar emellertid snarare en af det nuvarande straffets ringa kännbarhet orsakad benägenhet att föredraga detsamma framför böternas erläggande, än en ökad brottslighet.

För sysslolöst kringstrykande och bettlande

häktades under året 2,630 personer, af hvilka 1,259 komma på Stockholm stad och 1,371 på rikets öfriga delar.

Antalet tvångsarbetsfångar uppgick vid 1902 års slut till 811 (570 m., 241 kv.). Under året nykomne voro 1,247 (718 m., 529 kv.), af hvilka 1,222 (699 m., 523 kv.) voro dömda enligt lösdrifverilagen och 25 (19 m., 6 kv.) enligt fattigvårdsförordningen.

Af nykomne straffarbetsfångar i förhållande till folk-
mängden i riket kommo år 1893 34 på 100,000 inv. och
år 1902 37 på 100,000 inv. Beträffande nykomne tvångs-
arbetsfångar var samma förhållande år 1893 20 på 100,000
inv. och år 1902 24 på 100,000 inv. Af de under året
nykomne straffarbetsfångarne voro 17 (15 m., 2 kv.) ådömde
förlust af medborgerligt förtroende för alltid och 1,285
(1164 m., 121 kv.) på viss tid. Bland de brott, för hvilka
de under året å fängelserna intagne personer blifvit dömda
till straffarbete, märkas 1,305 fall af stöld, 108 af mened
och förfalskningsbrott, 46 af barnamord, 22 af dråp, 24 af
mordbrand och annan skadegörelse å egendom, 49 af äkten-
skaps- och sedlighetsbrott och 3 af mord. De för under-
gående af urbota fängelsestraff insatte personer voro bland
annat dömda för misshandel (347 fall), brott mot offentlig
myndighet (183), snatteri (156), stöld (123) samt bedrägeri
eller annan oredlighet (97). Af yngre ålder än tjugu år
voro vid årets slut kvarvarande 135 (123 m., 12 kv.) straff-
fångar och 39 (20 m., 19 kv.) tvångsarbetsfångar.

Under år 1902 nedlades tvångsarbetsanstalten å Nya
Varfvet, i det att området öfverlämnades åt sjöförsvaret,
och de å anstalten intagna ynglingar, hvilka samtliga vid
tiden för tvångsarbetets ådömande varit under 20 år och
tillförne hållits till straffarbete, förflyttades till centralfän-
gelset i Malmö. I sammanhang härmed öfverfördes de
dittintills vid tvångsarbetsanstalten i Landskrona förvarade
tvångsarbetare — alla 21 år fyllda och förut till straffarbete
hållna, men mindre arbetsföra män — till nyssnämnda cen-
tralfängelse, hvarifrån i stället bortflyttats samtliga till straff-

arbete dömda gemensamhetsfångar. Centralfängelset i Malmö har sålunda under år 1902 ändrats till att vara dels ett centralcellfångelse för manliga straffångar, dels en tvångsarbetsanstalt för män.

Anstalten i Landskrona blef, sedan männen därifrån förflyttats, tagen i användning för kvinnor, hvilka dömts till tvångsarbete och som förut till följd af bristande utrymme vid anstalten i Norrköping till stort antal måst förvaras i läns- och kronocellfångelserna, således i enrum.

Vid länsfängelset i Mariestad inträffade den 20 Augusti 1902 en betydande eldsvåda, hvarvid hela taklaget och vindarne nedbrunno samt fängelset i öfrigt så skadades af eld och vatten, att det måste fullständigt utrymmas och där intagne fångar förflyttas till andra straffanstalter.

Beträffande ordningen och disciplinen vid straffanstalterna uppgick antalet extra judiciella bestraffningar, som ålades fångpersonalen vid läns- och kronocellfångelserna, till 219, af hvilka 21 bestodo uti inneslutning i mörk cell, 194 uti mistning af sängkläder, 2 i beläggning med fångsel och 2 i förknappning af kost. De flesta af dessa bestraffningar voro ålagda för trots, våld och ohöflighet mot bevakning (22), för okynne och missvård af fängelsets tillhörigheter (58), för olofligt meddelande med medfånge (60) samt för knackning i cellvägg och försök till meddelande med medfånge (55). De straffades antal utgjorde 12,6 % af det i dessa fångelser förvarade medeltalet fångar. Förseelse af den svåra art, att åtal vid domstol däraf föranledts, förekom icke. Rymning förekom endast i ett fall, i det en rannsakningsfånge å länsfängelset i Stockholm beredde sig tillfälle att rymma genom att under promenaden i fånggården kasta sig öfver ett därintill gränsande provisoriskt plank. Efter några dagar återvände rymmaren själfmant till fängelset. Upprepade rymningsförsök gjordes af en i Haparanda kronohäkte intagen finne, dock utan framgång. Något självmord förekom ej bland fångpersonalen vid

läns- och kronocellfängelserna, hvaremot försök därtill gjordes af två fångar, båda i Kristianstads länsfängelse.

Vid straffängelserna för män ålades fångpersonalen 53 bestraffningar, hvaraf 3 bestodo i prygel, 7 i mörk cell, 1 i mörk cell i förening med ljus cell och 2 uti ljus cell i förening med mistning af sängkläder. De vanligaste anledningarne till bestraffning voro förseelser mot bevakning (2), trots, olydnad m. m. (5), oskickligt uppförande (10), åverkan å fängelsets tillhörigheter 6 samt kommunikation med medfånge (16). Procenten af antalet straffade i förhållande till medeltalet fångar utgjorde 7,3. Någon förseelse af svårare art förekom ej; ej heller ägde rymning rum eller försöktes. Två själfmordsförsök föröfvades, bägge vid centralfängelset i Långholmen.

Vid centralfängelset för kvinnor i Göteborg undergick 2 personer eller 5,3 % af medeltalet fångar bestraffningar, hvaraf en bestod i ljus cell utan arbete och en i ljus cell i förening med mistning af sängkläder. Svårare oordning, rymning eller rymningsförsök, själfmord eller försök därtill förekom icke under året.

Antalet bestraffningar vid arbetsanstalterna för män var 107 eller 14,8 % af medeltalet fångar. Bland dessa märkas prygel (13 fall), ljus cell utan arbete (12), ljus cell med arbete (4) samt ljus cell i förening med mistning af sängkläder (75). Besträffningarne voro bland annat ålagda för förseelser mot bevakning eller befäl (32), trots, olydnad och oskickligt uppförande (29), våldsamt uppförande, kif och slagsmål med medfånge (12), samt oljud och störande af ordningen (10). Någon förbrytelse af svårare art förekom ej. Själfmord begicks af en vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö intagen fånge, som afhände sig lifvet genom att hänga sig i en af ett lakan förfärdigad snara.

Vid arbetsanstalten för kvinnor fingo under året 50 personer eller 22,2 % af medeltalet fångar vidkännas 59 bestraffningar, hvaraf 52 bestodo uti ljus cell i förening med mistning af sängkläder. Förseelserna voro bland andra

trots, olydnad samt näsvighet mot bevakning (9), oloflig och osedlig brefskrifning (2), trots och arbetsvägran (6), m. m. Oordning eller svårare förseelse, rymning eller rymningsförsök, självmord eller försök därtill förekommo icke under året vid anstalten.

Vid de centrala straffanstalterna utgjordes under 1902 sammanlagdt 400,798 dagsverken, däraf med inkomst 304,125 och utan inkomst 96,673. Hindrade voro 105,907 dagsverken. De manliga fångarne sysselsattes förnämligast med väfnad, stenhuggeri, skrädleri, skomakeri, snickeri, korgmakeri, förfärdigande af papperspåsar, smide och borstbinderi; de kvinnliga med tillverkning af trikåarbeten, sömnad, strumpstickning och tvätt.

Vid läns- och kronohäktena utgjordes under berättelseåret tillsammans 414,839 dagsverken; icke utgjorda dagsverken uppgingo till 169,529. De flesta utgjorda dagsverken kommo på förfärdigande af tändstickslådor, skrädleri- och sömnadsarbeten, skomakeriarbeten, korgmakeriarbeten, fjäder- och dunspritning, rensning af säd, bönor m. m., strumpstickning, borstbinderi, drefredning samt förfärdigande af papperspåsar.

Beträffande religions- och skolundervisningen vid rikets fängelser ingingo under år 1902 meddelanden om, att fyra till fångvårdsanstalt ankomne fångar saknat kunskap i innanläsning och i kristendom. Kristendoms-kunskapen var hos den vid årets slut kvarvarande, af predikanterna redovisade personalen god hos 18,2 %, försvarlig hos 64,9 %, ringa hos 16,2 % och ingen hos 0,7 %.

Fångpredikanternas årsberättelser handla bland annat om de menliga följderna af förlust af medborgerligt förtroende, rusdryckernas inverkan på brottsligheten, den allt för korta strafftiden för vissa brott, allvarliga anmärkningar mot de s. k. förvandlingsstraffen, ungdomens fortgående förvildning, det förfärande stora antalet unga förbrytare samt fördärfvet bland de kvinnliga tvångsarbetsfångarna.

Af de vid årets slut kvarvarande fångar hade enligt

inkomne uppgifter 73,9 % manliga och 10 % kvinnliga straffarbetsfångar samt 61,3 % manliga fängelsefångar begått sitt brott i rusigt tillstånd eller före brottets begående varit begifna på starka drycker.

Under året erhöles 1,283 från fångvårdsanstalterna frigifna personer under stöd af fångvårdsföreningar, fängelseförvaltningen och kommuner eller enskilde.

Besparingskassornas behållningar vid rikets samtliga fångvårdsanstalter utgjorde vid 1902 års utgång 381,739 kronor 20 öre. Af dessa medel utgick till åkerbrukskolonien Hall ett bidrag af 50 öre för dag för hvar och en gosse till ett antal af högst 175. Antalet underhållsdagar för dessa barn uppgick till 61,039, utvisande ett medeltal af 183, och utgjorde beloppet af det från besparingskassorna utgående bidraget sålunda 30,519 kronor 50 öre.

Sammanlagda beloppet af de under året frigifnes vid frigifningen i postsparbanken inestående premiemedel utgjorde 30,554 kronor 53 öre. Af dessa medel förverkades genom återfall 1,206 kronor 12 öre, som tillfölla anslaget till fångars vård och underhåll.

Beträffande helsovården vid rikets fängelser visar år 1902 en sjukprocent af 2,79 mot 3,94 under tioårsperioden 1893—1902. Med undantag af influensa förekommo akuta infektionssjukdomar endast i spridda fall. För sinnessjukdomar vårdades 65 individer. Dödlighetsprocenten af fångarnes medeltal var 0,60. År 1901 uppgick den till 1,21 och under tioårsperioden 1893—1902 till 1,05.

Fångvårdens utgifter belöpte sig år 1902 till 1,834,976 kronor 75 öre, hvilken summa öfverstiger den från föregående år med 21,363 kronor 65 öre.

Arbetsinkomsten uppgick år 1902 til 105,502 kronor 19 öre (mot 80,042 kronor 65 öre år 1901). Dagportionen kostade i medeltal 36,33 öre (mot 33,80 öre under år 1901).

Albert Montgomery.

Garrotting*) og Pryglestraf.

Ved Aug. Goll.

Som det vil erindres, foranledigede Forslaget om Pryglestrafs Indførelse for visse Volds- og Sædelighedsforbrydelser under Debatten i Folkethinget en livlig Diskussion om Forholdet mellem Garrotting og Pryglestraf i England, idet det fra én Side blev hævdet — i Overensstemmelse med Udtalelser i en af Medlemmer af Dansk Kriminalistforenings Bestyrelse udgiven Pjece —, at Garrotting i London alt var ophørt, forinden Pryglelovens Udstedelse 1863, medens dette fra anden Side bestemt benægtedes under Henvisning til det meningsløse i at indføre særlige Forholdsregler mod et allerede ophørt Onde. Fra tredie Side hævdedes da som det rette Forhold, at Garrotting ganske vist i det væsentlige var ophørt, da Loven udkom, men at de øvrige Forbrydelser, paa hvilke Loven var anvendelig, nemlig Røveri med Vold under andre Former, ingenlunde vare ophørte, men tværtimod trods Pryglestraffens Indførelse udviste en stærk Stigning i det følgende Tiaar, hvoraf kunde udledes, at den saakaldte Garrotterlov ikke alene ikke lod sig benytte som Argument for Pryglestraffens Nytte, men endogsaa var et meget vægtigt Datum derimod.

At denne sidste Opfattelse er den rette, synes med Sikkerhed at fremgaa af følgende Korrespondance, offentliggjort i »Times« for den 11. og 26. Decbr. 1902 — hvoraf tillige ses, hvor megen Uklarhed Spørgsmaalet lider under i

*) Udplyndring ved Strangulering bagfra af Offeret.

selve England. Korrespondancen er ført mellem Sekretæren for *The humanitarian League*, 53 Chancery Lane, London, Joseph Collinson, og Mr. Montague Crackanthorpe, Formand for Westmorland Kvartals-session (Jurydomstol).

I.

Humanitarian League 5. Decbr. 1902.

Mr. Montague Crackanthorpe, Esq.

Foreningens Opmærksomhed er bleven henledet paa en Passus, som findes i Deres Artikel i November Hæftet af *Nineteenth Century* »Kriminelle Domme indtil Dato«, i hvilken De udtaler, at »Prygl under Garrotterloven 1863 standsede denne Form for Vold.«

Jeg tillader mig at anmode Dem om velvillig at meddele min Forening, hvilke Oplysninger De i saa Henseende sidder inde med, da vi stedse have ment, at Paastanden om, at Pisken standsede denne Form for Røveri, var ganske ugrundet.

Jeg skal tilføje, at vor Redegørelse om dette Spørgsmaal — hvoraf jeg vedlægger et Eksemplar — udkom for 3 Aar siden og har været offentliggjort i de vigtigste Dagblade samt sendt til alle Talsmænd for Pryglestraf i og uden for Parlamentet.

Jeg er osv.

Joseph Collinson.

Bilag:

Blev Garrotting slaet ned ved Pisken?

En Redegørelse.

Det siges ofte af dem, som er stemte for en udvidet Anvendelse af Pryglestraffen, at »Garrotting blev slaet ned i London ved Pisk.« Denne Paastand kan paavises at være fuldkommen urigtig. Røveri med Garrotting begyndte i Sommeren 1862, men var undertrykt ved Hjælp af de da gældende Love, flere Maaneder før Prygleloven af 1863 forelagdes Underhuset. — Officiel Bekræftelse paa dette Faktum er givet af Lord Aberdare og flere efterfølgende

Statssekretærer. Misforstaaelsen er bleven paavist af Edmund du Cane (den tidligere Overfængselsdirektør), Lord Herschell, Edward Clarke (Rigsanklager), Hopwood (Retsformand i Liverpool) m. fl.

Her skal gives et Uddrag af nogle Taler, holdte i Underhuset den 28. Marts 1900, da Whartons Pryglelovforslag forkastedes med stor Majoritet.

Mr. Asquith (tidligere Statssekretær): Hvad angaar Garrotting, da var denne Forbrydelse ophørt at være en alvorlig Fare, før Underhuset i et Anfald af Panik, der skyldtes, at et af dets Medlemmer var blevet garrottet, tog sin Tilflugt til Lovgivningen. Garrotting blev slaaet ned uden Brug af Pisken ved en kraftig Haandhævelse af den da gældende Straffelovgivning.

Mr. Matthew W. Ridley (daværende Statssekretær): Man har talt om Garrotterloven. Taleren var ganske enig i den Fremstilling, som Mr. Asquith nys havde givet, i hvert Fald for saa vidt London angaar; den hurtige og strenge Retsforfølgning, som nedslog Garrotting i London, foregik, før Loven af 1863 udkom.

Overfor dette officielle Vidnesbyrd opfordrer The Humanitarian League dem, som vedblivende paastaa, at Garrotting blev slaaet ned ved Pryglestraffen, til at være saa venlige enten at godtgøre eller at opgive deres Paastand. Kunne de godtgøre, at de citerede Autoriteter have givet en usandfærdig Fremstilling af Sagen, skal saadant Bevis straks blive forelagt Offentligheden. I modsat Fald burde de for den offentlige Velanstændigheds Skyld afholde sig fra oftere at sætte falske og misvisende Fremstillinger i Omløb.

II.

65 Rutland Gate 8. December 1902.

Mr. Joseph Collinson.

Jeg takker Dem for det tilsendte Blad, som jeg ikke før har lagt Mærke til.

Den hele Passus i «Nineteenth century», som De hen-

tyder til, lyder saaledes: »Mange af os huske, hvorledes Prygl under Garrotterloven 1863 stoppede denne Form for Vold. Maaske en lignende Forholdsregel anvendt paa Voldtægtsforbrydere ogsaa kunde standse disse.« Hvis jeg skulde genoptrykke Artiklen, vilde jeg med de Oplysninger, jeg nu er kommen i Besiddelse af, rimeligvis slette dette og give andre Eksempler paa Virkningen af »eksemplariske Straffe«. Mine Grunde ere to:

1. Udtrykket »Garrotterloven 1863« er et Øgenavn. »Røveriloven 1863« vilde være en mere passende Benævnelse, da Loven ikke blot rammer Garrotting, men alt Røveri, udøvet med Vold. Den første Lov om Garrotting udkom 1861 og foreskriver (fakultativt) livsvarigt Tugthus for denne Forbrydelse.

2. Uagtet denne strenge Bestemmelse var Garrotting bleven almindelig i London i Sommeren og Efteraaret 1862. For at knægte den afsagde Baron Bramwell, Præsident for Central Criminal Court, flere meget strenge Domme, der havde en glimrende Virkning i London, men dog ikke udryddede Forbrydelsen, end ikke dør; thi ikke længe efter blev et Medlem af Parlamentet garrottet nær ved Hertugen af Yorks Søjle paa Vejen til eller fra Parlamentet. Panikken begyndte da igen, og Loven 1863 gik igennem i største Hast. Men Garrotting var, ganske vist, stik imod den almindelige Antagelse, allerede den Gang gaaet ud af Mode i Hovedstaden.

I 1900 fastslog Sir Matthew Ridley, som fremstillet i det mig tilstillede Blad, at »den hurtige og strenge Retsforfølgning, som nedslog Garrotting i London, foregik, før Loven 1863 udkom,« hvorved han formentlig sigter til de nævnte strenge Domme, afsagte af Baron Bramwell. Men han føjede til, at han ikke var sikker paa, om Loven ikke i Liverpool havde gjort megen Nytte. Og jeg maa tilføje, at jeg i min Artikel ikke særlig har talt om Garrotting i London, uden at jeg dog lægger særlig Vægt paa dette Punkt.

Hvad det hele Spørgsmaal om Pryglestraffens Nytte

for Voldsforbrydelser angaar, maa enhver have sin Mening. Jeg tror ikke; at noget Bevis lader sig føre i nogen Retning. At Prygl kan have en afskrækkende Virkning i slige Tilfælde er i 1889 udtalt af Henry Matthews, Lord Cross, Selwin-Ibbetson m. fl.; to af de nævnte Mænd have været Statssekretærer i Indenrigsministeriet, den tredje Understatssekretær. -

Med Hensyn til Voldtægtsforbrydere tror jeg, at en radikal Kur ikke er let at finde. Hovedsagen er at finde gavnlige Sysselsættelse i Stor-Britannien eller dets Kolonier. Men det er et socialt Problem, vanskeligt at løse, og i Mellemtiden maa fredelige Borgere beskyttes. Jeg er i Almindelighed imod Pryglestraf, og jeg glæder mig over, at den praktisk talt er bleven afskaffet som Disciplinærstraf i Fængslerne ved Fængselsloven af 1898. Men jeg er ogsaa imod, at arbejdsføre unge Mennesker paa offentlig Bekostning holdes indespærrede efter at være dømte for Vold med eller uden Røveri. Jeg vilde foretrække, at de fik Prygl, hellere end at sendes i Fængsel, hvorfra de ofte gaa ud rede til hurtigst mulig at vende tilbage igen.

Jeg er osv.

Montague Crackanthorpe.

III.

Humanitarian League, 9. December 1902.

Højstærede Hr. Crackanthorpe.

Jeg takker for Deres Brev af 8. ds. Som Svar skal jeg bemærke: (1), at Deres Udtalelse i N. C. specielt angik den saakaldte Undertrykkelse af Garrotting ved Prygleloven af 1863 som et Faktum, »mange af os erindrer«; (2) at Deres Paastand, der fremførtes uden Forbehold, at Garrotting sloges ned med Piskan, almindeligvis er forstaaet som omhandlende London, da det var i London, at den meget omtalte Garrotting-Epidemi forefaldt; og at ingen Læser af N. C. kunde forstaa Deres Ord paa nogen som helst anden Maade.

Deres Bemærkning, at Garrotting »gik af Mode«, er ikke synderlig heldig. Garrotting var en Forbrydelse, der praktiseredes af en særlig Bande Røvere, mange betinget benådede. De fangedes af Politiet og dømtes til Fængsel, uden Prygl. De nøjagtige Fakta ere følgende: I 1863 begyndte pludselig Garrotte-Røverier i Londons Gader. Epidemien begyndte i Juli og varede akkurat i 4 Maaneder. Ved Central Criminal Court blev i November-Sessionen 27 Personer satte under Tiltale for denne Forbrydelse. I Januar-Sessionen udviste Retslisten nogle ganske faa Forbrydelser af denne Art, og i Marts-Sessionen udtalte Retsformanden til Grand-Juryen:

»Det glæder mig meget at kunne sige, at der ikke foreligger noget Tilfælde af disse særlige Røverisager, hvoraf der var saa mange i Slutningen af forrige Aar, og som gradvis have været aftagende i de sidste 2—3 Maaneder.«

Det var først 13. Juli 1863, at et Lovforslag forelagdes af et privat Medlem, gaaende ud paa at foreskrive Prygl for voldsomt Røveri, iøvrigt under Modstand af Statssekretæren, George Grey. Det er altsaa klart, at Prygl ikke nedsløg Garrotting, siden Forbrydelsen var undertrykt og London befriet for denne Mære flere Maaneder, før Prygleloven forelagdes Underhuset.

Medens vi derfor ikke kunne indrømme, at Brugen af Svøben har haft mere Held med sig i Liverpool end i London, og maa fastholde, at Pryglestraffens Virkningsløshed fremgaar af hele Garrottingshistorien, skulle vi fastslaa, at det er fuldstændig mislykkedes for Dem at godtgøre Deres bestemte Udtalelse i N. C., og at vi betragte Deres Brev som en Indrømmelse i saa Henseende.

Jeg er etc.

Joseph Collinson.

IV.

65 Rutland Gate 11. Decbr. 1902.

Jeg takker for Modtagelsen af Deres Brev, der ikke synes mig at fremføre nye Fakta i Sagen. Da jeg betrag-

tede Korrespondancen som afsluttet, har jeg sendt den til Times, før Deres Brev naaede mig.

Det staar Dem frit for at tage mit Svar som en Indrømmelse af min Mangel paa Evne til at godtgøre, at Loven af 1863 slog Garrotting ned i London. Naar jeg i mit Brev skrev, at Garrotting, modsat den almindelige Antagelse, var gaaet ud af Mode, før Loven udkom, var det netop i den Hensigt, at De skulde opfatte det som en saadan Indrømmelse.

De bemærker, at min Vending »gaaet af Mode« ikke er synderlig heldig. Det kan godt være; men det er dog vistnok et Spørgsmaal om litterær Smag, hvor De maa tilgive mig, at jeg ikke kan akceptere Deres Kendelse som endelig. Maaske De samtykker i at indanke dette Udtryk sammen med Deres eget »Garrottingepidemi« for d'Hrr. Edward Clarke og Edmund Gosse's Voldgift.

V.

(Dette Brev, der næppe i sin Helhed har almen Interesse uden for England, gengives i Uddrag.)

Humanitarian League 12. Decbr. 1902.

— — — — — Naar De undersøger Domsakterne for den her omhandlede Periode, vil De sandsynligvis finde, at Varigheden af den Fængselsstraf, som ledsagede Pryglestraffen, i Reglen var adskillig længere ved Garrottingdomme end ved andre Arter af Røveri, hvilke andre Arter utvivlsomt ikke ere blevne undertrykte ved Prygleloven 1863. H. B. Simpson, som skrev Fortalen til Kriminalstatistikken for 1897, siger her: »Forbrydelser mod Ejendom, udførte ved Vold, fluktuere i høj Grad, og vise de overhovedet nogen Tendens, er det til Stigning.« Lord Aberdare, som efterfulgte George Grey som Statssekretær, attesterede officielt, at Prygl ingen Virkning havde haft paa Røveriforbrydelser. En parlamentarisk Undersøgelse,

foranlediget af Lord Herschell, viste, at Røveri ikke var taget af, men paa flere Omraader steget.

Er der nu nogen Mening i at tro, at Prygl afskrækkede Garrotterne (i Provinserne eller andet Sted), men ikke andre Røvere? Eller bør den forskellige Virkning ikke snarere tilskrives den ledsagende Frihedsstraf, som Pryglestraffens Talsmænd stedse glemme at tage Hensyn til? Kan nogen gunstig Virkning overhovedet frembringes af en Forening af Prygl og Fængsel, hvorfor skal den da alene krediteres det første Element?

Desuden er det godtgjort, at Garrotterne forsvandt ogsaa i Lande, hvor Pryglestraf ikke fandt Sted. Den skotske Lov, som afskaffede Pryglestraf, undtagen for unge Forbrydere, er af 1862, altsaa netop i Garrotternes Kriseaar. Har man pryglet for Garotting i Skotland, har det været før 1862. Faktisk blev den sidste Prygledom i Skotland afsagt i 1833.

— — — Tendensen hos vore Dommere er for Tiden at forbeholde den vanærende Pryglestraf for Personer, som have været mange Gange straffede, og at forbinde den med en meget lang Frihedsstraf, i Reglen 7 Aar. — — —

Mange af de Lande, hvor Prygl endnu anvendes, staa lavt i Civilisation, højt i Kriminalitet. Pryglestraf er enten afskaffet eller i høj Grad indskrænket i alle fremskredne Lande. Det vilde dog være besynderligt, hvis Straffen virkelig var saa virkningsfuld, som det siges, at en saa vidt rækkende Bevægelse var foregaaet i stik modsat Retning. Hvad vi høre om Pryglestraffens gunstige Virkning i vort eget Straffesystem er af meget tvivlsom Beskaffenhed, og svinder stedse ind til intet over for Historiens og Statistikkens Vidnesbyrd.

Jeg er osv.

Joseph Collinson.

Første Aarsberetning fra „Fængselshjælpen“.

³/₁₁ 1902—³¹/₁₀ 1903.

Med stor Interesse vil man læse Beretningen om denne Institutions første Leveaar, i hvilket allerede saa meget er udrettet. Og med det største Haab vil man se hen til, hvad »Fængselshjælpen« vil kunne udrette i Aarens Løb, naar Rammerne ere fæstnede, Arbejdet kommet i rigtig Gænge hele Landet over, og de indvundne Erfaringer bearbejdede og nyttiggjorte til Brug for den store sociale Gærning: Kampen mod den voksende Kriminalitet.

I korte og klare Træk skildrer Kriminalretsassessor Ussing paa Bogens første Blade »Fængselshjælpen«s Tilblivelse, dens Arbejdsplan, og dens Forbindelse med Institutet »betinget Straf«. Skønt Tanken er udsprunget fra Kriminalisternes Kreds, har man ved Foreningens Dannelse søgt at inddrage Mænd af alle Samfundsafskygninger, i dyb Erkendelse af, at Kriminalitetens Bekæmpelse ikke blot er en teknisk Opgave — derom bærer Straffeloves og Straffes svigtende Ævne til at dæmme op for Forbrydelserne noksom Vidnesbyrd — men en Samfundsopgave, der maa løses ved et Samarbejde imellem alle Samfundskredse. Og det, som skiller den nye Institution fra de bestaaende Fængselselskaber, er dens vidtrækkende Opgave: at skaffe anbragt i rolige, betryggende Arbejdsforhold hver den, som har forset sig mod Lovene, hvad enten han straffes eller slipper for Straf, at plante ham ind i et Milieu, hvor han har Mulighed for at slaa Rødder i det hæderlig arbejdende Samfunds Jord, og derved undgaa den farlige Situation, hvor han staar alene, uden Støtte og Tilhold, og derfor let suges tilbage til Forbryderbanen som sin eneste Eksistensvej. Derfor hjælper »Fængselshjælpen« enhver, god og ond, paalidelig og upaalidelig, hjælper ham atter og atter — uden at trættes, naar den anbragte løber af Pladsen, forser sig paany og atter melder sig med Anmodning om Hjælp — holder fast ved Klienten, saalænge der er Skygge af Haab om social Vækst for ham.

Dette er en stor og vidtrækkende Opgave, som kræver meget Arbejde og mange Penge.

Begge disse to Betingelser synes det, at »Fængselshjælpen« kan skaffe til Veje. Ansete og dygtige Mænd ere

indtraadte i dens Bestyrelse og Forretningsudvalg, og som Forretningsfører er ansat Sekretær Carlsen, der tidligere i Frelsens Hærs Tjeneste har udfoldet en stor Virksomhed for løsladte Fanger, hvorved han har samlet Erfaringer, som »Fængselshjælpen« har god Brug for. Rundt i Landets Købstæder og i Landkredse har Foreningen faaet som Repræsentanter kendte Mænd af alle Samfundsstillinger: Retsbetjente, Sagførere, Præster, Læger og Næringsdrivende, som samarbejde med Bestyrelsen ved at skaffe Tjeneste til Klienterne, holde Øje med og støtte disse, og anbefale nye Klienter til Forningens Bistand. Ogsaa pekuniært set er Virksomheden begyndt under lykkelige Auspicer, idet det første her viser en Indtægt af c. 36,000 Kr.

Som før nævnt er det ikke mindst blandt de »betinget benaadede«, at Fængselshjælpen har sit Klientel. I mange Tilfælde vil det veje stærkt i Vægtskaalen til Gunst for en Ansøgning om Straffestergivelse, naar den Domfældte kan sige: »lad mig blive fri for Straffen, naar jeg drager bort til et fremmed Land, hvor jeg i nye Forhold og borte fra de hjemlige, slette Omgivelser og deres Fristelser kan begynde et nyt Liv« — og saa »Fængselshjælpen« tilføjer, at den vil bekoste hans Udvandring og skaffe ham Arbejde i Udlandet. 71 Mænd har Foreningen saaledes i det forløbne Aar hjulpet afsted. Ialt har den paa forskellig Vis ydet Hjælp til 399 Mænd og 55 Kvinder, deraf er der skaffet 278 Personer Plads, Arbejde eller Hyre, medens 27 Kvinder har været anbragte i Foreningens Optagelseshjem. Af de skaffede Pladser var over 200 paa Landet, c. 50 i Købstæderne og altsaa kun et ringe Antal i København.

Beretningen giver yderligere Meddelelse om den paa-tænkte Plan i at søge grundlagt en Opdyrkningskoloni paa Anholt for unge Mænd, der havde faaet den dem idømte Straf eftergivet. Efter forskellige Undersøgelser blev Planen opgivet, da Anholt ikke kunde anses for egnet til dens Gennemførelse, men Foreningen haaber, at Tanken ad Aare kan gennemføres paa et andet, gunstigere Sted her i Landet.

Efter disse faa og knappe Uddrag skal nærværende Anmeldelse slutte med en varm Anbefaling til alle Tidsskriftets Læsere af et grundigt Studium af Beretningen: den er i sand Forstand en fornøjelig Lektüre.

O. H.

Forandringer.

i 1902—03 med Hensyn til de overordnede Embedsmænd og Funktionærer ved de centrale Strafanstalter i Norden*).

Norge.

Bodsfængslet i Kristiania.

Præst: Einar Skavlan 12. Novbr 1902 udnævnt til Stiftsprovst i Trondhjem.

Under 9. Maj 1903 i hans Sted udnævnt: Kapellan, Dr. theol. Christian August Bugge, født 1853.

Akershus Landsfængsel.

Præst: Konrad Neumann Hjelm Dahl under 1. August 1903 udnævnt til Kapellan ved Trefoldigheds Menighedshus i Kristiania.

Under 21. Novbr. 1903 i hans Sted konstitueret paa 2 Aar den ved Landsfængslet for Kvinder siden 1895 ansatte Præst Emil Sigvart Houge, født 1857.

Landsfængslet for Kvinder i Kristiania.

Direktør: Hans August Gløersen, død 6. August 1903.

*) Jfr. Tidsskr. Bd. XXV S. 79.

Som Direktør for Fængslet konstitueret Direktør ved Akershus Landsfængsel Axel Smedal, født 1866.

Sverige.

Centralfängelset å Långholmen.

Direktør: Carl Ludvig Palm, død 10. Decbr. 1902.

I hans Sted under 20. Januar 1903 udnævnt hidtilværende Direktør ved Svartsjö Tvangsarbejdsanstalt, Kaptajn Axel Vilhelm Hjalmar Waldemar Wollin, født 1847.

Predikant: August Hylander afskediget fra 1. Maj 1903 for at blive Sognepræst i Simtuna Pastorat.

I hans Sted udnævnt 1903 hidtilværende presterlig Assistent ved Fængslet Carl August Rudolf Carlmann, født 1863.

Presterlig Assistent: Carl August Rudolf Carlmann 1903 udnævnt til Predikant ved Fængslet.

I hans Sted udnævnt 1903 hidtilværende Skollärare ved Fængslet Kaleb Hezekiel Ernberg, født 1870.

Bevaktionsbefälhafvare: Carl Gerhard Reutererona 1903 udnævnt til Direktør ved Svartsjö Tvangsarbejdsanstalt.

I hans Sted udnævnt 1903 Carl Gustaf Leonard Reutersvärd, født 1866.

Skollärare: Kaleb Hezekiel Ernberg 1903 udnævnt til presterlig Assistent ved Fængslet.

I hans Sted 1903 udnævnt Johan Ludvig Lagerkranz, født 1875.

Arbetsföreståndare*): Henrik Ferdinand Broström, 1849, 1886.

*) Denne Post var ej optaget i den oprindelige Fortegnelse

Centralfängelset i Malmø.

Predikant: August Stenström afskediget efter egen Begæring fra 1. Maj 1902.

I hans Sted 1903 udnævnt hidtilværende Skolföreståndare ved Fængslet August Wirén, født 1868.

Bevkningsbefälhafvare*): Carl Axel Viktor von Porat, 1866, 1903.

Skolföreståndare: August Wirén 1903 udnævnt til Predikant ved Fængslet.

I hans Sted 1903 udnævnt Regimentspastor Ivan Brutus Lundgren, født 1862.

Skollärare: Vilhelm Norström afskediget 2 Novbr. 1903 efter egen Begæring.

I hans Sted 1903 udnævnt Frans Feldt, født 1870.

Centralfängelset å Nya Varfvet.

Direktør: Claës Robert Adolf Charpentier afskediget fra 1 Oktbr. 1902 efter egen Begæring.

I hans Sted 1902 konstitueret**) hidtilværende Bevkningsbefälhafvare ved Fængslet Paco Billow, født 1859.

Bevkningsbefälhafvare: Paco Billow 1902 konstitueret som Direktør ved Fængslet.

I hans Sted 1903 konstitueret Erik Stålberg, født 1869.

Skolföreståndare: Carl August Berggren afskediget 11 December 1903 efter egen Begæring.

I hans Sted 1903 udnævnt Ernst Granfelt, født 1873.

*) Denne Stilling var ej optagen i den oprindelige Fortegnelse, fordi den da var vakant og dens Opretholdelse usikker.

**) Fængslet paatænkes nedlagt.

Finland.

Tukthuset invid Helsingfors.

Lärare: Kunt Alexander Salava afskediget 1903 efter egen Begæring.

I hans Sted 1903 udnævnt hidtilværende biträdande Lärare ved Fængslet Mathias Hertz, født 1866.

Biträdande Lärare: vakant.

Tukthuset i Åbo.

Biträdande Lärare: Konstantin Reinhold Wahlbeck 1902 afskediget efter egen Begæring.

I hans Sted 1902 udnævnt Karl Mikael Strandmann, født 1867.

Arbetsfängelset i Wilmanstrand.

Predikant: Johan Alexander Collan 1903 afskediget efter egen Begæring.

I hans Sted udnævnt 1903 Kaarlo Huotari, født 1857.

Läkare: Ernst L. Holms Konstitution ophørt. Embedet endelig besat 1902 med Niels Jonathan Arppe, født 1866.

Den nye norske Straffelov af 22. Mai 1902.

(Anden Artikel.)

XVI.

Betegner den nye norske Straffelovs foran omhandlede almindelige Bestemmelser tildels meget væsentlige Fremskridt, som den foregaaende Fremstilling vil vise, maa det samme ogsaa siges om den specielle Del. Selvfølgelig maa ethvert Lands specielle Straffebestemmelser i nogen Mon blive præget af det Milieu, hvor de skal virke; og hvor der, som ved den nye norske Lov, skal iverksættes en Kodifikation af omtrent hele Straffelovgivningen, maa dette gjælde i særegen Grad. Men man kan derfor alligevel godt forsvare at laane fra andre Landes Love med eller uden national Tilpasning; og man har ogsaa laant i ikke ringe Udstrækning, dog med prisværdigt Maadehold.

Udkastet til den nye Lov har givet Anledning til Klanker for tungvindt Affattelse; og man kan ved at sammenligne Texten i Udkastet med selve Loven ikke finde, at der er gjort synderligt i Retning af Udtryksmaadens Forenkling ved den senere Behandling. Dette kan ikke fra et juridisk Synspunkt dadles, da en Hastverksomredaktion, hvortil der alene vilde være bleven Tid ved Lovens raske Behandling, maatte være alt for betænkelig. Hensees imidlertid til, at Lægfolk har en meget væsentlig Befatning med Loven, og til at den ændrede Straffeprocesslov lader Meddomsretterne (besatte med en juridisk Dommer og to Lægmænd, aldeles ligebe-

rettigede ved alle reelle Afgjørelser) faa Hovedmassen af Straffesagerne, lader det sig ikke negte, at en større Klarhed og Præcision nok kunde have været ønskelig. Den Omstændighed, at Delagtighedsforskrifterne i den almindelige Del er udeladte (jfr. herom S. 6 foran) og at det derfor har været anset for nødvendigt at omtale særskilt Medvirkningen i mange af de specielle Straffebud, bidrager ikke lidet til at vidtløftiggjøre disse. Havde Hensynet til den praktiske Spørgsmaalsstilling til Lagretten ved Jurybehandlingen eller til Forbrydelsens greiest mulige Angivelse i Tiltalebeslutningen ved Hjælp af Lovens Bestemmelse af Gjærningsindholdet*) været mere afgjørende for

*) Straffelovens §§ 286 og 344 foreskriver angaaende Tiltalebeslutningens Indhold og Formen af de Spørgsmaal, som er at stille:

§ 286. »Tiltalebeslutningen skal — — — i Korthed, men saavidt muligt med nøjagtig Angivelse af Tid og Sted, Gjenstand og lign., fremstille den Handling, for hvilken Tiltale reises, med Fremhævelse af de i Loven beskrevne Kjendemerker og under Henvisning til den eller de Straffebestemmelser, som antages at kunne komme til Anvendelse.«

§ 344. »I Spørgsmaalet optages alle Forbrydelsens retslige Merker og en saa nøjagtig Beskrivelse af Gjærningen, Betegnelse af Gjenstand, Tid og Sted m. m., som efter Omstændighederne er hensigtsmæssigt og gjørligt.«

Som Exempler paa, hvorledes Spørgsmaal til Lagretten i et Par Tilfælde kan komme til at tage sig ud, hidsættes:

Efter Straffelovens § 153: Er Tiltalte N. N. skyldig i at have tilsat Gjenstande, bestemte til almindelig Brug eller Forhandling, Gift eller andre saadanne Stoffe, at Gjenstandene ikke kan bruges efter sin Bestemmelse uden at volde Menneskers Død eller ødelægge Helbredden eller i at volde, at iøvrigt Forgiftning, der medfører almindelig Fare for Liv eller Helbred finder Sted — ved at have osv. — — —?

eller efter Straffelovens § 267: Er Tiltalte N. N. skyldig i at have — i Hensigt derved at forskaffe sig eller andre en uberettiget Vinding ved at øve Vold mod en Person eller sætte ham ude af Stand til Forsvar eller ved Hjælp af Truster, der fremkalder Frygt for nogens Liv eller Helbred, — bemægtiget sig en Gjenstand, som helt eller delvis tilhører en anden, eller i at have tvunget nogen til at foretage en Handling, hvorved voldes denne eller den, paa hvis Vegne han handler, Formuetab, idet han osv. — — —?

Straffebestemmelsernes Form, tør man antage, at adskillige Paragrafer vilde have været mindre indviklet affattede.

Hvad man har sparet af Plads ved Kompression af Lovtexten, vil i praktiske Tilfælde neppe altid vise sig at være en Vinding.

En ganske kort Fremstilling af Indholdet af den nu-gældende norske Straffelovs specielle Del saavidt gjørligt ordnet efter den nye Straffelovs Inddeling og Opstilling findes for dem, der vil anstille en nærmere Sammenligning mellem gammelt og nyt, end nedenfor kan blive Anledning til, i And. Færden's i 1899 udgivne »Almenfattelig Udsigt over Norges almindelige borgerlige Love« 3die Del (Straffere- og Rettergangsforholdene). C. Goos's mer end mønstergyldige Fremstilling af Danmarks, Sveriges og Norges Straffeloves specielle Del i Nordisk Retsencyklopædi, Bd. III, 2den Afdeling, har en Systematik, som vanskeliggjør Sammenligning med den nye norske Straffelov.

XVII.

Som før omtalt indeholder Lovens 2den Del »Forbrydelser« (Kap. 8—32) og 3die Del »Forseelser« (Kap. 33—43). De enkelte Kapitlers Overskrifter er følgende:

8. Kap. Forbrydelser mod Statens Selvstændighed og Sikkerhed (§§ 83—97).
9. — Forbrydelser mod Norges Statsforfatning og Statsoverhoved (§§ 98—104).
10. — Forbrydelser med Hensyn til Udøvelsen af statsborgerlige Rettigheder (§§ 105—109).
11. — Forbrydelser i den offentlige Tjeneste (§§ 110—126).
12. — Forbrydelser mod den offentlige Myndighed (§§ 127—134).
13. — Forbrydelser mod den almindelige Orden og Fred (§§ 135—147).
14. — Almenfarlige Forbrydelser (§§ 148—162).
15. — Falsk Forklaring (§§ 163—167).

16. Kap. Falsk Anklage (§§ 168—173).
17. — Pengefalsk (§§ 174—178).
18. — Dokumentfalsk (§§ 179—190).
19. — Forbrydelser mod Sedelighed (§§ 191—214).
20. — Forbrydelser med Hensyn til Familieforhold (§§ 215—221).
21. — Forbrydelser mod den personlige Frihed (§§ 222—227).
22. — Forbrydelser mod Liv, Legeme og Helbred (§§ 228—245).
23. — Ærekrænkelser (§§ 246—254).
24. — Underslag, Tyveri og Naskeri (§§ 254—265).
25. — Udpresning og Ran (§§ 266—269).
26. — Bedrageri og Utroskab (§§ 270—279).
27. — Forbrydelser i Gjældsforhold (§§ 280—290).
28. — Tilføielse af Skade paa Eiendom og Formue (§§ 291—294).
29. — Aager og Lykkespil (§§ 295—300).
30. — Forbrydelser i Sjøfartsforhold (§§ 301—316).
31. — Hæleri og efterfølgende Bistand (§§ 317—321).
32. — Forbrydelser i trykt Skrift (§§ 322—323).
33. — Forseelser i den offentlige Tjeneste (§§ 324—325).
34. — Forseelser mod den offentlige Myndighed (§§ 326—346)
35. — Forseelser mod den almindelige Orden og Fred (§§ 347—356).
36. — Forseelser med Hensyn til den almindelige Sundhed (§§ 357—366).
37. — Forseelser mod den almindelige Tillid (§§ 367—375).
38. — Forseelser mod Sedelighed (§§ 376—383).
39. — Forseelser mod Person (§§ 384—390).
40. — Forseelser mod Formuerettigheder (§§ 391—408).
41. — Forseelser med Hensyn til privat Tjenesteforhold (§§ 409—412).

42. Kap. Forseelser i Søfartsforhold (§§ 414—427).

43. — Forseelser, forøvede ved trykt Skrift (§§ 428—435).

XVIII.

Den nye Lov har med større Logik end den gjældende skjelnet mellem de forskjellige Former af »Majestætsforbrydelse« paa den ene Side og Høiforræderi og Landsforræderi paa den anden. Den gjældende Lov ligestiller, ja sætter i samme § (§ 1 i 9de Kapitel) Forsøg paa at bringe Norge (Sverige) eller ogsaa en Del af Rigerne under fremmed Herredømme — og Handlinger, som gaar ud paa at berøve nogen til Tronen arveberettiget Prins Livet eller udelukker nogen saadan fra at komme i Besiddelse af denne. Særskilte Straffebud og Satser for Drab, Legemsfornærmelser og Æresfornærmelser har Loven af 1842 til Bedste for samtlige Medlemmer af Kongehuset. Loven af 1902 har alene en særskilt Bestemmelse om Drab paa Kongen og Regenten (el. Forsøg), § 100 (med Straffesatsen Fængsel paa Livstid). For Vold og Legemsfornærmelser mod de samme er Minimum i § 101 fixeret til 2 Aars Fængsel og for Æreskrænkelser mod Kongen og Regenten udelukker Paragrafen Anvendelse af Bødestraf, som ellers staar som Alternativ i de almindelige Æresfornærmelsesstraffebud. Derhos forhøies Maximum ved samme Paragraf væsentlig for forsætlig tilføiede betydelige Legemsbeskadigelser som for Æresfornærmelser overfor Kongen og Regenten. § 102 giver derhos en almindelig Adgang til at idømme Frihedsstraf indtil dobbelt saa lang Tid som ellers tilstedeligt, naar det gjælder Fornærmelser paa Ære eller Person forøvede overfor Medlemmer af Kongehuset. Hvad der særlig er betegnende for den nye Lov er dens kjendelige Nedsættelse af Straffeminima for »Majestætsforbrydelser«, ligesom selve Straffebetingelserne gjennemgaaende er de samme som ved Forbrydelser mod almindelige Borgere; §§ 101 og 102 hen-

holder sig jo til de almindelige Straffebestemmelser, alene med den Forskjel, at der kan være noget høiere Straf.

Det særegne Straffebud for »Tilsidesættelse« af den »Ærbødighed, som skyldes Kongen, Dronningen, Enkedronningen eller de kongelige Prinser og Prinsesser«, opstillet i den nugældende Lovs § 23 i Kap. 9, har den nye Lov ikke længer fundet Plads og Behov for.

Paatalen af alle den Slags Fornærmelser mod Medlemmer af Kongehuset, som Straffeloven af 1902 i Kap. 9 har Forskrifter om Strafskjærpelser for, sker alene efter Kongens Befaling og med hans Samtykke. For Drab paa Konge og Regent er selvfølgelig Paatalen offentlig uden denne Indskrænkning.

Fremmede Statsoverhoveder nyder efter § 96 en tilsvarende Beskyttelse, heltud dog alene, forsaavidt de »med den norske Statsmyndigheds Samtykke opholder sig i Riget«. For Friheds- og Æreskrænkelser samt Legemsfornærmelser mod fremmed Stats Sendebud under Ophold her i Riget, er der Adgang til at forhøje de ellers anvendelige Frihedstraffes Maximum med indtil en Halvdel.

Bortset fra, at Straffene tildels paa den ene Side kan være noget lempede, og at paa den anden Side Adgangen til at straffe Udlændinge for deres udviste Forhold overfor Norge er udvidet, har den nye Lov ikke gjort synderlige Forandringer i den gjældende Ret med Hensyn til Høiforræderi og Landsfornæderi og hvad derhen hører (Kap. 8 og 9 i den nye Lov). Dog er saadanne Inkonsekvenser som ubetinget Strafbarhed for Deltagelse i Krigsforetagender mod Norge, Sverige eller mod allieret Stat for »norsk Undersaat« bortryddet, forsaavidt som § 86 i den nye Lov i Slutningen fastsætter: »Straf kommer ikke til Anvendelse paa nogen i Udlandet bosiddende norsk Statsborger for Handling, hvortil han efter Bostedets Love er pligtig.«

I nær Forbindelse med de egentlige Statsforbrydelser staar den i Kapitlet om Forbrydelse mod den offentlige Myndighed indtagne § 130, der er saa vidtgaaende, at man

vistnok savner Sidestykke dertil nogetsteds. Den lyder som følger: »Med Bøder eller med Hefte eller Fængsel indtil 1 Aar straffes den, som mod bedre Vidende offentlig tilføgger nogen af Statsmagterne *) eller en anden offentlig Myndighed Handlinger, som de ikke har foretaget, eller giver en vildledende Fremstilling af de Omstændigheder, hvorunder eller den Maade, hvorpaa de har handlet, eller som medvirker dertil. Er den urigtige Paastand fremført i Hensigt at skade vedkommende Myndighed i det almindelige Omdømme, kommer samme Straf til Anvendelse ogsaa naar Paastanden er fremført af grov Uagtsomhed. § 254**) finder tilsvarende Anvendelse. Er Forbrydelsen forøvet mod Stortinget, nogen af dets Afdelinger, Komiteer eller Tjenestemænd, finder Paatale alene Sted efter Begjæring af Stortinget. Ellers finder Paatale Sted efter Begjæring af vedkommende Regjeringsdepartement eller efter Kongens Bestemmelse.«

Ingen bestrider selvfølgelig det moralsk uværdige og forkastelige i den Slags Agitation, som her trues med Straf. Men Straf er et farligt Vaaben at anvende; og det kan vel spørges, om Samfundet ikke her er inde paa en Overskridelse af Nødvergeretten. Under politisk oprevne Tider aabnes der en høist betænkelig Fare for Misbrug af Straffedomstolene, naar saadanne Bestemmelser staar i Loven. I Motiverne udtales der, at Paragrafen ikke skulde være uanvendelig, om den paagjældende Meddeler ikke kan afvises med en Paastand om, at han troede paa Meddelelsens Sandhed. Der tilføjes: »Skal Straffetruselens Effektivitet imidlertid ikke lide for meget, antages dog ogsaa den grove Uagtsomhed at maatte belægges med Straf, naar Meddelelsens Hensigt bevislig har været at

*) »: Stortinget. Regjeringen, Interimsregjeringen (jfr. Grundlovens § 43 og Rigsaktens § 7), Rigsretten og Høiesteret.

**) omhandler Adgangen til ved Æresfønmørelser i Dommen at paalægge den domfældte Omkostningerne ved Dommens Kundgjørelse i en eller flere offentlige Tidender.

skade. Man pligter, før man lader saadanne Meddelelser udgaa offentlig*), at undersøge Forholdet. Saa meget mere paakrævet er Indskjærpelsen heraf, som man ofte forsømmer dette endog netop for at undgaa at rives ud af en Vildfarelse, man har Brug for.«

En vidtgaaende og skarp Mundkurvbestemmelse er ogsaa § 95 (i 8de Kapitel), der truer med Bøder, Hefte eller Fængsel indtil 1 Aar den, som udsætter Norges fredelige Forhold til andet Land for Fare, bl. a. ved uden paa-lidelig Hjemmel at tillægge nogen Statsstyrelse**) uretfærdige eller skammelige Handlinger« (efter Ordføiningen skulde man antage, at det ikke til Strafs Anvendelse engang kræves, at det sker offentlig).

Endelig har man i § 135 (i 13de Kapitel) sat samme Straf for »den, som udsætter den almindelige Fred for Fare ved offentlig*) at forhaane eller ophidse til Had mod Statsforfatningen eller nogen offentlig Myndighed eller ved offentlig at ophidse en Del af Befolkningen mod en anden, eller som medvirker dertil.«

XIX.

I sine Straffebestemmelser mod Misbrug ved Afstemninger i offentlige Anliggender†) (10de Kapitel) gaar den nye Lov tildels videre end sin i Forhold til andre Straffelove vidtgaaende Forgjænger, hvis Bestemmelser herom i Kap. 10 § 25 dog er noksaa nylig ændrede (Lov 23. Juli 1894).

§ 105 i Loven af 1902 er saalydende: »Den, som ved Trusel††), ved Ydelse af eller Løfte om nogen Fordel, ved

*) Som man af Paragrafens Ordlyd vil se, gjælder dens Straffebud ikke alene Misbrug af Pressen.

**) altsaa norsk eller fremmed ligegodt.

†) Tilsvarende Forskrifter for Arving- eller Kreditormøder i Boer eller for Generalforsamlinger osv. haves i § 373.

††) Her kræves ligesaa lidt som i Loven af 1894, at den skal gaa ud paa noget retsstridigt.

løgnagtige Forespeilinger eller ved andre utilbørlige Midler søger at øve Indflydelse paa en andens Optræden eller Stemmegivning i offentlige Anliggender eller at afholde nogen fra at stemme eller som medvirker hertil, straffes med Hefte indtil 3 Aar. Under særdeles formildende Omstændigheder kan Bøder anvendes.*

§ 106 omhandler Salg af Stemme o. desl. (Bøder eller Fængsel indtil 6 Maaneder) og § 107 omhandler Tilsnigelse af Adgang for sig selv eller andre til uberettiget Deltagelse i offentlig Stemmegivning eller at foranledige, at en Stemme bliver ugyldig o. desl. (samme Straf som efter § 105).

Den oprindelige § 25 i den nugældende Straffelovs 10de Kapitel satte Straf for at stemme paa sig selv. Dette er ophævet ved Loven af 1894, og er nu ikke engang utiladt ved de brugelige Listevalg efter den nyere norske Valglovgivning.

§ 108 i Straffeloven af 1902 er ikke uden Rod i den tidligere norske Lovgivning, men er i sin Udformning mere bestemt end de før gjældende Bestemmelser. Tilsvarende Forskrift indeholdes, saavidt vides, alene i enkelte fremmede Straffelove; saa vidt det kan ses, har den hollandske Straffelovs Art. 129 været Forbilledet. § 108 sætter Hefte indtil 4 Aar for »den, som ved retsstridig Adfærd bevirker eller medvirker til, at Udfaldet af en Stemmegivning i offentligt Anliggende forvanskes eller forspildes, eller at nogen afgiven Stemme ikke medregnes.*

Til enhver paa Frihedsstraf lydende Dom efter §§ 105—8 kan knyttes Stemmerettens Tab. Efter den almindelige Regel (jfr. S. 18) er Fradømmelse af Stemmeret ellers undergivet strammere Betingelser.

XX.

I 12te Kapitel (om Forbrydelser mod den offentlige Myn- dighed) er § 128 en, forsaavidt angaar Bestikkelser, i norsk Ret hovedsagelig ny Bestemmelse, om den end har Side-

stykker i de fleste andre Landes Straffelove (som i dansk, men, saavidt vides, ikke i svensk Lov). § 128 lyder som følger: »Den, som ved Trusler eller ved Ydelse af eller Tilsagn om Fordele søger at formaa en offentlig Tjenestemand til uretmæssig at foretage eller undlade en Tjenestehandling, eller som medvirker hertil, straffes med Bøder eller med Fængsel indtil 1 Aar.«

For offentlige Tjenestemænd har ogsaa den nye Lov nærmet sig den almindelige Regel i andre Lande ved i § 112 at opstille Straf for Modtagelse af Bestikkelse, selv om derved ikke tilsigtes at fremme Uret. Er dette tilsigtet, indtræder en Straffeskjærpelse.

§ 132 i den nye Lov træder tildels istedetfor de i Delagtighedskapitlet i den nugældende Lovs, særlig Kap. 5 §§ 9 og 10, staaende Straffebud, ved Siden af § 320, der har lignende Straf som § 132 for »den, som yder den skyldige Bistand efter Forøvelsen af en Forbrydelse*) for at sikre ham en ved samme tilsigtet Fordel.« § 132 retter sin Trusel med Straf af Bøder, Hefte eller Fængsel indtil 2 Aar mod »den, som i Hensigt at modarbejde en offentlig Undersøgelse, der er eller maatte blive anstillet angaaende nogen strafbar Handling, bevirker eller medvirker til, at Gjenstande af Betydning for Undersøgelsen tilintetgøres, bringes tilside eller forvanskes, eller at Gjerningens Spor paa anden Maade udslettes.« Medens Paragrafen iøvrigt erklærer sig anvendelig paa den, som skjuler en skyldig eller befordre hans Flugt, gjøres der for den skyldiges »Nærmeste« (jfr. S. 44) en Undtagelse, og denne Undtagelse gjøres ikke som efter den nugældende Lovs tilsvarende Forskrift i Kap. 5 § 10 afhængig af, at Bistanden alene har indskrænket sig til Befordring af Flugt eller Ydelse af Skjul, og at der ikke har været egennyttig Hensigt tilstede.**).

*) altsaa ikke «Forseelse».

***) Den i Udkastets § 132 oprindelig indtagne, som det synes, min-

XXI.

Blandt Forbrydelserne mod den offentlige Orden og Fred (13de Kapitel) paatrænger sig Opmerksomhed, foruden den ovenfor (se XIX i. f.) omhandlede § 135, Forskriften i § 139 om Straf af Bøder, Hefte eller Fængsel indtil 1 Aar for at undlade gennem betimelig Anmeldelse eller paa anden Maade at søge afværget efter militær Lov strafbart Mytteri, Krigsforræderi, Spioneri eller Forbund om Rømning eller i den almindelige borgerlige Straffelov omhandlede

dre logiske Tilføielse, at Straf skulde kunne bortfalde, om nogen bliver domfældt for det Forhold, der har foranlediget Forbrydelsen (altsaa, hvor Foretagendet maa forudsættes netop at være bleven kronet med Held), er ikke kommen med i Loven. Motiverne udtalte iøvrigt, at man selvfølgelig ikke maatte anvende Bestemmelsen, naar saa var Tilfælde, men alene naar vedkommende har lagt an paa at befri en uskyldig for Mistanke og Forfølgning. Men, som antydet, førte Ordlyden ikke Tanken i den Retning, og den var forsaavidt upaakrævet ved Siden af den Adgang, som saavel Straffeloven ellers som Straffeprocenloven af 1. Juli 1887 § 85 giver Paatalemyndigheden til at undlade Paatale af Opportunitetshensyn. Da Indholdet af den nys nævnte § 85 antages at have Interesse for denne Fremstilling, og samme § derhos, i Lighed med saa mange andre Bestemmelser i Straffeprocenloven, har undergaaet Ændringer i Anledning af den nye Straffelov, hidsættes her Proceslovens § 85, som den fra den 1ste Januar 1905 skal lyde:

»Uden Hensyn til Bevisets Stilling kan Tiltale undlades:

1. i de Tilfælde, hvor Lovgivningen indeholder særlig Hjemmel hertil,
2. naar Reglerne for Strafudmaalingen i Tilfælde af flere Forbrydelsers eller Forseelsers Sammenstød medfører, at ingen eller blot en ubetydelig Straf vilde komme til Anvendelse.

Ogsaa ellers kan Paatale undlades, naar det antages, at intet offentligt Hensyn kræver, at Forbrydelsen straffes, navnlig naar særdeles lang Tid er hengaaet siden dens Forøvelse, eller særdeles formildende Omstændigheder foreligger. Undladelsen kan gøres betinget af, at sigtede ikke gjør sig skyldig i en ny forsættelig Forbrydelse eller Forseelse i Løbet af en vis, af Paatalemyndigheden sat Frist, der ikke maa overstige den for den strafbare Handling satte Forældelsesstraf og i ethvert Fald ikke 2 Aar.

grove landsforræderske Handlinger (§§ 83, 84 og 86) eller Forbrydelser mod sammes Bestemmelse om: Angreb paa Statsforfatningen og Statsmagterne, Drab af Konge eller Regent, forsættlig Forvoldelse af betydelig Ildebrand, Sammenstyrtning, Oversvømmelse, Sjøskade, Jernbaneulykke, Sprængning, Forurensning af Beholdninger og Vandløb, hvorfra tages Drikkevand, Forgiftning af Brugs- og Nyttegjenstande, Forvoldelse af smitsom Sygdoms Udbredelse blandt Mennesker, Dyr eller Vexter, Voldtægt, Børns Bortførelse i Utugts- eller vindesygt Øiemed, ligesom ulovlig Frihedsberøvelse iøvrigt over en Maaned eller forbundet med Forvoldelse af ualmindelige Lidelser eller betydelig Legemsskade, grov Legemsbeskadigelse (§ 231), forsættlig Forvoldelse af nogens Død eller Medvirkning deri, livsfarlig »Udsættelse« af nogen i hjælpeløs Tilstand samt »Ran« (el. »Røveri« efter den ældre Sprogbrug). Straffrihed tilsiges dog, om Forbrydelsen ikke kommer saavidt som til strafbart Forsøg eller om Afværgelse ikke kunde ske uden at udsætte vedkommende selv, nogen af hans nærmeste eller nogen uskyldig for Tiltale eller Fare for Liv, Helbred eller Velfærd.

Ogsaa den nysomhandlede Forskrift fortoner sig som en Slags Udløber af den afskaffede »Delagtighed«. Og det er i endnu mere udpræget Grad Tilfældet med Slutningsbestemmelsen i § 139, der foreskriver: »Paa samme Maade, dog i intet Tilfælde med høiere Straf end den for Forbrydelsen selv satte, straffes den overordnede, der har undladt at hindre en i hans Tjeneste forøvet Forbrydelse, saafremt dette var muligt.«

Merk i denne Forbindelse § 347 (i 35te Kapitel), der er saalydende: »Med Bøder straffes den overordnede, der forsættlig har undladt at forhindre en i hans Tjeneste forøvet Forseelse, saafremt dette var ham muligt.«

Baade Slutningen af § 139 og § 347 er indsatte i Loven under sammes Storthingsbehandling istedetfor følgende mere vidtgaaende Tillæg til § 40 i Straffelovskommissionens Udkast: »For strafbar Handling, som nogen forøver i

en andens Tjeneste, kan Strafansvar gjøres gjældende mod den overordnede, saafremt denne vidende har ladet Handlingen ske.*

Med Hensyn til Betingelserne for Anvendelse af Straf synes der ikke at blive synderlig Forskjel; derimod vil der nu blive Anledning til at prøve, enten Husbondens Forhold er saa graverende, at hans Passivitet bliver Medvirkning, eller om han alene er skyldig efter §§ 139 og 347.

Hvad angaar straffbare Handlinger i Tjenesten har ialfald i Forhold til det nysnævnte Punktum i Udkastets § 40 Straffelovkommissionens Motiver (S. 60) gjort gjældende, »at Udtrykket er at opfatte strengt, og at det ikke kan være nok, at den straffbare Handling begaaes under Tjenesten og ikke heller ved Hjælp af den Anledning, som Tjenesten giver, men at Handlingen selv maa udgjøre eller indgaa som Led i selve Tjenestens Udførelse. — — — om, at denne Forstaaelse vil blive gjort gjældende, kan der saa meget mindre Tvivl være, som tilsvarende Udtryk i Lovens 3—21— 2*) opfattes paa lignende Maade.*

§ 140 i den nye Lov udfylder et kjendeligt Hul i den norske Straffelovgivning, som hidtil alene har rammet offentlig Opfordring til Oprør og grove Stats- og Majestætsforbrydelser, idet Paragrafen i sin Almindelighed sætter Bøder, Hefte eller Fængsel indtil 8 Aar for offentlig at opfordre eller tilskynde til Iverksættelsen af en strafbar Handling, eller for at forherlige en saadan osv. Dog kan i intet Tilfælde ilægges højere Frihedsstraf end $\frac{2}{3}$ af den for selve Handlingen fastsatte Maximumstid.

§ 144 er ogsaa væsentlig ny i norsk Lovgivning, ligesom den ialfald delvis mangler Sidestykke i dansk og svensk Ret. Paragrafen er saalydende: »Prester, Sagførere, Forvarere i Straffesager, Læger, Apothekere og Jordemødre saavel som disses Betjente eller Hjælpere, der retsstridig

*) D. L. 3—19—2.

aabenbarer Hemmeligheder, som er dem eller deres foresatte betroede i Stillings Medfør, straffes med Bøder eller med Fængsel indtil 6 Maaneder. Offentlig Paatale finder alene Sted efter fornærmedes Begjæring, eller hvor det kræves af almene Hensyn.«*)

§ 145 har foruden for Brevbrud opstillet Straf for uberettiget at bane sig Adgang til en andens aflaaede Gjemmer, og i § 146 har man en helt ny Straffebestemmelse, som sætter Bøder eller Fængsel indtil 1 Aar (indtil 3 Aar, om Skade forvoldes, eller vindesyg Hensigt foreligger) for uberettiget at bevirke, at en til nogen anden stillet skriftlig Meddelelse ved at tilintetgjøres, skjules eller holdes tilbage enten forsent eller overhovedet ikke kommer frem.

I 13de Kapitel har ogsaa som sidste Paragraf (§ 147) fundet Plads Straffebestemmelsen for »Indbrud« — i Modsetning til den gjældende Lov, som egentlig alene har nogen følelig Straf for ulovlig Indtrængen, naar angjældende overføres Hensigten at ville stjæle (§ 2 i Tyvekapitlet — det 19de i Loven af 1842), medens ved sammes § 2 i Kap. 22 Eiendomsindgrebet ved den ulovlige Indtrængen efter

*) En Afhandling om § 144 med særligt Hensyn paa Lægers Taushedspligt fra Forfs Haand findes i nærværende Tidsskrift for 1897 (20. Aargang) S. 127 flg.

I denne Forbindelse kan ogsaa nævnes det uden Sidestykke i den gjældende Lov værende Straffebud i § 294² om alm. Privatfolks Forraadelse af andres Fabrik- eller Forretningshemmeligheder (ogsaa i adskillige andre Lande mangler Straffebud i den Retning).

§ 294, der har fundet Plads i Kapitlet om Tilføielse af Skade paa Eiendom og Formue, sætter samme Straf som § 144, foreskriver; for »den, som uberettiget enten selv gjør Brug af en Forretnings- eller Driftshemmelighed vedkommende en Bedrift, hvori han er, eller i Løbet af de sidste 2 Aar har været ansat, eller hvori han har eller i Løbet af de 2 sidste Aar har havt Del, aabenbarer en saadan i Hensigt at sætte en anden i Stand til at gjøre Brug af den, eller som ved Forledelse eller Tilskyndelse medvirker hertil. Offentlig Paatale finder alene Sted, naar det begjæres af fornærmede og findes paakrævet af almene Hensyn.«

Bestemmelsens Plads (og den meget begrænset privat-öffentlige Paatale) alene træder frem.

Strafbart Indbrud foreligger efter § 147, »naar nogen baner sig eller en anden uberettiget Adgang til Hus, Skib eller Jernbanevogn eller noget Rum i saadanne eller til lukket Gaardsrum eller lignende Opbevarings- eller Tilholdssted ved Beskadigelse af nogen til Beskyttelse mod Indtrængen egnet Gjenstand eller ved Hjælp af Dirk, falsk Nøgel eller ret Nøgel, som ulovlig er fravendt Besidderen.« Som man ser, er her ikke medtaget den i den ældre norske som i den svenske og danske Lov noksom praktiske Indstigning gennem aabentstaaende Vindu; efter den nye norske Lov maa der ved Vinduer som andre Aabninger komme til, at Adgang er forceret. Klatring over Indhegning er heller ikke efter den nye Lov noget Kriterium for Indbrud.

XXII

De »almenfarlige Forbrydelser« — 14de Kapitel (§§ 148 —162) — er i forskjellige Forbindelser foran nævnt som Gjenstand for den nye Lovs særegne Opmerksomhed, saaledes med Hensyn til Adgangen til Forfølgning over Udlanding, selv om Forbrydelsen er begaaet i Udlandet, med Hensyn til Strafskjærpelse, om uforsætlige Følger indtræder (jfr. § 43), Forsøgs Ligestilling delvis med fuldbyrdet Forbrydelse, Adgang til ubestemte Straffedomme (jfr. Lovens § 65) og Pligt til i Tilfælde at søge afværget Forbrydelsen ved Anmeldelse og paa anden Maade (jfr. § 139).

§ 148 omhandler Forvoldelse af Ildebrand, Sammenstyrtning, Sprængning, Oversvømmelser, Sjøskade eller Jernbaneulykke, hvorved Tab af Menneskeliv eller udstrakt Ødelæggelse af Eiendom let kan foraarsages (Fængsel fra 2 Aar indtil paa Livstid, og saaledes, at Straffen ikke er under 5 Aar, saafremt nogen paa Grund af Forbrydelsen omkommer eller faar betydelig Skade paa Legeme eller Helbred. »Forsøg kan straffes lige med fuldbyrdet Forbry-

delse« (§ 151 sætter Straf for den uagtsomme Form af Forbrydelse mod § 148). § 149 sætter Fængsel i mindst 1 Aar for »den, som under saadan Ulykke som i § 148 omhandlet eller vidende om, at saadan truer« paa nogen Maade »søger at hindre dens Forebyggelse eller Bekjæmpelse, eller som medvirker hertil.« *).

*) Forholdet mellem § 148 (eller Medvirkning i den Slags Forbrydelser, som der omhandles) og § 149 er mindre klart ligesom Grænserne mellem §§ 149 og 150. Hvad er — og hvad er ikke Medvirkning efter § 148, naar der er Tale om det, som den, der kunde være Gjerningsmand efter § 149, forøver under selve Ulykken? Alene naar denne selv ikke er fremkaldt ved Forbrydelse, og bliver forebygget, synes der egentlig at blive Rum for Anvendelse af § 149. Og paa den anden Side kommer her § 150, som klemmer Gjerningsindholdet efter § 149 yderligere ind. § 149 sætter kun et Straffeminimum, der iøvrigt ligger under Minimum i § 148.

Noget Modsætningsforhold er ikke egentlig tilstede mellem §§ 148 flg. og §§ 291 flg. i Kapitlet om Tilføielse af Skade paa Eiendom og Formue.« Ved de første skjærpes Straffen kjendelig, fordi »almindelig Fare« forvoldes ved en skadegjørende Handling; merk Udtrykket »udstrakt Ødelæggelse« i § 148, medens § 292 omtaler Ødelæggelse, som medfører forsætlig forvoldt større Skade end 50,000 Kr.s Værdi. Baade § 148 og § 292 taler om at volde Fare for Menneskeliv. Den første Bestemmelse kræver dog, foruden at angive mere almenfarlige Ulykker i sin Opregning, at »Tab af Menneskeliv — — — let kan foraarsages.«

For Sammenligningens Skyld hidsættes her § 291: »Med Bøder eller med Fængsel indtil 1 Aar straffes den, som bevirker eller medvirker til, at en Gjenstand, som helt eller delvis tilhører en anden, retsstridig ødelægges, beskadiges, ubrugbargjøres eller paa anden Maade forspildes. — Offentlig Paatale finder ikke Sted uden fornærmedes Begjæring, medmindre almene Hensyn kræver det.«

§ 292 skjærper i 1ste Led Straffen (Fængsel kan idømmes indtil 3 Aar, naar det gjælder Ting til almindelig Nytte eller Pryd, eller den forvoldte Skade er over 1000 Kroner. I 2det Led sættes Fængsel indtil 6 Aar (uden Alternativet Bøder), naar den forvoldte Skade er mer end 5000 Kroner, eller der er voldt Fare for nogen andens Liv eller Helbred.

3die Led i § 292 forhøier Maximum af Straffen til 10 Aar, »hvis nogen paa Grund af Forbrydelsen omkommer eller faar betydelig Skade paa Legeme eller Helbred, eller den Skade, som den skyldige forsætlig har voldt, overstiger 50,000 Kroner.«

§ 150 omhandler (indirekte) Fremkaldelse af Fare for saadan Ulykke som i § 148 angivet ved at »beskadige nogen Gjenstand«*) ved at give falske Signaler osv. eller ved at medvirke til nogen saadan Adfærd. Voldes Ulykken, skjærpes Straffen, og har vedkommende handlet i Uagtsomhed, er der sat en ringere Straf.

§ 152 omhandler Forurensning af Drikkevandsbeholdninger og Løb og § 153 Tilsætning til »Gjenstande, bestemt til almindelig Brug eller Forhandling«, af »Gift eller saadanne Stoffer, at Gjenstandene ikke kan bruges efter sin Bestemmelse uden at volde Menneskers Død eller ødelægge Helbredden.« Straffen er Fængsel indtil paa Livstid. Falholdelse eller Udbredelse af de forgiftede Gjenstande med Fordølgelse af deres Beskaffenhed straffes ligedan. Falholdelse m. v. af sundhedsskadelige Næringsmidler for Mennesker eller Dyr straffes med indtil 5 Aars Fængsel, om vedkommende har fordulgt Gjenstandenes Beskaffenhed. (Her kræves altsaa ikke, at Sundhedsfarligheden skal skyldes giftige Tilsætninger).

§ 154 sætter Fængsel indtil 10 Aar eller undtagelsesvis Bødestraf for »den, som bevirker eller medvirker til, at en farlig smitsom Sygdom finder Indgang eller almindelig Udbredelse blandt Mennesker, Husdyr eller Vexter.« Omkommer noget Menneske eller faar betydelig Skade paa Legeme eller Helbred, er Straffen Fængsel fra 5 Aar indtil paa Livstid.

»Den, som med Kundskab eller Formodning om at lide af smitsom Kjøns sygdom ved legemlig Omgjængelse eller ved utugtigt Forhold smitter eller udsætter nogen for Smitte«, straffes efter § 155 med Fængsel indtil 3 Aar.

(§ 293 bestemmer, at uagtsom Skadetilføielse, som § 292, 2det og 3die Led angiver, straffes med Bøder eller Fængsel. Med Hensyn til Paatalen gjælder efter § 293 det samme som efter § 291).

*) Altsaa hvadsomhelst, hvis Beskadigelse kan medføre Fare, naar vedk. har været vidende om, hvad deraf kan følge.

Medvirkning straffes ligedan. Loven rammer, som det vil sees, med sin Straf endog, uden at det godtgjøres, at nogen er smittet. Den gjør heller ingen anden Undtagelse for Forholdet mellem Egtefæller end, at der alene er Adgang til offentlig Forfølgning, naar den smittede eller for Smitte udsatte Egtefælle begjærer det.

Enten den anden har kjendt til, at vedkommende led af Kjonssygdommen eller ei, er som Lovbestemmelsen lyder, Straf ligefuldt anvendelig.

Den danske Lovs § 181 har ligesom den hidtil gjældende norske i Kap. 18 § 30*) Straf for den, som er befængt med venerisk Smitte, og alligevel »bedriver Utugt med en anden.« Det gjældende norske Lovbud kræver her i Modsætning til det danske, at Smitte skal være overført. Finlands Lov stiller sig omtrent som den nye norske Straffelov.

Paa Grund af de hidhørende mange brændende Spørgsmaals store Almenbetydning, ligesom ogsaa fordi det viser, hvorledes Straffelovkommissionen, der indgaaende har overveiet alle disse, stiller sig til samme, hidsættes her følgende Uddrag af Kommissionens Motiver S. 164—65: »Den nuværende Straffetrusel kommer saare sjelden til Anvendelse, skjønt Forbrydelsen vistnok er en af dem, som hyppigst begaaes. Grunden hertil er tildels, at Loven kræver Bevis for en bestemt Omgjængelse, hvorved Smitte har fundet Sted, medens det uden Anmeldelse af den smittede er meget vanskeligt at overbevise nogen om en saadan, og at de allerfleste smittede nødvendig anmelder, da de herved alene udsættes for Blotstillelse, uden derfor at helbredes. Som bekjendt er nu i Kristiania indført et System med anonyme Anmeldelser af Smittekilde, men disse tjener alene til at begrunde en sanitær Undersøgelse. Vilde man søge at reise Tiltale mod Smittekilden, maatte den smittede frem,

*) Denne Slutningsparagraf i Sedelighedskapitlet kom til ved Lovrevisionen i 1874. Før den Tid havde man ingen saadan Bestemmelse i den norske Straffelov.

og Følgen heraf vilde blive, at ogsaa de anonyme Anmeldelser vilde udeblive. At Straffebudet paa denne Maade gjøres noget nær til et dødt Bogstav, er imidlertid uheldigt, og det Spørgsmaal opstaar derfor, om der ikke gives en Maade at undgaa dette paa. Man antager, at ikke saa lidet vil opnaaes, naar Loven frafalder saavel Bevis for Smitte som ogsaa for nogen enkelt særlig Omgjængelse og istedetfor dette lader sig nøie med Bevis for et utugtigt Forhold, der udsætter den almindelige Sundhed for Fare. Man bør da kunne skride til Undersøgelse mod Personer, der er, om end anonymt, opgivne som Smittekilder, naar de vitterlig lever af Utugt eller er kjendt som Prostitutionens stadige Kunder, og, om de befindes syfilitiske, alene paa Grundlag heraf kunne reise Straffesag mod dem uden særligt Bevis for noget enkelt Tilfælde.

Det lader sig ikke negte, at Straffelovkommissionen her er noksaa radikal; om Paatalemyndighed og Domstole tør følge den nys anførte praktiske (om end theoretisk, som det synes, ikke utvivlsomme) Anvisning, faar Tiden vise.

§ 156 handler om dem, som vidende volder Fare for smitsom Sygdoms Udbredelse blandt Mennesker eller Husdyr ved Overtrædelse af lovlige givne Regler til Forebyggelse eller Modarbejdelse af Sygdommen. I denne Forbindelse kan nævnes § 357, der sætter Straffen for den Forseelse at overtræde de ved Lov eller i Henhold til Lov givne Forskrifter sigtende til Forebyggelse eller Modarbejdelse af smitsomme Sygdomme eller til den almindelige Sundheds Beskyttelse. § 156 har for Øie den bestemte Smittefare, som det gjælder at modarbejde. Iøvrigt vil de to Paragrafer vel i Anvendelsen let flyde sammen.

Bemærkningsværdig er ogsaa § 157, der indeholder et temmelig vidtgaaende (endog mod virkelige Læger rettet) Straffebud, tildels uden Sidestykke, saavidt vides, i nogen nugjældende Straffelov. Paragrafen er saalydende:

»Den, som vidende om, at han derved udsætter andres Liv eller Helbred for Fare,

- 1) sælger, falholder, eller paa anden Maade søger udbudt blandt Almenheden som Lægemedler eller Forebyggelsesmidler mod Sygdomme Gjenstande, som er blottede for de angivne Egenskaber, eller
- 2) under Lægevirksomhed anvender nogen Behandlingsmaade, som ikke er egnet til at helbrede eller modvirke Sygdommen,

straffes med Fængsel indtil 6 Aar, men ikke under 1 Aar, saafremt nogens Død eller betydelig Skade paa Legem eller Helbred er voldt. Paa samme Maade straffes den, som medvirker til saadan Adfærd.«

§ens Straffebud mod Humbugmedikamenter vil visselig vinde almindelig Anerkjendelse. Ogsaa her kan det have sin Interesse at hidsætte et Uddrag af Straffelovkommissionens Motiver: »Paragrafen kræver — — —, at man ved denne Leden bag Lyset volder Fare for Liv og Helbred og omfatter altsaa ikke de Tilfælde, hvor Læger foreskriver som Medicin et eller andet uskyldigt Middel, fordi Patientten vilde føle sig utilfreds, om ingen Medicin anvendtes. — — — Paragrafens 2den Del staar, som sees, forsaavidt i Forbindelse med Kvaksalveriet, som det nærmest vil være Kvaksalvere, der gjør sig skyldige i den her omhandlede Adfærd, men i sig selv vil der intet være i Veien for, at ogsaa virkelige Læger kan rammes. Dette vil være Tilfældet, naar f. Ex. en Læge, der ikke vil vedkjende sig ingen Anelse at have om Sygdommens Art, underkaster Patientten en simuleret Kur og derved hindrer ham fra at søge en effektiv, som Lægen ved andetsteds vil kunne erholdes. Hvorvidt overhovedet saadant nu kan straffes, er, selv om Patientten dør af Sygdommen, i det mindste noget tvivlsomt, medens det dog er klart, at her en stor Forbrydelse i Virkeligheden foreligger.« Straffen for at drive Kvaksalveri findes i den ved Siden af den nye Straffelov fremdeles gjeldende Lov derom af 29. April 1871.

Endelig kan i 14de Kapitel merkes § 160, der sætter Fængsel indtil 10 Aar for »den, som offentlig giver eller tilbyder Veiledning i Brug af Sprængstoffer eller Gift til Forøvelse af Forbrydelser, eller som truer med eller offentlig opmuntrer til at forøve Forbrydelser ved Hjælp af disse Midler«, samt den ifølge Motiverne særlig mod Anarkisterne rettede § 161, der sætter Fængsel indtil 6 Aar for i forbrydersk Hensigt at anskaffe, tilvirke eller opbevare Sprængstoffer eller særlige Redskaber for disses Tilvirkning eller Anvendelse — ligesom for at medvirke til Anskaffelse, Tilvirkning eller Opbevaring af Sprængstoffer eller Redskaber, som nys nævnt, naar man ved eller maa antage, at de er bestemte til dermed at forøve Forbrydelse.

XXIII.

I Kapitlet om falsk Forklaring fremtræder § 165 med en ny Straffebestemmelse — for den, som bevirker eller medvirker til, at en vitterlig usand edelig Forklaring afgives af en anden, hvorved rammes ikke alene Medskyld i Mened, men ogsaa det Tilfælde, at den, som afgiver Forklaring, har været i god Tro.

§ 166 maa ogsaa nævnes som en paakrævet Fuldstændiggjørelse af den gjældende Lovs Strafferegler. Den sætter nemlig Straf ikke alene for den, der afgiver falsk Forklaring for Retten eller Notarius eller i pligtige Erklæringer iøvrigt til offentlige Myndigheder, men ogsaa i Fremstillinger, nogen som Part eller Retsfuldmægtig fremlægger for Retten.

Urigtig Selvangivelse for Skat straffes efter den særskilte Bestemmelse om Besvigelse med Hensyn til offentlige Afgifter (§ 406).

§ 171 har ogsaa indført noget nyt, forsaavidt som den sætter Straf saavel for falskelig at angive sig eller nogen anden med dennes Samtykke som skyldig i en strafbar Handling — som for mod bedre Vidende at anmelde en opdigtet Forbrydelse; og § 172 sætter Straf for »den, som

skjønt det kunde ske uden at udsætte ham selv, nogen af hans nærmeste eller nogen uskyldig for Tiltale eller Fare for Liv, Helbred eller Velfærd eller for Tab af den borgerlige Agtelse, undlader at oplyse Omstændigheder, der godtgjør, at en for en Forbrydelse tiltalt eller dømt er uskyldig.«

XXIV.

Bortset fra, at Straffene er delvis lempede, er der i Kapitlet om Pengefalsk intet andet særskilt at paapege end, at Lovens § 178 lader Straffebudene om Eftergjørelse og Forfalskning af Penge (indenlandske som udenlandske) og Benyttelse af saadanne, som er eftergjorte eller forfalskede, gjælde ogsaa »om trykte Værdipapirer, der lyder paa Ihændehaveren og er udstedte af nogen til Udstedelse af saadanne berettiget, saavel som om de til disse hørende Udbyttebeviser.«

Hvad Dokumentfalsk iøvrigt angaar, har den nye Lov væsentlig indlemmet i sig de herom siden Revision i 1889 i den gjældende Lov indførte Bestemmelser.

Det antages dog at være af Interesse her at gjengive den i § 179 givne Definition af Begrebet Dokument: »Ved Dokument forstaaes i denne Lov enhver Gjenstand, som i Skrift eller paa anden Maade indeholder et Tilkjendegivende, der enten er af Betydning som Bevis for en Ret, en Forpligtelse eller en Befrielse fra en saadan eller fremtræder som bestemt til at tjene som Bevis.«

Modsætningen træder særlig frem overfor § 371, der her hidsættes: »Med Bøder eller Fængsel indtil 6 Maaneder straffes den, som i retsstridig Hensigt udgiver eller paa anden Maade benytter som egte eller uforvansket en eftergjort eller forvansket skriftlig eller trykt Udtalelse, der fremtræder som umiddelbart hidrørende fra en bestemt Person, eller som medvirker hertil.«

Medens § 185 sætter Straffen for egentlig Dokumentforfalskning og §§ 182—84 har Straffebud for Benyttelse af

falske Dokumenter, har § 180 m. H. til Strafbarheden erklæret det lige med Dokumentfalsk, »naar et Papir eller anden Gjenstand, hvorpaa nogen har tegnet sit Navn, uberettiget udfyldes, eller naar Underskriften forskaffes ved Hjælp af en Vildfarelse, paa Grund af hvilken den gives paa et andet Dokument eller et Dokument af andet Indhold end tilsigtet, eller naar et Dokument er istandbragt derved, at et egte Segl, Stempel eller Mærke uberettiget er benyttet.« Bemærkningsværdig er ogsaa § 181, der indeholder: »Som falsk ansees ogsaa det Dokument, der udstedes i en ikke tilstedeværende Persons Navn, eller hvori Ustederen urigtig tillægger sig en Stilling, som er af væsentlig Betydning for dets Beviskraft, eller hvis Indhold er blevet forandret ved Borttagelsen af nogen Del af samme.«

XXV.

I Kapitlet om Forbrydelser mod Sedeligheden har den nye Straffelov, som vel kunde ventes, gjort adskillige Ændringer i den ældre Ret. Som en væsentlig Lakune, som det har været tilsigtet at udfylde, nævner Motiverne til Straffelovkommissionens Udkast først og fremst, at Straffeloven hidtil alene har rammet det virkelige Samleie, efter den Fortolkning, Praxis har fastslaaet af Udtrykket »Utugt«, som er det gjennemgaaende brugte i den nuværende Straffelovs 18de Kapitel. Istedetfor har den nye Lov optaget »utugtlig Omgjængelse« i de forskjellige Anvendelser, og Motiverne vil have dette opfattet som omfattende alle Slags »utugtige Handlinger, som foretages med nogen i det Øie med at tilfredsstille Kjønndriften eller som dog utvetydig er udsprungne af denne«.

Endvidere er ved tiltvunget »utugtlig Omgjængelse« og Forførelse som i andre Anvendelser Straffetruselen rettet mod saavel Mand som Kvinde, hvis Adfærd fylder vedkommende Paragrafs Gjærningsindhold; og det vil sees, at de fleste Paragrafer i Kapitlet efter sin Udtryksmaade kan

ramme Forhold ligegodt mellem Personer af samme som af forskjelligt Kjøen.

Den hidtil gjældende, men i Praxis yderst sjelden anvendte § 26 i Kapitel 18 i Loven af 1842*) om Kvinder, som driver Utugtsnæring, har den nye Lov ikke optaget. Hvad Loven derimod mere bestemt har taget Sigte paa, er dem, der forleder andre til erhvervsmæssig Utugt eller udnytter dem, der driver denslags Næring.

Alene naar de, der driver Erhvervsutugt, gjør sig skyldige i offentlig Uanstændighed, falder de ind under Lovens Straf, efter §§ 376 og 378 i Kapitlet om Forseelser mod Sedelighed**), nærmest af Hensyn til den heri liggende Fare for Forførelse. I det hele er Beskyttelsen af unge Mennesker mod daarlig moralsk Paavirkning og allehaande Forførelser tydeligvis Gjenstand for den nye Lovs udprægede Opmerksomhed; og den er i den Henseende baaret af den Bevægelse, som i alle Lande for Tiden gjør sig gjældende. Ikke tiltvunget eller tillistet Samleie udenfor Egteskab er efter den nugældende Lov (Kap 18 § 19) alene truet med Straf, naar det finder Sted med Kvinder under 15 Aar, — med Straf-

*) § 26 i Kapitel 18 er saalydende:

»Kvindfolk, som holder sit Legeme tilfals til Utugt eller sig i Horehus opholder til Utugt at bedrive, straffes med Fængsel, og om hun paany befindes i samme Forbrydelse, med Strafarbeide i femte Grad.«

**) Disse Paragrafer er saalydende:

§ 376. »Den, som paa offentligt Sted krænker Velanstændighed ved mundtlige eller skriftlige Ytringer, ved Forevisninger, Afbildninger, usømmelige Blottelser eller anden usømmelig Adfærd, eller som medvirker til saadan Krænkelse, straffes med Bøder eller med Fængsel indtil 3 Maaneder«

§ 378. »Med Fængsel indtil 3 Maaneder straffes den, som enten ved Ord, Tegn eller uanstændig Opførsel paa offentligt Sted eller paa nogen Maade, som er egnet til at vække offentlig Forargelse, utvetydig opfordrer eller indbyder til Utugt, eller som ved offentlig Bekjendtgjørelse søger indledet utugtlig Forbindelse, eller som medvirker hertil. I Gjentagelsestilfælde kan Fængsel indtil 7 Maaneder anvendes.«

skjærpelse, om hun er under 12 Aar. Den nye Lovs §§ 195 og 196 straffer Mand som Kvinde, der har utugtlig Omgjængelse med Person under 16 Aar (Fængsel indtil 3 Aar) og sætter ogsaa Barnets Alder, da Skjærpelsen (Ligestilling med Voldtægt) indtræder for den skyldige, op med 1 Aar (indtil under 13 Aar). For Fremme af »en andens utugtige Omgjængelse med nogen under 16 Aar« sætter § 201 Fængsel indtil 4 Aar. Den samme Straf sætter § 202 for »den, som forleder nogen til at gjøre sig en Næringsvei af at holde sit Legeme tilfals til Utugt eller som medvirker til saadan Forledelse«. Er den forlede under 18 Aar eller vedkommende i Utugtsøiemed er ført ud af Riget, er Straffen Fængsel fra 1 indtil 6 Aar. Den, som forfører nogen til Utugt og Omgjængelse med en anden, straffes efter § 200 med Fængsel indtil 1 Aar, og § 203 sætter Fængsel indtil 2 Aar for at søge at afholde nogen, der gjør sig en Næringsvei af at holde sit Legeme tilfals til Utugt, fra at ophøre med denne Næringsvei.

Straffen kan efter § 204 skjærpes til indtil en Halvdel udover det fastsatte Maximum i §§ 200—203, om den skyldige har handlet sedvansmæssig, har anvendt Tvang, Trusler eller underfundig Adfærd eller har benyttet sig af nogens Nød eller Forstandssvaghed; selv uden dette kan Skjærpelsen indtræde, naar det gjælder Forbrydelse mod §§ 202—203, forøvet af Vindesyge eller overfor Egtefælle, Barn eller Person, stillet under den skyldiges Myndighed eller Opsigt. §§ 205—206 omhandler Fremme af andres utugtige Omgjængelse i vindesygt Øjemed eller ved Misbrug af Overordningsforhold — dog sees ikke blandt de forskjellige opregnede Arter af saadant særskilt nævnt Husbondsforhold*) — uden at vedkommende er forledet til erhvervsmæssig Utugt (saa at altsaa § 202 kan komme til Anvendelse).

*) Lovens § 412 sætter Bødestraf bl. a. for Tjenestegiver, som overfor en i hans Husstand optagen tjenestepigtig Person »gjør sig skyldig i særlig slet Forhold«.

Et af de erfaringsmæssig hyppigst anvendte Midler, som anvendes for at holde dem, der engang er bleven Udøvere af den erhvervsmæssige Utugt, fast, er det Gjældsforhold, hvori deres i Bedriften interesserede Vertsfolk bringer de prostituerede Kvinder ved Forskud til Livsophold, Levering af Klæder m. m. For bl. a. at klargjøre den Slags Forholds Bedømmelse har Indførelsesloven til den nye Straffelov i § 12² følgende Regel: »Ethvert Krav, hvis Erhvervelse staar i Forbindelse med sedvansmæssig Fremme af Utugt, er ugyldigt, og Beklædningsgjenstande, som under saadanne Omstændigheder er overladt nogen til Brug, kan ikke fordres tilbage.«

Forførelse til utugtig Omgjængelse er efter § 198, vel at merke, erklæret for strafbar, selv udenfor de ovenfor omhandlede, særlig graverende Forhold, naar vedkommende har gjort sig skyldig i »særlig underfundig Adfærd« eller har misbrugt »Afhængighedsforhold«; ved nært Slægtskabsforhold og andre i Lovens § 199 opregnede Tillidsforhold kan Straffen skjærpes.

Med Hensyn til Forførelse ved »særlig underfundig Adfærd« (§ 198) gaar den nye Lov vistnok videre end nogen anden Straffelov. Derfor har Straffelovkommissionen i sine Motiver (S. 180—81) temmelig udførlig imødegaaet de Indvendinger, som har gjort, at man andetsteds (f. Ex. i Holland) ikke har villet gaa saa vidt. I Motiverne anføres, at til Forførelse ved særlig underfundig Adfærd, »f. Ex. ikke alene vil kunne regnes Egteskabsløfte, som den skyldige ikke vil eller kan indfri, og Vildledelse med Hensyn til Handlingens Art, men ogsaa Hensættelse i en Tilstand, der vel ikke betager vedkommende Bevidstheden og Evnen til at modsætte sig, men dog angriber Tilregneligheden, saasom Beruselse, Overlistelse i søvndrukken Tilstand osv.« At nogen tilsniger sig Samleie ved at faa vedkommende til vildfarende at anse samme for egteskabeligt, straffes efter § 194 adskillig strengere, og § 210 har Straf for Brud paa Egteskabsløfte, i Tillid til hvilket nogen efter

den skyldiges fyldte 21de Aar af ham har ladet sig besvangre. Frdn. 5. Marts 1734 om Besvangrelse under Egteskabsløfte og Følgen deraf skal i Norge træde ud af Kraft, naar den nye Straffelov bliver gjældende.

Medens de foran omhandlede Straffebestemmelser nævner utugtlig Omgjængelse, har Paragraferne angaaende Blodskam og Egteskabsbrud opstillet Krav paa »Samleie«. I to Henseender er Blodskamsforbrydelsens Omraade bleven indskrænket. For det første har man ikke længer Straf for Samleie mellem Personer saa nær beslægtede eller besvogrede, at Egteskab vel er dem forbudt, men Forbudet dispensabelt (Kap. 18 § 16 i den nugældende Lov); alene mellem Personer, mellem hvilke Egteskab er absolut forbudt, er Samleiet Blodskam. Det illegitime Svogerskab gjør heller ikke længer, i Modsætning til den gjældende Lov, Samleie mellem besvogrede i op- og nedstigende Linie til Blodskam.

Det tidligere Straffebud for at have havt Barn udenfor Egteskab med tre forskjellige Personer (Kap. 18 § 25) er ikke optaget i den nye Lov.

Endelig kan merkes, at denne i § 212 har sat Straf for ved utugtlig Adfærd i Handling eller Ord at krænke Ærbarhed — enten offentlig, eller i Nærvær af nogen, som deri ikke har samtykket, eller i Overvær af Barn under 16 Aar.

XXVI.

Visse af de i Kapitlet om Forbrydelser med Hensyn til Familiestand indtagne Straffebud staar saa nær Sedelighedsforbrydelserne, at de i den gjældende norske Lov som ogsaa ellers tildels har været henførte under Sedelighedskapitlet. Man finder saaledes i Kap. 20 Straffebudet for Bigami (§ 220) og Indgaaelse af Egteskab, der fra den anden Parts Side kan fordres omstødt paa Grund af Vildfarelse eller Tvang (§ 221). §§ 216 og 217 sætter Straffen for den Forbrydelse at bevirke eller medvirke til, at en umyndig

under 18 Aar ulovlig undrages fra sine Forældres eller andre vedkommendes Omsorg eller Myndighed*) (med Skjærpelse, naar den skyldige overføres at have forøvet Forbrydelsen i utugtigt Øiemed eller af Vindesyge). §§ne har ogsaa sin mest praktiske Anvendelse, hvor det gjælder Forførelse til Utugt. I nær Forbindelse med Forførelsesbestemmelserne staar ogsaa den i § 218 (efter amerikanske Mønstre) optagne Regel om Misligholdelse af Forsørgelses- og Opsynspligt ved at anvende ikke 16 Aar gammelt Barn, stillet under ens Omsorg eller Myndighed, paa en Maade, der er fordærvelig for dets Helbred, Sedelighed eller Retskaffenhed — eller ved at tilstede saadan Anvendelse fra andres Side. Det samme gjælder, naar man ved Misbrug af Myndighed bevirker eller medvirker til, at nogen underordnet anvendes paa saadan Maade som angivet.

Endvidere maa fremhæves § 219, der foruden at sætte Straf for Vanrøgt af dem, man har at sørge for, omhandler Misligholdelse paa anden Maade af Familie- og Husbondspligter. Med Fængsel indtil 2 Aar trues saaledes »den, som udsætter nogen hans Husstand tilhørende Person for Nød ved modvillig at unddrage sig den ham paahvilende Forsørgelsespligt, eller som ved Vanrøgt, Mishandling eller anden lignende Adfærd oftere eller grovt krænker sine Pligter mod Egtefælle eller Barn eller mod nogen hans Husstand tilhørende eller Omsorg undergIVEN Person, som paa Grund af Sygdom, Alder eller andre Omstændigheder er ude af Stand til at hjælpe sig selv.« Baade i Sammenligning med den gjæl-

*) Hvor Beviset ikke strækker til, for Fældelse efter § 216 vil man formentlig komme til at maatte rekurrere enten til § 340, der sætter Bøder eller Fængsel indtil 3 Maaneder for den, der efter at have fundet et bortkommet eller forladt Barn, som er gaaet vild, undlader snarest mulig at gjøre Anmeldelse derom enten til Barnets foresatte eller til Politiet — eller til § 341, der bl. a. har Straf for at vægre sig ved for Øvrigheden at opgive, hvad der er blevet af et Barn eller en anden hjælpeløs Person, som vedkommende har havt i sin Varetægt.

dende norske Straffelov (Kap. 15 § 9) og med de tilsvarende Straffebud i svensk og dansk Ret fremtræder den omhandlede Paragraf som videregaaende baade med Hensyn til Kredsen af de af Loven særlig beskyttede Personer og Betingelserne for Strafs Anvendelse i det hele.

Sluttelig bør nævnes, at den indledende Bestemmelse i Kap. 20 (§ 215) er væsentlig ny saavel i Sammenligning med dansk som med svensk Ret. I den norske Straffelov har man siden Novellen af 28. Juni 1890 et tilsvarende Straffebud (§ 30 i 21de Kapitel). § 215 sætter Straf for »den, som i retsstridig Hensigt søger at unddrage en anden den ham tilkommende Familiestand, eller at tilvende sig selv eller andre en falsk Familiestand, eller som medvirker dertil.« § 215 indeholder følgende Tilføielse, som tydeligvis refererer sig til et den norske Høiesteret i 1893 forelagt Tilfælde, at en gift Kone med sin Mands Samtykke urigtig opgav ham som Fader til et af hende med en anden avlet Barn: »Denne Bestemmelse kommer ikke til Anvendelse i Tilfælde, hvor et af gift Kvinde født uegte Barn anerkjendes som egte.«

XXVII.

I Modsætning til den nugældende norske som til den danske Straffelov har den nye Lov i et fælles Kapitel optaget sine Bestemmelser om Drab og Legemsfornærmelser (i den svenske Straffelov findes disse Forbrydelser ogsaa underet behandlet i det 14de Kapitel).

I den nugældende norske Lovs § 2 i 15de Kapitel er de efter Omstændighederne svævende Følger »Lyde, Feil eller Sygdom«, om de er tilsigtede, opstillet som en (iøvrigt lidet praktisk) Grund til Skjærpelse, jfr. ogsaa det tilsvarende Kap. 14 § 12 i den svenske Lov, eller den danske Lovs Undtagelse i § 200 for Tilføielse af »Saar«. I Modsætning hertil har den nye norske Lovs § 228 det almindelige Straffebud for at øve Vold mod en andens Person eller for paa anden Maade at fornærme ham paa Le-

geme*) (med Sætserne Bøder alternativt med Fængsel indtil 6 Maaneder) alene aabnet Adgang til Strafskjærpelse, naar de har »Skade paa Legeme eller Helbred eller betydelig Smerte« tilføje**). Paa den anden Side gaar dog § 229 adskilligt videre end den gjældende Lov og indfører noget utvivlsomt nyt, idet den ogsaa lader den for Legemsbeskadigelse fastsatte Strafskjærpelse indtræde uden Hensyn til de paaviste Følger, naar den fornærmede hensættes i »Afmagt, Bevidstløshed eller lignende Tilstand«. Som Grund til yderligere Skjærpelse anfører § 229, at »Sygdom eller Arbeidsudygtighed, der varer over 2 Uger, eller en uhelbredelig Lyde, Feil eller Skade er voldt.« Som yderligere Skjærpelsesgrund nævner § 232, at Forbrydelsen er »forsætlig udført paa en særlig smertevoldende Maade eller ved Hjælp af Gift eller andre Stoffe, der er i høi Grad farlige for Sundheden, eller ved Kniv eller andet særlig farligt Redskab« og da »bliver altid Fængsel at idømme.«

Samme Straffesats som § 228 (Bøder eller Fængsel indtil 6 Maaneder) har, vel at merke, § 384 for den, som »deltager i eller medvirker til et Slagsmaal, under hvilket

*) Under Legemsfornærmelse »paa anden Maade« er iflg. Motiverne bl. a. at henhøre »Handlinger, hvorved Væmmelse eller andet legemligt Ubehag vækkes, saasom Besudling, Frembringelse af øresønderrivende Lyd.«

**) End yderligere Skjærpelse har § 228, saafremt Legemsfornærmelsen uforsætlig, men dog ikke uforudseelig, har havt Døden eller betydelig Skade til Følge.

I denne Forbindelse kan ogsaa omtales § 387, der er saalydende:

»Med Bøder eller Fængsel indtil 3 Maaneder straffes den, som undlader, uagtet det var ham muligt uden særlig Fare eller Opofrelse for ham selv eller andre,

1. efter Evne at hjælpe den, der er i øiensynlig og overhængende Livsfare, eller
2. gennem betimelig Anmeldelse for vedkommende Myndighed eller paa anden Maade efter Evne at afværge Ildsvaade, Oversvømmelse, Sprængning eller lignende Ulykke, der medfører Fare for Menneskeliv.

Saafremt paa Grund af Forseelsen nogen omkommer, kan Fængsel indtil 6 Maaneder anvendes.«

nogens Død eller betydelig Skade paa Løgeme eller Helbred forvoldes.* Dog er vedkommende ifølge § 384 straffri, saafremt det gjøres sandsynligt, at han mod sin Vilje er inddraget i Slagsmaalet, eller at han har blandet sig deri for at beskytte nogen mod Overlast eller for at opnaa dets Afslutning.

At vedkommende Deltager selv har lidt Overlast, giver ham, som det vil sees, ikke nogen Ret til Straffrihed.

Merk ogsaa i Forbindelse med § 232 Straffebudet i § 385 (Bøder eller Fængsel indtil 3 Maaneder) for under Slagsmaal at gribe til Kniv eller et andet særlig farligt Redskab, uden Hensyn til Slagsmaalets Følger.

Den nye Lovs § 233 om Straffen for forsætligt Drab er bemærkningsværdig saavel for sin Betegnelse af Forbrydelsen som for Straffesatserne. Paragrafen er saalydende:

»Den, som forvolder en andens Død, eller som medvirker dertil, straffes for Drab med Fængsel indtil 6 Aar.

Har den skyldige handlet med Overlæg, eller har han forøvet Drabet for at lette eller skjule en anden Forbrydelse eller unddrage sig Straffen for en saadan, kan Fængsel paa Livstid anvendes. Det samme gjælder i Gjengjældelsestilfælde samt, hvor forøvrigt særdeles skjærpende Omstændigheder foreligger.*

Til §ens almindelige Drabsbestemmelse knytter sig saa de to §§ 334 og 335 om Lempelser i Straffen for det forsetlige Drab ved Barnemord eller Drab forøvet af Medlidenhed osv.

Den nye norske Lovs § 235 maa ogsaa betegnes som væsentlig ny ikke blot i Forhold til de nordiske Landes Ret, men ogsaa de fleste andre Straffelove; se dog danske Lovs § 196, hvortil Sidestykke haves bl. a. i den finske, tyske og ungarske Straffelov. § 235 foreskriver:

»Straf efter §§ 228 og 229 kommer ikke til Anvendelse, naar Handlingen er foretaget med nogen, som deri har samtykket. Er nogen med eget Samtykke dræbt*)

*) § 229 omhandler Legemsfornærmelse, som uforsætlig har havt Døden til Følge.

eller tilføiet betydelig Skade paa Legeme eller Helbred, eller har nogen af Medlidenhed berøvet en haabløs syg Livet eller medvirket hertil, kan Straffen nedsættes under det ellers bestemte Lavmaal og til en mildere Strafart.«

Straffelovkommissionen bemærker angaaende § 235 i sine Motiver bl. a.: »Straffen for Drab m. m. i Duel vil være at finde her, idet særlige Regler derom antages ufor nødne.«*)

For Tiden er Delagtighed i en andens Selvmord lige saalidt strafbar som dette selv efter norsk eller svensk Ret, se derimod den danske Lovs § 196 in fine. § 236 i den nye norske Lov er saalydende:

»Den, som medvirker til, at nogen berører sig selv Livet eller tilføier sig betydelig Skade paa Legeme eller Helbred, straffes som for Medvirkning til Drab eller grov Legemsbeskadigelse, øvet mod en samtykkende. Straf kommer ikke til Anvendelse, naar Døden eller betydelig Skade paa Legeme eller Helbred ikke er indtraadt.«

Som en ubetinget Forbedring i den gjældende Retstilstand vil man vistnok være enig om at betegne Slutningen af § 234 (Straffebestemmelsen for Moders Drab af uegte Barn) gaaende ud paa, at »Forsøg kan lades straffrit, saafremt Barnet ikke er tilføiet betydelig Skade paa Legeme eller Helbred«.

Ved Lov af 18. Juni 1892 blev der til Drabskapitlet (14de Kapitel) i den gjældende norske Straffelov føiet §§ 10—12 om Ansvar for Barnefader som for andre under visse Betingelser for, hvad udenfor Egteskab besvangret Kvinde foretager overfor sit Barn ved Nedkomsten. §§ 240 og 241, der væsentlig gjentager §§ 10 og 11 i det nugjældende 14de Kapitel, hidsættes:

*) Paa Grund af Ordlyden i § 235 synes nu enhver Deltagelse i Tvekamp, som ikke har dødeligt Udfald for nogen af Parterne eller fører til idetmindste grov Legemsbeskadigelse, at maatte blive straffri. I andre Tilfælde for Deltagere eller Vidner at anvende Forsøgsstraf efter §§ 231 el. 233 bliver vel i Alm. for kunstigt.

§ 240. »Med Bøder eller med Fængsel indtil 2 Aar straffes den Mand, der modvillig unddrager sig for at yde en af ham udenfor Egteskab besvangret Kvinde den i Anledning af Svangerskabet eller Nedkomsten fornødne Hjælp med den Følge, at hun hensættes i en nødlidende eller hjælpeløs Tilstand, hvorunder hun forøver nogen Forbrydelse, rettet mod Fosterets eller Barnets Liv, eller ved hvilken dette udsættes for Fare.«

§ 241. »Med Fængsel indtil 3 Aar straffes den Mand, der vidende om, at nogen af ham udenfor Egteskab besvangret Kvinde tilsigter nogen Forbrydelse, rettet mod Fosterets eller Barnets Liv, eller hvorved dette udsættes for Fare, undlader at foretage Skridt, hvorved Forbrydelsen kunde være forebygget. Har Forbrydelsen havt Barnets Død tilfølge, kan Fængsel indtil 4 Aar anvendes.«

Til den nugældende § 12 i det 14de Kapitel svarer §§ 388 og 389*).

XXVIII.

Kapitlet om Ærekrænkelser indledes med følgende for dens Fyndighed prisværdige Bestemmelse (§ 246): »Den, som retsstridig ved Ord eller Handling tilføier en anden en

*) Disse Paragrafer er saalydende:

§ 388. »Med Bøder eller med Fængsel indtil 3 Maaneder straffes Forældre, Husbondsfolk og andre i lignende Stilling, som undlader at yde nogen til deres Husstand hørende Kvinde den i Anledning af hendes Svangerskab eller Nedkomst fornødne Hjælp med den Følge, at hun hensættes i en nødlidende eller hjælpeløs Tilstand, hvorunder hun forøver en Forbrydelse, rettet mod Fosterets eller Barnets Liv, eller ved hvilken dette udsættes for Fare.«

§ 389. «Med Bøder eller med Fængsel indtil 3 Maaneder straffes de i foregaaende Paragraf nævnte Personer, naar de, med Kundskab eller bestemt Formodning om, at nogen til deres Husstand hørende Kvinde hemmeligholder sit Svangerskab, undlader herom at henvende sig til hende og derved bidrager til, at hun forøver saadan Forbrydelse som i foregaaende Paragraf nævnt.«

Ærekrænkelse, eller som medvirker hertil, straffes med Bøder eller med Fængsel indtil 6 Maaneder.«*)

Bagtalelse, der omhandles i § 241 og svarer til den nugældende norske Lovs Kap. 17 § 5, jfr. den danske Straffelovs § 215 og den svenske Lovs §§ 7 og 8 i 15de Kapitel, har samme Straffesats som § 246. Dog tillægges i § 247: »Er Beskyldningen fremsat i trykt Skrift eller paa anden Maade gjort almindelig bekjendt, eller er den fremsat mod offentlig Tjenestemand i Tjenesten eller paa Grund af offentlig Tjenestehandling eller som Hævn for saadan, kan Fængsel indtil 1 Aar idømmes.«

Som man ser, er den mulige Strafskjærpelse her meget kjendelig i Forhold til den gjældende Lovgivning.

Om Adgangen til at føre Sandhedsbevis og andre Grunde til at paastaa Frifindelse indeholder § 249 følgende Regler, der dog i det væsentlige er gjældende norsk Lov siden Novellen af 29. Juni 1889 (Kap. 17 § 5). Hvad der er at anse som nyt, er fremhævet i den følgende Gjengivelse af § 249:

»1. Straf efter § 247 kommer ikke til Anvendelse, saafremt der føres Bevis for Beskyldningens Sandhed. Saadant Bevis tilstedes ikke ført for strafbar Handling, for hvilken den beskyldte ved endelig Dom i Ind- eller Udland er frikjendt.

2. Paa den, der har været pligtig eller nødsaget til at udtale sig, eller har udtalt sig til berettiget Varetagelse af eget eller andres Tarv, eller hvis Udtalelse ikke er fremført offentlig, kommer Straf efter § 247 ikke til Anvendelse, medmindre han har vist Mangel paa tilbørlig Agtsomhed.

3. Bestemmelserne under Nr. 1 og 2 i denne Paragraf er ikke til Hinder for, at en Udtalelse straffes efter § 246, naar dens Fremsættelse efter sin Form eller paa Grund af

*) § 326², der sætter samme Straf for den, som forulemper offentlig Tjenestemand »under hans Udførelse af Tjenesten ved Skjældsord eller anden fornærmelig Adfærd«, kan i Tilfælde være at anvende ved Siden af § 246.

den Maade, hvorpaa, eller de Omstændigheder, hvorunder den sker, eller af anden Grund, uanseet dens Sandhed, maa ansees utilbørlig.

4. I ethvert Tilfælde, hvor en Udtalelse uanseet dens Sandhed forfølges til Straf efter § 246 som utilbørlig, er Bevis for dens Sandhed udelukket.*

I Straffelovkommissionens Motiver anføres særlig ang. sidste Punktum (S. 227): »Selvfølgelig vil Retten, naar Sandhedsbeviset paa denne Maade udelukkes, maatte gaa ud fra, at Beskyldningen lige-
saavel kan være sand som falsk, og hvis den da finder, at der i Tilfælde af, at den er sand, intet utilbørligt ligger i dens Fremsættelse, maa da Følgen blive Fri-
findelse, ligesom i modsat Fald denne Mulighed maa komme i Betragtning ved Strafudmaalingen, forsaavidt Sandheden her er en formildende Omstændighed. Regelen i § 249¹ er ikke alene anvendelig i de Tilfælde, som i Henhold til § 249³ henføres under § 246, men ogsaa paa dem, som udelukkende henhører hid, f. Ex. hvor Beskyldninger, fremsatte under fire Øjne paatales. For at Udelukkelse af Sandhedsbeviset skal finde Sted, maa det da imidlertid udtrykkelig tilkjendegives, at Udtalelsen forfølges efter § 246 som »utilbørlig uanseet dens Sandhed«. Er saadant Tilkjendegivende givet, har Retten imidlertid ex officio at vaage over Begrænsningen og uden Hensyn til, om der i det enkelte Tilfælde fremkommer Protest, at afskjære alt, som falder udenfor den rette Ramme.«

XXIX.

Begrebet Underslag er efter den nye Lov adskillig udvidet, saaledes at det egentlig omfatter enhver retsstridig Tilegnelse i vindesyge Hensigt af helt eller delvis fremmede Løsøreting*). Indenfor Rammen af saadanne

*) Hvor den vindesyge Hensigt mangler har man det endnu mere omfattende Straffebud i § 392 (i Kapitlet om Forseelser mod For-

Tilegnelser fremtræder saa Tyveriet (Borttagelser) som en Særgruppe, mere som Regel, uden skjærpet Straf — og under Tyveriet igjen det grove med særskilt Skjærpelse.

§ 255 er saalydende: »Den, som, i Hensigt derved at forskaffe sig eller andre en uberettiget Vinding, retsstridig tilegner sig en Løsøregjenstand, som helt eller delvis tilhører en anden, eller fragaar Besiddelsen af eller afhænder eller forbruger nogen ham betroet Løsøregjenstand, eller som medvirker dertil, er skyldig i Underslag.«

Som det sees, udvider man udtrykkelig Underslagets Begreb derhen, at den underslaaede Ting ikke behøver at være fremmed Eiendom, naar den dog er den skyldige betroet paa en andens Vegne.

Underslag straffes (efter § 256) med Fængsel indtil 3 Aar, dog med Adgang til at gaa til 6 Aar, hvor det gjælder større Værdier, medens paa den anden Side Bøder kan anvendes, naar Værdien er ringe, eller særdeles formildende Omstændigheder er tilstede. Ved Underslag af Hittegods staar Bøder altid som Alternativ ved Siden af Fængsel indtil 6 Maaneder.

Den nye Lovs Bestemmelse om Tyveri (§ 257) er saalydende: »Den, som uden Besidderens Samtykke borttager eller medvirker til Borttagelsen af en Gjenstand, der helt eller delvis tilhører en anden, i Hensigt at forskaffe sig eller en anden uberettiget Vinding ved dens Tilegnelse, straffes for Tyveri med Fængsel indtil 3 Aar.«

Som det vil sees, er det Besiddelsesforrykkelsen, der fremdeles danner Kriteriet. Straffelovkommissionen har

muesrettigheder). § 392 er saalydende: »Den, som retsstridig sætter sig eller andre i Besiddelse af nogen Løsøregjenstand eller medvirker hertil, straffes med Bøder, men, hvis Gjenstandens Værdi overstiger 10 Kroner, med Bøder eller med Fængsel indtil 3 Maaneder.

Har den skyldige handlet i Hensigt at gjøre en virkelig eller formentlig Ret gjældende, kommer ikke høiere Straf end Bøder til Anvendelse. Under særdeles formildende Omstændigheder kan Straffen bortfalde.«

været inde paa Tanken om at lade den hele Sondring fare, men har overfor den hævdede Sprogbrug og Retsbevidstheden bibeholdt den. Imidlertid gjør den nye Lov jo Straffen omtrent ens og tillægger Underslag (i Modsætning til den gjældende Lov) Iterationsvirkning overfor senere Tyveri, medens det hidtil alene har været omvendt.

For grovt Tyveri kan Straffen efter den nye Lov ikke gaa længer op end til 6 Aars Fængsel (dog til 8 Aar, hvor flere Grovhedsbetingelser kumuleres).

Lovens §§ 258—260, der angiver under hvilke Betingelser Tyveri er at anse for grovt, indeholder:

§ 258. »Tyveriet er grovt, saafremt der stjæles

1. i eller fra Hus, Skib, Jernbanevogn eller noget Rum i saadanne, lukket Gaardsrum eller lignende Opbevarings- eller Tilholdssted, hvortil den skyldige i Hensigt at stjæle har banet sig eller nogen anden Adgang ved Indbrud (§ 147, 1ste Led) eller ved Hjælp af Stige, Reb eller andet særligt Redskab, eller
2. ved Nattetid paa et Sted, der da pleier at holdes stængt, af en Person, som har indsneget sig der i Hensigt at stjæle, eller
3. i eller fra Hus, Skib, Jernbanevogn, lukket Gaardsrum eller lignende Opbevarings- eller Tilholdssted, fra derværende Skab, Kiste, eller Skuffe eller lignende Gjemme, der enten paa Stedet eller efter at være bragt andetsteds hen opbrydes ved Vold eller aabnes ved Hjælp af Dirik eller falsk Nøgel eller ret Nøgel, som ulovlig er travendt Besidderen, eller
4. paa Marken Hest, Hoppe eller Føl, Oxe, Ko eller Kalv, Ren eller Simle, Faar, Gjed eller Svin.«

§ 259. »Tyveriet er ligeledes grovt, hvis det forøves

1. af flere, der har indgaaet Forbund om at forøve Tyverier, Hælerier, Udpresninger, Ran eller lignende Forbrydelser;
2. af nogen, der har medtaget Vaaben for i Tilfælde at

anvende samme til Angreb eller Forsvar eller til Trusel, eller

3. af nogen, som til dets Fremme har iført sig Forklædning eller foregivet eller misbrugt nogen offentlig Egenkab eller Ordre.«

§ 260. »Grovt Tyveri foreligger ogsaa,

1. naar den skyldige vidende har tilføiet Velfærdstab eller voldt Fare for nogens Liv eller Helbred eller for udstrakt Ødelæggelse af fremmed Eiendom, eller
2. naar der ved Misbrug af Tillidsforhold er stjaalet Gjenstande af mere end 1000 Kroners Værdi.«

Naskeri har ogsaa i den nye Straffelovs § 262 faaet et noget ændret Omfang i Sammenligning med den tidligere § 14 i 22de Kapitel. Den sidste § har i Tidens Løb været Gjenstand for adskillige Ændringer, saaledes foreligger §en i ikke mindre end to (eller strengt taget tre) forskellige Affattelsesmaader mellem den oprindelige Lov og Novellen af 28. Juni 1890, som sidste Gang omstøbte Bestemmelsen. Det antages her at være ikke uden Interesse at se sammenstillet den oprindelige og den nugældende § 14, og ved Siden deraf § 262.

§ 14 i Kap. 22 efter den opr. Ordlyd i Lov 20. August 1842: »Den, som ulovligen bemægtiger sig anden Mand tilhørende Fødevarer, hvilke han paa Stedet fortærer, eller saadanne Varer (herunder ei indbefattet Grøde eller Rodfrugter paa Marken) eller Brændsel til ikke større Værdi end tolv Skilling (o: 40 Øre), bliver, saafremt Gjerningen ikke er udført ved Opbrydelse af Gjemme eller Stængsel eller ved Hjælp af Dirik eller falsk Nøgel, og heller ikke efter Stedet, hvorpaa den er udøvet, eller den Maade, hvorpaa Gjærningsmanden har banet sig Adgang til dette, vilde henhøre under Kapitel 19 § 3 Litr. a*), at anse med Fængsel eller Bøder; men i Tilfælde af at Forbrydelsen gjen­ tages, eller at den skyldige forhen er dømt efter Ka-

*) Omhandler Indbrudstyveri.

pitel 19 eller 20*) med Fængsel eller Strafarbeide i femte Grad**).

Ordlyden af § 14 i Kap. 22 er ifg. Lov 28. Juni 1890: »Hvo, som forøver nogen i Kapitel 19 §§ 1, 3 Litr. d, e, eller f, eller 6, eller i Kapitel 21 §§ 1, 9, eller 11***) omhandlet Forbrydelse med Hensyn til Føde- eller Drikkevarer, som han paa Stedet fortærer, eller saadanne Varer eller Brændsel til ikke større Værdi end en Krone, bliver, saafremt Forbrydelsen ei er udført ved Opbrydelse af Gjemme eller Stængsel eller ved Hjælp af Dirik eller falsk Nøgel, for Naskeri at straffe med Bøder eller Fængsel.

*) Kap. 19 omhandler Tyveri og Kap. 20 Røveri i Loven af 1842. Paragrafen undergik ogsaa nogen Lempning ved Revisionen i 1874.

**) Ved Lov af 6. Juni 1884 fik § 14 følgende Tillæg, som dog igjen blev afskaffet ved Lov 29. Juni 1889: »Ulovlig Bemægtigelse, som ikke indgaar under nogen anden Bestemmelse i nærværende Kapitel af Gjenstande, hvis Værdi ikke overstiger fem Kroner, bliver, hvad enten Gjerningen ellers vilde være at anse som Tyveri eller som nogen i Kapitel 21 omhandlet Forbrydelse, saafremt denne ikke er udført ved Opbrydelse af Gjemme eller Stængsel eller ved Hjælp af Dirik eller falsk Nøgel, og den heller ikke efter Stedet, hvorpaa den er udøvet eller Maaden, hvorpaa Gjerningsmanden har skaffet sig Adgang til dette, vilde henhøre under Kapitel 19 § 3 a, — at anse med Fængsel eller Bøder, men i Tilfælde af, at den skyldige forhen er dømt efter denne § eller efter Kapitel 19 eller 20, med Fængsel eller Strafarbeide i femte Grad. Har den skyldige været dømt mindst to Gange for Eiendomsindgreb efter noget af ovennævnte Straffebud, straffes han med Strafarbeide i femte Grad eller Fængsel. Nærværende Bestemmelse kommer ikke til Anvendelse, hvor Gjerningsmanden ved flere Bemægtigelser, som samtidig paa-tales, har sat sig i Besiddelse af Gjenstande, hvis sammenlagte Værdi overstiger fem Kroner.«

***) Kap. 19 § 1 er den gjældende alm. Tyveribestemmelse i Lov af 1842.

- 19 § 3 (grovt Tyveri) omhandler i *d* Tyveri af Strandingsgods —, i *e* Tyveri ved at benytte sig af, at den bestjaalnes Gods er overladt til sig selv under Farsot, Ildebrand, Skibbrud, Oprør osv., — og i *f* omhandles Kirketyveri.
- 19 § 6 omhandler Hæleri.
- 21 § 1 omhandler almindeligt Bedrageri.
- 21 § 9 omhandler Underslag efter den ældre Opfatning.

Har den skyldige tidligere været dømt efter denne Bestemmelse, eller har han været dømt efter — — — —, straffes han med Fængsel eller Bøder, men i Tilfælde af at han flere Gange har været saaledes domfældt, med Fængsel eller Strafarbejde i femte Grad.*

§ 262 i Straffelov 22. Mai 1902 lyder: »Den, som — uden at nogen i § 256 2det Led*), eller i §§ 258—260 nævnt Omstændighed er tilstede — forøver eller medvirker til Forøvelsen af en i §§ 255 eller 257 omhandlet Forbrydelse med Hensyn til Nærings- eller Nydelsesmidler, som forbruges paa Stedet, eller med Hensyn til Gjenstande af ikke høiere Værdi end 5 Kroner i Hensigt enten selv at beholde eller forbruge dem eller vederlagsfrit at overlade dem til andre i saadant Øjemed, straffes for Naskeri med Bøder eller med Fængsel indtil 6 Maaneder.«

Den nye Lov nærmer sig, som man vil se, mere til det i svensk og finsk Straffelov forekommende »Snatteri«.

Mærk iøvrigt i denne Forbindelse § 399, der er saalydende: »Med Bøder eller med Fængsel indtil 3 Maaneder straffes den, som forøver nogen efter §§ 256, 257, 262, eller 318 (o: Hæleri) strafbar Handling med Hensyn til

1. i Skog, Mark eller Eng værende Sten, Sand, Ler, Jord, Gjødsel, Mineralier, Tørv, Mos, Lyng, Blomster, Buske, Løv, Næver, Bark, Bar, tørre Trær eller Grene, Træaffald, uhøstet eller affalden Grøde eller Frugt, eller
2. Tang, vilde Østers eller Skjæl i Vand, Fjære eller Strand.

I Gjentagelsestilfælde, eller hvor Gjenstandens Værdi overstiger 10 Kroner, kan Fængsel indtil 6 Maaneder anvendes.«

Lovens § 400 erklærer det for fuldstændig straffrit paa uindhegnet Sted at plukke vilde Nødder, som paa Stedet

— 21 § 11 omhandler Eiers Forføining over, hvad en anden har Pant eller Sikkerhedsret i.

*) 256 2det Led skjærper Straffen for Underslag bl. a., naar den skyldige vidende har tilføiet Velfærdstab eller voldt Fare for nogens Liv eller Helbred.

fortæres, eller vilde Bær, Sop eller Blomster eller at optage Rødder af vilde Urter. (Straffriheden gjælder dog ikke for Plukning af Multer paa Multebærland i Tromsø Stift enten mod Eierens udtrykkelige Forbud — eller uden at fortære dem paa Stedet).

Ulovlig Brug af andres Ting (§ 393), og retsstridig Besiddelsestagelse af fast Eiendom samt ulovlig Indtrængen paa eller Raaden over saadan (§§ 395—396) sættes der Straf for i Kapitlet om Forseelser mod Formuesrettigheder.

XXX.

Den nye Lov har, som det synes, meget berettiget opstillet »Udpresning« som en særskilt Forbrydelse ved Siden af den i § 222 omhandlede strafbare Tvang »til at gjøre, taale eller undlade noget.« Den sidstnævnte Bestemmelse kræver ligesom § 266 ikke mere end, at den skyldige øver Tvang »ved retsstridig Adfærd eller ved at true med saadan.« Men hvad der skiller mellem de to Straffebud er, at vedkommende efter § 265 tvinges »til at foretage en Handling, hvorved der voldes denne eller den, paa hvis Vegne han handler, Formuestab.«

Straffen er efter § 266 Fængsel indtil 5 Aar; dog indskrænker §ens sidste Punktum Maximum til 3 Aar, hvis Tvangsmidlet er »at true med Anklage eller Anmeldelse for noget strafbart eller Fremsættelse af ærkrænkende Beskyldning« *).

Den nye norske Straffelov er her inde paa delvis nye Baner, idet der søges en passende Middelvei mellem de med Hensyn til den truedes Retsbeskyttelse videre gaende Straffebestemmelser som den svenske Lovs Kap. 15 § 22, den danske Lovs § 245, den finske Kap. 31 § 4, jfr. og-

*) Ogsaa § 222 har reduceret Straffen for den Slags Trusler, hvis Retsstridighed jo alene ligger i Anvendelsen i det Øjemed at fremtvinge noget.

saa tysk Straffelov Art. 253, italiensk Lov Art. 154, fransk Code pénal Art. 400 m. fl., — og paa den anden Side de Straffelove, som kræver Trusel med noget strafbart. Der kan derfor være Føie til at dvæle lidt ved, hvad der anføres i Motiverne (S. 208—9) om den Slags Tvang som den nævnte § 222 eller § 265 tager Sigte paa: »I sin Almindelighed kan det vistnok siges, at den som ved Trusel om ærekrænkende Beskyldninger eller Anmeldelse for Forbrydelser, — selv om Beskyldningen eller Anmeldelsen er sand, — søger at tiltvinge sig noget, hvorpaa intet Krav haves, gjør en retsstridig Anvendelse af sin Ret til at beskylde eller anmelde. Saaledes f. Ex. den, som søger at tiltvinge sig en Sum Penge ved at true med Anmeldelse for en eller anden Forbrydelse, hvorom han har faaet nys. Er der imidlertid en naturlig Forbindelse mellem det, hvormed der trues, og det, som søges opnaaet, vil dette kunne bevirke, at Retsstridigheden maa benegtes. Saaledes naar underordnede søger at tiltvinge sig høiere Løn ved at true med offentlig at blotstille Arbeidsherren, som gjør sig til af sin Arbeidervenlighed, som en Person, der alene forfølger egen Interesse. — Det kan imidlertid spørges, om Paragrafen ogsaa kan komme til Anvendelse, selv om baade Tvangens Formaal er Opnaaelsen af noget, hvorpaa haves Krav, og den anvendte Trusel en Trusel med noget i og for sig berettiget. Om man f. Ex. søger at formaa nogen til at betale en Gjæld ved Trusel om at anmelde ham for en Forbrydelse, hvori han vides i sin Tid at have gjort sig skyldig mod en anden. Efter Paragrafens Ord gaar saadanne Tilfælde derunder, al den Stund det maa erkjendes, at ligesaalidt som Selvtægt i Almindelighed anerkjendes som berettiget Tvang, ligesaalidt kan det ansees berettiget, at Fordringshaveren, istedetfor at gaa den ham af Loven anviste Vei søger ved andre selvvalgte Midler at komme til sin Ret. — — — — Skal den, der i Virkeligheden har Ret, gaa fri, vil ogsaa den, som har Uret, men selv tror paa sin Ret, maatte nyde

godt af samme Straffrihed. — — — — Her, som hvor der ellers handles om Selvtægt, er Grænserne mellem det berettigede og det uberettigede noget vage, og Paragrafens Anvendelse paa deslige Tilfælde vil derfor let kunne lede til betænkelige Følger, hvis det ikke her strengt paasees, at enhver Tvivl bør komme den beskyldte tilgode. Overalt hvor der er nogen saadan Forbindelse mellem det, som søges opnaaet, og det hvormed der trues, at Foretagelsen af den Handling, hvormed trues i sig selv vil fremstille sig som begrundet eller mere begrundet, om Kravet ikke efterkommes, bør Truselen ikke ansees retsstridig. Saaledes er ikke alene Trusel med at anmelde den, som negter et Krav, for Bedrageri selvfølgelig berettiget, saalænge Kravet fremsættes i god Tro, og Negtelsen i god Tro, antoges at være mod bedre Vidende, men ogsaa den, der tvinger en Person, hos hvem han mener at have en Sum tilgode, til at afgjøre denne Gjæld ved Trusel om Anmeldelse for et Bedrageri, hvori samme formenes ved en anden Leilighed at have gjort sig skyldig mod ham, bør gaa fri. — — — — Er det, som søges opnaaet, et vistnok i sig selv berettiget Krav, men dette Krav dog ikke haves mod den truede, maa Tilfældet selvfølgelig i sin Almindelighed ligestilles med det, hvor noget helt ud uberettiget søges opnaaet. — — — — Meddeler man f. Ex. en Fader, at hans Søn har begaaet et Tyveri og vil blive anmeldt til Straf, med mindre Beløbet dækkes, kan dette synes — — — — at indeholde en Trusel, hvorved man hos Faderen søger at tilvinge sig, hvad man ligeoverfor ham intet Krav har paa. — — — — Er i det her omhandlede Tilfælde Stillingen den, at i Virkeligheden ingen Anmeldelse paatænkes — — — — er Paragrafen visselig anvendelig. Er — — — — Anmeldelse derimod besluttet — — — —, med mindre Erstatning — — — — ydes, bør det derimod ikke ansees som en strafbar Trusel at underrette Faderen herom — — — —.

Den nye Lov har i Lighed med den danske, finske og flere andre Straffelove sat Udpresning i Forbindelse med

Røveri — eller »Ran«, som den nye Lov benævner Forbrydelser med en Tilbagevenden til ældre norsk og endnu brugelig dansk Terminologi, om end med noget forskjelligt Begreb. (Svarer til »Rån« i svensk og finsk Lov).

Sluttelig kan nævnes § 269 i 25de Kapitel, der sætter Fængsel indtil 3 Aar for »den, som

1. indgaar Forbund med nogen om at forøve Ran, eller
2. i Hensigt at forøve Ran udruster eller paabegynder Udrustning af noget Skib, eller som medvirker hertil.«

XXXI.

Begrebsbestemmelsen af almindeligt Bedrageri er i den nye Lov væsentlig den samme som efter den nugældende Lovs Kap. 21 § 1 saaledes, som denne lyder efter Novellen af 28. Juni 1890. Dog har den nye Lov ved at undlade al Opregning af de Maader, paa hvilke den skyldige kan have fremkaldt Vildfarelse osv. hos den bedragne, fjernet sig endnu mere end den nugældende Lovs nys nævnte Bestemmelse fra den danske og den svenske Lovs mere kasuistiske Angivelse af Forbrydelsen.

§ 270 forskriver, at »den som i Hensigt derved at forskaffe sig eller andre en uberettiget Vinding, ved at fremkalde eller styrke en Vildfarelse retsstridig forleder nogen til en Handling, hvorved der voldes denne eller den, paa hvis Vegne han handler, Formuestab, eller som medvirker hertil, straffes for Bedrageri med Bøder eller med Fængsel indtil 3 Aar.«

I Motiveringen for den foretagne Omredaktion anfører Straffelovkommissionen, at »Bedrageriets Felt bliver, ganske som Underslagets og Tyveriets, den uberettigede Overførelse af Formuesgoder fra den ene til den anden; men medens ved de tvende sidstnævnte Forbrydelser denne Overførelse sker egenmægtig, er den ved Bedrageriet formidlet gennem rette vedkommendes egen Over-

dragelseshandling, der imidlertid lider af den Feil at være grundet i en af den anden Part svigagtig voldt eller styrket Vildfarelse, i Kraft af hvilken den handlende mis-kjender sin Handlings skadegjørende Art.« — — — —

»Vindingen maa erhverves umiddelbart ved det den for-urettede voldte Tab, altsaa ikke alene være en middelbar Følge af samme, saasom naar den, der er forledet til at ødelægge sine Midler skaffer Forlederen Fortjeneste ved at købe nye hos ham«*).

Fra det norske Aktielovudkast, som for Tiden er under Forberedelse til fornyet Forelæggelse for Stortinget, har Straffeloven optaget følgende Bestemmelse (§ 273), der ialfald i de nordiske Lande savner Sidestykke, hvorimod der findes delvis tilsvarende Forskrifter bl. a. i den hollandske og den italienske Straffelov:

»Med Bøder eller med Fængsel indtil 2 Aar straffes den, som udspreder løgnagtige Beretninger, hvorved Prisen paa Varer, Værdipapirer eller lignende Gjenstande tilsigtes paavirket, eller som medvirker hertil.

Paa samme Maade straffes den, der

1. i Egenskab af Indbyder til Stiftelsen af Aktieselskab, til Overtagelsen af Laan eller til et lignende Foretagende søger at skaffe Deltagere gennem falske Foregivender eller Fordølgelse af Sandheden, eller
2. i et saadant Foretagende offentliggjør Opgaver angaaende sammes Stilling, der enten ved urigtige Anførsler eller ved Fordølgelse af væsentlige Omstændigheder er egnede til at vildlede, eller afgiver saadanne Opgaver til det offentlige eller anden vedkommende, eller som medvirker hertil.«

§ 274 sætter Straf for at tilliste sig Kredit ved falske Foregivender om sin Betalingsevne med den Følge, at For-

*) Merk ellers § 294¹, som sætter Straf for »den, som ved at fremkalde eller styrke en Vildfarelse retsstridig forleder nogen, til en Handling, hvorved der voldes denne eller nogen paa hvis Vegne han handler, Formuestab, eller som medvirker hertil.«

muestab forvoldes. §en svarer til den nugjældende Lovs Kap. 21 § 5 (efter Novellen af 1890). »En Redaktion-ændring er foretaget for at bringe til klart Udtryk, at Forvoldelsen af Tabet ikke maa være tilsigtet«, bemærkes i Motiverne.

Et specielt Straffebud, der synes at maatte udelukke Anvendelsen af § 274, er § 402, der sætter Bøder eller Fængsel indtil 3 Maaneder for den, som med Fortielse af at være ude af Stand til at betale eller stille Sikkerhed, tager Ophold eller nyder Spise, Drikke eller desl. paa Gjestgiverier, Vertshuse eller lignende Steder, hvor det er Forudsætningen, at Betalingen erlægges før Bortgangen eller Fraflyttelsen, eller benytter andres Arbeide eller Ting under Forhold, hvor den samme Forudsætning gjælder, saavel som den, der medvirker hertil. Paa samme Maade straffes ifg. § 402 den, der i noget saadant Tilfælde retsstridig begiver sig bort — uden at betale eller stille Sikkerhed — uagtet han var istand dertil.

Den nugjældende Straffelovs Kap. 21 § 6*) med hvilken Norge, saavidt vides, staar alene, har ikke fundet Plads i den nye Lov, dels fordi der i Kapitlet om private Tjenesteforholde haves særskilte Bestemmelser i den paagjældende Retning**) og tildels ogsaa i Kapitlet om Forbrydelser i Gjældsforhold, — og dels fordi Loven ikke i andre Anvendelser menes at burde opretholde Straffebudet, saalænge Misligholdelse af Kontrakter gennemgaaende er straffri.

*) Nævnte § 6 er efter Lov 28. Juni 1890 saalydende: »Hvo, som efter at have modtaget Forskud paa Vederlag for Varer eller Arbeide svigagtig enten sætter sig ud af Stand til at opfylde sin Forpligtelse eller undlader at opfylde den, straffes med Bøder eller Fængsel. Tilbageleverer han det modtagne Forskud, forinden retslig Undersøgelse eller Forfølgning af det offentlige er indledet, er han straffri.«

**) I § 409, der sætter Bøder for retsstridig Undladelse af at tiltræde Tjeneste eller for ulovlig at forlade saadan, skjærpes Straffen saaledes, at Fængsel kan anvendes, om Forskud er modtaget uden at være optjent eller tilbagebetalt.

Og at gennemføre Strafbarhed herfor i alle de forskellige Forhold, som derved kan fremkomme, vilde være at gaa for vidt.

En anden ved Lov 28. Juni 1890 indført Bestemmelse i 21. Kapitel, nemlig § 7*), har man, ialfald for en væsentlig Del, heller ikke fundet at burde optage i den nye Lov. Straffebudet for at fordre, hvad man ikke har at kræve eller for at fragaa omkontraherede Forpligtelser, er nemlig bleven anseet for altfor vag og vidtgaende. De mere udprægede Tilfælde vilde rammes af Bedrageribestemmelsen i § 270. Ved Forføininger fra den tidligere Eiers Side over Løsøre, der er overdraget til en anden, vil, om Vederlag er ydet, foreligge Underslag, og ellers alene et Kontraktsbrud, hvorfor der ikke burde være Straf, om de ikke rammes af Bedrageribestemmelsen. Af Hensyn særlig til de gjældende Love om Overdragelse af fast Eiendom, hvilke gjør senere Forføininger fra dens Side, der staar som Eier ifølge Grundbøgerne, gyldige til Fortrængsel for en Dispositionserklæring, som ikke deri er indført (»thinglæst«), har man dog optaget § 276. Denne truer med samme Straf som § 270 »den, som i Hensigt derved at forskaffe sig eller andre en uberettiget Vinding retsstridig ved nogen Retshandel forføier over en Gjenstand, der af ham er overdraget en anden til Eie eller Brug, eller over Gjælds brev,

*) Saavel §§ 6 som 7 i Kap. 21 kom ind under Storthingsbehandlingen og fandtes ikke i det af Straffelovkommissionen i sin Tid indgivne Forslag til foreløbige Ændringer i den gjældende Straffelov (jfr. S. 2—3).

Den nævnte § 7 er saalydende: »Hvo, som for at forskaffe sig eller andre en uberettiget Vinding mod bedre Vidende enten fordrer, hvad han ikke har at kræve, eller fragaar Forpligtelse, der efter Overenskomst paahviler ham, eller sælger, bortleier, pantsætter eller paa anden Maade forføier over, hvad han til en anden tidligere har solgt, bortleiet eller pantsat, eller overdrager Fordring, som er afgjort, eller modtager Betaling eller anden Ydelse, som allerede er erlagt, straffes, forsaavidt han ikke fældes efter nogen strengere Bestemmelse, med Fængsel eller Bøder.«

der helt eller delvis er indfriet, eller som medvirker hertil«. —

Blandt »Forbrydelser i Gjældsforhold« kan nævnes, at § 280 sætter samme Straf, som efter § 270 gjælder for almindeligt Bedrageri, for retsstridig Unddragelse af Gjenstand, hvori nogen har »Pant eller anden Sikkerhed« fra at komme den berettigede tilgode, — og § 281 ligeledes for »den, som ved Forstikkelse, falske Foregivender eller Fortielse unddrager nogen ham tilhørende Formuesgjenstand fra at tjene en Fordringshaver til Fyldestgjørelse, eller som for at unddrage nogen Fordringshaver saadan Fyldestgjørelse flygter fra eller hemmelig forlader Landet«.

Af større praktisk Betydning antages dog at være § 282, der, mod Udelukkelse af Alternativet Bøder, sætter Fængsel indtil 6 Aar for »den, som i Hensigt derved at skade sine Fordringshavere eller at forskafe nogen en uberettiget Vinding til Skade for disse ved Ødelæggelse, Gave, Salg til Underpris, Forstikkelse, falske Foregivender, Fortielse eller paa anden Maade søger at unddrage nogen af sine Eiendele, fra at tjene til Fyldestgjørelse for Gjæld eller i saadan Hensigt falskelig opgiver eller vedkjender sig Forpligtelser«.

Med § 281 er at sammenholde dansk Straffelovs § 253 i Slutningen — og med § 282 sammes §§ 260—61 og svensk Straffelov Kap. 23 §§ 1 og 2.

§ 282 i den nye norske Lov er alene anvendelig, hvor Handlingen enten formindsker det Bo, hvoraf samtlige Kreditorer*) maa søge sin Fyldestgjørelse, eller hvor Forstikkelsen ifølge sin Art er rettet mod samtlige, saasom hvor Skyldneren stikker over til Amerika med sine Eiendele. Derimod skulde § 282 være uanvendelig, saavel naar det urigtige bestaar i, at en enkelt Kreditor hindres i at opnaa

*) Loven har dog ikke som de fleste tilsvarende Straffebestemmelser gjort sin Straffetrusel afhængig af, at den skyldige er en Konkursdebitor.

Sikkerhed fremfor de øvrige, som hvor det bestaar i, at en opnaet Sikkerhed berøves ham, maaske til Gavn, men ialfald ikke til Skade for Kreditorerne i sin Almindelighed. § 282 giver som det vil sees, Adgang til at straffe simpelthen skadeliggørende Handling; at man ikke ogsaa har taget Ødelæggelse med under § 281, synes fuldstændig logisk, da man jo ikke vel kan ødelægge sine Ting saaledes, at Skaden alene kan ramme en enkelt, og ikke paa samme Tid alle Fordringshavere, som er henvist til at søge Fydelstgjørelse. — § 283, der har det samme Maximum af Fængsel som § 270, men udelukker Anvendelse af Bøder, omhandler Begunstigelser af enkelt Fordringshaver paa de øvriges Bekostning. Ogsaa denne Bestemmelse kan anvendes, hvor det ikke kommer til Konkurs, men vil naturligvis sjelden blive anvendelig, uden naar saa er Tilfælde.

§§ 284—287 indeholder de gjængse Straffebestemmelser for Forværelse af Boets Stilling ved misligt Forhold og vovelig Forretningsførsel osv. samt (§ 286) for Forsømmelse med Hensyn til paabudt Regnskabsførsel eller (§ 287) for urigtig Regnskabsførsel, Ødelæggelse eller Forvanskning af Regnskaber og Bilag til samme — den sidste Forbrydelse, vel at merke, uden Hensyn til, om Regnskabsførsel var paabudt efter Loven eller ikke.

XXXII.

En vidtgribende Udvidelse af det almindelig gjængse Aagerbegreb har Lovens § 295 baade i Sammenligning med den hidtil gjældende norske og de fleste andre Landes Strafferet.

§en er saalydende: »Den som ved Retshandel udnytter nogens Nød, Letsind, Forstandssvaghed eller Uerfarenhed til at opnaa eller betinge et Vederlag, der efter de foreliggende Omstændigheder staar i et aabenbart og sterkt Misforhold til hvad derfor ydes,*) eller som medvirker hertil

*) Til Sammenligning hidsættes her af § 4 i Lov af 29. Juni 1888 om Rentefodens Frigivelse og om Straf for Aager: » — — — den,

bliver for Aager at straffe med Bøder. Paa samme Maade straffes den, som, efterat have erhvervet noget af Retshandelen udsprunget Krav med Kjendskab til dennes Beskaffenhed, gjør Kravet gjældende eller overdrager det til en anden, eller som medvirker hertil.« — Af Straffelovkommissionens Motiver hidsættes her: »Ved Laaneoperationer indgaar, naar Forholdsmæssigheden skal bedømmes, et Moment af en overordentlig skjønsmæssig Art, nemlig den dermed forbundne Risiko. Ved andre Transaktioner ligger det skjønsmæssige paa andet Hold, men behøver ikke derfor at blive mere vilkaarligt. I alfald kræver Loven et absolut og sterkt Misforhold, et hvorom der altsaa ikke kan være delte Meninger. Og dette Misforhold kan, da der overhovedet ingen selvgyltig Norm er for de forskjellige Gjenstandes indbyrdes Værdiforhold, ikke bestaa i andet end en aabenbar og sterk Afvigelse fra, hvad der er Gjenstandens gjængse Pris i Handel og Vandel, en Afvigelse, der ingen Begrundelse kan finde i de særlig foreliggende Omstændigheder. Her er derfor ingen Tale om at søge gennem Straffetrusel at indvirke paa de almindelige Prisbestemmelser.«

Ved Siden af Bøder kan efter § 296 (foruden i Gjen-tagelsestilfælde) anvendes Fængsel indtil 6 Maaneder, saafremt Aagerretshandelen er begaaet med en umyndig — eller i en Form beregnet paa at skjule dens egentlige Væsen, — eller endelig om den anden Part har udstedt Gjældsbrief eller har lovet Betaling under Ed eller Æresord; § 297 udelukker Bøder som Alternativ og sætter Fængsel indtil 1 Aar for den, som sedvansmæssig gjør sig skyldig i Aager, eller som under som Næringsvei dreven Udlaansvirk-

som nytter en andens Nød, Letsindighed, Forstandssvaghed eller Uerfarenhed til for Pengeforstrækning eller for Henstand med Pengekrav at skaffe sig selv eller nogen anden Formuesfordele eller Løfter om saadanne, som efter de foreliggende Omstændigheder staar i aabenbart og sterkt Misforhold til, hvad der ydes Skyldneren, straffes for Aager — — —.«

somhed falder ind under § 296's Skjærpelsesgrunde; det samme gjælder den, der efter tidligere at have været straffet, efter §§ 296 eller 297 paany fældes i Henhold til nogen af dem (altsaa ogsaa for 3die Gangs Straffældelse for »simpler Aager).

Man staar her overfor en principiell Forandring i den gjældende norske Ret, og den strækker sig langt udenfor Strafferettens Omraade.

Som en naturlig Konsekvens har da Loven om den nye Straffelovs Ikrafttræden i § 17 fastsat følgende ændrede Lydelse af § 5 i den norske Lov om Rentefodens Frigivelse m. m. af 29. Juni 1888:

»Retshandel, som er strafbar efter nogen af Straffelovens §§ 295—297, er uforbindende.*) Fragaas Retshandelen, er saavel den fornærmede som den anden Part forpligtet til at tilbagegive det af ham modtagne eller dets Værdi tilligemed — hvor Retshandelen angaar Pengelaan — lovlig (o: f. T. 4%) Rente fra Modtagelsestiden. Pant eller anden Sikkerhed, som nogen af Parterne har stillet, vedbliver at hefte for ovenomhandlede Forpligtelser.«

§ 298 straffer den, der gjør sig en Næringsvei af Lykkespil,**) som ikke ved særskilt Lov er tilladt, eller af at forlede dertil, med Fængsel indtil 1 Aar.

§ 299 opstiller i Forbindelse dermed følgende Regel:
»Som Lykkespil anses alle Spil om Penge eller Penges Værd, ved hvilke paa Grund af Spillets Art eller Indsattesernes Høide det vindesyge Øiemed fremtræder som det

*) Tidligere lod samme § 5 de som Aager strafbare Retshandler simpelthen være ugyldige.

**) Norsk Lov ang. Lotterier og andre Lykkespil af 14. Juni 1851 forbyder at oprette Lotterier eller overhovedet ved Lodtrækning eller Lykkespil at bortlodde Penge, Varer eller Værdier af hvilkenhelst Slags. Tilladelse til Bortlodning af faste Eiendomme kan gives af Kongen. Stedets Politi kan meddele Tilladelse til at bortlodde Kunst- og andre Løsøregejstande. Det nu gaaende norske Præmieobligationslaan hviler paa Tilladelse given ved en Særlov af 5. Juni 1897.

fremherskende. Som Lykkespil ansees ogsaa Væddemaal og Terminspil (Differenshandel) ved hvilke det samme er Tilfældet.**)

I Kapitlet om Forseelser mod Sedelighed findes ogsaa en Straffebestemmelse, nemlig § 383, der straffer med Bøder eller Fængsel indtil 3 Maaneder, den, som paa offentlig Sted foranstalter eller yder Husrum til Lykkespil, og § 383 sætter Bøder for den, som paa saadanne Steder deltager i Lykkespil.

Som offentlig Sted betragtes ifg. Slutningsbestemmelsen i samme § 383 ogsaa sluttede Foreningers Lokaler, naar enten Lykkespil indgaar i Foreningens Formaal, eller som Regel enhver eller enhver af en vis Stand, Næringsvei eller lignende kan opnaa Optagelse der, eller der erlægges særlig Betaling for Deltagelsen i Spillet.

Den fælles dansk-norske Forordning af 14. Mai 1754 angaaende Straf for dem, som enten giver umyndige eller mindreaarige Kredit eller ophæver ubillig Aager og Rente — ophæves ved § 17 i Lov af 22. Mai 1902 om den nye Straffelovs Ikrafttræden fra Tidspunktet for samme.

*) Lov om den nye Straffelovs Ikrafttræden § 12 er vel at merke saalydende:

»1. Af Spil og Væddemaal opstaar ingen Forpligtelse, og en Aerkjendelse af derved stiftet Gjæld er uforbindende. Det samme gjælder Laan eller Forskud, som nogen vidende om Øiemedet har ydet til Brug ved Spil eller Væddemaal.

Hvad om Spil og Væddemaal er bestemt, gjælder ogsaa med Hensyn til Terminspil (Differenshandel), som har et Spils eller Væddemaals Karakter.

En frivillig ydet Betaling kan ikke fordres tilbage, medmindre Betalingen er ydet i Uvidenhed om Fordringens Ugyldighed eller med Formuesgjenstande istedetfor Penge,

2. — — —

3. Christian den 5tes norske Lov 5-13-53 [= D. L. 5-14-55] og Forordningen af 6. Oktober 1753 ophæves.«

I Straffelovkommissionens Motiver, hvor Forholdet til Terminspil indgaaende er drøftet, udtales, at det afgjørende maa være Parternes virkelige Forudsætning med Hensyn til Opgjørsmaaden enten Forholdet skal bedømmes som en virkelig Vareforretning eller ikke.«

Istedetfor træder da den nye Straffelovs § 300, der sætter Bøder for »den, som ved Sagsanlæg eller ved Trusel derom eller om nogenslags Fortræd søger enten hos den anden Part selv eller hos nogen Trediemand at inddrive et ugyldigt Krav, som han har erhvervet ved i vindesyg Hensigt at misbruge nogen umyndigs- eller mindreaarigs Letsind eller Uerfarenhed, eller som medvirker hertil. Saafremt den skyldige for Kravet har ladet sig give Gjældsbrief eller Tilsagn under Ed eller Æresord, er Straffen Bøder eller Fængsel indtil 6 Maaneder«.

XXXIII.

Hæleri, der, istedetfor som før egentlig som Delagtighed at sættes i Forbindelse med Tyveri m. v. ved Strafferechtsnovellen af 29. Juni 1889 er gjort til en selvstændig Forbrydelse (jfr. dansk Lov § 238 og svensk Lov Kap. 20 § 12) er i den nye Lovs § 317 angivet at foreligge, — »naar nogen i Hensigt at forskaffe sig eller andre en uberettiget Vinding, modtager til Eie, Pant eller Brug, skjuler, forvarer, forbruger eller søger afhændet eller pantsat en Gjenstand, hvorm han vidste eller maatte forstaa, at den er nogen fravendt ved Underslag, Tyveri, Naskeri eller Ran eller medvirker hertil«.*)

Som det sees omfatter ikke Opregningen i §ens Slutning Udpresning, hvilket Straffelovkommissionen nærmere begrundet ved at pege paa Beskaffenheden af den ved Udpresningen i Tilfælde stedfundne Eiendomsovergang, der paa en Maade kan være at ligestille med den ved Bedra-

*) Straffebudet i § 336 mod Pantelaanere, som enten undlader at føre de paabudte Fortegnelser over de pantsatte Gjenstande, eller som retsstridig vægrer sig for at udlevere nogen hos ham forefundne Gjenstand, hvor der ingen Grund er til at betvivle, at den er fravendt nogen ved en strafbar Handling, er selvfølgelig et rent Politibud, som ingen Forbindelse har med Bestemmelserne om Hæleri og efterfølgende Delagtighed.

geri bevirkede. Det har ved den valgte Redaktion ogsaa været tilsigtet udtrykt, at der ikke kræves Bevis for, at en anden har underslaaet, stjaalet eller ranet Tingen; og Meningen er, at enhver, der overføres saadan Befatning dermed, som i §en nævnt, dømmes som Hæler uden Hensyn til Muligheden af, at det er ham selv, som ogsaa har underslaaet, stjaalet eller ranet den, al den Stund han ikke fældes derfor. Det angives ogsaa i Motiverne, at være tilsigtet den praktiske »Skjærpelse, af konkludente Fakta, der maa lede til den Slutning, at Tingen er erhvervet ved en Forbrydelse, stilles ved Siden af positiv Viden«. Der har været endel Diskussion, efterat Loven var given, angaaende hvorvidt det skulde kunne gaa an at ilægge Straf for uagtsomt Hæleri; det kan dog ikke negtes, at det er i Strid med den almindelige Retsbevidsthed at straffe som Hæler den, hos hvem man forudsætter, om end uagtsom god Tro; og noget afgjort bindende i den Retning, behøver der ikke at ligge i Lovens Ord, hvad saa end Koncipisterne kan have ment.

Straffen for Hæleri er efter § 318 ligesom for Tyveri Fængsel indtil 3 Aar, dog med betinget Nedsættelse til Bøder ved Underslag af Hittegods eller iøvrigt under formildende Omstændigheder, men paa den anden Side med Skjærpelse (som f. Ex. ogsaa efter den danske Lovs § 239), om den skyldige har drevet Hæleriet sedvansmæssig.

§ 319 gjør Hæleri ubetinget straffrit for den, som modtager ulovlig erhvervede Gjenstande til Underhold for sig eller andre af nogen, der er pligtig at sørge derfor.

Endelig maa merkes § 320, der lader den, som yder den skyldige Bistand efter Forøvelsen af en Forbrydelse for at sikre ham en ved samme tilsigtet Fordel, straffes med Bøder eller med Fængsel indtil 2 Aar, dog i intet Tilfælde strengere end for Medvirkning til Forbrydelsen selv.

XXXIV.

I Kapitlet om Forbrydelser i trykt Skrift har § 322 opstillet noksaa vidtgaaende Regler om Udgivers Ansvar.

Det hedder saaledes: »Udgiveren (Redaktøren) af et trykt Skrift af forbrydersk Indhold bliver, hvis han ikke efter almindelige Regler er ansvarlig, som Udgiver (Redaktør) at straffe dog i intet Tilfælde med høiere Straf end Bøder eller Fængsel indtil 1 Aar—, saafremt

1. Forfatteren er ubekjendt og ikke paa Forlangende opgives for Retten, naar Undersøgelse ved samme er indledet, eller saasart Indsigelse mod Forfølgningen ved endelig Retskjendelse er forkastet, eller
2. Forfatteren ikke straffes, og Udgiveren ved Udgivelsen var vidende om Omstændigheder, som gjorde det sandsynligt, at Forfatteren ikke kunde straffes, eller at han agtede at unddrage sig Straffen, eller
3. han ved Udgivelsen var vidende om, at Forfatteren var under 18 Aar eller ved Dom var frakjendt de i § 29² nævnte Rettigheder.

Dog er han straffri, hvis Omstændighederne berettigede ham til at antage, at Skriftet ikke var af forbrydersk Indhold.

Hvad ovenfor er bestemt om Udgiveren, finder tilsvarende Anvendelse paa Forlæggeren, saafremt nogen af de i denne Paragraf Nr. 1—3 nævnte Omstændigheder saavel for Udgiverens som for Forfatterens Vedkommende er tilstede og paa Trykkeren, saafremt de ogsaa er tilstede for Forlæggerens Vedkommende.«

Efter § 323 kan Inddragning af trykt Skrift ved Dom beslattes, uden Hensyn til om nogen fældes til Straf for samme.

I denne Forbindelse kan nævnes Straffebestemmelserne i Kap. 43 om Forseelser, forøvede ved trykt Skrift. Foruden de i §§ 428 og 429, som ellers almindelig forekomme Bud om Bødestraf for Unkladelse af at angive Trykkested og Bogtrykkerens eller i Blade og Tidsskrifter tillige Udgiverens (Redaktørens) Navn kan merkes § 430, der ogsaa

(efter Mønster af tysk, fransk, belgisk og østerrigsk og flere andre Landes Presselove) sætter Bøder for Udgiveren af et Blad eller Tidsskrift, naar han, overfor Forlangende af nogen, som er umiddelbart berørt af en i Bladet (Tidsskriftet) indtagen Opsats, vægrer sig for at optage Imødegaaelse af Anførsler deri af faktisk Art; dog maa Imødegaaelsen fremkomme inden 1 Aar efter Offentliggjørelsen af det imødegaaede og begrænse sig til faktiske Anførsler, hvorhos den intet maa indeholde, der er strafbart, eller som giver Trediemand nogen Imødegaaelsesret. Indtager Imødegaaelsen mere end 50 Linier, haves for det overskydende dog Krav paa sedvanlig Betaling for Bekjendtgjørelser.

§ 430 tillægger, at Vægning ansees for at finde Sted, naar Imødegaaelsen ikke er optaget i 1ste eller 2det Nummer (for Tidsskrifter altid 1ste Numer) efter Modtagelsen, hvilket ikke allerede da var gjort færdig til Trykning, — og ligeledes, naar Imødegaaelsen ikke er optaget med en ligesaa fremtrædende Skrift og paa et lige saa iøjnefaldende Sted i Bladet (Tidsskriftet) som det imødegaaede.

§ 431 har ogsaa efter enkelte fremmede Presseloves Exempel sat Straf for uagtsom Indtagelse af strafbare Tidsskrift- eller Bladopsatser. Den nævnte § sætter Bøder for Udgiver af Blad (Tidsskrift), der beforder i Trykken noget, som, om han bevislig havde kjendt sammes Indhold, vilde have paadraget ham Strafansvar efter nogen anden af Lovens Forskrifter. Vilde Udgiveren, om han havde bevislig kjendt Indholdet, have forskyldt høiere Straf end 6 Maaneders Fængsel, kan dog Hefte, indtil 4 Maaneder idømmes. Paa den anden Side erklærer § 431 Udgiveren for fri for Straf, naar han beviser, at der ingen Uagtsomhed kan lægges ham tillast.

XXXV.

Blandt Straffebudene for Forseelser mod den offentlige Myndighed kan særskilt fremhæves § 330,

der sætter Bøder, Hefte eller Fængsel indtil 3 Maaneder for »den, som stifter eller deltager i en Forening, der ved Lov er forbudt, eller hvis Formaal er Forøvelse af eller Opmuntring til strafbare Handlinger, eller hvis Medlemmer forpligter sig til ubetinget Lydighed mod nogen. Er Foreningens Formaal at forøve eller opmuntre til Forbrydelser, kan Fængsel indtil 6 Maaneder anvendes«.

§§ 94 og 104, der omhandler Indgaaelse af Forbund med en eller flere — med Formaal at forøve høi- og landsforræderske Handlinger eller Drab paa Landets Konge eller Regent fremstiller sig nærmest som skjærpende Undtagelsesbestemmelser fra Regelen i § 330. Det samme gjælder § 159, som sætter Straf for Indgaaelse af Forbund i Hensigt at bevirke eller medvirke til de groveste almenfarlige Forbrydelser samt den ovenfor (se under XXX i Slutn.) omhandlede Straffebestemmelse for Deltagelse i Forbund om Iverksættelse af røverske Foretagender.

Blandt de mange Straffebestemmelser for Overtrædelse af Politiforskrifter, som Lovens Kap. 34 fg. indeholder, kan her endvidere peges paa § 333, der straffer med Bøder eller Fængsel indtil 3 Maaneder »den, som for et Stevnevidne, en Polititjenestemand eller iøvrigt for nogen offentlig Myndighed negter at opgive Navn, Stilling eller Bopæl, naar Oplysning derom i den offentlige Tjenestes Medfør begjæres, eller som i saadant Tilfælde for eget eller andres Vedkommende opgiver falsk Navn, Stilling eller Bopæl, eller som medvirker til saadan Negtelse eller falsk Opgave«.

§ 337 indeholder Straffebestemmelsen til en Lov om Familienavne, hvilken dog endnu lader vente paa sig, for den, som i Strid med Lov for sit eget eller for sine Børns Vedkommende forandrer Navn eller Navnets Skrivemaade eller antager noget Navn.

§ 339 indeholder i Nr. 2 Straffebud (Bøder) for at overtræde »nogen af offentlig Myndighed i Henhold til Lov og under Trusel med Straf given Forskrift«, — et Straffe-

bud, der taget paa Ordet synes at føre langt udover, hvad der kan synes foreneligt med den norske Grundlovs Forbud i § 96 mod at dømme uden efter Lov. Straffelovkommissionens Motiver tænker sig § 339² som schematisk Straffebud til allehaande kommunale Vedtægter og desl., men ogsaa til Politi- eller andre rent administrative almindelige Forskrifter, og det erklæres sammesteds for ikke nødvendigt, at vedkommende Lov, som giver Bemyndigelse til at udfærdige Forskrifter, skal sætte Trusel om Straf for Overtrædelse.

§ 340 om Undladelse af at anmelde Fund af bortkommet Barn er tidligere omhandlet (se Note Side 76); § 341 sætter en noget strengere Straf end bestemt i § 340 for retsstridig eller hemmelig at tilintetgjøre eller bringe tilside Liget af nogen død eller dødfødt eller for at vægre sig ved for Øvrigheden at opgive, hvad der er blevet af Barn eller anden hjælpeløs Person, som vedkommende har havt i sin Varetægt.

§ 346 har Bøder for ulovlig at sætte sig i Forbindelse med nogen i Fængsel, Tvangsarbejdsanstalt, Opdragelsesanstalt, Sindssygeanstalt eller nogen anden offentlig godkjendt Anstalt anbragt Person eller at forskaffe saadan »Gjenstande af nogen Art«. For Befordring af Undvigelse sætter §en Bøder eller Fængsel indtil 3 Maaneder.

§ 349 har lignende Straf for ved ugrundet Raab om Hjælp, Misbrug af Nødsignal el. lign. at volde Skræk blandt et større Antal Mennesker eller at bevirke Brandudrykning og desl., — samt for »mod bedre Vidende eller uden at have rimelig Grund til at anse Rygtet for sandt« offentlig at udbrede et falskt Rygte, som er skikket til at fremkalde almindelig Forbitrelse eller Skræk eller Fare for den almindelige Fred eller Orden.

Iøvrigt indeholder 34te og 35te Kapitel en Række af Straffebestemmelser sigtende til at afløse Straffebudene i de gamle Politianordninger om den almindelige Sikkerhed

og Fred samt Helligdagshvile samt for en stor Del de lokale Politivedtægters Indhold.

§ 357 har for Overtrædelse af de almindelige kommunale Sundhedsforskrifter (eller Vedtægter) opstillet Fængsel indtil 3 Maaneder ved Siden af Bøder, medens det nugældende Straffebud i Lov af 16. Mai 1860 alene har Bødestraf. Ogsaa i forskellige af de øvrige her ikke særskilt nævnte Politistraffebud har den nye Lov indsat Fængsel i et kortere Tidsrum ved Siden af Bødestraf, som hidtil, i de fleste Tilfælde, alene har været anvendelig.

§ 358 har Bøder eller Fængsel indtil 6 Maaneder for »den, som uden at gjøre opmærksom paa Smittefarens:

1. anbringer til Pleie et Barn, som han ved eller formoder at lide af smitsom Sygdom, syfilitisk Sygdom, eller antager nogen til Pleie af saadant Barn, eller
2. med Kundskab eller Formodning om at lide af smitsom, syfilitisk Sygdom tager Tjeneste i en andens Husstand, eller forbliver i saadan Tjeneste eller modtager fremmed Barn til Pleie«.

Samme Straf sætter § 358 for den, som til Pleie af Barn antager eller beholder nogen, som han ved eller formoder at lide af smitsom, syfilitisk Sygdom.

Som det vil sees, er Formodning om at være lidende af venerisk Sygdom stillet lige med Kundskab derom.

§ 359 har Straffebud (Bøder eller Fængsel indtil 4 Maaneder) for Falholdelse af Næringsmidler m. v. for Mennesker eller Dyr, sundhedsskadelige paa Grund af Forfalskning, Umodenhed, Bedærvethed eller af andre Grunde, — eller af Beklædningsgjenstande, Husgeraad m. v. indeholdende Stoffe, der gjør dem skadelige for Sundheden. §§ 362 og 363 har Bøder for Falholdelse eller Forfærdigelse til Salg som egte af forfalskede Næringsmidler, m. v. eller Falholdelse som naturlige af kunstige Næringsmidler.

§ 370 truer ligeledes med Bøder »den, som med Hensyn til Gjenstande, der falholdes, offentliggjør eller paa anden Maade udbreder urigtige Angivelser angaaende disses

Sammensætning eller industrielle Retsbeskyttelse eller Prisbelønninger eller som offentliggjør eller udbreder Betegnelser eller Angivelser, der er egnede til i saa Henseende at føre bag Lyset.

Blandt Forseelserne imod den almindelige Tillid har man ogsaa et andet Straffebud, som kan fremhæves, nemlig § 373, der er saalydende: »Med Bøder eller Fængsel indtil 3 Maaneder straffes den, som i et Bo eller i et Foretagende, hvor Afgjørelse træffes ved Stemme flerhed,

1. uberettiget tilsiger eller yder nogen særskilt Fordel eller som for sig eller andre modtager nogen saadan eller noget Løfte derom for at stemme i en vis Retning,
2. tilsniger sig Adgang til uberettiget at deltage i Afstemning eller til at afgive flere Stemmer, end der tilkommer ham, eller medvirker hertil, eller,
3. bevirker eller medvirker til, at Udfaldet af en Stemmegivning forvanskes«.

Blandt de ikke allerede tidligere i Forbindelse med Forbrydelser mod Sedeligheden eller andetsteds omhandlede §§ i Kapitlet om Forseelser mod Sedelighed er at nævne: § 377, der straffer offentlige Udstillinger eller Forevisninger, som krænker Ærbarheden, og § 379, der sætter Bøder eller Fængsel indtil 3 Maaneder for trods Paatalemyndighedens Advarsel at fortsætte et offentlig Forargelse vækkende Samliv i utugtlig Omgjængelse med en Person af det andet Køn.

Samme Straf sætter § 381 for den, som

1. benytter Barn under 16 Aar som Opvarter eller lignende Medhjælper paa Sted, hvor berusende Drikke udskjænkes, eller
2. trods Øvrighedens Forbud benytter Kvinde under 21 Aar som Tjenestetyende paa noget saadant Sted, eller
3. benytter Person mellem 16 og 18 Aar som Opvarter eller lignende paa Sted, hvor Udskjænkning af berusende Drikke er Hovednæringsvei, eller

4. uden Øvrighedens Tilladelse benytter Barn under 16 Aar til Optræden ved offentlige Forestillinger eller Forevisninger eller overlader andre noget Barn i saadant Øiemed, eller
5. under offentlige Forestillinger eller i Hensigt at forberede til saadanne foretager eller lader foretage farlige eller unaturlige Legemsøvelser med Barn under 18 Aar eller overlader andre noget Barn hertil.

De forskjellige Forseelser mod Formuesrettigheder, som der er Føie til nærmere at omtale, er foran omhandlet i Forbindelse med de tilsvarende Forbrydelser.

Blandt de forskjellige Bestemmelser i Kapitlet om Forseelser i Sjøfartsforhold, der ligesom Forbrydelser i disse Forhold væsentlig alene afløser de forskjellige Straffebud i Sjøfartsloven, er alene at merke § 423, der sætter Bøder eller Fængsel indtil 3 Maaneder for uberettiget at føre norsk Flag eller i norsk Farvand noget Flag, hvortil vedkommende ikke er berettiget, samt for uberettiget at drive Fragtfart mellem Steder paa den norske Kyst.

§ 426 har Bøder eller under særdeles skjærpende Omstændigheder Fængsel indtil 2 Maaneder for en Række væsentlig mindre Tjenesteforseelser ombord.

§ 427 indeholder derhos følgende bemærkningsværdige Forskrift: »Er nogen straffet disciplinært af Skibsføreren for en Forseelse, hvorfor Straffesag senere reises, kommer den udstaaede Straf til Fradrag ved Strafudmaalingen, saaledes at Straffen af denne Grund ogsaa kan nedsættes under de lovbestemte Lavmaal eller helt bortfalde«.

XXXVI.

Som før bemærket har den nye Straffelov dels direkte dels indirekte i ikke ringe Udstrækning Indflydelse paa den norske Lovgivning, som egentlig ikke hører til Strafferettens Felt. I Loven af 22. Mai 1902 om Straffelovens Ikrafttræden fastsættes i 2det Kapitel ogsaa forskjellige vigtige og ind-

gribende Forandringer i den øvrige Lovgivning, dels som Følge af Straffelovens Forskrifter, men dels uden at staa i nødvendig Forbindelse med disse.

Det sidste er saaledes Tilfældet med Indførelseslovens § 10, der foreskriver at i alle Tilfælde, hvor en Embeds- eller Bestillingsmand vedvarende viser sig ude af Stand til forsvarlig at røgte sin Tjeneste, eller hvor ellers nogen af de for Tjenestens Indehavelse nødvendige eller gyldig forekrevne Betingelser ikke findes at være tilstede, kan Afskedigelse ved Dom finde Sted.*)

En Forskrift, der særlig for danske Jurister antages at være af Interesse paa Grund af det bestaaende Retsfællesskab med Hensyn til Egteskabsskilsmissen, er § 11¹, som er saalydende:

»Den ene Egtefælle er paa Grund af den andens Forbrydelse berettiget til at fordre Egteskabet opløst, naar denne for fuldbyrdet Forbrydelse eller for Forsøg dømmes til at straffes efter nogen af Straffelovens §§ 155, 1ste Led, 191—199, 202—209, 213, 220 eller nogen af §§ 216, 217, 223—225, forsaavidt Forbrydelsen er begaaet i utugtigt Øiemed, — eller naar han dømmes til strengere Straffe end 6 Aar eller efter Straffelovens § 65, eller naar han dømmes til Fængsel over 3 Maaneder for nogen Forbrydelse mod Egtefællen selv, eller hvorved dennes Liv eller Helbred forsætlig udsættes for Fare. Ligeledes kan Egteskabet fordres opløst af den ene Egtefælle, naar den anden frakjendes Forældremyndigheden over sine Børn eller gjen-tagende er bleven dømt efter Lov om Løsgjænger, Betleri

*) Som bemærket afgav Straffelovkommissionen foruden forskellige andre egentlig udenfor Straffelovens Ramme liggende Forslag til nye Love eller Lovændringer ogsaa et »Udkast til Lov om civile og gejstlige Embeds- og Bestillingsmænds Disciplinærforseelser og Afskedigelse«, hvilket imidlertid stødte paa Modstand, og derfor ikke er bleven endelig fremmet. En til ovenstaaende § 10 svarende Bestemmelse fandtes i nævnte Lovforslag, og er bleven optaget derfra i Indførelseslovens rummelige Sæk.

og Drukkenskab af 31. Mai 1900 §§ 4, 5, 18 eller 19. Skilsmisse kan ikke fordres af den, der selv dømmes som medskyldig i samme Forbrydelse, og heller ikke naar det egteskabelige Samliv efter Straffens Fuldbrydelse er fornyet«.

Foruden til den betydningsfulde videnskabelige Fremstilling af den gjældende Skilsmisseret i Norge i O. Platon's: »Forelæsninger over Egteskabs Stiftelse og Skilsmisse« (Kria. 1899) kan henvises til den af nærværende Artikels Forfatter givne kortere Oversigt: »Almenfattelig Udsigt over Norges almindelige borgerlige Love« III, 1ste Afdeling, (Kria. 1895) S. 54 ff.

Indførelsesloven har endelig ogsaa et Kapitel, indeholdende adskillige Regler om Skadeserstatning, som der kunde være Føie til nærmere at omtale. Men Forf. har ved denne Fremstilling maaske allerede for længe lagt Beslag paa Tidsskriftets Læsere, og nøier sig derfor med at omtale, at Reglerne er der. De staar jo ogsaa i et fjernere Forhold til den praktiske Strafferet, som er nærværende Tidsskrifts Ramme.

A. Færden.

Tvangsarbejdsstraf og Tvangsarbejdsanstalter i Danmark.

De nuværende Tvangsarbejdsanstalter i Danmark skyldes i det væsentlige Loven af 3. Marts 1860 deres Tilblivelse. Der fandtes dog alt tidligere Tvangsarbejdsanstalter i København og Odense. Planen for Fattigvæsenet i København af 1. Juli 1799, som først regulerer Tvangsarbejde her i Landet, udtaler i § 127, at den, som betler og søger Almisse paa ulovlig Maade, skal hendømmes til det Tvangsarbejdshus, Fattigvæsenet indretter, og bestemmer derhos i § 130, 1ste Stykke, at der i Tvangsarbejdshuset skal indrettes Arbejdsstuer og ensomme Fængsler. Disse sidste er navnlig bestemte for dem, som dømmes for gentaget Betleri, og for dem, der skulle straffes for Forseelser, begaaede i selve Tvangshuset. I samme §'s 12te Stykke siges det, at der skal ses hen til, at Tvangshuset bliver en sand Forbedringsindretning, hvor de, som indsættes, kan i den Tid, de der henbringe, anføres til Orden, Sædelighed og Arbejdsomhed, og hvorfra de kan gaa ud med Forsæt til at ernære sig lovligt. Efter samme Principper indrettedes senere i Henhold til kgl. Rescript af 11. Juni 1817 Tvangshuset i Odense, der ved Plakat af 21. Decbr. 1825 udvidedes til at være Straffested for Betlere og usædelige og genstridige Fattiglemmer i hele Fyns Stift og ved Forordn. 21. Aug. 1829 § 6, tillige for Løsgængere i Fyns Stift. I Landets øvrige Egne skulde i Følge den nævnte Forordning

Betlere og Løsgængere indsættes til Fængsel paa sædvanlig Fangekost eller Fængsel paa Vand og Brød og i Tilfælde af Gentagelse enten paa Vand og Brød eller i Forbedringshuset. Opholdet her og i Tvangsarbejdshuset regnedes lige med Hensyn til Tiden, 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød i et Arresthus lig 1 Maaned i Tvangshus. Plakaten af 9. Oktbr. 1833 bestemte, at de i Forordn. af 21. Aug. 1829 foreskrevne Straffe for Betleri skulde anvendes i København med den Forandring, at Hensættelse i Tvangsarbejdsanstalt træder i Stedet for Fængsel paa Vand og Brød og Fængsel paa sædvanlig Fangekost, hvor disse Straffe efter Forordningen kunde komme til Anvendelse.

Ensomt Fængsel i Tvangsarbejdshus omtales stadig i Lovgivningen som en Nødvendighed, hvortil der hyppig er Anledning, og der gives Direktionen en vis Raadighed over Anvendelsen.

Ved Loven af 3. Marts 1860 ophørte Forbedringshusarbejde som Straf for Løsgænger og Betleri. Denne Lovs Regler om Straf for disse Lovovertrædelser medførte, at der indrettedes Tvangsarbejdsanstalter over hele Landet. Det udtales i de Lovforslaget ledsagende Motiver, at Erkendelsen af, at de foreskrevne Straffe for Løsgænger og Betleri ere altfor strenge, og at det er uheldigt at overfylde Strafanstalterne med de for ommeldte Forseelse domfældte Personer, har ledet til at søge de gældende Straffebestemmelser ændrede. I Motiverne til § 4 siges det, at den nedsatte Straffelovskommission anser Tvangsarbejde for en særdeles hensigtsmæssig og passende Straf for Løsgænger og Betleri og henstiller til Justitsministeriet at virke hen til, at Straffen for de nævnte Forseelser kan afsones med Arbejde i saadanne kommunale Arbejds- og Fattighuse, navnlig Amtsfattighuse, hvor der kan gives Lejlighed til at afsondre de paagældende fra de derværende Fattiglemmer og sætte dem under et strengere Tilsyn. Lovens § 4 udtaler, at Justitsministeriet bestemmer, hvilke Fattig- og Arbejdshuse, der i denne Henseende skulle anses som

Tvangsarbejdshuse, samt af hvilke Jurisdiktioner de kunne benyttes. I Motiverne til § 1 hedder det, at Justitsministeriet har fundet det rettest kun at opstille Substitution af Tvangsarbejde for Fængsel paa Vand og Brød som en fakultativ Bemyndigelse for Domstolene, fordi hin Straf for mange Løsgængere vil være mindre følelig.

Lovgivningens Synspunkt har saaledes stadig været det, at Tvangsarbejde er en reformatorsk Straf, og at de Tvangsarbejdsanstalter, hvori Straffen udstaas, er Strafanstalter og ikke blot Depoter, hvori man for en Tid anbringer de paagældende for saalænge at være i Fred for dem. Imidlertid kan det ikke nægtes, at denne Opfattelse af Tvangsarbejdets Karakter af Straf ikke i den praktiske Udførelse har formaaet at gøre sig stærkt gældende. Naar Straffen for Betleri og Løsgængerer hidtil havde været en Opgave, for hvis Udførelse Staten direkte havde draget Omsorg, vilde det have været det naturlige, at Loven af 1860 havde fastholdt dette Synspunkt og paabudt Tilvejebringelsen af en eller flere Statstvangsarbejdsanstalter. Man valgte imidlertid den Vej at overdrage Kommunerne at tilvejebringe de fornødne Betingelser for Tvangsarbejdsstraffens Afsoning. I Motiverne til § 4 siges der herom, at man tør haabe, at Kommunerne, naar Omsorgen for Løsgængere og Betlere ikke længere gennem Strafanstalterne kan væltes over paa Staten, ville lade sig det være magtpaaliggende ved hensigtsmæssige Foranstaltninger at virke hen til, at de for de nævnte Forseelser fastsatte Straffe faa deres rette Betydning, og Meningen hermed er, at det bliver Kommunerne's Sag at indrette Tvangsarbejdsanstalter. Samtidig med, at man taler om Straf, synes den Anskuelse at lyse frem, at Løsgængere og Betlere ere en Art Fattige, for hvem Omsorgen ligesom for andre Fattige maa paahvile Kommunerne, men man kommer da let til at betragte de af Kommunerne indrettede Tvangsarbejdshuse som blotte Depoter for arbejdssky Fattige. Havde man i Loven af 1860 betragtet Tilvejebringelsen af Tvangsarbejdsanstalter

som en Opgave, der maatte paahvile Staten, vilde man sikkert straks have naaet at give Tvangsarbejdsstraffen en langt større Betydning, end det hidtil er lykkedes.

Ved Loven af 10. April 1874 om Modarbejdelse af vernerisk Smitte og Loven af 15. Maj 1875 om Tilsyn med fremmede og rejsende er Tvangsarbejde blevet indført som Straf for visse deri omhandlede Forseelser. Endelig er Kredsen af de Tilfælde, i hvilke Tvangsarbejde kan finde Anvendelse som Straf, ved Lov af 11. Maj 1897 udvidet til i visse Tilfælde at omfatte Personer, der have udøvet Vold mod sagesløs Person. Ved Indenrigsministeriets Cirkulære af 30. Juni 1887 bestemtes det, at de kommunale Arbejdsanstalter, forsaavidt de benyttes som Tvangsarbejdsanstalter til Afsoning af Straf, ere underkastede Tilsyn af Overinspektøren for Fængselsvæsenet.

En betydningstuld Forandring i de bestaaende Forhold blev foranlediget ved Fattigloven af 9. April 1891. I Lovens § 33, 1ste St. bestemmes det, at der senest inden 1. Jan. 1897 skal til Brug for hver Amtsraadskreds og de i Forbindelse med samme staaende Købstæder findes mindst en bekvemt beliggende Tvangsarbejdsanstalt af passende Størrelse, i hvilke de Personer kunne hensættes, der efter de ovennævnte Love dømmes til Tvangsarbejde eller efter Fattiglovens § 41 straffes med Tvangsarbejde. I § 33, 2. St. siges, at Justitsministeriet afgør, om en Anstalt kan benyttes som Tvangsarbejdsanstalt og at ligeledes Godkendelse af Planer og Reglementer for en saadan Anstalt henhører under Justitsministeriet. § 41, 1. St. bestemmer, at Fattigbestyrelsen paa det Sted, hvor de Personer, som nyde offentlig Fattighjælp og have forset sig, have Ophold, med Samtykke i hvert enkelt Tilfælde af Politimesteren (i Kbhvn. Politidirektøren) kan ikende Straf af Hensættelse i Fængsel eller til Tvangsarbejde, dog ikke udover et Tidsrum af 6 Maaneder for Forseelser, der stride mod Orden og Sædelighed, samt for anden offentlig eller huslig Udyd eller Uorden. § 41 2. St. bestemmer, at Justitsministeriet kan indvilge i,

at der i Reglementer for Tvangsarbejdsanstalter optages Bestemmelse om, at Anstaltens Bestyrelse efter dertil af Stedets Politimester i hvert enkelt Tilfælde meddelt Samtykke for grovere Uordner kan ikende Lemmerne Cellestraf, dog ikke for længere Tid end højst 2 Maaneder, at denne Straf efter Omstændighederne kan skærpes ved Forbrydelse af Overarbejdspenge eller Nægtelse af at anvende disse eller med Udelukkelse fra Arbejde, det sidste dog kun for en Tid af højst 14 Dage, samt at Anlæggelse af Spændetrøje kan bringes til Anvendelse under de i Arrestreglementet af 7. Maj 1846 Litr. B § 12 angivne Betingelser paa Lemmer, hvem Cellestraf er ikendt. § 67 ophæver Plakaten af 14. Decbr. 1810 og de mod Loven stridende Bestemmelser i Plan for Fattigvæsenet i København af 1. Juli 1799 saavel som alle hidtil gældende Lovbud, der ere i Strid med nærværende Lov.

Efter Fattiglovens anførte Bestemmelser blev det nødvendigt at gøre de alt bestaaende Tvangsarbejdsanstalter til Genstand for en nøje Undersøgelse for at bringe saavel Bygningerne som ogsaa de for Anstalterne gældende Reglementer i Overensstemmelse med Lovens Bydende og samtidig at tilvejebringe nye Tvangsarbejdsanstalter i de Dele af Landet, hvor der ikke alt fandtes saadanne. I Cirk. af 19. Septbr. 1893 anmodede derfor Justitsministeriet samtlige Amtmænd om at gøre det til Genstand for Overvejelse, hvorledes Fattiglovens Forskrifter rettest kunde ske Fyldst for de respektive Amtsraadskredse med tilhørende Købstæder. Ministeriet udtalte, at samtlige alt approberede Planer og Regulativer for de bestaaende Anstalter ikke mindre end Planer og Regulativer for de ny Anstalter, som Fattiglovens Efterkommelse vilde gøre fornødne, vilde være at forelægge Justitsministeriet til Godkendelse, og at man maatte finde det ønskeligt, at der i de paagældende Anstalter findes Celler, bestemte til Natteophold for de i Anstalten hensatte Personer, samt at der tillige bør ind-

rettes et ikke for ringe Antal Celler, bestemte til Ophold Dag og Nat.

Ved Gennemførelsen af den Reform af Tvangsarbejdsanstalterne, der herefter har fundet Sted, rettedes Bestræbelserne paa ikke alene at ændre den bestaaende Tilstand paa saadanne Punkter, hvor Fattiglovens Bestemmelser ligefrem krævede det, men ogsaa paa at skabe den nødvendige Ensartethed i Anstaltens Indretning og Ledelse, for i videst muligt Omfang at tilvejebringe en Ordning, der kunde gøre Tvangsarbejdsanstalterne til virkelige Strafanstalter, indrettede med saa megen Hensyntagen til moderne penitentiære Krav, som Forholdene tillod det, saaledes at man kunde naa et bedre Udbytte af Tvangsarbejdsstraffen end hidtil. Disse Bestræbelser paa at tilvejebringe en mere tilfredsstillende Ordning maatte selvfølgelig medføre ret betydelige Udgifter for de kommunale Autoriteter, der derfor søgte at begrænse Reformens Omfang, navnlig i saadanne Tilfælde, hvor det gjaldt om videregaaende Ændringer, der ikke havde direkte Hjemmel i Lovgivningens Bestemmelser, men beroede paa Ønsket om fornøden Hensyntagen til de andetsteds godkendte Principper ved Indretningen af slige Anstalter. Navnlig Kravet om natlig Isolering af Tvangsfanger, der om Dagen arbejde i Fællesskab, stødte paa en ikke ringe Modstand hos flere Amsraad, skønt Isolation om Natten alt i lang Tid, saavel heri Landet som andetsteds, har været anerkendt som ganske nødvendig for Straffanger, om end Arbejdet om Dagen sker i Fællesskab. Har det end været nødvendigt for at opnaa Fremgang at gøre Indrømmelser og at slaa af paa de Krav, der naturlig frembyde sig til Opfyldelse, er Omordningen af Landets Tvangsarbejdsanstalter dog nu bragt til Afslutning og gennemført i det Omfang, som den gældende Lovgivning overhovedet tillader.

Om de ovenfor berørte Grundsætninger, der have været de ledende og have fundet Udtryk ved Omordningen

og Nyindretningen af de nu bestaaende Tvangsarbejdsanstalter, skal følgende Bemærkninger fremsættes.

Tvangsarbejdsstraffen tilstræber ligesom Strafarbejdsstraffene at modvirke de forbryderiske Tilbøjeligheder hos den straffede gennem en dertil egnet Behandling. Anstalterne ere derfor, som tidligere bemærket, ikke at betragte som blotte Depoter for Løsgængere, Betlere, Voldsmænd o. l., hvori disse uskadeliggøres saalænge som muligt. Dommerne (Fattigbestyrelse og Politimester) bør derfor ikke, hvor der er givet dem Valget mellem Tvangsarbejde og Fængsel paa Vand og Brød eller andet Fængsel, anvende den førstnævnte Straf paa Individier, der maa anses for utilgængelige for reformatorsk Indflydelse. At det heller ikke er ønskeligt at anvende Fængselsstraf paa slige Individier, kan næppe bestrides. En Internering paa længere Tid i særlig for disse Personer bestemte Anstalter vil formentlig være den Foranstaltning, hvortil man rettest er henvist, men saa længe Loven kun giver Valget mellem Tvangsarbejde og Fængsel, er der ikke andet for end at anvende denne sidste Straf paa de uforbedelige Betlere og Vagabonder. De for Tvangsarbejdsanstalterne specifikke Midler til at indvirke paa de deri indsatte Forbrydere er Tvang og dermed forbundet Arbejde. Undervisning bliver der ikke Tale om paa Grund af Straffetidens ringe Længde og de paa-gældendes Alder. Derimod bør et gejstligt Tilsyn med Fangerne udøves. Tvungen bestaar i Berøvelse af Friheden til at forlade Anstalten og i Underkastelse under Anstaltens Orden og Disciplin. Yngre og ikke forhærdede Individier, urolige og meget demoraliserende Individier og Personer, som selv ønske det, bør kunne anbringes i Enkeltcelle Dag og Nat efter Bestyrelsens Skøn. De andre Tvangsfanger arbejde i Fælleskab om Dagen, dog ikke over c. 20 Mand i hver Afdeling, og sove i Natceller. Gamle og svagelige Individier kunne dog om fornødent anbringes i fælles Soverum om Natten, indrettede til mindst 3 Personer.

Kønnene holdes fuldstændig adskilte. Ligeledes bør Tvangsfanger holdes fuldstændig adskilte fra Fattiglemmer.

Som en Følge af den Maade, hvorpaa Tvangsarbejdsanstalterne have udviklet sig, er de alle et Led i de kommunale Fattig- og Arbejdsanstalter. Skønt det allerede i den tidligere Lovgivning var fremhævet, at Tvangsfangerne skulde behandles i særlige Afdelinger, var en saadan Ordning kun i ringe Grad gennemført, hvorimod en for Straffens Virkning højst uheldig Sammenblanding af Arbejdslemmer og Tvangsfanger jævnlig fandt Sted. Ved Ombygning af de bestaaende Anstalter og ved Opførelse af ny maatte det første Krav derfor blive en fuldstændig Adskillelse af Tvangsfanger fra Anstaltens øvrige Beboere. Dernæst krævedes i Overenstemmelse med det ovenfor anførte et Antal Enkeltceller til Ophold Dag og Nat med tilhørende Cellegaard, et fælles Soverum til mindst 3 Personer, Natceller til Resten af Tvangsfangerne, og endelig de fornødne Arbejdsrum og Gaarde til de Tvangsfanger, der om Dagen arbejde i Fællesskab. Endvidere maatte der findes Baderum, Rum til Inventarium, Arbejdsredskaber og Værelse for Opsynsmændene, saaledes beliggende, at der derfra kan føres Tilsyn med Anstalten ogsaa om Natten. For saa vidt de nævnte Fordringer ikke maatte siges at være ligefrem udtalte i den for Tvangsarbejdstraf gældende Lovgivning, vare de i alt Fald en Anvendelse af de for Fængselsvæsenet i øvrigt gældende Principper, saaledes som disse ere komne til Orde saa vel for Indretningen af Strafanstalter som for Arresthuse.

En særdeles vigtig Sag var Ordningen af Arbejdet i Tvangsarbejdsanstalterne. Ogsaa her gjorde den Omstændighed sig stærkt gældende, at Tvangsarbejdsanstalterne vare nøje forbundne med Fattig- og Arbejdsanstalterne. Ved Fastsættelsen af Arbejdsreglementerne for Tvangsarbejdsfanger kunde man derfor ikke se bort fra de samtidig gældende Regler for fri Fattiglemmers Arbejde. Der maatte skabes et saadant Forhold med Hensyn til Arbejdet, at

Opholdet i Tvangsafdelingen blev et føleligt Onde ogsaa for Fattiglemmer, som indsættes deri til Straf.

Medens man af Fattiglemmer kun kan forlange, at de skal arbejde i Lighed med fri Arbejdere, maa for Tvangsarbejdere det Synspunkt gælde, at deres hele Arbejdskraft er konfiskeret, og at der ikke til Hvile og Rekreation tilkommer dem mere Tid, end Vedligeholdelse af deres Sundhed og Arbejdskraft gør fornøden. Heraf følger Fordringen om længere Arbejdstid og et større Kvantum Arbejde end det, der fordres af Fattiglemmer. I Arbejdstiden bør der arbejdes uafbrudt. I øvrigt bør Arbejdet være produktivt, let fatteligt og uskadeligt for Sundheden. Arbejde, der kræver stor Anvendelse af fysisk Kraft, maa for de yngre Tvangsarbejdsfanger anses for særdeles gavnligt, og Arbejde i fri Luft, navnlig Have- og Markarbejde bør i høj Grad anbefales. Oprettelse af Tvangsarbejdsanstalter til udelukkende Friluftsarbejde under lignende Vilkaar som for Tugthusfanger, der arbejder ved Hedeopdyrkning, vilde uden Tvivl kunne give gode Resultater baade i penitentiar og økonomisk Retning.

I nær Forbindelse med Arbejdet staar Kosten og Arbejdsfortjenesten. Tvangsarbejdernes Kost skal paa den ene Side være tilstrækkelig nærende i Forhold til Arbejdstiden og Arbejdets Strenghed, paa den anden Side skal den være saa tarvelig som mulig og al Adgang med Hensyn til Kostens Forbedring afskæres. Derfor bør det i alt Fald kun i meget ringe Omfang tillades Tvangsfanger at købe Fødevarer og da kun af den tarveligste Art. — Arbejdsfortjenesten spiller for Tvangsarbejdet en vigtig Rolle. Den har reformatorisk Betydning ved at opmuntre til Flid og styrke Modet og Selvagtelsen, disciplinær Betydning, idet Berøvelse af Fortjenesten er en følelig Straf, økonomisk Betydning for Anstalten, idet den fremmer Arbejdet, og er anvendt paa rette Maade, en Støtte for Tvangsfangen ved hans Løsladelse. Ved Fastsættelsen af Arbejdsfortjenestens Størrelse ligger det nær at tage Strafanstalterne, navnlig

Cellefængslet med de korte Straffe, til Forbillede. En Fortjeneste af c. 10 Øre pr. Dag synes at være passende for en Tvangsarbejdsfange.

Denne Fortjeneste kan fremkomme paa to forskellige Maader, enten som Betaling for Overarbejde eller som Dusør.

Den første Maade, hvor der ydes Betaling for, hvad der præsteres ud over Pligtarbejdet, fremmer i høj Grad Arbejdsudbyttet, men har den Mangel, at det er meget vanskeligt at fastsætte Pligtarbejdet saaledes, at der opnaas en nogenlunde ligelig Fortjeneste ved de forskellige Slags Arbejde, at det er uanvendeligt ved en Del Arbejder, som efter deres Natur ikke tilstede Ansættelse til Pligtarbejde (Husgerning, Markarbejde og deslige), og at det giver Adgang til uforholdsmæssig stor Fortjeneste for særlig finger-nemme Fanger og Recidivister. I Strafanstalterne er man derfor gaaet over til Anvendelse af Dusørsystemet.

Dusøren er en bestemt lille Fortjeneste pr. Dag, der tilstaas Fangen, naar han skønnes at have arbejdet efter Evne. Til denne Ordning kræves det, at Opsynet samvittighedsfuldt fører Tilsyn med Fangens Arbejde og skønner over dettes Værdi. Arbejdsudbyttet er mindre, men kan forøges uden Progression i Dusøren, der i Begyndelsen er lidt mindre end Gennemsnittet og senere i Tilfælde af fortsat Flid og godt Forhold forøges noget over Gennemsnittet. Progressionen kan iøvrigt meget vel forenes med Overarbejdssystemet. For Recidivister bør Fortjenesten formindskes,

Arbejdsfortjenesten bør ikke efter Løsladelsen overlades til fri Raadighed for saadanne Individier, om hvilke Anstaltens Bestyrelse skønner, at de ville misbruge den. Den bør i alt Fald ikke udbetales de Paagældende ved Løsladelsen, men anvendes af Bestyrelsen til Fangens Bedste eller forblive indestaaende, indtil den kan udbetales til Personer eller Selskaber, der under en eller anden Form støtte den Løsladte.

Som det af nedenstaaende Oversigt over de i Danmark udenfor Kjøbenhavn bestaaende Tvangsarbejdsanstalter vil ses, ere de saaledes fremstillede Krav til Indretning-

Danmarks Tvangsarbejdsanstalter
uden for København,
jfr. Fattigloven 9. April 1891 § 33 jfr. Justm. Circ. 19. Septb. 1893.

Tvangsar- bejdsanstalten	Opført eller restaureret	Indrettet til		Opsyns- personale	Indretning	Arbejde	Belægning 1903
		Mænd	Kvinder				
paa Københavns Nørrebro (sammen med Arresthus)	1881	30	» (afsonede i Arrest- husets Celler)	1 fast Opsyn 1 Opsyn (mandlige)	3 Arbejdsrum, 2 Arbejdsskure 1 Fællessoverum til 6, 4 Sovesale, hver med 6 Natceller, (Materialrum, Op- synsværelser m. v.)	[I Entreprise] Kryolithpilning, Haandværk (saa vidt mulig Professionen).	242 Fanger, 11,133 Arbejdsdage, Højeste Antal: 50, Laveste Antal: 21.
i Roskilde (sammen med Arbejds- og Sygeanstalt)	1855 ombygget 1896	20	»	1 Forvalter (for den sam- lede Anstalt) 1 Opsyn (mandlig)	<i>Fællesafdeling:</i> 1 Arbejdsrum til 6 1 » - 10 1 Fællessoverum til 4 2 Sovesale, hver 6 Celler. <i>Celleafdeling:</i> 4 Dag- og Natceller. (Opsynsværelse, Depotrum m. v.)	Fabrikation af Ild- tændere, Plydsning af Tov- værk, Sortering af Papir, Stenslagning, Havearbejde.	51 Fanger

i Hillerød (sammen med Fattig- og Ar- bejdsanstalten)	1857	20	«	1 Inspektør, 1 Opsyn (mandlig)	2 Arbejdssale, 8 Natceller, 3 Dag- og Natceller, 2 Fællesovesale. (1 Arrest, Opsyns- værelse m. v.)	Værkplydsning (Pligtarbejde: 3 $\frac{1}{2}$ daglig).	4785 Arbejdsdage. Gennemsnitlig Be- lægning 13 Fanger daglig.
i Holbæk (sammen med Arbejds- og Daareanstalt)	1889 forandret 1900	23	«	1 Inspektør 1 Opsyn (mandlig)	1 Arbejdsstue, 1 Spisesal, 2 Fællesoverum, 18 Natceller, (Depot, Opsyns- værelse m. v.)	Skærveslagning, Haandværk, Maattevævning, Værkplydsning.	1752 Arbejdsdage, Gennemsnitlig Be- lægning 4,80 Mand (1901: 2489 Dage 6,82 Mand, 1902: 2084 Dage. 5,71 Mand.)
ved Korsør (sammen med Arbejdsan- stalten)	1858—60 ombygget 1890	20	3	1 Inspektør 4 Opsyn (mandlige, til hele An- stalten), 1 Opsyn (kvindelig).	<i>Mandsafdeling:</i> 2 Arbejdsstuer, 17 Natceller, 1 Fællesoverum til 3, <i>Kvindeafdeling:</i> 1 Arbejdsstue, 3 Natceller. ——— (Opsynsværelser, Depot, Badeværel- ser m. v.)	<i>Mænd:</i> Skærveslagning, Fabrikation af Maatter, Høst- baand, Værkplyds- ning; Have- og Markarbejde, Haandværk. <i>Kvinder:</i> Vask, Haandarbejde.	333 Mand i 7022 Dage, gennemsnitlig c. 19 M., jævnt for- delte over hele Aaret.

Tvangsar- bejdsanstalten	Opført eller restaureret	Indrettet til		Opsyns- personale	Indretning	Arbejde	Belægning 1903
		Mænd	Kvinder				
i Næstved (sammen med Fattigarbejds- anstalt)	1868 ombygget 1897	25	3	1 Inspektør 1 — gift (obligatorisk) — Værkme- ster, 1 Karl.	<i>Mandsafdeling:</i> 2 Arbejdssale, 1 Spisestue, 2 Fællesoverum, 21 Natceller, 4 Dag- og Natceller. <i>Kvindefdeling:</i> 1 Arbejdsværelse, 1 Fællesoverum til 3. (Opsynsværelser, Baderum, Depoter, m. v.)	Vævning, Sivfletten, Børstenbinderi. Kartning, Strikning, Spinden, Syning.	92 Fanger i 5029 Dage. Højeste Antal: 27 Laveste Antal: 6 i henholdsvis Fe- bruar og Juni.
i Odense (sammen med Fattigarbejds- anstalt)	1883	28	6	1 Forstander, 2 Opsyn (mandlige)	<i>Mandsafdeling:</i> 4 Arbejdsstuer, 1 Spisestue, 1 Fællesoverum til 3, 25 Natceller. <i>Kvindefdeling:</i> 1 Arbejdsstue, 1 Fællesoverum til 4, 2 Natceller. (Arrester, Opsyns- værelser, Baderum m. v.)	Papirposeklistring, Stenslagning, Maattefletning, Tovværkspilning, Tæppebankning. Papirposeklistring, Husarbejde.	Belægningsdage for Mænd: 8136 for Kvinder: 36 Højeste Antal: 34 Laveste Antal: 13

ved Saxkøbing (sammen med Sindssygeanstalt)	1866 forandret 1889 og 1895	26	› (afsone i Arrest- hus)	2 Opsyn (mandlige)	2 Arbejdssale, 1 Spisestue, 20 Soveboxer, 6 Dag-og Natceller, (Opsynsværelser, Baderum m. v.)	Arbejder i Siv, Halm, Tov og Ko- kus (Maatter, Høst- baand m. m.), Børstenbinderi, Stenslagning, Værkplydsning. Have- og Markar- bejde.	Belægningsdage for Mænd 8029 Dage (gennemsnitlig pr. Dag c. 21 Fanger), for Kvinder 180 Dage.
ved Ronne (sammen med Fattiggaard)	1897	6	›	1 Forvalter	1 Arbejdssstue, 1 Fællesoverum til 4, 2 Dag-og Natceller, (Optagelsesrum, Baderum, Opsyns- værelse m. v.)	Skærveslagning, Værkplydsning. Maattearbejde.	15 Fanger med 641 Dage.
ved Aalborg (sammen med Arbejds- og Daareanstalt)	1897	25	9	1 Inspektør 3 Opsyn (mandlige) 1 Opsyn (kvindelig)	<i>Mandsafdeling:</i> 2 Arbejdssale, 1 Spisesal, 1 Fællesoverum til 2, 14 Natceller, 9 Dag-og Natceller, <i>Kvindeafdeling:</i> 1 Arbejdssal, 1 Fællesoverum til 3, 4 Natceller, 2 Dag-og Natceller, (Opsynsværelser, Baderum, Depoter, m. v.)	Skærveslagning, Brændebuggen, Tæppebankning, Sækkesyning, Haandværk, Have- og Markar- bejde. Haandarbejde, Husarbejde.	Gennemsnitsbe- lægning for Mænd: 16 for Kvinder: 2

Tvangsar- bejdsanstalten	Opført eller restaureret	Indrettet til		Opsyns- personale	Indretning	Arbejde	Belægning 1903
		Mænd	Kvinder				
ved Viborg (sammen med Fattiganstalt)	1882 udvidet 1887	14	> (sammen med For- sørgelses- lemmer)	1 Inspektør, 1 Opsyns- karl	6 større og mindre Arbejdsrum, 1 Fællesoverum til 4, 10 Natceller, 3 Dag- og Natceller, (Opsynsværelse, Depotrum m. v.)	Haandværk (efter Profession), Maatte- og Sime- fletning, Brændebuggen, Savning, Stenslagning.	Samlet Antal Belægningsdage: 1497 Dage, gennemsnitlig maanedlig Belæg- ning 6,5.
i Randers (sammen med Fattiggaard)	1890	9	>	1 Overopsyn, 2 Under- opsyn (mandlige)	1 Arbejdsstue, 1 Fællesoverum til 3 Personer og 4 Natceller, 2 Dag- og Natceller, (Opsynsværelse, Depot m. v.)	Skærveslagning, Børstenbinderi, Sivfletning, Fabrikation af Ildtændere.	50 Fanger i 2299 Dage. Gennemsnitsbelæg- ning c. 6 $\frac{1}{3}$ daglig.
ved Mariager (sammen med Arbejdsanstalt)	1869 ombygget 1896	11	> (anbrin- ges i en Dag- og Natcelle)	1 Opsyn (mandlig)	1 Arbejdsstue, 1 Spisestue, 1 Fællesoverum til 3, 6 Natceller, 2 Dag- og Natceller, (Receptionselle, Opsynsværelse m. v.)	Halmfletning, Børstenbinderi, Stenslagning, Have- og Markar- bejde.	Den største Be- lægning: 8 mandlige og 1 kvindelig Fange. Den mindste Be- lægning 1 mand- lig Fange.

ved Horsens (sammen med Forsørgelses- anstalt)	1864 ombygget 1896	31	9	2 Opsyn (mandlige), 1 Opsyn (kvindelig).	<i>Mandsafdeling:</i> 2 Arbejdssale, 1 Fællesoverum, 20 Natceller, 4 Dag- og Natceller, <i>Kvindefdeling:</i> 1 Arbejdssstue, 1 Fællesoverum, 5 Natceller, 2 Dag- og Natceller, (Opsynsværelser, Depot m. v.)	Sejlmagerarbejde, Vævning af Heste- grimer, Poseklistring, Skærveslagning, Have- og Markar- bejde. Husarbejde.	Gennemsnitlig daglig Belægning for Mænd: 22,68 for Kvinder: 3,30
ved Holstebro	1897	15	<	1 Forvalter, 1 Opsyns- karl.	3 Arbejdssstuer, 1 Fællesoverum, 7 Natceller, 5 Enkeltceller, (Opsynsværelse, Bådeværelse m. v.)	Halm og Sivar- bejde, Have- og Markar- bejde.	60 Fanger.
paa Fanø (sammen med Arresthus)	1896	15	>	1 Opsyn (tillige Ar- restforvarer, 1 Medhjælper (mandlig).	2 Arbejdssale, 1 Fællesoverum til 3, 12 Natceller, (Opsynsværelse, Depot m. v.)	Klistring af Poser, Halmfletning, Værkplydsning, Haandværk, Brændeskæren, Stenslagning.	Gennemsnitlig 11 Fanger.

gen af disse Anstalter, om end med større eller mindre Modifikationer, komme til Udførelse. Forholdet er da det, at adskillige Betingelser for en rationel Anvendelse af Tvangsarbejdsstraffen ere til Stede. Naar det dog med Føje har kunnet gøres gældende, at Tvangsarbejdsstraffen ikke i ønskeligt Omfang naar sit Maal og ikke sjælden kun i ringe Grad svarer til sit Navn, maa Grundene hertil søges paa forskellige Steder.

Som allerede fremhævet er det ikke Staten direkte, der har taget den Opgave i sin Haand at sørge for de fornødne Anstalter til Afsoning af Tvangsarbejde. Det er overladt de kommunale Autoriteter at løse denne Opgave, og Løsningen er anvist i selve Lovgivningen, nemlig at indrette Tvangsarbejdsafdelinger i de alt bestaaende kommunale Fattig- og Arbejdsanstalter. At man ad denne Vej ikke kan naa en virkelig tilfredsstillende Ordning, er indlysende. Man har i Stedet for en enkelt eller nogle faa større Statsanstalter faaet en Række smaa Tvangsarbejdsanstalter, hvor den Ensartethed i Straffens Afsoning, der maa ønskes, ikke kan skabes. Selv om de for disse Anstalter gældende Reglementer ere affattede i Overensstemmelse med visse almindelige Principper, vil deres praktiske Anvendelse dog for en væsentlig Del komme til at bero paa den paagældende Anstalts Leder. Da Tvangsarbejdsanstalterne danne et Led i kommunale Institutioner, der have adskillige andre Opgaver at varetage, har man ved Valget af Bestyrere selvfølgelig ikke ensidig kunnet lægge Vægten paa at faa fængselsmæssig uddannede Mænd, og det har derfor ikke kunnet undgaas, at Tvangsfanger, der vandre fra en Anstalt til en anden, kunne blive Genstand for en meget uensartet Behandling. Som allerede bemærket har denne Forening af Tvangsarbejdsanstalterne med Fattiganstalterne ogsaa bidraget til at udviske Tvangsarbejdsanstaltnes Karakter af Strafanstalter og derigennem Tvangsarbejdets Karakter af Straf og navnlig af, at det bør være en reformatorisk Straf. Til at fjerne denne Sammenblanding vil det gennem Tvangsarbejdsanstaltnes Regle-

menter hævdede Krav til absolut Adskillelse af Tvangsfanger fra Arbejdslemmer ikke være tilstrækkeligt; en tilfredsstillende Ordning vil først naas ved Oprettelsen af selvstændige Tvangsarbejdsanstalter.

En Omstændighed, der i væsentlig Grad bidrager til at gøre Tvangsarbejdsstraffen illusorisk eller dog mindre virkningsfuld end den, ogsaa under de bestaaende Forhold, kunde og burde være, er Mangelen af tilstrækkelige Midler til at hævede Orden og Disciplin blandt den meget vanskelige Befolkning, Tvangsarbejdsanstalterne rumme, og navnlig til i fornødent Fald at tvinge uvillige Fanger til at arbejde. Medens det, inden Loven af 1891 traadte i Kraft, var tilladt at anvende legemlig Straf som disciplinært Middel overfor Tvangsfanger, afskaffede denne Lovs § 41, 2det Stykke Anvendelsen af denne disciplinære Straf uden at sætte nogen anden virkningsfuld Straf i Stedet. Erfaringen har da ogsaa vist, at de i Fattigloven fastsatte disciplinære Midler kun til Nød ere tilstrækkelige over for Anstaltens sædvanlige Beboere — Løsgængere og Betlere samt Fattiglemmer, der have forset sig mod de for dem gældende særlige Bestemmelser — men at de ere ganske utilstrækkelige over for de raa og hensynsløse Personer, som indsættes til Tvangsarbejde efter Lov af 11. Maj 1897 for Vold mod sagesløs Person, og navnlig ikke foraa at tvinge disse Personer til at arbejde. Kravet lyder da ogsaa nu paa Indførelsen af virkningsfulde disciplinære Straffemidler. Blandt disse maa korporlig Straf for grovere Forseelser som Trods, Opsætsighed og gentagen Dovenskab ved Arbejdet anses for det bedste Middel, idet det sikkert vil være baade det virksomste og humaneste Middel i saadanne Tilfælde. Den korporlige Straf, anvendt overfor Personer, der alt ere i det offentlige Varetægt til Strafafsoning, virker ikke saa meget fysisk, idet Lidelsen er kortvarig og i Virkeligheden ubetydelig, som psykisk, idet den paa en haandgribelig og selv for den sløveste forstaaelig Maade gør det klart for den paagældende, at de ere i en Stær-

keres — Straffemyndighedens — Hænder, at de trods al indbildt Styrke ere afmægtige, og at de ikke har anden Udvej end at bøje sig. At Opsynet skulde brutaliseres ved, at korporlig Straf bringes til Anvendelse, er en Paastand, som ikke bekræftes ved Erfaringerne fra Strafanstalterne. Som andre disciplinære Straffe, hvis Anvendelse kan anbefales, kan endnu nævnes Skærpelse af Cellestraffen ved haardt Natteleje og indskrænket Kost, navnlig i Form af Vand og Brød. Derimod synes Indførelsen af den saakaldte »staaende Arrest« ikke at være anbefalelsesværdig. Dette Tvangsmiddel har hidtil ikke fundet Anvendelse i Danmark og har en betænkelig Lighed med Tortur.

Tvangsarbejdsstraf kan kun idømmes i en Tid af indtil 6 Maaneder. At dette Tidsrum er for kort, tør næppe bestrides. Der vil ikke kunne naas tilfredsstillende Resultater af Tvangsarbejdsstraffen, medmindre Maksimum af den Tid, i hvilket Straffen kan idømmes, sættes ret betydeligt op. Netop overfor den Klasse Individder, paa hvilke Tvangsarbejdsstraf finder Anvendelse, vil lang Tids regelmæssigt Arbejde under Tvang og uden Adgang til Nydelse af Spiritus være af særlig Betydning, og det kan i denne Forbindelse ogsaa fremhæves, at for disse Individder staaar Frihedsberøvelse i lang Tid som et stort Onde.

En Ordning af Tvangsarbejdsstraffen, saaledes at den kommer til i fuldt Maal at svare til sit Navn, vil give den forøget Betydning og sikkert ogsaa bidrage til, at denne Straf kommer til Anvendelse i større Omfang end nu, hvor det synes, at Tilliden til dens Virkning og dermed Ønsket om at bringe den til Anvendelse ikke er særlig stor.

Ovenfor er givet en Oversigt over de uden for København bestaaende Tvangsarbejdsanstalter og disses Indretning. I København er Forholdene mindre gode, men i de nærmeste Aar vil Opførelsen af en ny, tidssvarende Tvangsarbejdsanstalt formentlig være fuldført og dermed en for Landets Hovedstad passende Ordning tilvejebragt.

K. Goos.

Litteratur og Statistik.

Dr. Fr. Lange: Overlæge ved Middelfart Sindssygeafdeling:
Slægter, Iagttagelser fra en Sindssygeanstalt.
Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag. (146 Sider.)

Da jeg gik ind til min Boghandler for at købe Overlæge Langes Bog: Slægter, hændte der mig en af de Smaa-episoder, der i al sin knappe Hverdagsagtighed, i hele sin tankeløse Tilfældighed, bider sig fast i ens Erindring, fordi den giver en bunden Tanke et tilfredsstillende, næsten ideelt Udtryk. Den unge Mand, jeg bad om Bogen, kunde ikke finde den og raabte hen til en af sine Kolleger i den anden Ende af Butikken: Hør en Gang, hvor har De stillet Langes Slægter, mellem Medicinen eller mellem Skønlitteraturen? Og jeg var ikke kommet mange Sider frem i Bogen, før Berettigelsen at dette Spørgsmaal slog ned i mig, og jo længer jeg læste, desto vanskeligere forekom det mig at afgøre, hvor Bogen rettelig burde være anbragt.

Sagen er nemlig den, at det Materiale, Forf. gennem aarelangt taalmodigt, ihærdigt Arbejde har samlet sammen, har han givet os i en Form, der er saa rig paa Apostroferinger og Antydninger, og i Udtryk, der ere saa stemningsbevægede, at den hele Bog næsten faar Inspirationens Præg. Og dette Indtryk øges yderligere, naar man opdager, hvor spinkei og lidet overbevisende hele den Underbygning af stringent videnskabelig Bevisførelse, der skulde bære Bogen, er, og hvor opfindsom og utrættelig Forf.

er, saa snart det gælder om rent sprogligt gennem Billeder og Analogier at belyse eller levendegøre sin Tanke for Læseren.

Det er den sjælelige Degeneration, Forf. denne Gang, som saa ofte tidligere, har vendt sig imod. Men aldrig før har han givet saa straalende et Billede af dette Fænomen, der staar med sin ene Fod plantet midt ude i det sunde Liv, saaledes som det leves omkring os alle, og med det andet helt inden for Sindssygeanstaltens Mure; aldrig før har hans store Menneskekundskab, hans fine og lydhøre psykologiske Gætteevne, hans store Erfaring og Kundskabsfyldte, hans rent formelle Virtuositet faaet et saa kraftigt og dog saa nuanceret Udtryk. Og havde Forf. holdt sig til denne rent beskrivende Side af Sagen, vilde hans Bog have været uden Lyde. Men han stiler mod langt højere og mere omfattende Maal. Ved at gennemløbe det Journalmateriale, som hans femtenaarige Virksomhed paa en af Landets største Sindssygeanstalter har givet ham Lejlighed til at samle, er han blevet klar over, at den sjælelige Degeneration er et ganske anderledes sammensat og uensartet Fænomen, end mange hidindtil have troet. Han har, naar han delte sit Materiale efter de sygelige Forudsætninger, det vil sige efter den sygelige Disposition, Patienten gennem Arv har modtaget, ment at kunne afgrænse flere vidt forskellige Former af Degenerationen.

Den første Gruppe, Forf. opstiller, er den, der rummer alle de Patienter, der ere disponerede efter Sindssygdom i al Almindelighed. Og han kommer gennem en Analyse dels af deres Evner og Begavelse, dels af deres Karakter, før Sindssygdommen brød ud, til det Resultat, at der hos dem ikke er noget som helst, der hæver dem over det almindelige, intet udpræget, intet af det sære, uligevægtige, originale i Anlæg og Livsførelse, man i vore Dage er blevet vænnet til at opfatte som Kendetegn paa sjælelig Degeneration. I hele denne Gruppe, der omfatter 47 Tilfælde, kan der ikke paavises et eneste Tilfælde af Forbrydelse.

Den anden Gruppe omfatter alle Patienter med potatoriske Forudsætninger, Tilfælde, hvor Drikfældighed synes at have været det eneste disponerende Moment. Hos Fler-tallet af disse Patienter viser det sig, at deres Evner og Begavelse have ligget under det almindelige, nogle endog saa meget under, at de maatte betragtes som imbecile. Der findes i denne Gruppe, der rummer 44 Patienter, 4, der have gjort sig skyldige i ret graverende Forbrydelser, og desuden er der andre, der frembød Eksempler paa Brutalitet og Perversitet af forskellig Art.

Den tredie Gruppe omhandler de Patienter, i hvis Slægt der i direkte og opadstigende Linie findes Epilepsi, og dels har denne Arv gjort sig gældende saa tidligt i Patientens Liv, at der overhovedet slet ikke kan blive Tale om nogen Vurdering af deres aandelige Habitus, dels findes der mellem de tyve Patienter af denne Art ikke mindre end 14, der ere havnede i Forbryderverdenen.

Hos ingen af disse Grupper finder man et eneste af de Træk, der i den almindelige Bevidsthed ere knyttede til Begrebet psykisk Degeneration. De ere, som Forf. udtrykker det, »Mørkets Magter«, og de ere det baade i Kraft af det aandelige Pund, der fra Fødselen af er disse Patienter medgivet, og i Kraft af den Sindssygdoms Art og Forløb, der har hjemsøgt dem paa et tidligere eller senere Trin af deres Udvikling.

Men i skarp Modsætning til disse tre Grupper staar den fjerde, Forf. har opstillet. Det er for dens Skyld, Bogen er skreven, det er den, der har taget hans særlige Interesse fangen, og paa den ødsler han af sin Kundskabs og sin Sprogevnnes rige Overflod. Denne Gruppe omfatter, hvad Forf. har døbt med Navnet »de store Slægter«, en Betegnelse, der kort og klart angiver det i Sindssygeanstalterne gammelkendte Fænomen, at der findes Familier, hvor Tilfælde af Sindssygdom forekomme med en saa stor Hyppighed, at det ikke kan bero paa Tilfældigheder. Det er imidlertid ikke disse enkeltstaaende patologiske Individier,

der særtægne disse Slægter, det er langt mere den ejendommelige Maade, hvorpaa disse Slægters Hjerneorganisme arbejder; hele deres sjælelige Liv er indstillet efter andre Principper end hos andre, deres Maade at reagere paa over for ydre Paavirkninger, og deres Maade at gribe ind i Livets mangeartede Forhold paa, ligger uden for det sædvanlige. Det er »begavede« Slægter, Slægter, som paa mangfoldige Omraader en Tid lang gøre deres Indflydelse gældende og hæve sig op over det almindelige Niveau. I visse Slægter mener Forf. i formindsket Maalestok at se et Spejlbillede af den Naturens Udviklingsgang, der gennem en Vækstperiode og en Blomstringstid fører til Henvinden og Død, og denne sidste Proces foregaar hos disse Slægter under Former, der berettiger til at opstille dem som en særlig Art af sjælelig Degeneration, saa meget mere som det er en ganske bestemt sygelig Faktor, der er Forudsætningen for og Grunden til, at Degenerationen antager sig netop denne Skikkelse.

Af disse »store Slægter« har Forf. alene fra Middelfart Sindssygeanstalt kunnet samle 44, og i disse findes der 70 Individer, hvis Livsførelse en eller flere Gange har bragt dem inden for Anstaltens Mure. Men foruden disse 70 er det lykkedes Forf. gennem Oplysninger af absolut paalidelig Natur at kunne konstatere ikke færre end 358 Medlemmer af disse Slægter, hos hvem der fandtes udprægede abnorme Tilstande af neuropatisk Art, selv om de ikke have været saa markerede, at en Anstalts Behandling har været nødvendig.

Hvis man nu i Lighed med, hvad der blev forsøgt med de andre Grupper, prøver paa at klare, hvorledes de 70 sindssyge Patienter af denne Gruppe forholde sig med Hensyn til Evner og Begavelse, før Sygdommen ramte dem, saa viser det sig, at der imellem dem ikke findes en eneste Skikkelse af særlig fremragende Betydning. Derimod mener Forf. at kunne fastslaa, at de gennemgaaende ere betegnede ved et forholdsvis højt liggende Maal af Intelligens

og Kultur. Og den Opfattelse mener han at kunne støtte paa den rent statistiske Opgørelse af, at der blandt Mændene findes »en lille Undergrund af Studenter, hvorudaf der atter hæver sig et højere Lag, Embedsmænd, Præster, Læger, Officerer, Lærere, Handelsmænd, Landmænd o. s. v.« Men er det i og for sig nogen Maalestok for disse Patienters Evner og Begavelse? Naar man erindrer, at de alle rekruteredes blandt de »store Slægter«, det vil sige blandt they upper ten, hvad andet skulde de saa egentlig være? Der er jo ingen Grund til, at der iblandt dem skulde findes Droskekuske, eller Postbude eller Lersøbøller. De Stillinger, Forf. her regner op, ere jo netop de, som »pænere Folks« Børn slaa ind paa, og træffes de tidlig i deres Udvikling af Psykosen, blive de kun Studenter, træffes de senere eller komme de sig igen efter det første Anfald, saa studere de videre og blive Præster eller Læger, eller Officerer o. l. Men dette siger jo intet som helst om deres Evner eller Begavelse. Og derfor er der, forekommer det mig, heller intet paafaldende i, at de 25 Kvinder »have naaet et Udviklingspunkt, der absolut stiller dem mellem de dannede Klassers Rækker«, det vilde jo kun have været paafaldende, om det ikke var Tilfældet. Et Menneskes Livsstilling er kun en daarlig Maalestok for hans Kultur og Begavelse og en saare laks Bestemmelse af hans Evners Rækkevidde og Intensitet.

Men hvad der karakteriserer »de store Slægter«, er jo ingenlunde deres sindssyge Medlemmer, men langt mere den Baggrund af ejendommelig Begavelse og Kultur, der gennemsyrrer Slægten som Helhed. Og ligesom Forf., hvor det gælder de sindssyge Medlemmer af Slægten, søger at vise, at de i Forhold til Sindssygeanstaltnernes øvrige Beboere danne et Aristokrati, saaledes gaar det som en rød Traad igennem hans Fremstilling af Slægterne som Helhed, at de ude i Livet danne et Aristokrati, der ifølge deres Hjerneorganismes finere og mere uddifferentierede Konstruktion hæver sig frem over den øvrige Befolkning. Atter

her optæller Forf. en hel Række af højtstaaende Embedsmænd, gejstlige, Videnskabsmænd o. a. som Bevis for disse Slægters høje Stæde i Samfundet, men atter her forekommer det mig, at han for stærkt har ladet sig blænde af det tomme Hylster, som selv den højeste Embedsdragt kan indskrænke sig til at være. Det er meget sandt, at en Statsminister, for blot at nævne et enkelt Eksempel, er naaet højt op paa den sociale Samfundsstige, men der er dog næppe nogen, der har levet de sidste ti Aars politiske Liv med i Danmark, der for Alvor vil paastaa, at Minister-titlen i og for sig borger for Mandens høje Kultur eller fremragende Begavelse. Og her er der et Forhold, som Forf. slet ikke har Blik for, det nemlig, at de Mennesker, der høre til en indflydelsesrig, en betydende Slægt, alene i Egenskab heraf have et Forspring i Konkurrencen, der ikke maa undervurderes. Enhver, der har noget Kendskab til de store Slægters indre Historie, vil kunne nævne mange Eksempler paa, hvorledes Middelmaadigheder ere blevne protegerede frem til Stillinger, de aldrig havde naaet, hvis de kun havde haft deres egen Hjerne at falde tilbage paa. Jeg nævner kun disse Ting for at vise, hvor hjælpeløs man staar over for Forf.s Argumentation, fordi man mangler ethvert Hjælpemiddel til at kontrolere ham; det er muligt, at han har Ret, men det er ogsaa muligt, at han slet ikke har kunnet tage Hensyn til alle de mange Forhold, der, hvis de fik Lov til at gøre sig gældende, vilde give betydelige Forskydninger i det Billede, han tegner. Samfundspsykologi er altid en vanskelig Sag, og at have en Sindssygeanstalt som Udfaldsport gør sikkert ikke Tingen lettere.

Men ogsaa paa et andet Punkt forekommer Forf.s blotte Benægtelse mig ikke fyldestgørende Bevis for hans Statistiks Rigtighed. Han paastaar nemlig, at der i disse 44 Slægter, i hvilke han har konstateret 428 udprægede Abnormtilstande af Centralnervesystemet, kun findes en eneste Forbryder, en ung Brandstifter i den tidlige Overgangsalder. Men dette giver utvivlsomt et ganske skævt

Billede af Forbrydertendentsens Udbredelse i »de store Slægter« i Sammenligning med de tre andre Grupper, Forf. har opstillet. Han maa da ogsaa indrømme, at der »hist og her forekommer uhyggelige Tilbøjeligheder til Rapserier, Hus-tyverier, Smaabedragier inden for Familiens Omraade.« Men har det da ingen Betydning for disse Slægters Psykologi? Ligesom Forf. før syntes at glemme, at det at høre til en stor og formaaende Slægt er en Løftestang for Familiens enkelte Medlemmer til at naa hurtigere og højere til Vejrs paa Samfundsstigen, saaledes synes han her at glemme, at for det enkelte Medlem er den samme Slægt en Faldskærm, der gør, at han vanskeligere gaar til Bunds end andre. En saadan Slægt skærmer ham dels ved at lade ham fødes i et Samfundslag, hvor baade de intellektuelle og materielle Kræfter have fjernet største Delen af de Faktorer, der andre Steder skabe Forbrydere, dels skærmer den ham, baade ved sin Indflydelse og sine Penge, naar Forbrydelsen er begaaet. Hvis Forf. havde haft Adgang til nogle af »de store Slægters« Arkiver, saa vilde han ganske sikkert der have truffet Eksempler paa, at de Tyverier, der vare forefaldne i disse Familier, ikke fandt et adækvat Udtryk i Betegnelser som: »Rapserier og Hus-tyverier«, og at Bedragerierne ingenlunde indskrænkede sig til »Familiens Omraade«. Om Lovens Arm har ramt disse Mennesker eller ej, er jo en ganske intetsigende Biomstændighed, naar Spørgsmaalet er at komme til Bunds i »de store Slægters« Psykologi.

Forf. har imidlertid ikke slaaet sig til Ro med at fastslaa det høje sociale Niveau og den intellektuelle Udvikling, der særtegner disse »store Slægter«. Han mener at kunne komme Sagen nærmere endnu, mener at kunne bestemme den særlige Art af Begavelse, der udmærker disse Slægter. Det viser sig nemlig, at det navnlig er den kunstneriske Begavelse i sine forskellige Former og Afskygninger, der er dominerende, det er Mennesker, hvis Følelsesliv og Fantasiliv er udviklet til en usædvanlig Grad, ofte paa

Bekostning af de Evner, der skabe Handlingens og den praktiske Foretagsomheds Mænd.

Men, spørger Forf. endelig, findes der ikke et eller andet Baand, der knytter disse forskellige Slægter til hinanden? Og han besvarer dette Spørgsmaal med et absolut: Ja. Og den Faktør, som han mener at kunne angive som Aarsag til denne »de store Slægters« ejendommelige Hjernefunktion, er den urinsure Diatese, eller som Forf. kalder det: den uratiske Degeneration. Jeg skal ikke trætte dette Tidsskrifts Læsere med en mere indgaaende Kritik af dette rent medicinske Spørgsmaal, men da Forf.s Bog jo ingenlunde ifølge hele sit Anlæg og sin Form tager særlig Sigte paa en lægekyndig Læsekreds, skal jeg forsøge paa ganske kort at belyse, hvor uholdbar og ubevist hele denne Hypotese er. Forf. gaar ud fra Carl Langes Postulat om et supponeret Aarsagsforhold mellem den periodiske Depression og den urinsure Diatese, et Fænomen, han paastaar »i lang Tid har haft en anerkendt og ubestridelig Plads«. Det virkelige Forhold er imidlertid det, at naar ganske faa Forfattere undtages, saa er Flertallet af baade de hjemlige og udenlandske Forfattere, der have beskæftiget sig med dette Spørgsmaal, enige om, enten rent ud at benægte Sammenhængen eller ogsaa erklære de, selv om de indrømme Muligheden af en saadan, at denne er ganske ubevist. For Overlæge Lange er denne Causalforbindelse imidlertid i den Grad bleven til et Dogme, at han bruger Betegnelsen periodisk Depression og urinsur Diatese som Synonymer. Han citerer, for blot at nævne et Eksempel, nogle Breve fra en Skikkelse af »særlig fin og fremragende aandelig Beskaffenhed« og hvori det hedder: »Jeg har gaaet i et saa sort og forbandet Humør, som jeg nogen Sinde mindes,« og to Aar efter: »jeg er uoplagt til Arbejde, kan kun med største Anstrengelse bringe Tankerne til at holde fast ved noget, og den ene Dags Udbytte forekom mig forsvundet den næste.« Og Forf. tilføjer: »det hele Billede er som skrevet ud af en Journal over Diagnosen urinsur

Diatese*, og han gør det, skønt der ikke findes et eneste Symptom paa denne Lidelse, naar netop en let Depression, som vist de allerfleste intet aandeligt arbejdende Mennesker tidevis have følt, undtages.

Men hvad der efter Forf.s Mening staar som det mest haandgribelige og iøjnespringende Kriterium for den urinsure Diateses Tilstedeværelse, er hvad han snart kalder for: Nyregrus, snart for *calculi renales* og snart for Nyresten. Men intetsteds faar man at vide, hvad han forstaar herved, intetsteds oplyser han noget om sin Undersøgelsesmetode, og har den — hvad alt tyder paa — indskrænket sig til, at han rent mikroskopisk har konstateret Urinsyrekrystaller eller teglstensfarvet Bundfald i Urinen, saa er det en ganske uvidenskabelig Metode, der intetsomhelst betyder. Det maa dog virkelig med et mildt Udtryk betegnes som en alt for primitiv Undersøgelsesmetode, den at gaa rundt og kigge i Patienternes Natpotter, for deraf at drage Slutninger om, hvilke skadelige Stoffer der cirkulerer i deres Blod. Og det er i Virkeligheden det, Forf. har gjort. Udfældelsen af Urinsyre i Urinen er ingenlunde bevisende for Tilstedeværelsen af en urinsur Diatese, det kan skyldes en Overvægt af ganske bestemte Salte, det kan skyldes Urinens Koncentrationsgrad, dens Temperatur, den Kost, Patienten har faaet, og undertiden hænder det, at al den Urinsyre, der findes i Urinen, udskilles af sig selv, saa at man, hvis man forsøger paa ad kemisk Vej at udfælde mer, slet ikke kan opnaa det. Den eneste Maade, hvorpaa man kan naa til noget paalideligt Resultat til Løsningen af dette Spørgsmaal, er ved at foretage kombinerede systematiske Blod- og Urinanalyser, det er nemlig den eneste Vej, ad hvilken man kan faa at vide, om Urinsyren cirkulerer i Overmaal i Organismen, om der med andre Ord virkelig foreligger en Forgiftning af Organismen med Urinsyre. Det er beklageligt, at Forf. ikke har slaaet ind paa denne Vej, saa meget mere som netop en Sindssygeanstalt, hvor Patientens Levevis og Diæt kan ordnes saa regel-

mæssigt som intet andet Sted, og hvor deres Ophold strækker sig over saa lang Tid, maatte egne sig særlig godt til Undersøgelser af denne Art.

Men ogsaa i en anden Henseende er denne Bog, naar man betragter den fra et lægevidenskabeligt Synspunkt, mærkværdig. Det er nemlig i høj Grad paafaldende, naar en Læge mener at have fundet Aarsagen til en Lidelse, og denne kun er en af Ytringsformerne for en hel Række af andre Lidelser, for hvilke der findes en rationel Behandling, at Forf. saa ikke med et Ord berører dette for Patienterne saa overordentlig vigtige Punkt. Og atter her vilde jo netop en Sindssygeanstalt være et af de Steder, hvor en diætisk og medikamental Behandling kunde gennemføres med en Konsekvens som faa andre Steder. Det vilde have været af overordentlig stor Interesse at erfare noget om, hvorledes Resultaterne af en saadan Behandling havde vist sig at være.

Medens det paa den ene Side maa indrømmes, at Forf. har Ret, naar han fremhæver de mange Fordele, som en Sindssygeanstalt har til Løsningen af de Spørgsmaal, han har sat sig, saa kan han paa den anden Side næppe være blind for, hvor mangelfuld netop denne Observationsbasis er i andre Henseender. Jeg nærer saaledes ingen Tvivl om, at Forf. vilde have været mindre kategorisk i sin Fremhæven af den urinsure Diateses Betydning for den Form af sjælelig Degeneration, der særlig interesserer ham, hvis han havde set de mange Tilfælde af Gigt eller Podagra, der indlægges paa et almindeligt Hospital, uden at det er muligt at opdage en eneste af de psykiske Ejendommeligheder, der særtægne de »store Slægter«. Han vilde ogsaa der have truffet Familier med vel konstateret og udbredt urinsur Diatese, i hvilke der ingen særlige Begavelser og specielt ingen kunstneriske Begavelser findes. Det er i denne Sammenhæng ikke uden Interesse, at der omtrent samtidig med Forf.s Bog er udkommet en lignende om end mere omfattende i England af den bekendte Psykiater Have-

loch Ellis. Bogen, hvis Titel er: A study of british genius har til Basis det store Leksikon: Dictionary of national Biography. Ogsaa denne Forf. er bleven slaaet af den relative Hyppighed (dog kun 5 0/0), hvormed Gigt forekommer hos betydelige Mennesker. Men dels tager han bestemt Afstand fra den Tanke, at Gigt skulde være Aarsagen til disse Menneskers Begavelse, dels er den Art af Begavelse, han skildrer hos disse Folk, næsten den polare Modsætning til Langes. Han siger ordret: the genius of the gouty group is emphatically masculine, profoundly original these men show a massive and patient energy which proceeds »without rest« but also »without haste«, until it has dominated its task and solved its problem. Derimod stemmer Ellis' Beskrivelse af den psykiske Tilstandsform, der særlig karakteriserer de tuberkuløse, langt bedre med de »store Slægter«; hvad der nemlig karakteriserer de tuberkuløse, er: »their febrile activities, their restless versatility, their quick sensitiveness to impressions«, Egenskaber, der ofte gøre dem til »the very type of genius«. Men hvorom alting er, saa vil jeg — indtil der foreligger Beviser af en mere indlysende og overbevisende Karakter — paa det bestemteste vægre mig ved at tro, at Begavelse, af hvad Art den ogsaa maatte være, høj Kultur og sjælden Intelligens, skulde bero paa en kronisk Selvforgiftning. De Tilfælde af denne Art, vi ellers støde paa i vor Egenskab af Læger, have et ganske andet Fysiognomi og have ganske andre Følger.

For den, der har Kærlighed til og Interesse for sindsyge, vil en ny Bog af Overlæge Lange altid være en Begivenhed. Man ved, den vil berede en den Glæde, som en begavet og kyndig Mands Erfaringer altid berede en, men man ved ogsaa, at man før Gennemlæsningen skal ruste sig og under den stadig være paa sin Post for ikke at lade sig besnære af den Sirenesang, der ofte ledsager og fylder Pavserne mellem Argumenterne ud. Men hvor uenig man ogsaa kan være med ham i mangt og meget, saa vil man altid skyldes ham Tak for den Evne, han har

til at sætte ens Tanker i Bevægelse, og den Uforfærdethed, hvormed han aabner Udsigten ud til nye Synspunkter og nye Veje.

Viggo Christiansen.

Dienstordnung für die dem Ministerium des
Innern unterstellten Strafanstalten und
grösseren Gefängnisse vom 14. November 1902.¹⁾

Dette Reglement, der er traadt i Kraft den 1. April 1903 og gælder for saa godt som alle Strafanstalter og større Fængsler i Kongeriget Preussen, indeholder i sine 193 Paragraffer fuldstændige Regler for alle Grene af Fængsels-tjenesten og Fangebehandlingen ved alle Arter af Fængsel, lige fra Varetægt og 1 Dags simpelt Fængsel til livsvarigt Tugthusarbejde. Det bærer Vidnesbyrd om en omfattende teoretisk og praktisk Indsigt i alle Fængselslivets forskelligartede Forhold og giver omsigtsfulde Bestemmelser om stort og smaat med den Klarhed og Grundighed, der er Tyskerne egen, saa at der ikke er mange Spørgsmaal, hvorpaa man forgæves vil søge Svar.

Om store Principforandringer er der ikke Tale, og der skal derfor her kun nævnes et og andet, som maaske kunde opmuntre Fagmænd til at gøre sig bekendt med Værket i dets Helhed og henlede Opmærksomheden paa, hvor ønskeligt det er at have slige almindelige Bestemmelser samlede paa et Sted i overskuelig Orden.

Hvad først Bestyrelsen angaar, er det interessant at se den Vægt, der lægges paa de regelmæssige Møder mellem Fængslernes overordnede Embedsmænd. De skulle ved Cellefængsler afholdes daglig, ved de øvrige Anstalter mindst 2 Gange ugentlig; dog kunne de i Fængsler med mindre end 300 Fanger i Gennemsnit indskrænkes til

¹⁾ kan købes for 75 Pf. i Strafanstalten Moabit, Berlin, N W 40, Lehrtestrasse 3.

1 Gang ugentlig. De ere i og for sig kun raadgivende for Direktøren, undtagen naar det drejer sig om Ikendelse af Legemsstraffe, da Sagen afgøres ved simpel Stemmefflerhed, men der er dog foreskrevet en stor Del Sager af stor Betydning, som skal undergives Mødets Forhandling, saa at det maa kunne øve en ret stor Indflydelse; eksempelvis skal nævnes Fangernes Fordeling ved det forskellige Arbejde, deres Anbringelse i Celle eller Fællesskab, alvorligere Disciplinærstraffe, Benaadninger, betinget Løsladelse m. m.

For Ansættelse af over- og underordnede Embedsmænd og Funktionærer med Undtagelse af Direktør, Præst og Læge, gælder som almindelig Regel, at de skulle være »Militäranwärter«, d. v. s. Underofficerer med 12 Aars upaaklagelig Tjenestetid, og kun Mangel paa de fornødne haandværksuddannede Betjente giver Ret til at besætte indtil $\frac{1}{4}$ af Posterne med Personer, der ikke fyldestgøre denne Betingelse (»nichtversorgungsberechtigten«.)

Uden for Tyskland er man jo nu til Dags i de fleste Lande kommen bort fra Overtroen paa, at al Disciplin kræver militær Uddannelse og militær Façon; man har set, at den militære Disciplin ifølge hele sit Anlæg som oftest bliver af rent udvortes Art og derfor lidet værdifuld, ja skadelig for en Virksomhed, der tager Sigte just paa det indre Menneske og har til Løsen at individualisere i Stedet for at uniformere, og man har faaet Erfaring for, at den Grad af ydre Disciplin, der maa fordres i et Fængsel, og som navnlig i store Fællesanstalter er en uundværlig Støtte for Sikkerhed og Orden, særdeles vel lader sig gennemføre uden Hjælp af Underofficerer. Den anførte Betingelse for Ansættelse ved Fængsler i Preussen vil derfor stedse være en Hindring for Fængselsvæsenets Udvikling, saa meget mere skæbnesvanger, som ogsaa Direktørstillingen faktisk som oftest besættes med afskedigede Officerer uden faglige Forudsætninger.

Ved Siden heraf findes dog ogsaa Vidnesbyrd om, at

man i øvrigt ikke er blind for Betydningen af Personalets Fordannelse. De overordnede administrative Embedsmænd undtagen Direktøren maa saaledes først gøre 3 Maaneders ulønnet Uddannelsestjeneste i forskellige Stillinger, derefter aflægge en Slags Eksamen og blive endelig forinden deres Ansættelse ved indtrædende Vakancer indkaldte til en lønnet halvaarlig Prøvetjeneste, og en lignende halvaarlig Prøvetjeneste fordres af de underordnede Funktionærer, ligesom alle over- og underordnede forinden deres Ansættelse maa godtgøre sundt Helbred og betryggende økonomiske Forhold; Præsten skal derhos forud have været selvstændig Sognepræst og have pædagogisk Erfaring, og Lægen skal før have haft offentlig Lægevirksomhed.

For de forskellige Fangerums Størrelse fastsættes følgende Maal: Enkeltceller til Ophold Dag og Nat 22 Kubikmeter med Vindue paa 1 Kvadratmeter og $\frac{1}{2}$ Kvadratmeters Aabning, Enkeltceller til Natophold den halve Størrelse i alle Henseender, Fællessale til Ophold Dag og Nat 16, til Dagophold 8 og til Natophold 10 Kubikmeter pro persona.

Med Hensyn til Straffuldbyrdelsen er det som bekendt Reglen i Tyskland (Rigsstraffelovens § 22), at 3 Aars Cellebehandling kan anvendes saavel ved Gefängniss som ved Zuchthaus uden Fangens Samtykke, men at dette kræves til længere Tids Hensættelse i Celle. Af Mangel paa Plads kan Cellesystemet imidlertid langt fra anvendes i det af Loven tilladte Omfang. Reglementet foreskriver derfor, at Straffe indtil 1 Aar regelmæssig skulle udstaaes i Celle og af længere Straffe det første Aar, samt at Cellerne i øvrigt fortrinsvis skulle anvendes til forhen ustraffede Personer og til Personer under 25 Aar foruden til Varetægtsfanger.

Det paahviler Direktøren efter Omstændighederne at ordne, hvor ofte de overordnede Embedsmænd skulle aflægge Cellebesøg, dog saaledes, at hver af dem skal besøge hver Fange mindst 1 Gang om Maaneden, og at hver Fange faar Besøg af en af dem mindst 1 Gang om Ugen. Om Besø-

gene gøres Bemærkning paa vedkommende Fanges Folio i »Cellebesøgsbogen«. Naar de mandlige Funktionærer gøre Cellebesøg hos Kvinder, hvilket kun er tilladt Direktøren, Præsten og Lægen, skal det altid ske for aaben Celledør og i Overværelse af et kvindeligt Opsyn paa Gangen.

For Fællesfanger foreskrives, at deres indbyrdes Forbindelse skal søges begrænset saa meget som muligt ved strengt, uafbrudt Tilsyn. Man synes altsaa ikke at bruge den i de danske Strafanstalter gældende, nu vistnok almindelig som uheldig erkendte Regel, at der paa et vist Stadium af Straffen ikke er noget Opsyn til Stede paa den fælles Arbejdssal, men at Tilsynet kun føres udefra og derfor nødvendigvis maa blive meget mangelfuldt.

Alle Fanger over 18 Aar skulle tiltales med »De«.

De unge Fanger skulle ubetinget holdes adskilte fra de ældre i særskilte Afdelinger; de erholde, hvis Straffen overstiger 7 Dage, Undervisning i Folkeskolens Fag, hvilket ogsaa gælder Varetægtsfanger, naar Undersøgelsesdommeren intet har derimod. Naar Straffen er over 1 Maaned, tilbringe de derhos 2 Gange daglig 1 Time i det fri og gøre derunder Gymnastik under Ledelse af en dertil egnet Funktionær.

Voksne Fanger erholde lignende Undervisning, naar Straffen er mindst 3 Maaneder, for saa vidt de trænge dertil og ere under 30 Aar.

Recidivister, hvilket defineres som 3 Gange tidligere, deraf 1 Gang med mindst 6 Maaneders strengere Strafart ansete Personer, holdes ligeledes i særskilte Afdelinger og under strengere Disciplin; førend efter 1 Aars uafbrudt god Opførsel tilstaas der dem saaledes ingen af de sædvanlige Begunstigelser, og Arbejdsdusøren er overhovedet ringøre for dem.

Pattebørn maa forblive i Fængslet hos Moderen, saa længe Lægen anser det nødvendigt, dog ikke længere, end indtil de ere 1 Aar gamle.

Fangerne kunne faa Tilladelse til at konsulere en frit valgt Læge, hvis Anordninger dog kun komme til Udførelse, for saa vidt det kan ske uden Brud paa Husordenen.

Forandring af Trosbekendelse under Straffen kan kun tilstedes af Ministeriet, og der skal forud være givet Fængslets Præst Lejlighed til i 3 Maaneder at iagttage Fangen med dette for Øje.

Som ret ejendommeligt skal nævnes, at Varetægtsfanger kunne belægges med Lænker ikke blot paa Grund af Undvigelses-, men ogsaa paa Grund af Selvmordsforsøg.

Naar Straffanger dø og deres nærmeste Slægt ikke efter modtagen Underretning om Dødsfaldet begære Liget udleveret eller ikke selv ville bekoste Begravelsen, overgives dette til vedkommende anatomiske Institut.

Tugthusfanger kunne faa Tilladelse til — selvfølgelig under Kontrol — at modtage Besøg af og skrive til deres nærmeste Slægt hver 3die Maaned, andre Straffanger hver Maaned. De lægge først Brevene forsynede med Adresse i aaben Konvolut og denne atter i en lukket, til Direktøren adresseret Konvolut, saa at kun de overordnede Embedsmænd blive bekendte med Korrespondancen. Der synes hverken med Hensyn til Kommunikationen med Omverden eller i andre Henseender at være indlagt nogen nøjere fastsat Progression i Straffen inden for den enkelte Strafart.

Om Disciplinærstraffene indeholder Reglementet udførlige Regler. Foruden den almindelige Unddragelse af Læsning, Arbejde eller Arbejdsdusør, Besøg og Korrespondance skal nævnes Nægtelse af Gaardtur, Inddragelse af et eller flere Maaltider, Vand og Brød, mørk Celle, haardt Natteleje samt Lænkning paa Hænder eller Fødder eller begge Dele. Endelig kunne mandlige Straffanger, der forgribe sig paa Anstaltens Personale, Arbejdsentreprenør eller dennes Medhjælpere, revses paa Bagdelen med indtil 30 Slag af en til et kort Skaft fastgjort Læderpisk af 50 Centimeters Længde og 2 Centimeters Omfang. Eksekutionen skal

efter forud indhentet Lægeerklæring foregaa i Overværelse af Direktøren og hans nærmeste underordnede samt en Overbetjent.

Som særdeles praktisk maa fremhæves Bestemmelsen om, at Fangers Forseelse under Transport til et Fængsel kan straffes som Disciplinærforseelse, samt at en i et Fængsel ikendt Disciplinærstraf, der paa Grund af Fangens Flytning ikke er kommen til Udførelse eller til fuld Udførelse, kan fuldbyrdes i det Fængsel, hvortil Flytning finder Sted. Over for de førstnævnte Forseelser (under Transport) mangler man andetsteds som Regel al Straffehjemmel, naar Forseelsen ikke falder ind under den almindelige Straffelov, ligesom det er en paa Grund af dens Farefrihed ret almindelig Sport at »lave Fest« i et Fængsel lige før Overflyttelse til et andet eller lige før Løsladelsen. Af Hensyn til det sidste Tilfælde burde ogsaa være optaget en til den ny norske Fængselslovs svarende Bestemmelse om, at en ikendt Disciplinærstraf kan fuldbyrdes, uanset at Straffetiden derved overskrides.

Om Arbejdet, der er obligatorisk for alle Fanger undtagen dem, som ere dømte til simpelt Fængsel (Haft: 1 Dag — 6 Uger) gives endelig ret udførlige Regler.

Naar det først og fremmest fastsættes, at det skal være et saadant, som lægger fuldt Beslag paa Fangens legemlige og aandelige Kræfter, saa er dette jo for saa vidt af Betydning, som man altid har godt af at holde sig Idealet for Øje, men det danner rigtignok en grel Modsætning til Arbejdsdriften, som den virkelig er i mange preussiske Fængsler, hvor man ingenlunde viger tilbage for at give den et saa fabrikmæssigt Tilsnit, at baade Aand og Ledeme komme til at virke rent automatisk. — I øvrigt fremhæves den sikkert rigtige Grundsætning, at først og fremmest alle Fængslernes og Strafanstaltens og dernæst andre offentlige Institutioners Fornødenheder i videst mulige Omfang bør tilvejebringes ved Fangernes Arbejdskraft, og dette er — vel at mærke — noget, der ved Siden af den for-

nævnte, uheldige Fabrikdrift i en beundringsværdigt Grad søges gennemført i Preussen. Ikke blot udføres selvfølgelig alt Husarbejde samt Forarbejdelse og Vedligeholdelse af Fængslernes Oplag af Beklædnings- og Sengerekvisitter etc. af Fanger, men man kan se store Strafanstalter, f. Eks. Siegesburg ved Köln (Cellefængsel med c. 800 Celler), der udelukkende er opført ved Hjælp af Fanger under den fornødne tekniske Overledelse. Ogsaa for Militæretaten, Postvæsenet, Jernbanevæsenet osv. forarbejdes i Fængslerne en stor Del Sager af alle Slags, hvorved Klagerne over Fængselsarbejdets Konkurrence med det frie Arbejde tabe en stor Del af deres Vægt. Kun for saa vidt sligt Arbejde ikke strækker til, overlades Fangerne Arbejdskraft til private Entreprenører, og det paases da, at der drives saa mange forskellige Arbejdsgrene som muligt, og at der ikke overlades den enkelte Entreprenør et for stort Antal Fanger i Forhold til de med lignende Arbejde i det fri Liv beskæftigede Personer, ligesom den Betaling, der af Entreprenørerne ydes, saa vidt muligt fastsættes pr. Stykke, for at denne kan staa i et passende Forhold til Prisen paa det fri Arbejde.

Fangerne Arbejdsdusører, der kunne stige til 30 Pf. om Dagen, kunne anvendes til Erstatning for den af dem forsætlig eller ved grov Uagtsomhed i Fængslet anrettede Skade saa vel som til Dækning af Omkostninger i Anledning af Flugtforsøg eller Overførelse til en anden Anstalt, som er foranlediget ved egne urigtige Forklaringer. Selv kunne Fangerne ikke anvende det ved Arbejde i Fængslet opsparede Beløb til noget som helst, førend det har naaet 30 Rmk. for Tugthusfanger og 20 Rmk. for andre Fangers Vedkommende.

S. Grundtvig.

Lag om ändrad lydelse af 5 kap. 1, 2, 3 och
6 §§ strafflagen;

gifven Stockholms slott den 27 Juni 1902.

Vi Oscar, med Guds nåde, Sveriges, Norges, Götas och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med Riksdagen, funnit godt i nåder förordna, att 5 kap. 1, 2, 3 och 6 §§ strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Gerning, som eljest straffbar är, vare strafflös, om den begås af barn, innan det fyllt femton år.

2 §.

Begår den brott, som fyllt femton, men ej aderton år; då skall dödsstraff eller straffarbete på lifstid till sådant arbete från och med sex till och med tio år nedsättas; och må jemväl straffarbete på viss tid nedsättas till hälften af den eljest för brottet stadgade minsta strafftid, dock ej under två månader.

Är brottet belagdt med påföljd, som i 2 kap. 19 § sägs; pröfve domstolen, efter omständigheterna, huruvida sådan påföljd ädömas bör.

3 §.

Har brott blifvit begånget af någon, som fyllt femton, men ej aderton år, och dömes han härför till böter eller till fängelse i högst sex månader; må domstolen, der den brottsliges sinnesbeskaffenhet och omgifning samt graden

af hans förståndsutveckling prövas sådant förordna, förordna, att han skall, i stället för att undergå det ådömda straffet, insättas i allmän uppfostringsanstalt.

Förekomma på en gång till verkställighet sådant förordnande och annat tidigare meddeladt beslut, hvarigenom samma person blifvit dömd till straff, skall detta straff, så vidt det utgöres af fängelse eller böter och de förskylda straffen tillsammans ej uppgå till fängelse i mera än sex månader, anses inbegripet i förordnandet.

Inträffar sådant fall, att meddeladt förordnande, enligt hvad särskildt stadgas, är förfallet, gälle om det ådömda straffets förening eller sammanläggning med annat straff och om dess verkställande hvad eljest är föreskrifvet.

6 §.

Prövas någon, som brottslig gerning begått, dervid hafva af kropps- eller sinnessjukdom, ålderdomssvaghet eller annan, utan egen skuld, iråkad förvirring saknat förståndets fulla bruk, ehuru han ej kan för strafflös anses efter 5 §; då gälle om dödsstraff hvad i 2 § sägs; och må, i ty fall, efter omständigheterna, annat straff jemväl nedsättas under hvad i allmänhet å gerningen följa bort.

Denna lag skall träda i kraft den 1 Januari 1905.

Det alla, som vederbör, hafva sig hörsamligen att esterrätta. Till yttermera visso hafve Vi detta med egen hand underskrifvit och med Vårt Kongl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 27 Juni 1902.

OSCAR.
(L. S.)

Hj. L. Hammarskjöld.

Lag, innefattande vissa bestämmelser om för-
farandet i brottmål rörande minderårige;

gifven Stockholms slott den 27 Juni 1902.

Vi Oscar, med Guds nåde, Sveriges, Norges,
Götes och Vendes Konung, gøre veterligt: att Vi,
med Riksdagen, funnit godt i nåder förordna som følger:

1 §.

Tilltalas den, som ej fyllt aderton år, för gerning, som i allmänna strafflagen är med straff belagd, skall i protokollet upptagas, utom hvad i allmänhet för ransakningens fullständighet erfordras, jemväl upplysning om de förhållanden, under hvilka den tilltalade uppvuxit, samt huruvida han tillförene gjort sig känd för vanart.

Barnavårdsnämnd skall, på begäran af allmän åklagare, meddela de i nämndens protokoll och anteckningslängd tillgängliga upplysningar i ofvannämnda afseenden äfvensom yttrande rörande de omständigheter i öfrigt, som kunna inverka på bedömande af frågan om lämpligheten af den tilltalades intagande i tvångsuppfostringsanstalt.

2 §.

Ej må domstol jemlikt 5 kap. 3 § strafflagen meddela förordnande om minderårigs insättande i allmän uppfostringsanstalt, med mindre den minderåriges målsman blifvit, der så ske kan, i målet hörd.

3 §.

Sedan vid underrätt ransakning i mål mot den, som ej fyllt aderton år, blifvit till slut förd, skall dom afsägas samma dag eller senast nästa dag, der ej i målets vidlyf-tighet eller eljest hinder därför möter.

Denna lag skall träda i kraft den 1 Januari 1905.

Det alla, som vederbör, hafva sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hafve Vi detta med egen hand underskrifvit och med Vårt Kongl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 27 Juni 1902.

OSCAR.

(L. S.)

Hj. L. Hammarskjöld.

Lag angående verkställighet af domstols förordnande om tvångsuppfostran;

gifven Stockholms slott den 27 Juni 1902.

Vi Oscar, med Guds nåde, Sveriges, Norges, Götes och Vendes Konung göre veterligt: att Vi, med Riksdagen, funnit godt i nåder förordna som följer:

1 §.

Allmän uppfostringsanstalt, som i 5 kap. 3 § strafflagen afses, upprättas af staten. Konungen eger såsom dylik anstalt erkänna jemväl anstalt, som af kommun eller enskilde blifvit, med eller utan bidrag af statsmedel, anordnad för uppfostran af vanartade minderårige; sådant erkännande kan när som helst återkallas.

Ehvad allmän uppfostringsanstalt upprättats af staten eller af kommun eller enskilde, skall den stå under sådan särskild uppsigt, som af Konungen bestämmes.

2 §.

Har domstol jemlikt 5 kap. 3 § strafflagen förordnat om minderårigs insättande i allmän uppfostringsanstalt, skall den minderårige genom Konungens Befallningshafvandes försorg till sådan anstalt öfverlemnas. Förordnandet

gånge genast i verkställighet utan hinder deraf att det ej vunnit laga kraft.

3 §.

Allmän uppfostringsanstalt skall vara så anordnad, att en hvar af dess elever må komma i åtnjutande af den särskilda handledning och vård, som erfordras för hans uppfostran till gudsfruktan och arbetsduglighet.

Elever af olika kön må ej i samma anstalt intagas.

4 §.

Har minst ett år förflutit, sedan elev blifvit i allmän uppfostringsanstalt intagen, ege anstaltens styrelse, derest sådant finnes för eleven gagneligt, tills vidare eller för viss tid öfverlemna honom till enskild vård och tillsyn eller anställa honom i tjänst eller yrke. Sådan åtgärd må ock tidigare vidtagas, om särskilda omständigheter det föranleda, och den myndighet, som öfver anstalten eger uppsigt, dertill samtycker.

Då elev sålunda öfverlemnas till enskild vård och tillsyn eller anställs i tjänst eller yrke, skall förbehåll göras om rätt för anstaltens styrelse att när som helst återtaga eleven; och vare styrelsen skyldig återtaga honom, om hans uppförande eller annat förhållande dertill föranleder.

Öfver elev, som vistas utom anstalten, skall styrelsen öfva tillsyn. För sådant ändamål eger styrelsen påkalla biträde af presterskap, kommunal- eller polismyndighet.

5 §.

Då i allmän uppfostringsanstalt intagen elev vunnit nödig stadga i sinnesriktning och uppförande, skall han från anstalten utskrifvas. Utan särskildt tillstånd af den myndighet, som öfver anstalten eger uppsigt, må dock utskrifning ej ske, förr än två år efter det eleven intogs i anstalten.

Senast då elev uppnått tjugu år, skall han utskrifvas från anstalten.

6 §.

Under den tid, elev är vid allmän uppfostringsanstalt inskrifven, stånde han under dess styrelses och föreståndares hushondevälde samt vare underkastad disciplinär bestraffning af dem.

Styrelsen har att för elev, som utskrifves, utse första anställningen, hvilken eleven icke eger att utan styrelsens tillstånd lemna, förr än ett år efter utskrifningen förflutit.

7 §.

Misstänkes den, som på grund af domstols förordnande blifvit i allmän uppfostringsanstalt intagen, att hafva före intagandet i anstalten begått brott, därför han icke undergått ransakning; må, ändå att brottet under allmänt åtal hörer eller det af målseganden till åtal angifvits, allmän åklagare ej derå tala, utan att Konungens Befallningshafvande i den ort, der brottet är begånget, dertill lof gifver.

Lag samma vare, der den, som i allmän uppfostringsanstalt intagits, misstänkes att hafva efter intagandet i anstalten och innan han derifrån utskrifvits gjort sig skyldig till brott.

8 §.

Varder någon, sedan domstol förordnat om hans insättande i allmän uppfostringsanstalt, men innan han från anstalten utskrifvits, öfvertygad att hafva begått annat brott, vare förordnandet förfallet.

Förekomma på en gång till verkställighet sådant förordnande och annat beslut, hvarigenom samma person blifvit dömd till straff, vare förordnandet ock förfallet, så framt detta straff är af svårare art än fängelse, eller ock de förskylda straffen tilsammans uppgå till fängelse i mera än sex månader.

9 §.

Har ej domstols förordnande om minderårigs insättande i allmän uppfostringsanstalt gått i verkställighet, innan han uppnått aderton år, vare förordnandet förfallet.

10 §.

Allmän uppfostringsanstalt eger att för elevs vård och underhåll inom anstalten af elevens egna medel eller hos hans föräldrar uttaga godtgörelse intill ett belopp af 40 öre för hvarje dag, eleven vårdats vid anstalten, dock icke för längre tid än till dess eleven uppnått aderton år. För kostnad, som anstalten fått vidkännas för elevs vård och underhåll utom anstalten till följd af åtgärd, som afses i 4 § 1 mom., eger anstalten rätt till dylik godtgörelse, dock ej med högre belopp än 30 öre för hvarje dag. För hvad af förenämnda godtgörelse ej kan utfås, ege anstalt, som ej upprättats af staten, undfå ersättning af statsmedel.

11 §.

I afseende på handläggning af ärende, som afses i 10 §, skall hvad om frågor angående ersättning för lemnad fattigvård är stadgad ega motsvarande tillämpning; dock att allmän uppfostringsanstalt eger att anställa talan om utbekommande af stadgad godtgörelse för elevs vård och underhåll inom en tid af ett år, efter det eleven blifvit från anstalten utskrifven.

Denna lag skall träda i kraft den 1 Januari 1905.

Det alla, som vederbör, hafva sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hafve Vi detta med egen hand underskrifvit och med Vårt Kongl. sigill bekräfta låtit.
Stockholms slott den 27 Juni 1902.

OSCAR.
(L. S.)

Hj. L. Hammarskjöld.

Lag angående uppfostran åt vanartade och i
sedligt afseende försummade barn;

gifven Stockholms slott den 13 Juni 1902.

Vi Oscar, med Guds nåde, Sveriges, Norges,
Götes och Vendes Konung, göre veterligt: att Vi,
med Riksdagen, funnit godt förordna som följer:

1 §.

1. Denna lag afser beredande af ändamålsenlig uppfostran åt barn under femton år, hvilka på grund af föräldrars eller målsmäns lastbarhet, vårdslöshet eller oförmåga att egna barnen nödig tillsyn äro i sedligt afseende så försummade, att särskilda åtgärder anses vara erforderliga för att förekomma deras vanartande, eller äro så vanartade, att hemmets och skolans uppfostringsmedel finnas otillräckliga för deras tilsättande.

2. Huru vanartadt barn i visst fall må kunna äfven efter fyllda femton år omhändertagas för uppfostran, stadgas i 12 §.

2 §.

I hvarje skoldistrikt skall finnas en barnavårdsnämnd, hvilken det åligger att i enlighet med denna lags bestämmelser taga vård om sådana i 1 § omförmälda barn, som vistas inom distriktet. Denna nämnd utgöres i de distrikt, der ej särskild barnavårdsnämnd tillsättes enligt 27 §, af skolrådet eller den myndighet, som eljest utgör skolstyrelse.

3 §.

I fall af behof eger barnavårdsnämnd att för utöfvande af sin verksamhet indela sitt distrikt i kretsar och att för hvarje sådan till sitt biträde årligen utse kretsombud antingen bland sina egna ledamöter eller ock bland andra män eller kvinnor, hvilka nitälska för ungdomens uppfostran.

4 §.

Kretsombud samt för vederbörande skoldistrikt anställd särskild folkskoleinspektör ega att närvara vid barnavårdsnämndens sammanträden och att deltaga i öfverläggningarna, men ej i besluten.

5 §.

Barnavårdsnämndens ledamöter och kretsombud böra hafva uppmärksamhet derå, att barn ej må blifva försummade i sedligt afseende eller vanartas, samt, om sådant förekommer, derom göra anmälan hos nämnden. Sådan anmälan må ock göras af någon statens eller kommunal myndighet eller ock af embets- eller tjänsteman, hvilken i denna sin egenskap erhållit kännedom om förhållanden, som föranleda till anmälan.

6 §.

1. Har anmälan enligt 5 § blifvit gjord, skall barnavårdsnämndens ordförande för ärendets beredande oförtöfvadt söka inhemta noggrann kännedom om barnets lefnadsförhållanden och uppförande.

Finnes anledning antaga, att barns vanart är beroende på sjuklighet till kropp eller själ, skall ordföranden inhemta läkares yttrande härom.

2. Till deltagande i nämndens öfverläggning om anmäldt barn skola kallas det ombud, till hvars krets barnet hör, och skoldistriktets särskilde folkskoleinspektör samt den lärare eller lärarinna inom distriktet, af hvilken barnet senast åtnjutit undervisning; börande läraren eller lärarinnan, om hinder möter för personlig inställelse, till nämnden afgifva skriftligt yttrande.

Tillhör barnet församling af främmande trosbekännare och är denna församlings föreståndare bosatt inom distriktet, skall tillfälle beredas honom att yttra sig i ärendet.

7 §.

1. Finner barnavårdsnämnd anmäldt barn vara i sedligt afseende försummadt, skall nämnden inför sig eller

genom särskildt utsedt ombud tilldela dem, hvilka det åligger att hafva vård om barnet, en allvarlig förmaning att bättre uppfylla sina uppfostringspligter.

2. Visar barnet vanart, skall nämnden, på sätt nu är sagdt, tilldela det en allvarlig varning och, om sådant anses gagneligt, jemväl föreskrifva, att barnet skall inom viss tid och i ojäfviga vittnens närvaro tilldelas lämplig aga; skolande nämnden draga försorg derom, att agan varder genom dertill af nämnden utsedd lämplig person behörigen verkställd.

3. Har nämnden beslutit åtgärd, hvarom i 1 eller 2 mom. sägs, bör nämnden uppdraga åt någon af sina ledamöter eller åt kretsombud eller annan lämplig person att med särskild uppmärksamhet följa barnets lefnadsförhållanden och öfvervaka dess uppförande samt lemna råd och bistånd vid dess uppfostran.

4. Då åtgärd enligt 1 eller 2 mom. vidtages, skola barnets föräldrar eller målsman tillika erinras om den påföljd, som, der rättelse ej vinnes, skall enligt 8 § inträda, och om den ersättningsskyldighet, som i sådan händelse jemlikt 25 § åligger dem.

5. I afseende å barnavårdsnämnds rätt att kalla till inställelse och påföljd för underlåtenhet att hörsamma kallelsen gäller i motsvarande tillämpning hvad som finnes stadgadt för kyrkoråd.

8 §.

1. Pröfvar barnavårdsnämnd i särskildt fall de i 7 § anvisade åtgärderna vara gagnlösa eller hafva sådana åtgärder vidtagits, men icke medfört åsyftad verkan, eger nämnden skilja barnet från hemmet att för vård och uppfostran till annan öfverlemnas. Skälen för barnavårdsnämndens beslut härom skola i beslutet angifvas och antecknas i protokollet.

2. Beslut om barns skiljande från hemmet skall skriftligen delgifvas dess föräldrar eller målsman, och skall dervid tillika affordras dem förklaring, huruvida de samtycka till beslutets verkställande; skolande behöriga intyg om såväl

delgifningen som den afgifna förklaringen förvaras bland nämndens handlingar samt vid dess nästa sammanträde föredragas och i protokollet antecknas.

3. Om föräldrar eller målsman icke lemna sådant samtycke, som i 2 mom. sägs, skall nämnden, med redogörelse för hvad i ärendet förekommit, senast fjorton dagar efter den, då beslutet bevisligen delgafs, underställa detsamma Konungens Befallningshafvandes pröfning.

4. Hafva barnets föräldrar eller målsman icke inom fjorton dagar efter beslutets fattande kunnat anträffas, skall beslutet underställas Konungens Befallningshafvandes pröfning inom fjorton dagar efter utgången af sagda tid.

5. Utan hinder af underställning må barnavårdsnämnds beslut bringas till verkställighet.

9 §.

1. Har underställning, jemlikt 8 § skett, skall Konungens Befallningshafvande låta delgifva barnets föräldrar eller målsman föreläggande att antingen å viss tid, personligen eller genom ombud, inställa sig hos Konungens Befallningshafvande för att höras i ärendet eller ock inom samma tid inkomma med skriftligt yttrande, vid äfventyr, om sådant försummas, att ärendet ändå afgöres. Om föräldrars eller målsmans vid förhör eller skriftligen afgifna yttrande föranleder dertill, bör Konungens Befallningshafvande lemna barnavårdsnämnden tillfälle att bemöta detsamma med påminnelser, innan ärendet afgöres.

Har för delgifning af föreläggande, hvarom här sägs, mött hinder, i ty att föräldrars eller målsmans vistelsesort är okänd, eller att de vistas å utrikes ort, må Konungens Befallningshafvande ändå afgöra ärendet på skäl, som äro för handen.

2. Varder nämndens beslut om barnets skiljande från hemmet fastställt af Konungens Befallningshafvande, må ändring sökas hos Konungen genom besvär, som skola ingifvas till Ecklesiastikdepartementet inom den tid, som i

allmänhet är bestämd för öfverklagande af förvaltande myndigheters och embetsverks beslut.

10 §.

Befinnas, efter det barn blifvit på grund af barnavårdsnämnds beslut skildt från sitt hem, förhållandena i hemmet vara sådana, att barnet der kan erhålla lämplig vård och uppfostran, må barnet återlemnas till föräldrar eller målsman.

11 §.

1. Skall ett i sedligt afseende försummadt barn enligt barnavårdsnämnds beslut skiljas från hemmet, bör nämnden sätta det i annat enskildt hem, om hvilket nämnden på grund af inhemtade upplysningar kan antaga, att barnet der kommer att på ett tilfredsställande sätt vårdas och uppfostras.

2. Finnes icke sådant hem att tillgå, bör nämnden söka bereda barnet plats i ett för ändamålet lämpadt barnhem.

3. När barnet hunnit den ålder och nått den stadga, att det anses kunna i tjenst eller yrke anställas, skall nämnden söka bereda barnet lämplig anställning och tillse, att det erhåller nödig utrustning.

4. Utöfver det kalenderår, under hvilket barnet fyller sexton år, bör godtgörelse för dess vård och uppfostran i enskildt hem eller barnhem icke utfästas af nämnden. För godtgörelse, som utfästes i strid häremot, eger rätt till ersättning enligt 23 eller 25 § icke rum.

12 §.

1. Skall vanartadt barn skiljas från hemmet, har barnavårdsnämnd att ombesörja, att barnet, så snart utvägdertill finnes, varder intaget i ett för vanartade barn afsedt skyddshem, hvartill äfven är att räkna annan af Konungen erkänd uppfostringsanstalt för vanartade minderåriga. Har barn under tiden närmast innan det fyller femton år visat

synnerligen grof vanart, må det kunna intagas i skyddshem äfven sedan det uppnått nämnda ålder, dock ej efter fylda sexton år.

2. Till vård och uppfostran i enskildt hem eller barnhem, på sätt i 11 § sägs, må nämnden öfverlemna jemväl vanartadt barn, så framt icke våda för andra barns sedliga utveckling kan befaras derigenom uppkomma.

13 §.

Visar barn, som enligt 11 § eller 12 § 2 mom. öfverlemnats till enskildt hem eller barnhem, vanart af den beskaffenhet, att dess samvaro med andra barn måste anses innebära våda för dessas sedliga utveckling, skall den barnavårdsnämnd, som beslutit barnets skiljande från hemmet, draga försorg om dess intagande i skyddshem.

Sådan åtgärd bör ock vidtagas, der den eljest pröfvas vara af behovet påkallad.

14 §.

För hvarje landstingsområde samt för hvarje stad, som ej deltager i landsting, bör finnas nödigt antal skyddshem. Hafva sådana hem till erforderligt antal icke kommit till stånd på annan väg, böra landsting eller stadsfullmäktige låta sig angeläget vara att draga försorg om deras upprättande.

15 §.

1. Skyddshem skall stå under ledning af en styrelse och vara försedt med ett af Konungen godkänt reglemente.

2. Barn of olika kön må ej i samma skyddshem intagas.

3. Antalet samtidigt i ett skyddshem intagna skyddslingar må ej utan Konungens medgifvande öfverstiga trettio, derest icke tillämpningen af bestämmelsen i 16 § om skyldighet för skyddshem att i visst fall återtaga skyddsling föranleder dertill.

4. Skyddshem bör i fråga om den vid detsamma

anställda personal äfvensom i andra afseenden vara så anordnad, att en hvar af dess skyddslingar må komma i åtnjutande af den särskilda handledning och vård, som erfordras för hans uppfostran till gudsfruktan och arbetsduglighet.

5. Inom skyddshem skall meddelas skolundervisning, som till omfånget ej må trängre begränsas, än gällande folkskolestadga medgifver.

6. Rätt att disciplinärt bestraffa skyddsling tillkommer skyddshems styrelse och föreståndare.

16 §.

Har ett år förflutit, sedan skyddsling blifvit i skyddshem intagen, eger styrelsen att, derest sådant finnes för skyddslingen nyttigt, tills vidare eller för viss tid för vård och uppfostran öfverlemna honom till enskildt hem eller anställa honom i arbete, tjänst eller yrke; styrelsen obetaget att tidigare vidtaga dylik åtgärd, der i särskildt fall omständigheterna sådant påkalla.

Då skyddsling sålunda öfverlemnas till enskildt hem eller anställes i arbete, tjänst eller yrke, skall förbehåll göras om rätt för skyddshemmets styrelse att när som helst återtaga skyddslingen; och vare styrelsen skyldig återtaga honom, om hans uppförande eller annat förhållande dertill föranleder.

17 §.

1. När skyddsling vunnit den stadga, att uppfostran i skyddshemmet anses icke vidare vara för honom behöflig, må styrelsen besluta hans utskrifning.

Senast då skyddsling uppnått aderton år, skall han från hemmet utskrifvas.

2. Styrelsen skal söka bereda skyddsling lämplig anställning vid utskrifningen samt tillse, att han erhåller nödig utrustning.

18 §.

1. Barnavårdsnämnden bör öfvervaka de barns upp-

förande och uppfostran, som till enskildt hem eller barnhem af nämnden öfverlemnats.

1. Tillhör det enskilda hem eller barnhem, till hvilket ett i sedligt afseende försummadt eller ett vanartadt barn blifvit af barnavårdsnämnd öfverlemnadt, annan nämnds distrikt, skall underrättelse om barnets öfverlemnande ofördröjligen meddelas denna nämnd.

3. Finner nämnden, att barn, som inom dess distrikt är af annan barnavårdsnämnd eller af styrelse för skyddshem till enskildt hem eller barnhem öfverlemnadt, ej erhåller nödig vård och uppfostran eller att det genom sin vanart utöfvar menlig inverkan på andra barn, skall underrättelse härom ofördröjligen meddelas vederbörande nämnd eller styrelse.

4. Leder sådant meddelande icke till åsyftad verkan, skall barnavårdsnämnden inom det distrikt, der barnet vistas, om förhållandet göra anmälan hos Konungens Befallningshafvande, som har att förständigade vederbörande nämnd eller styrelse att vidtaga lämplig åtgärd för barnets uppfostran. Tillhör denna nämnd eller styrelse annat län, öfverlemnar Konungens Befallningshafvande ärendet till handläggning af Konungens Befallningshafvande derstädes.

19 §.

Konungens Befallningshafvande eger att äfven i andra fall, än som i 18 § 4 mom. afses, tillhålla barnavårdsnämnd, som underlåter vidtaga åtgärd, då sådan för ett i sedligt afseende försummadt eller ett vandartadt barns uppfostran erfordras, att sin skyldighet fullgöra.

20 §.

Öfver den, som genom barnavårdsnämnds försorg erhållit vård och uppfostran i enskildt hem eller barnhem, bör nämnden, äfven efter det han lemnat detta hem, fortfarande hafva tillsyn, så länge han ännu icke uppnått myndig ålder. Intill dess sådan person fyllt aderton år,

eger nämnden för honom utse tjänst eller anställning, hvilken han icke utan nämndens tillstånd må lemna före denna ålder.

Hvad här är stadgadt gälle ock för skyddshems styrelse med afseende på skyddsling, som utskrifvits från skyddshemmet, dock att han i intet fall må utan styrelsens tillstånd lemna tjänst eller anställning, som styrelsen utsett, förr än ett år förflutit efter utskrifningen.

21 §.

Ordförande i barnavårdsnämnd och föreståndare för skyddshem ega att, der så pröfvas nödigt, påkalla biträde af presterskap, kommunal- eller polismyndighet.

22 §.

Öfver de barn, om hvilka barnavårdsnämnd beslutit åtgärd-enligt 7 eller 8 §, skall af nämnden föras en längd, hvari antecknas barnets namn, födelseår och födelseort, föräldrars, målsmans eller fosterföräldrars namn, yrke och bostad samt de åtgärder, som för barnets uppfostran vidtagits.

23 §.

1. Till betäckande af de kostnader, barnavårdsnämnd fått vidkännas för barns uppfostran i enlighet med bestämmelserna i denna lag i enskildt hem eller barnhem, dit barnet af nämnden öfverlemnats, skall, med den inskränkning i 3 mom. sägs, det fattigvårdssamhälle, inom hvilket barnet vistades, då dess skiljande från hemmet beslöts, lemna bidrag med ett belopp af 100 kronor för år räknadt eller det lägre belopp, som må vara tillräckligt för hela den årliga kostnadens ersättande.

2. Landsting och stad, som ej deltager i landsting, skola, hvar för sitt område, ansvara för kostnaden för uppfostran i skyddshem, eller utom skyddshem i enlighet med 16 §, af barn, som på föranstaltande af barnavårdsnämnd inom området varder til skyddshem öfverlemnadt. Till

betäckande af den kostnad, landsting eller stadsfullmäktige i sådant hänseende fått vidkännas, är barnavårdsnämnden skyldig att för en tid af högst fem år till landstinget eller stadsfullmäktige erlägga bidrag med ett belopp af 150 kronor för år räknadt eller det lägre belopp, som må vara tillräckligt för hela den årliga kostnadens betäckande; skolande, med den inskränkning i 3 mom. sägs, det fattigvårdssamhälle, som afses i 1 mom., ersätta barnavårdsnämnden med ett årligt belopp af 100 kronor eller det mindre belopp, nämnden måst utgifva.

3. Kostnad, som, enligt hvad nu är sagdt, skall hvila å ett fattigvårdssamhälle, utgår ej i den mån godtgörelse till barnavårdsnämnden frivilligt lemnats af barnets föräldrar eller målsman samt ej för längre tid än sammanlagdt fem år, derunder barnet njutit uppfostran enligt denna lag. Kostnaden skall betraktas såsom kostnad för lemnad fattigvård.

4. Barnavårdsnämnd åligger att, så snart ett af nämnden fattadt beslut om barns skiljande från hemmet gått i verkställighet, om beslutet underrätta fattigvårdstyrelsen i det samhälle, hvarom ofvan förmlas, hvarefter fattigvårdstyrelsen har att vid sitt nästa sammanträde låta i protokollet anteckna hvad sålunda meddelats; skolande understöd för barnet anses vara beviljad från och med den dag, medelandet blifvit i protokollet intaget eller bort der intagas.

Sådan underrättelse skall jemväl, då barn intagits i skyddshem, meddelas vederbörande landsting eller stadsfullmäktige.

24 §.

Har barn, som blifvit från hemmet skildt, icke hemorts rätt i det fattigvårdssamhälle, der det vistades, då dess skiljande från hemmet egde rum, är fattigvårdssamhället berättigadt att af det fattigvårdssamhälle, hvarest barnet har hemorts rätt, utbekomma godtgörelse för hafd kostnad, hvarom i 23 § sägs.

25 §.

Den kostnad för barns vård och uppfostran enligt denna lag, som på grund af bestämmelserna i 23 och 24 §§ drabbat fattigvårdsstyrelse i det samhälle, hvilket slutligen fått vidkännas utgift härför, skall, i den mån fattigvårdsstyrelsen icke finner skall till eftergift, af barnets föräldrar eller den, hvilken eljest bör ansvara för dess försörjning, ersättas.

26 §.

1. Om barnets hemorts rätt ej kunnat utrönas eller detsamma ej är svensk medborgare, gäller beträffande kostnad, hvarom i 23 § är nämndt, enahanda rätt för fattigvårdssamhälle till godtgörelse af staten, hvarom i § 29 mom. 3 af förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871 för der afsedt fall stadgas; skolande jemväl beträffande ordningen för upptagande och fullföljande af frågor om ersättning enligt 24 eller 25 § af denna lag i motsvarande tillämpning gälla hvad för dylika fall är stadgadt i händelse fattigvårdsstyrelse beviljat fattigvård enligt § 1 af nämnda förordning.

2. I förhållande till annat fattigvårdssamhälle har den omständigheten att fattigvårdsstyrelse erlagt kostnad, hvarom nu är sagdt, icke inverkan på frågan om den hemorts rätt, barnets fader eller moder tillkommer.

27 §.

1. Vederbörande skoldistrikt eger, såsom i 2 § sägs, tillsätta särskild barnvårdsnämnd. I denna nämnd är kyrkoherden eller den hans embete förestår ordförande.

2. Omfattar dylik nämnds verksamhet två eller flere pastorat, skall den af pastoratens kyrkoherdar vara ordförande, som af nämndens ledamöter dertill väljes å sammanträde, hvilket, då sådant vel första gången erfordras, utlyses af den till lefnadsåren äldste kyrkoherden.

3. Till ledamöter i särskild barnevårdsnämnd skola å kyrkostämman utses minst fyra för nit om ungdomens upp-

fostran kända män eller qvinnor. Väljes qvinna till ledamot af nämnden, eger hon att när som helst afsäga sig uppdraget.

Då val af ledamöter i nämnden eger rum, må, der i vederbörlig ordning så beslutes, jemväl utses hälften så många suppleanter som ledamöter i nämnden eller, då dessas antal icke är jemnt, det antal, som är närmast öfver hälften.

Angående val af ledamöter och suppleanter i särskild barnavårdsnämnd, hvars verksamhet omfatta två eller flere pastorat, eger Konungen att på framställning af stiftets domkapitel eller i fråga om Stockholms stad af dess konsistorium särskildt förordna.

4. Nämnden väljer inom sig för hvarje år en vice ordförande.

5. I afseende å valbarhet till ledamot eller suppleant i särskild barnavårdsnämnd, ledamots eller suppleants tjänstgöringstid och afgang samt fyllnadsval efter ledamot, som under tjänstgöringstiden afgått, afvensom angående kallelse till nämndens sammanträden, antal ledamöter, som skola vara tillstädes för att ärende må handläggas, omröstning, protokolls förande och justering, skriftvexling, vård om nämndens handlingar och upprättande af register samt utseende af kassaförvaltare gäller i motsvarande tillämpning hvad för skolråd finnes stadgadt.

6. För hvarje år åligger det särskild barnavårdsnämnd att uppgöra ett ugifts- och ett inkomstförslag. Om dessa förslags uppställning och framläggande för kyrkostämman, om debitering och uppbörd af de med anledning af desamma utaf kyrkostämman beviljade medel samt om nämndens räkenskaper, dessas granskning och ledamots ansvarighet gäller i motsvarande tillämpning hvad i dessa afseenden för skolråd finnes stadgadt.

7. För de fall, då enligt 3 mom. på Konungen ankommer att förordna om val af ledamöter och suppleanter i särskild barnavårdsnämnd, meddelar Konungen nödiga

bestämmelser i afseende å de frågor, som omförmälas i 6 mom.

28 §.

I de fall, då i vederbörlig ordning tillsatt särskild skolstyrelse på grund af 2 § utgör barnavårdsnämnd, skola, i afseende å afgifvande af utgifts- och inkomstförslag för utöfvande af skolstyrelsens verksamhet i nämnda egenskap, beviljande af medel hertill, dessa medels handhavande, granskning af skolstyrelsens förvaltning och räkenskaper äfvensom ansvarsfrihet för skolstyrelsen i samma egenskap, i motsvarande tillämpning gälla de särskilda föreskrifter, som meddelats röranda sådan skolstyrelses handhavande af folkskoléväsendet.

29 §.

1. Om statsbidrag till bestridande af kostnader för uppfostran åt vanartede och i sedligt afseende försummade barn är särskildt stadgad.

2. Angående inspektion af barnhem och skyddshem förordnar Konungen. Kostnaderna för sådan inspektion bestridas af statsmedel.

Denna lag träder i kraft den 1. Januar 1903.

Det alla, som vederbör, hafva sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hafve Vi dette med egen hand underskifvit och med Vårt Kongl. sigill bekräfta låtit.
Stockholms slott den 13 Juni 1902.

OSCAR.
(L. S.)

Nils Claëson.

KONGL. MAJTS NÅDIGA KUNGÖRELSE

angående statsbidrag till uppfostringsanstalter
förvanartede och i sedligt afseende
försummade barn;

gifven Stockholms slott den 13 Juni 1903.

Vi Oscar, med Guds nåde, Sveriges, Norges, Götes och Vendes Konung göré veterligt: att sedan Riksdagen dels i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad Vi uti nådig proposition föreslagit, medgifvit utbetalande af statsbidrag till bestridande af kostnader för uppfostran åt vanartede och i sedligt afseende försummade barn, dels ock, för att till angifna ändamål användas, på ordinarie stat under riksstatens åttonde hufvudtitel beviljat ett förslagsanslag med titel »Uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt afseende försummade barn», å 70,000 kronor, hafve Vi, med godkännande af Riksdagens beslut i hvad det skiljer sig från Vår framställning, funnit godt medgifva, att från och med år 1903 må af nämnda förslagsanslag utgå

till styrelse för skyddshem till bestridande af kostnaderna för hvarje på grund af lag angående uppfostran åt vanartede och i sedligt afseende försummade barn i skyddshemmet intaget barns vård ett årligt statsbidrag af ett-hundra kronor för den tid, skyddslingen vårdas i skyddshemmet, samt

till barnavårdsnämnd till betäckande af de för barns uppfostran i enskildt hem eller barnhem eller under anställning i arbete, tjenst eller yrke uppkomna kostnader, som på grund af nyssnämnda lags bestämmelser skola bestridas af barnavårdsnämnd, för den tid barnet på nämndens föranstaltande njuter sådan uppfostran, ett årligt statsbidrag af fyrtio kronor, om barnet vårdas i barnhem, och hälften af dessa kostnaders belopp, dock ej öfver tjugu-

fem kronor, om barnet är anförtrödt åt enskildt hem eller anställt i arbete, tjänst eller yrke.

I sammanhang härmed hafva Vi för åtnjutande af omförmälda statsbidrag meddelat följande bestämmelser:

att såväl skyddshem som barnhem skall vara underkastadt inspektion af den af Oss förordnade folkskoleinspektör, inom hvars inspektionsområde hemmet är beläget;

att hvarje år före den 1 Juli berättelse angående skyddshems eller barnhems verksamhet under nästföregående år skall af styrelsen för skyddshemmet eller föreståndaren för barnhemmet insändas till Vårt Ecklesiastikdepartement; samt

att de enligt denna kungörelse utgående statsbidrag skola på requisitioner, som af vederbörande skyddshemsstyrelse eller barnavårdsnämnd böra för hvarje år göras under November eller December månad det år, för hvilket bidraget sökes, i Stockholm af Vårt Statskontor och i öfriga delar af riket af Våre Befallningshafvande efter vederbörlig granskning utbetalas, sedan i fråga om skyddshem och barnhem folkskoleinspektören eller i Stockholm stadens konsistorium vitsordat rigtigheten af de för statsbidragens erhållande lemnade nppgifter och i fråga om barn, intagna i enskilda hem eller anställda i arbete, tjänst eller yrke, vederbörande pastorsembete eller barnavårdsnämnden i det skoldistrikt, inom hvilket barnet finnes, lemnat föreskrifna intyg; skolande vid utbetalande af statsbidrag för kortare tid än helt år hvarje månad beräknas till trettio dagar.

Det alla, som vederbör, hafva sig hörsamligen att efterterätta. Till yttermera visso hafve Vi detta med egen hand underskrifvit och med Vårt Kongl. sigill bekräfta låtit. Stocholms slott den 13 Juni 1902.

OŠCAR.
(L. S.)

Nils Claüson.

Några drag ur 1902 års svenska barnavårdslagar.

I början af år 1896 utsände vårt stockholmska Aftonblad till personer i skilda land och läger följande fråga: »hvad önskar och väntar Ni af utvecklingen i den närmaste framtiden inom det område, för hvilket Ni främst intresserar eder?»

Det svar jag gaf på frågan sammanfattades så: »nödig omvårdnad af vanartiga barn, af vilsekommen ungdom.»

I motiveringen härför nämde jag hurusom fångvårdsstyrelsen nyligen i und. skrifvelse till konungen påpekat den samhällsfara, som yppade sig i det allt mera tillväxande antalet af unga brottslingar; år 1865 hade 186 sådana under 20 års ålder till fängelserna inkommit, år 1894 hade siffran stigit till 315. Besinnade man att denna rekrytering af rikets fångpersonal årligen på nytt upprepades, borde man ock förstå hvilka fruktansvärda utsigter för samhället häruti inneburos, enär de korta strafftiderna ju alldeles omintetgjorde hoppet om dessa unges förbättrande inom fängelserna. Då de dock bibragts sin vanart ute i det fria samhället, borde detta känna sig främst förpligtadt att åtaga sig dem; och nog kraftigt kunde detta ej ske, utan genom statsmagternas ingripande.

Dagarne efter detta svars offentliggörande i tidningen

erhöll jag ett besök af den högt aktade folkskolläraren och riksdagsmannen Fridtjuf Berg, som sade mig, att han delade den mening jag sålunda uttalat och ville veta hurvida jag icke ansåge tiden mogen för frågans upptagande i riksdagen. Om icke på grund af fångvårdsstyrelsens anförda skrifvelse till konungen en motion i ämnet möjligen vore onödig, vore han villig att vid då instundande riksdag väcka en sådan i sagda syfte. Och då jag ansåg denna åtgärd blott kunna högeligen gagna saken, framlade han den 28 Januari 1896 i Andra kammaren en motion att riksdagen måtte i skrifvelse til konungen anhålla, det konungen ville låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag om åtgärder för beredande af lämplig uppfostran åt minderåriga förbrytare samt vanartade och i sedligt afseende försummade barn.

Denna motion remitterades för utlåtande till kammarens tillfälliga s. k. »undervisningsutskott«, hvars ordförande var folkskolläraren och stockholmsriksdagsmannen Emil Hammarlund. Hänvisande till fångvårdsstyrelsens ofvanberörda skrifvelse af d. 20 December 1895, deri hemstälts: det konungen ville åt sakkunniga män lemna i uppdrag att utreda på hvad sätt statens förpligtelse med hänsyn till vanartiga och brottsliga, men kriminelt minderårigas uppfostran bäst och ändamålsenligast kunde tillvaratagas samt derom afgifva förslag, tillstyrkte utskottet efter en omfattande motivering den framlagda motionen, hvilken ock af kammaren bifölls. Ärendet öfverlemnades derefter till första kammaren och remitterades af denna till utlåtande af dess första tillfälliga utskott, hvars ordförande jag sjelf var. Detta utskott kunde inskränka sig till ett enkelt återgifvande af den motivering, medkammarens utskott för sitt tillstyrkande af motionen använt, då nämligen de båda utskottsordförandena om denna på förhand samrådt; och äfven första kammaren biföll, på hemställan af sitt utskott, ifrågavarande motion, som dermed ock åvägabragte den riksdagens skrifvelse af

den 25 April 1896, hvarigenom det högvigtiga ärendet således för andra gången lades under konungens ögon. Den 16 påföljande Oktober tillsatte ock regeringen den komité, åt hvilken den begärda utredningen anförtröddes; fyra ledamöter, bland dessa fängvårdschefen, skulle deltaga i den i dess helhet; jämte dessa skulle tre behandla frågan i hvad den rörde minderåriga förbrytare, tre andra deremot, bland dessa motionären, hr. Berg, i hvad den rörde vanartade och i sedligt hänseende försummade barn. Den förra afdelningen aflät sitt betänkande den 26 Okt. 1898, den senare sitt den 26 Okt. 1899. Och sedan 1902 års riksdag med åtskilliga af dess särskilda utskott, i hvilket fängvårdschefen och motionären åter sammanträffade, enstämmigt tillstyrkta ändringar, godkänt de af konungen då framlagda lagförslagen, utfärdades samma år den 13 Juni: lagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn jämte deraf föranledda ändringar i förordningarne om kyrkostämma, kyrkråd och skolråd den 21 Mars 1862 och — rörande Stockholm — den 20 Nov. 1863 samt i stadgan den 10 December 1897 angående folkundervisningen i riket likasom ock kungörelse angående statsbidrag till uppfostringsanstalter för ifrågavarande barn; och den 27 Juni: lagen om verkställighet af domstols förordnande om tvånguppfostran, lagen med vissa bestämmelser om förfarandet i brottmål rörande minderåriga samt den lag, hvarigenom 5 kap. 1, 2, 3 och 6 §§ af gällande strafflag bragtes i öfverensstämmelse med hvad sålunda stadgats.

Af den redogörelse jag härmed lemnat för dessa lagars förhistoria torde nog tydligt framgå, att de från början, såsom ock starkt betonas i 1896 års riksdagsskrifvelse, framdrifvits af ett förenadt fängvårds- och folkskole-interesse, båda tillsammans representerande nitälskan för den folkuppfostran, som söker omhändertaga och utveckla icke blott de outvecklade utan ock de försummade, snedvridna och vilsekomna. Men detta enade interesse ville ock vinna

en rätt fördelning af uppfostringsarbetet. Det måste påyrka att sådana försummade, snedvridna och vilsekomna, som derjemte äro minderåriga, icke måtte behandlas lika med dem, som sedan de uppnått kriminell fullmyndighetsålder bryta mot rättsordningen; det kräfdes emellann skolvården och fångvården särskilda slag af uppfostringsanstalter, der minderåriga förbrytare, vanartade och sedligt försummade barn måtte få åtnjuta den uppfostran, som skulle kunna hejda deras fortsatta urartande och sedliga förfall; och det kunde framställa detta sitt kraf med åberopande ej blott af den oemotsägliga rättsprincipen att den unge förbrytarens bristande mognad måste innebära grundvare sig för hans straffrihet eller för minskning af hans straff, utan ock af det oesterrättliga uti att samhället ej hellre vid skolvården än vid fångvården anknöte sina åtgärder för hans nödiga utveckling.

Från denna utgångspunkt böra ock de nya lagarna betraktas. De fastställa en åtrådd fördelning af ifrågavarande uppfostringsarbete. Fångvården befrias i utsträckt mån från fullföljden af hvad skolan börjat men icke lyckats bringa till afsedt mål; särskilda uppfostringsanstalter få sig anförtrodt att öfvertaga denna lika svåra som magtpåliggande uppgift. Och der de enskilda hemmen visa sig urstånd att rätt tillvarataga sin barnavårdande uppgift, öfverflyttas också denna på andra hem, barnhem eller skyddshem, för att i möjligaste mån tillförsäkra de hjälplösa små den uppfostran, de behöfva.

Genom strafflagsändringarna af den 27 Juni 1902 har ur strafflagen försvunnit bestämmelsen om minderårigas straffskyldighet, derest de, efter att hafva fyllt 14 år, före ingången i sitt 15:de år begå vissa gröfre förbrytelser, hvilkas brottsliga beskaffenhet de bort kunna inse. Då för straffbarhet bör hos gerningsmannen förutsättas en viss allmän omdömet mognad och viljans sjelfständighet, men denna utvecklingsgrad af lagen sjelf antages icke förefinnas hos barnet före dess 15:de år, kan ej vara skäligt att så-

som bevis på ett annat förhållande anlita dess begående af gröfre brott, helst barnets handlingar ganska ofta bestämmas af rent tillfälliga intryck och kunna ledas af bevekelsegrunder, som aldrig skulle förmått påverka den fullvuxne. Sedan 15:de året uppnåtts, anser lagen deremot ett annat förhållande inträda; man kan då ej förneka det befogade uti att den sedermera tillämpar ifrågavarande, för 14:åringen afskaffade straffmättningsgrundsats, om den än erkänner att före uppnåendet af det adertonde lefnadsåret omdömet mognad och viljans sjelfständighet ej i allmänhet finnas hafva hunnit den utvecklingsgrad att full kriminell ansvarighet, hör ega rum. Men just detta lagens erkännande af en pågående minderårighet ända till det adertonde året måste motivera icke blott minskade straffsatser för de unge förbrytare, som före denna ålder begå brott, utan ock skyldighet för samhället att på annat sätt än genom straffverkställighet söka bereda dem den fostran, som tydligen är dem af nöden. Det är denna skyldighet, som dikterar bestämmelsen i 3 § af lagen om ändrad lydelse af 5 kap. strafflagen; genom den beredes möjlighet att mot sådana förbrytare, som väl öfverskridit gränsen för fullständig strafffrihet men som dock ännu på grund af försenad utveckling, försummad uppfostran eller ogynnsamma omständigheter i öfrigt finna sig på barnets ståndpunkt, kunna utbyta straffet mot en uppfostringsåtgärd, om än, särdeles af ekonomiska skäl, domstolarnes rätt att så göra, begränsas till de fall, der ifrågavarande unge förbrytare dömes till böter eller till fängelse i högst sex månader. Der så sker, eger domstolen, då den brottsliges sinnesbeskaffenhet och omgifning samt graden af hans förståndsutveckling pröfvas sådant föranleda, förordna att han i stället för att undergå det ådömda straffet skall insättas i allmän uppfostringsanstalt.

Lagen om verkställighet af dylikt förordnande bestämmer att sådan anstalt skall upprättas af staten, ehuru konungen eger såsom »allmän» erkänna jemväl annan,

som bragts till stånd af komun eller af enskilda för uppfostran af vanartade minderårige. Då för detta erkännande kräfvades en föregående pröfning af det sätt, på hvilket anstalten anordnats, är ock tydligt, at lagen sjelf måste gifva tilkänna hvilken fordran den uppställer å dem, som önska tillvinna sig sådant erkännande.

Inom komitéen rådde olika meningar rörande ändamålsenligheten af de olika anstaltstyper, som i skilda länder för vilsekommen ungdoms tvångsuppfostran åvägabragts. Det måste vara naturligt att chefen för Sveriges fångvård, derifrån gemensamhetssystemet af sedligt-pedagogiska grunder så mycket som möjligt aflägsnats, icke kunde underlåta att betona faran af att anlita samma gemensamhetssystem inom anstalter för de unge, helst all erfarenhet visat hurusom äfven bland dessa de mest förderfvade vanligen togo ledningen och beklagligt påverkade de svagare och mindre förderfvade; men det var lika klart att de komitéledamöter, som representerade den efter samma system anordnade anstalten på Hall, hvars ledande krafter tvifvelsutan förstått att afvinna systemet dess möjligast bästa frukter, skulle känna sig manade att på grund af dessa taga detsamma i försvar. Enighet vanns dock derigenom att den förre, utan att framställa något kraf på ett komiténs direkta förordande af visst annat system, föreslog bestämdt fastslående af den grundsats, hvars tillämpning måste krävas af hvarje system, som skulle kunna såsom ändamålsenligt godkännas: anstalt för tvångsuppfostran skulle ovillkorligen så anordnas, att en hvar af dess elever måtte komma i åtnjutande af den särskilda handledning och vård, som erfordrades för hans uppfostran till gudsfruktan och arbetsduglighet. Härom enade sig alla; och då lika endrägt vanns om förslaget att styrelse för tvångsuppfostringsanstalt skulle ega att redan efter ett år tillsvidare eller för viss tid öfverlemna elev till vård i enskildt hem eller anställa honom i tjänst eller yrke, samt i särskilda fall, om vederbörande inspektör

medgäfvde det, jemväl tidigare så göra, derest det pröfvades lämpligt och för eleven nyttigt, var ju så mycket vunnet som kunde vinnas för att möjliggöra förebyggandet af den slags tvångsuppfostran, som med elevernas yttre dressyr finner allt väl bestäldt och som i Frankrike af bland andra François Coppée i hans skildring af dervarande anstalter i den bekanta romanen: »Le Coupable» så skarpt och så berättigadt fördömts.

Rätt förvånande var det emellertid att i det kungliga förslaget till 1902 års riksdag finna komitéförslaget frångånget beträffande de för minderårige förbrytare afsedda anstalterna. Sådana skulle vara så anordnade, att en hvar af deras elever måtte komma i åtnjutande af »den särskilda handledning, som för hans uppfostran erfordrades». Då i det kungliga förslaget rörande uppfostran af vanartade och i sedligt afseende försummade barn komitéförslagets ofvan återgifna, äfven ifråga om skyddshemmen använda ordalydelse bibehållits beträffande dessa hem, måste ju antagas att man genom bestämmelsens förändring afsett att bereda mera öppen väg för användningen af gemensamhetsanstalter af förberörda slaget för de minderårige förbrytarne. Men om så var, korsades dock denna afsigt; de tre komitéledamöter, som insatts i riksdagens förhandling af de kungliga lagförslagen tillsatta utskott, påyrkade här att komitéförslagets formulering af bestämmelsen skulle godkännas. Utskottet tillstyrkte detta; riksdagen biföll hvad sålunda af utskottet enhälligt förordats och äfven regeringen godkände det.

Uppfostran till gudsfruktan och arbetsduglighet är således hvad hvarje anstalt skall gifva sina elever; och den handledning och den vård, som härför erfordras, skall lemnas en hvar af dem. Dermed betonar lagen att anstalternas uppfostringsarbete icke får bedrifvas dressyrmessigt utan fullt individuellt, så att hvar enskild elev omhändertages och ledes efter de betingelser, hans personlighet förutsätter. Och då sådana finnas, som mera än andra

vare sig skada under eller skadas af ett långvarigare vistande i dylik anstalt, bereder lagen möjlighet för dessas utplanterande utom anstalten så fort sådant befinnes lämpligt.

Det är påtagligt att bestämmelsen i lagens 3dje § på ifrågavarande anstalter ställer kraf, som i mån af deras storlek måste växa. Mot lagens båda anda och bokstaf måste vara att under en fåtalig lärare- och tillsyningspersonal höpa så många elever som helst. Komitén hade för anstalt af detta slag föreslagit en maximi siffra af 150; men denna bestämmelse uteslöts ur det kungliga förslaget just med hänvisning till 3dje §:s innehåll. Med detta ansågs »all erforderlig begränsning i afseende å elevantalet gifven». Och häremot bör ju i sjelfva verket intet kunna invändas.

Utom anstalten placerad elev skall när som helst kunna dit återtagas, och bör så ske, om hans uppförande eller annat förhållande dertill föranleder. Analogien med den villkorligt frigifnes ställning är påtaglig; samma pedagogiska grunder bestämna i bådadera fallen förfarandet. För att ej fresta anstaltsförvaltningen att längre än tillbörligt qvarhålla elev, som genom förvärfvad arbetsskicklighet visar sig vara anstalten till gagn, föreskrifves, att elev senast vid uppnådda 20 år skall från anstalten utskrifvas.

Då ålaggd tvångsuppfostran motsvarar ett annars föreskrifvet straff, finner sig lagen böra bestämna två år såsom den tid, hvilken i anstalt intagen elev der bör tillbringa, såvida icke dess styrelse särskildt medgifver hans tidigare utskrifning. Genom bestämmelser i 7 och 8 §§ ordnas de förhållanden, som kunna inträffa, derest elev misstänkes för eller öfvertygats om annat brott än det för hvilket han till anstalten öfverlemnats. Å ena sidan bör han icke för hvilken obetydlig förseelse som helst beröfvas anstaltens handledning och vård; men å andra sidan bör ett förordnande om hans insättande i sådan anstalt icke under alla förhållanden skydda honom för efterräkningar. Och af lätt begripliga skäl bestämmes derjemte ett att för-

ordnande af sagda slag, som ej verkstälts innan den minderårige uppnått 18 års ålder, skall vara förfallet.

För att icke bereda dåliga och samvetslösa föräldrar en verklig förmån genom att ensamt å staten öfverföra kostnaden för deras barns uppfostran, tillerkännes allmän uppfostringsanstalt rätt att ej blott af elevs egna medel utan ock af hans föräldrar uttaga godtgörelse för elevs vård och underhåll intill ett belopp af 40 öre för hvarje dag, han vårdats vid anstalten, intill dess han fyllt 18 år, och med högst 30 öre för dag, derest anstalten, under hans placering utom densamma, för hans vård och underhåll fått vidkännas kostnad. För hvad af sådan godtgörelse ej kan utfås af anstalt, som ej upprättats af staten, lemnas ersättning af statsmedel.

Vigten af hvarje elevs individuella behandling i anstalten understrykes än ytterligare af de bestämmelser, som föreskrifva upptagandet i domstolens ransakningsprotokoll af ej blott hvad i allmänhet erfordras för ransakningens fullständighet, utan jemväl upplysning om de förhållanden, under hvilka den tilltalade uppvuxit samt huruvida han förut gjort sig känd för vanart. Härigenom möjliggöres för anstalten att redan från hans första mottagande vinna den kännedom om honom, som utgör förutsättningen för hans lämpliga behandling, likesom ock konungens befallningshafvandes åliggande att bestämma den anstalt, till hvilken han bör öfverlemnas, härigenom också underlättas.

* * *

Att ingripa mot det sociala missförhållande, som presenteras af de minderåriga förbrytarne, innebär emellertid blott ett halfgjordt arbete, derest det ej omfattar äfven de vanartade och i sedligt afseende försummade barn, ur hvilkas led de förra hufvudsakligen rekryteras.

Samhället uppställer inga kraf på viss uppnådd betryggande grad af sedlighet och intelligens för rätten att ingå äktenskap; hafva samhällsmedlemmarne blott uppnått viss

ålder, står dem denna rätt öppen. Tvifvelsutan har samhället starka skäl för detta sitt förfarande; men det medför ovilkorligen förpligtelse för samhället att i möjlig mån söka afvärja eller mildra de faror, som i följd häraf hota icke minst dess egen framtid.

Icke blott de dåliga utan äfven de fattiga hemmen fostra dessa faror. »Gatans barn« stamma från hem af båda dessa slag. Der arbetet för den dagliga utkomsten tvingar både mannen och hustrun att lemna barnens uppfostran åt dessas lika lottade jemnåriga å gård eller gata, utveckla sig de små ganska snart efter vanlig ligatyp, om än föräldrarne äro än så oförvitliga. Det måste därför vara samhällets både intresse och skyldighet att snarast möjligt ingripa för att, der barn växa upp under omständigheter, som sannolikt skola utveckla deras sämre instinkter, bereda dem en uppfostran, som kan förebygga deras urartande och fall.

Såsom organ för denna samhällsuppgift anlitas de i lagen den 13 Juni 1902 föreskrifna barnavårdsnämnderna, som antingen äro fristående eller identiska med skolråden. Dessa nämnders ledamöter och kretsombud hafva i främsta rummet förpligtelse att hvar inom sitt verksamhetsområde tillse huru sig förhåller med dervarande barn; finna de att något hem försummar sina skyldigheter mot de små, skola de härom hos nämnden göra anmälan. Samma rätt tillerkännes statens eller kommunal myndighet likasom ock embets- eller tjänsteman, som i denna sin egenskap erhållit kännedom om förhållanden, hvilka föranleda till anmälan. Med sådan inträder skyldighet för nämndens ordförande att oförtöfvadt söka inhemta närmare kännedom om det eller de barn, anmälan gäller; ett visst procedere för frågans gång bestämmes i §§ 6—9, och finner man här, att, derest ej förmaning åt föräldrarne och varning eller aga åt barnet åstadkomma önskad verkan, nämnden eger skilja barnet från hemmet att för vård och uppfostran till annan öfverlemnas.

Det är klart att en så i familjelifvet ingripande åtgärd som att utbryta ett barn ur dess hem, icke bör medgifvas utan att den underställes högre myndighets pröfning i hvarje fall der den icke af föräldrarne sjelfva godkännes. Fråga kan dock uppstå åt hvilken myndighet, man i dessa fall bör anförtro pröfningsrätten. Komitén föreslog konungens befallningshafvande; i det kungliga förslaget var denna myndighet utbytt mot domkapitlen; en motionär i Andra kammaren föreslog att åtgärden skulle pröfvas af domstolarne — men särskilda utskottet anslöt sig till komiténs förslag, som ock af riksdagen godkändes. Öfver konungens befallningshafvandes beslut att gilla nämndens åtgärd få besvär anföras hos konungen i ecklesiastik-departementet; men utan hinder af underställning eller besvär må barnavårdsnämndens beslut bringas till verkställighet.

Härvid uppmanas nämnden att, der barnet blott är sedligt försummadt, helst söka insätta det i sådant enskildt hem, om hvilket nämnden kan antaga att det på ett tillfredsställande sätt kommer att vårda och uppfostra barnet. Finnes sådant hem ej att tillgå, bör nämnden söka bereda barnet plats i ett för ändamålet lämpadt barnhem. Är det deremot redan vanartadt, bör det insättas i något för sådana barn afsedt skyddshem, dock icke sedan det fyllt 16 år; och nämnden medgifves till vård och uppfostran i enskildt hem eller barnhem öfverlemna jemväl vanartadt barn, så framt icke våda för andra barns sedliga utveckling kan befaras derigenom uppkomma. I fall af denna beskaffenhet skall nämnd från enskildt hem eller barnhem öfverflytta der intaget sedligt försummadt barn till skyddshem.

Genom dessa bestämmelser söker lagen betona företrädet af uppfostran i det enskilda och mindre hemmet framför uppfostran i anstalt, likasom den ock genom det generella förbudet i § 15 för skyddshem att utan konungens medgifvande samtidigt mottaga mer-än 30 skyddslingar fastslår uppfattningen af en mindre anstalts företräde

framför en större. Då benägenheten att af ekonomiska skäl anordna stora anstalter utan att på samma gång tillgodose dem i hvad de behöfva för att kunna fungera väl, allt för ofta gjort sig gällande för att ej böra befaras möta äfven här, hade komitén, med anslutning till riksdagsskrifvelsen d. 25. April 1896, ansett sig böra genom maximisiffrans nämnda begränsning motverka den formalistiska åskådning som anser att blott barnet insatts i en anstalt, man ock gjort allt hvad man bort göra. Komitén kände sig nog skyldig tillse att icke genom för stark inskränkning af skyddslingarnes antal deras uppfostran skulle bli allt för kostsam; men den måste å andra sidan beakta hurusom derest antalet barn finge utan begränsning utsträckas till hvilken siffra som helst, uppfostringsarbetet lätt skulle alldeles omöjliggöras. Den föreslog därför en maximisiffra af 30 barn för hvarje hem, dock så att, derest ett hem verkligen så anordnades att det utan men för uppfostringsarbetet kunde mottaga flera, Konungen skulle ega medgifva ökning af sagda siffra. Denna uteslöts emellertid ur det kungl. förslaget. Särskilda utskottet fann sig dock böra tillstyrka dess återinsättande. Det påvisade hurusom i följd af motiveringen i det kungl. förslaget, det kunde antagas leda till ganska olika följder, om riksdagen antog komiténs eller Konungens förslag. Såsom sin öfvertygelse uttala utskottet att de små hemmen borde tillmätas ett afgjort företräde. Ett stort barnantal medförde icke blott den olägenheten att föreståndaren, som ju äfven med allt skäl nämdes husfader, samt husmodern icke kunde så som erfordrades träda i personlig beröring med hvarje skyddsling eller på honom utöfva ett tillräckligt individualiserande, handledande inflytande, utan ledde jemväl till den menliga följden att anstaltens samtliga lokaler måste göras så stora att de miste sin hemliknande prägel. Jag tror heller icke vara möjligt förneka det okloka uti att uppfostra fattiga barn till en i allmänhet anspråkslös ställning i lifvet i anstalter, som till följe af skyddslingarnas stora

antal måste i allt utrustas på ett sätt och med en komfort, hvartill intet motstycke finnes i de hem, dit man söker införa dem såsom tjenare. Vana som de äro att vid motsvarande göromål i anstalten blott behöfva vrida på en kran, trycka på en knapp o. s. v. för att hafva utfört sin afsedda gerning, möta de med missnöje en anställning, som på helt annat sätt tar deres arbetskraft i anspråk; från första ögonblicket vantrivas de och söka sig så fort som möjligt »till staden«, der allt är mera beqvämt. Men man ville dock just hålla dem borta från staden med dess många frestelser; man ville just söka att hålla dem kvar i hemmen på landsbygden. Riksdagen visade sig ock genom att antaga komiténs, af utskottet tillstyrkta formulering af punkten, gilla detta åskådningssätt.

Äfven i denna lag återfinner man bestämmelsen om rätt för styrelse att efter ett år eller ännu tidigare, der i särskildt fall omständigheterna sådant påkalla, tillsvidare eller för viss tid för vård och uppfostran öfverlemna skyddsling till enskildt hem eller anställa honom i arbete, tjänst eller yrke, dock med rätt och pligt att återtaga honom, om hans uppförande eller annat förhållande skulle dertill föranleda. Bestämmelsens grund är att finna i alltid samma uppfattning af uppfostringsanstalten såsom ett blott palliativ för uppfostran i ett verkligt hem. Finnes ett sådant att anlita, bör det ock ske, der hufvudvillkoret i 15 § 4 mom. befinnes kunna af detsamma fyllas.

Skyddshems styrelse åligger ock att, då skyddsling vunnit nödig stadga, besluta hans utskrifning, hvilken icke får uppskjutas utöfver hans adertonde år. Vid sin afgang skall han tillgodoses med lämplig anställning och nödig utrustning. Motsvarande bestämmelser rörande barnavårdsnämnds förhållande till dem, som genom nämndens försorg öfverlemnats till enskildt hem eller barnhem, förekomma i lagens 20 §. Nämndens tillsynspligt öfver dessa räcker till deras myndighetsålder; intill deras 18:de år utser nämnden för dem tjänst eller anställning, hvilken de ej utan näm-

dens tillstånd få lemna före uppnåendet af sagda ålder. Erfarenheten har nämligen visat hurusom dåliga föräldrar ej sällan söka locka sina barn åter för att af dem betjena sig till och med på det mest upprörande sätt. Lagen vill med anförda bestämmelse motverka försöken att tillintetgöra hvad samhället med så mycken möda för de unges räddning påkostat och bragt till stånd.

En viktig omständighet, ja, så viktig, att utan den hela lagstiftningen sväfvande i luften, beröres i lagens 14 §. »För hvarje länstingsområde samt för hvarje stad«, heter det i denna, »som ej deltagar i landsting, bör finnas nödigt antal skyddshem. Hafva sådana hem till erforderligt antal icke kommit till stånd på annan väg, böra landsting eller stadsfullmäktige låta sig angeläget vara att draga försorg om deras upprättande«. Alldeles samma ordalydelse eger stadgandet i 17 § af komitéförslaget. Man må väl med skäl förundra sig öfver dessa §§:s undfallande form. Skulle ej varit bättre på sin plats att lagen bestämdt föreskrifvit upprättandet af det antal skyddshem, som visades nödigt, och stadgat de former, som för deras bringande till stånd vore att anlita?

Jo, förvisso. Det var först efter mycket öfvervägande komitén beslöt att stanna vid sagda sitt »sväfvande« förslag. Och anledningen var helt enkelt: försigtighet. Man ville ej genom bestämda kraf från början uppkalla fiender, som af motvilja mot ökade utgifter skulle bekämpa sjelfva lagförslagen. Det ansågs klokare att genom en blott uppmaning till vederbörande visa tilltro till deras pligtkänsla och hjertelag; dermed hoppades man komma längst. Ännu är det för tidigt att söka bedöma i hvad mån hoppet förverkligats; men jag tror ej, att det skall komma på skam.

Att barn af olika kön ej må intagas i samma skyddshem samt att inom sådant skolundervisning ej må trängre begränsas än gällande folkskolstadga bestämmer, torde ock vara att bemärka. Likaså att hvarje skyddshem skall stå under ledning af en styrelse och vara försedt med ett af konungen godkänt reglemente.

I § 18 ålägges barnavårdsnämnd att öfvervaka de barns uppförande och uppfostran, som af nämnden till enskildt hem eller barnhem öfverlämnats; och föreskrifvas dessutom att om dessa tilhöra annan nämnds distrikt, denna skall om deras öfverlemnande ofördröjligen underrättas. Sedan vinner denna nämnd befogenhet att utöfva tillsyn äfven öfver sådana barn. Stadgandet motiveras särskildt af den nödvärnsrätt, landkommuner böra tillerkännas gentemot utackorderings-invasioner af de större städernas förvildade ungdom. Om denna genom sin vanart utöfvar menlig inverkan på andra barn, skall distriktets nämnd härom underrätta den nämnd, som der placerat »smittämnet»; leder sådant meddelande icke till åsyftad verkan, skall den förra nämnden anmäla förhållandet hos sin länstyrelse, som sedan i enlighet med anvisningen 18 §:s 4 mom. ingriper. I §§ 23—26 bestämmes rörande uppfostringskostnaden och godtgörelse därför. Den betraktas såsom kostnad för lemnad fattigvård. Till styrelse för skyddshem utgår dessutom för hvarje på grund af lagen i skyddshemmet intaget barns vård ett årligt statsbidrag af 100 kronor för den tid det derstädes vårdas; och till barnavårdsnämnd för betäckande af de för barns uppfostran i enskildt hem eller barnhem eller under anställning i arbete, tjänst eller yrke uppkomna kostnader, som lagen ålägger nämnden att bestrida, ett årligt statsbidrag af 40 kronor om barnet vårdas i barnhem och hälften af kostnadsbeloppet, dock ej öfver 25 kronor, om barnet är anförtrodt åt enskildt hem eller anställdt i arbete, tjänst eller yrke. Ett förslagsanslag å 70,000 kronor är för detta ändamål af riksdagen ställdt till konungens förfogande. Om jag slutligen ock nämner att komiténs förslag om skydds- och barnhemmens öfvervakande genom vederbörande folkskoleinspektörer, på tillstyrkan af särskilda utskottet förordades af riksdagen och sedan ock af konungen föreskrifvits, torde jag hafva kommit till slut med min i fråga om dessa lagar, i enlighet med den högtärade tidskriftsredaktionens önskan föresatta uppgift.

*

*

*

Enligt de officiella uppgifter, som af komitébetänkandet den 26 Okt. 1899 meddelas, funnos då i Sverige för mottagande af såväl minderåriga förbrytare som vanartade barn följande anstalter: åkerbrukskolonien Hall vid Södertelje, Lindgrenska tras-skolan i Stockholm, denna stads uppfostringsanstalt vid Skrubba, räddningshemmet vid Folåsa i Östergötland, Råby räddningsinstitut i Malmöhus län, Hallands läns uppfostringsanstalt å Måshult, räddningsinstitutet å Hisingen för gossar från Göteborgs stad, Lidköpings räddningshem och Malmö stads »internat«. Uppfostringsanstalter för dels vanartade, dels ock i sedligt afseende försummade barn voro: Fröbergiska anstalten å Norrgård vid Kalmar, anstalten vid Gullgrufvan i Gefleborgs län, skyddshemmet för flickor å Stora Ersta vid Stockholm, Göteborgs afsöndrings-skola samt Gefle stads uppfostringshem i Torsåker. Såsom endast barnhem upptagas: allmänna barnhusinrättningen, frimurarebarnhuset, Murbeckska uppfostringsinrättningen, Malmqvistska barnuppfostringsanstalten, Axel och Sofia Alms stiftelse, alla i Stockholm, samt ett mycket stort antal öfver hela riket i städer och å landsbygd förekommande stiftelser, som vare sig i egna anstalter eller genom utackorderande af omhändertagna barn lemna sådana uppfostran och vård.

De belopp, som människokärleken för detta ändamål sammanskjutit, uppgå till millioner. Sedan våra nya barnavårdslagar träd i kraft, hafva på flera håll nya företag i samma syfte planlagts, och staten sjelf öppnar snart å Bona i Östergötland en ny uppfostringsanstalt för minderåriga förbrytare. Vi måste ega rätt att förvänta lyckliga verkningar af detta räddningsarbete till en annars lätt för alltid vilsekommen ungdoms förmån. Ingenting är säkrare än att det på samma gång är ett arbete till förmån för samhället sjelft.

Sigfrid Wieselgren.

Vand- og Brødstraffens Indflydelse paa Legems- vægten.

Af Professor Harald Westergaard.

Vejninger af Arrestanter, som udsone Vand- og Brødstraffe, frembyde i dobbelt Retning en betydelig Interesse. For det første hører Straffen og dens Fuldbgyrdelse til vore Dages aabne Spørgsmaal; som alt hvad der er overleveret fra Fortiden, kommer det under Diskussion, idet man søger at komme paa det rene med, om Straffen opfylder de Fordringer, Humanitetsfølelsen maa stille. Men dernæst maa man overhovedet være taknemmelig for ethvert Bidrag til Antropometrien, der kommer frem, og ikke mindst, naar det drejer sig om Vejninger af det menneskelige Legeme. Man kender i det hele taget kun lidet til Vægtforandringer af Menneskelegemet under forskellige Forhold. Netop i Fængslerne kan man forholdsvis let indsamle saadanne Iagttagelser og skaffe et nogenlunde ensartet Materiale til Veje, der lader enkelte, bestemte Aarsager komme tydelig frem.

Materialet til nærværende lille Afhandling skylder jeg Hr. Fængselsinspektør *Grundtvig*, der med stor Beredvillighed har overladt mig Udskrifter vedrørende 1278 Mænd og 188 Kvinder, der have siddet paa Vand og Brød i Vestre Fængsel og paa Kristianshavn, idet der for hver Fange er blevet foretaget Vejninger ved Begyndelsen og Slutningen af hvert af de Tidsafsnit, hvori Afsoningen foregaar. Under-

søgelsen danner i øvrigt et Led i en Række af antropometriske Undersøgelser, som ere planlagte af en Komite, bestaaende af Generallæge *Laub*, Politilæge *S. Hansen* og mig, og hvorved vi haabe at kunne afhjælpe et Savn, der er saa meget desto føleligere, fordi der i et lille Folk, som det danske, med dets let overskuelige Forhold, maa siges at være særlige Betingelser for frugtbringende antropometriske Undersøgelser.

Selvfølgelig kan man ikke af et Materiale som det her foreliggende udlede nogen udtømmende Besvarelse af Spørgsmaalet om Straffens Indflydelse paa Sundheden. Et Vægttab behøver ikke at tyde paa nogen Forringelse i Arbejds-kraft og Helbred, og en Vægtforøgelse er ikke enstydig med en Sundhedsforbedring. Skulde man have Rede paa Fængselskostens Indflydelse paa det menneskelige Legemes hele Tilstand, maatte man have en hel Række af dybt-gaaende fysiologiske Undersøgelser angaaende Stofskiftet til sin Raadighed. Det er kun Fingerpeg til Spørgsmaalets Besvarelse, man kan faa ad denne Vej, men uden Betydning vil et saadant Materiale dog ikke være, og det var ikke utænkeligt, at man ved fortsatte Undersøgelser kunde komme dybere til Bunds, f. Eks. ved at foretage Vejningerne hver Dag, og ved tilsvarende Vejninger af Fanger, der ere paa sædvanlig Fangekost.

De 1466 Fanger fordelte sig efter Straffens Længde saaledes:

	Mænd	Kvinder	Begge Køn
5 Dages Vand og Brød ...	55	5	60
2 Gange 5 Dage	277	45	322
3 — 5 —	246	50	296
4 — 5 —	279	37	316
5 — 5 —	44	6	50
6 — 5 —	377	45	422
Tilsammen...	1278	188	1466

Nogle af disse Grupper ere ikke synderlig talrige, navnlig for Kvindernes Vedkommende, men andre Grupper ere saa talrige, at man med god Grund tør vente nogenlunde paalidelige Resultater.

I Gennemsnit vejede Mændene ved Indsættelse i Arresten 136 \mathcal{W} og Kvinderne 120. Vejningen er foregaaet paa en almindelig Decimalvægt, og Fangen har under Vejningen Klæder paa, men ikke Skotøj. Dragten vejer c. 5—6 \mathcal{W} . En mandlig Fange har saaledes i Gennemsnit i nøgen Tilstand vejlet godt 130 \mathcal{W} . Man kan nu spørge, om dette Tal er over eller under det gennemsnitlige i den danske Befolkning. Nogen Vejledning til Besvarelse af dette Spørgsmaal har man i Vejninger af danske værnepligtige*). Ved Vejning paa den københavnske Session har man for 4203 værnepligtige fundet en gennemsnitlig Nettovægt af 123 \mathcal{W} . For at kunne sammenligne dette Tal med det ovenanførte maa man erindre, at Sessionsvejningerne gælde unge Mennesker, medens Fængselsmaterialet omfatter en stor Mængde Aldersklasser. Som bekendt tiltager Vægten i Regelen noget med Aarene, og dette viser sig ogsaa her, som det straks skal paavises, men for de 22-aariges Vedkommende afviger Vægten meget lidt fra den gennemsnitlige Vægt for alle Aldere, og man kommer saaledes til det Resultat, som vistnok vil undre de fleste, at de mandlige Fanger gennemsnitlig veje nogle \mathcal{W} mere end jævnaldrende værnepligtige. Raadfører man sig med de Vægttavler, Livsforsikringsselskaberne have tilvejebragt, finder man et lignende Resultat, idet livsforsikrede unge Mænd med den Legemshøjde, som er almindelig for danske, synes at veje mindre end en Fange paa Vand og Brød i Gennemsnit vejer**). Om dette mulig kan bringes i Forbindelse med Nydelsen af Alkohol og saaledes i Virkeligheden tyde paa en ringere Sundheds-

*) Søren Hansen: Sessionsvejningerne i København 1903 (Militærlægen XII, 1904).

***) Joh. Hassing: Om Maaling og Vejning af livsforsikringssøgende (Bibl. for Læger 1903).

tilstand, maa henstaa til Besvarelse fra mere sagkyndig Side. Ikke heller synes Kvinderne at være undervægtige. Efter Livsforsikringsstatistikken kan man vistnok regne, at en Mand og en Kvinde af samme Højde gennemsnitlig afvige godt 6 \mathcal{Z} i Vægt, og idet Kvindernes Højde tilmed i Regelen er 6—7 pCt. lavere end Mandens, faar man et yderligere Fradrag af en halv Snes Procent af Mandens Vægt. Dette giver et mindre Tal, end man finder ved Vejninger af kvindelige Arrestanter, hvis Vægt alt i alt kun er c. 12 pCt. lavere end de mandlige Fangers. Nu er ganske vist hele denne Beregning meget usikker, fordi man her maa drage forskellige Iagttagelsesomraader ind, men uden Interesse er Sammenligningen dog næppe. Hverken de mandlige eller kvindelige Arrestanter synes efter dette at have en lille Gennemsnitsvægt, selv om man selvfølgelig mellem dem kan gøre Regning paa at finde adskillige underernærede Individider.

Nedenstaaende Tavle viser Mændenes Fordeling efter Vægt:

10 Mænd vejede	89—100 \mathcal{Z}
30 — —	100—110 -
134 — —	110—120 -
252 — —	120—130 -
176 — —	130—135 -
196 — —	135—140 -
281 — —	140—150 -
127 — —	150—160 -
46 — —	160—170 -
16 — —	170—180 -
7 — —	180—190 -
3 — —	190—197 -
<hr/>	
1278 Mænd vejede	89—197 \mathcal{Z}

Denne Fordeling efter Legemsvægt svarer ganske godt til, hvad man kan vente. Som bekendt er Fordelingen efter Legemshøjde omkring Gennemsnittet meget regelmæssig.

Ved Vægten er der derimod sædvanligvis en kendelig Skævhed i Fordelingen; det er lettere at finde Mennesker med en særlig stor end med en særlig lille Legemsvægt. En enkelt Kæmpe, der er noteret i Fængslets Bøger med 248 \mathcal{W} , er ikke med i nærværende Materiale; han vejede altsaa næsten 3 Gange saa meget som den Fange, der havde mindst Vægt. Skævheden er dog ikke større end, at man i Praksis rolig kan bruge de sædvanlige Kriterier fra Sandsynlighedsregningen til Bedømmelse af tilfældige Afvigelser fra Gennemsnittet. »Middelfejl« viser sig her at være c. 14 \mathcal{W} , idet omtrent $\frac{2}{3}$ af Fangerne afvige mindre end 14 \mathcal{W} fra Gennemsnitsvægten. Med denne Kendsgerning som Udgangspunkt finder man atter, at Gennemsnitsvægten for de 1278 mandlige Fanger har en Middelfejl af c. 0,1 \mathcal{W} , saa at man tør hævde, at den højst afviger 1—2 \mathcal{W} fra Sandheden. Større bliver selvfølgelig Usikkerheden, naar man deler Materialet i Smaagrupper, saaledes som i nedenstaaende Tavle, der viser Vægtens Afhængighed af Alderen:

Alder	Mænd		Kvinder	
	Antal	Gennemsnits Vægt i \mathcal{W}	Antal	Gennemsnits Vægt i \mathcal{W}
18 Aar	119	123,7	21	118,1
19—20	209	132,1	50	119,3
21—22	191	135,6	16	119,4
23—24	150	138,0	13	119,1
25—29	266	138,6	36	116,3
30—39	207	140,5	27	122,9
40—49	101	140,7	20	124,1
50—62	35	135,0	5	121,3
Tilsammen 1278		136,1	188	119,7

Der er her foregaaet en Udjævning ved at flere Aldersaar er slaaet sammen. Som et Vidnesbyrd om Usikkerheden i Resultaterne skal jeg anføre, at de 108 19-aarige gennemsnitlig vejede 133 \mathcal{W} , de 101 20-aarige derimod kun 131. Trods Usikkerheden giver Tavlen for Mændenes Vedkom-

mende et ret tydeligt Billede af Vægtens Afhængighed af Alderen: en betydelig Forøgelse fra 18 til 19 Aar, derefter en langsommere Stigning, indtil der i de højere Aldere synes at indtræde en Reaktion, der svarer meget godt til, hvad Livsforsikringsstatistikken oplyser.

Noget vil Fordelingen af samtlige Fanger efter Vægt altsaa ændre sig, naar man udskyder den yngste Aldersklasse. Man har saaledes følgende Tal for Mænd:

	Legemsvægt			Tils.
	under 110 ℥	110—149 ℥	150 ℥ og derover	
18 Aar	18	98	3	119
19—	2	94	12	108
20—29	8	598	102	708
30—39	4	151	52	207
40 og derover	8	98	30	136
Tilsammen:	40	1039	199	1278

Medens en Syvendedel af de 18-aarige vejer mindre end 110 ℥, gælder dette kun 2 pCt. af de andre, og medens kun ganske enkelte 18-aarige veje mere end 150 ℥, er iøvrigt hver sjette Mand naaet op over denne Grænse. Naar det gælder Spørgsmaal om Fordelingen efter Vægt, vil man derfor ofte kunne staa sig ved at holde sig til de Aldere, hvor Væksten er omtrent afsluttet.

Vand- og Brøds-Diæten bestaar af 1 ℥ Rugbrød hver Morgen og Middag, og Salt og Vand efter Behag. Paa Mellemdagene gives sædvanlig Fangekost, for saa vidt vedkommende ikke faar anden Kost tilbragt eller faar Tilladelse til at opholde sig udenfor Arresten. Næringsværdien af Fangekosten vil i Gennemsnit stille sig saaledes, at Fangen daglig faar omtrent 115 Gram Æggehvide, 64 Gram Fedt og 457 Gram Kulhydrater.

Mellemdagenes Antal varierer noget efter Straffens Længde. Ved en langvarigere Vand- og Brødstraf er Mellemdagenes Antal i Begyndelsen saa godt som altid 2; efterhaanden som Straffen skrider frem, nøjes man for en

Del Fanger med 1 Dag, sædvanligvis for at imødekomme deres Ønske om snart at komme ud; men for andre Fanger, hvis Helbred maaske vil lide ved en alt for forceret Gennemførelse af Straffen, sættes Antallet op til 3 eller endog 4. Ved de kortvarigere Straffe nøjes man ofte med 1 Dag. I Gennemsnit kan man sige, at naar det gælder det sidste eller næstsidste Mellemlum, er Mellemdagenes Antal for Mænd 1,6; ved det tredje sidste Mellemlum er det 1,7 og ellers netop 2. For Kvinderne stiller det sig lidt anderledes, saaledes som nedenstaaende Oversigt viser:

Gennemsnitligt Antal Mellemdage.

	1ste Mellemlum	2det Mellemlum	3die Mellemlum	4de Mellemlum	5te Mellemlum
Mænd:					
6 Gange 5 Dage	2,0	2,0	1,7	1,5	1,6
5 — 5 —	2,0	2,0	2,1	1,9	»
4 — 5 —	1,7	1,6	1,8	»	»
3 — 5 —	1,7	1,6	»	»	»
2 — 5 —	1,6	»	»	»	»
Kvinder:					
6 — 5 —	2,0	2,0	2,1	2,1	2,2
5 — 5 —	2,0	2,0	2,0	2,0	»
4 — 5 —	2,0	2,0	2,1	»	»
3 — 5 —	2,0	1,2	»	»	»
2 — 5 —	1,1	»	»	»	»

For nu at undersøge, hvor meget der tabes i Vægt ved de forskellige Straffe, kan man først spørge om Gennemsnitsvægten ved Straffens Begyndelse og Slutning. Man faar da følgende Resultat:

	Antal	Gennemsnitlig		Tab i Vægt
		Begyndelsesvægt	Slutningsvægt	
6 Gange 5 Dage	377	138,0	131,0	7,0
5 — 5 —	44	134,7	128,6	6,1

		Gennemsnitlig			
		Antal	Begyndelsvægt	Slutningsvægt	Tab i Vægt
			℥	℥	℥
4	Gange 5 Dage	279	136,7	131,2	5,5
3	— 5 —	246	134,7	130,2	4,5
2	— 5 —	277	134,0	130,2	3,8
1	— 5 —	55	136,0	133,4	2,6
Kvinder:					
6	— 5 —	45	118,6	113,5	5,1
5	— 5 —	6	122,4	118,5	3,9
4	— 5 —	37	122,1	117,0	5,1
3	— 5 —	50	119,8	115,2	4,6
2	— 5 —	45	119,1	115,8	3,3
1	— 5 —	5	112,3	109,9	2,4

I Gennemsnit taber en Mand altsaa 7 ℥ ved en Straf af 6 Gange 5 Dage. Ved en Straf af 5 Dage alene mister han derimod 2,6 ℥, altsaa forholdsvis mere. Man kan imidlertid ikke heraf uddrage den Slutning, at Menneskelegemet efterhaanden tilpasser sig til Vand- og Brøds-Diæten, idet man selvfølgelig maa tage Mellemdagene med i Beregning, da en Del af Vægttabet kan erstattes ved disse; for Kvindernes Vedkommende vilde man nærmest udtyde Tallene saaledes, at Legemet reagerer mindre overfor Straffen end hos Mændene. Jeg skal nedenfor vende tilbage hertil.

For at komme nærmere til Bunds i Spørgsmaalet om, hvilken Indflydelse Straffens Varighed har, kan man begynde med at undersøge Virkningen af en Straf af 6 Gange 5 Dages Vand og Brød. For de 377 Mænd, der have været denne Straf undergivne, stiller Forholdet sig i Gennemsnit saaledes:

		Vægttab		Vægtforøgelse	
		første 5 Dage	2,9 ℥	1ste Melletrum	2,4 ℥
2den	Gang 5 Dage	2,9	-	2det	—
3die	— 5 —	3,1	-	3die	—
4de	— 5 —	3,1	-	4de	—
5te	— 5 —	3,2	-	5te	—
6te	— 5 —	4,9	-	»	—

Hvert Fastetidsrum af 5 Dage bringer altsaa Vægten ned med c. 3 \mathcal{L} , og de følgende Mellelrum erstatte da det meste af Tabet. Efter 5 Gange at have siddet paa Vand og Brød er Fangen ved Begyndelsen af de sidste 5 Dage kun gaaet c. 2 \mathcal{L} ned i Vægt, og det vilde vel næppe være urimeligt at antage, at en lille Forøgelse af Mellemdagenes Antal vilde erstatte dette lille Tab fuldstændigt; men i det 6te Fastetidsrum gaar Vægten saa paa én Gang ned med næsten 5 \mathcal{L} .

Spørger man om de daglige Vægtforandringer, bliver Resultatet omtrent følgende:

	Dagligt Vægttab		Daglig Vægtforøgelse
første 5 Dage	0,6 \mathcal{L}	1ste Mellelrum	1,2 \mathcal{L}
2den Gang 5 Dage	0,6 -	2det	— 1,4 -
3die — 5 —	0,6 -	3die	— 1,4 -
4de — 5 —	0,6 -	4de	— 1,7 -
5te — 5 —	0,6 -	5te	— 1,9 -
6te — 5 —	1,0 -	>	— > -

Det er vel nok muligt, at det er den første af Mellemdagene, der hjælper Vægten bedst op, og at Vægtforøgelsen senere gaar langsommere; noget paavirkes ogsaa Tallene ved den Udvalgelse, der foregaar, idet de, der menes at lide mest ved at sidde paa Vand og Brød, faa flere Mellemdage; dette kan man finde adskillige Vidnesbyrd om; saaledes kunde de 18-aarige, der sad paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage og i sidste Mellelrum kun havde 1 Mellemdag, opvise en større Vægtforøgelse end de, der have 4 Dages Mellelrum. I god Overensstemmelse med dette staar den Kendsgerning, at de sidste kortvarige Mellelrum ere forholdsvis mere effektive end de første.

Vil man nu forsøge at fortolke disse Resultater, fristes man til at drage den Slutning, at den lange Vand- og Brødstraf tærer forholdsvis stærkt paa Arrestanten. Denne har i Begyndelsen nogen Modstandskraft, men efterhaanden undergraves den, og dette skulde være Grunden til, at de

sidste 5 Dage tage saa stærkt paa Vægten. Men en nærmere Undersøgelse af de andre Straffe vil vise, at denne Forklaring ikke er tilstrækkelig.

Man har saaledes ved en Straf af 5 Gange 5 Dage følgende Tal:

	Vægttab i Gennemsnit		Vægtforøgelse i Gennemsnit
første 5 Dage	2,5 \bar{w}	1ste Melletrum	2,2 \bar{w}
2den Gang 5 Dage	2,8 -	2det —	2,8 -
3die — 5 —	3,1 -	3die —	2,5 -
4de — 5 —	3,0 -	4de —	2,3 -
5te — 5 —	4,5 -	» —	» -

Atter ser man, hvorledes de 4 Melletrum, tilsammen c. 8 Dage, ophjælpe Tabet stærkt (med omtrent 1,2 \bar{w} daglig), saa at det samlede Tab ved Begyndelsen af de sidste 5 Dage kun er 1,6 \bar{w} , et Tal, der svarer ganske godt til det ovenfor ved 6 Gange 5 Dage fundne; men det følgende Tidsafsnit bringer da paa en Gang et Vægttab af 4 $\frac{1}{2}$ \bar{w} .

Denne Straffelængde er imidlertid ikke videre fyldigt repræsenteret, saa at man ikke tør tillægge disse Erfaringer nogen videre Betydning. Anderledes stiller det sig derimod ved de følgende tre Straffelængder.

Naar Straffen er 4 Gange 5 Dage, faar man følgende Tal:

	Vægttab i Gennemsnit		Vægtforøgelse i Gennemsnit
første 5 Dage	2,6 \bar{w}	1ste Melletrum	2,0 \bar{w}
2den Gang 5 Dage	2,5 -	2det —	2,1 -
3die — 5 —	2,6 -	3die —	2,6 -
4de — 5 —	4,5 -	» —	» -

Mellemdagene bringe Vægten op med c. 1,3 \bar{w} pr. Dag, og ved Begyndelsen af de sidste 5 Dage har Arrestanten gennemsnitlig mistet 1 \bar{w} , lidt mindre end Fangerne paa 6 Gange 5 Dage have mistet efter en lignende Tid. Men

atter ser man i det sidste Tidsafsnit en forholdsvis stor Vægtnedgang paa $4\frac{1}{2}$ \bar{w} , medens Fanger paa 6 Gange 5 Dage i det fjerde Tidsafsnit kun mistede 3,1 \bar{w} .

Ved 3 Gange 5 Dage faar man nu atter følgende Tal:

	Vægttab i Gennemsnit	1ste Mellemrum	Vægtforøgelse i Gennemsnit
første 5 Dage	2,0 \bar{w}	—	1,8 \bar{w}
2den Gang 5 Dage	2,5 -	2det —	2,2 -
3die — 5 —	4,0 -	» —	» -

Der er indvundet i Mellemrummene 1,2 \bar{w} pr. Dag og tabt i de første to Tidsrum med Vand- og Brød-Diæt 0,45 \bar{w} pr. Dag. Det sidste Straffeafsnit bringer paa ny en stærk Nedgang i Vægten, af 4 \bar{w} , altsaa 0,8 \bar{w} pr. Dag.

Ved en Straf af 2 Gange 5 Dage faar man først et Tab af 2,1 \bar{w} , der ved Mellemdagene næsten erstattes ved en Vægtforøgelse af 2 \bar{w} , men i det sidste Afsnit gaar Vægten ned med 3,7 \bar{w} . Endelig omtaltes det ovenfor, at den ikke videre stærkt repræsenterede Straf af 1 Gang 5 Dage medførte et Vægttab af 2,6 \bar{w} .

Man kunde sammenstille de vundne Resultater saaledes:

	Gennemsnitligt Vægttab i de sidste 5 Dage	Gennemsnitligt Vægttab i de øvrige Afsnit
6 Gange 5 Dage	4,9 \bar{w}	3,0 \bar{w}
5 — 5 —	4,5 -	2,9 -
4 — 5 —	4,5 -	2,6 -
3 — 5 —	4,0 -	2,3 -
2 — 5 —	3,7 -	2,1 -
1 — 5 —	2,6 -	» -

Begge Talrækker vise en Aftagen i Vægttabet fra Trin til Trin, og trods Afvigelser i det enkelte i de Oversigter, der ere meddelte i det foregaaende, tør man maaske i det hele taget sige, at denne Aftagen vidner om, at Straffens Virkning er noget stærkere, jo længere Straffetiden varer. Denne gradvise Stigning i Straffens Virkning

faar saa i det sidste Straffeaafsnit en yderligere Impuls, idet Vægten gaar uforholdsmæssig meget ned.

Man kan vanskelig undgaa at sætte denne pludselige Forandring ved det sidste Afsnit af Straffen i Forbindelse med psykiske Virkninger af Straffen. En letsindig Natur vil maaske, naar Straffen lider mod Enden, og Friheden begynder at vinke, vrage noget af den tarvelige Vand- og Brød-Kost og saaledes tabe yderligere i Vægt, men Hovedgrunden er vel snarere en hel anden, at en Fange, der snart skal ud af Fængslet, begynder at spekulere over, hvad der nu skal blive af ham, naar han faar sin Frihed, og ganske naturlig kommer da hans Almenbefindende til at lide.

For at anstille en Prøve paa, om der kan være noget i denne Forklaring, kan man udskille de Personer, som løslades paa Mellemdagene. De blive altsaa ikke saaledes afskaarne fra det daglige Forretningsliv som de andre, de ere maaske ogsaa gennemgaaende bedre situerede og behøve ikke i samme Grad som de Fanger, der ere inde-spærrede i hele Straffetiden, at spekulere over Fremtiden. Materialet er selvfølgelig meget begrænset, da Løsladelse paa Mellemdagene er forholdsvis sjælden, men noget kan man dog maaske nok se af følgende Tal. Alt i alt drejer det sig om 97 Personer, der i det sidste Straffeaafsnit gennemsnitlig tabte 2,9 \mathcal{W} . I de øvrige Straffeaafsnit var den gennemsnitlige Nedgang 2,1 \mathcal{W} . Forskellen er altsaa langt mindre end i Almindelighed. Det kan for Fuldstændigheds Skyld anføres, at Opgangen i Vægt i Mellemmrummene var gennemsnitlig 2 \mathcal{W} .

For Kvindernes Vedkommende er Materialet ikke videre stort, og det er vanskeligt at faa noget tydeligt Indblik i Forholdene. Alt i alt var det gennemsnitlige Tab i det sidste Straffeaafsnit 2,9 \mathcal{W} , i de øvrige 2,6 \mathcal{W} , og Opgangen i Mellemmrummene 2,0 \mathcal{W} . Der er altsaa ogsaa her en noget større Nedgang i Vægten i det sidste Tidsaafsnit end i de øvrige, men Differentsten er langt mindre end almindelig

for Mændene. Der turde jo nu ogsaa være en betydelig Forskel mellem Mændenes og Kvindernes Forbrydertyper, som kan bidrage til at forstaa, hvorfor det sidste Straffesafsnit giver forholdsvis mindre Vægttab for Kvinder end for Mænd. Vel er det kun faa Kvinder, der straffes med Fængsel paa Vand og Brød for Erhverv ved Utugt, idet man langt hyppigere anvender simpelt Fængsel eller Anbringelse i en Tvangsarbejdsanstalt, men en ikke ringe Del af de straffede Kvinder er dog vel løse Eksistenser, der ikke hemmes synderligt i deres Virksomhed ved et kort Fængselsophold; andre af de straffede Kvinder vende tilbage til deres Hjem. I de første Afsnit af Straffetiden virker Vand- og Brød-Diæten derimod nok saa kraftig paa Kvinderne som paa Mændene; sætter man Vægttabet i Forhold til Legemsvægten, kan man sige, at det snarest er større for Kvinden end for Manden. Opgangen i Vægt paa Mellemdagene er knap saa stor som hos Mændene. I Gennemsnit vindes pr. Dag lidt over 1 ℥.

Hvilken Indflydelse øver nu Alderen paa Virkningen af Vand- og Brødstraffen? Herpaa vil nedenstaaende Oversigt give nogen Oplysning. De to Grupper: 5 Gange 5 Dage og en Gang 5 Dage er udeladt, da Materialet her er saa begrænset.

Alder	Antal Mænd	Vægttab i ℥ i de sidste 5 Dage	Vægttab i ℥ i den øvrige Tid	Samlet Vægttab i ℥
6 Gange 5 Dage.				
18—29 Aar....	284	4,9	2,1	7,0
30—39 »	60	4,1	2,2	6,6
40 og derover..	33	5,2	2,5	7,7
4 Gange 5 Dage.				
18—29 Aar....	211	4,4	0,9	5,3
30—39 »	44	4,4	1,5	5,9
40 og derover..	24	5,7	0,9	6,6

Alder	Antal Mænd	Vægttab i \bar{x} i de sidste 5 Dage	Vægttab i \bar{x} i den øvrige Tid	Samlet Vægttab i \bar{x}
3 Gange 5 Dage.				
18—29 Aar	178	3,9	0,6	4,5
30—39 »	42	3,9	0,5	4,4
40 og derover..	26	3,9	0,9	4,8
2 Gange 5 Dage.				
18—29 Aar	192	3,7	0,1	3,8
30—39 »	45	3,6	0,0	3,6
40 og derover..	40	4,0	0,1	4,1

Tallene ere ikke synderlig klare; dog vilde man nærmest være tilbøjelig til at slutte, at de ældre Arrestanter miste mest baade absolut og i Forhold til Legemsvægten. I øvrigt synes Svingningerne nærmest at have Tilfældighedens Præg, og det samme viser sig, naar man deler den yngste Aldersklasse i flere. I hvert Fald kan man paastaa, at Alderens Indflydelse efter disse Erfaringer er særdeles ringe, og man vil uden stor Fejl ved Behandling af Iagttagelserne i andre Retninger kunne undlade at tage Hensyn til Alderen.

Noget større Virkning synes derimod den større eller mindre Legemsvægt at have. Udtager man saaledes de 377 Mænd, der have siddet paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage, og spørger, hvor meget de have tabt i Vægt, faar man følgende Svar:

Vægt	Antal	Gennemsnitligt Vægttab i \bar{x} i de 5 sidste Dage	Vægttab i \bar{x} i den første Tid	Tils.	Det samlede Vægttab i pCt. af Begyndelsesvægten
under 110 \bar{x}	10	4,3	÷ 0,3	4,0	3,8
110—120 -	32	4,6	÷ 0,2	4,4	3,8
120—130 -	70	4,9	1,1	6,0	4,8
130—140 -	104	4,6	2,2	6,8	5,0
140—150 -	90	5,0	2,1	7,1	5,1
150 o. derover	71	5,1	4,0	9,1	5,9
Tils. 377		4,9	2,0	7,0	5,1

Baade absolut og relativt tabe altsaa de svære mest i Vægt, men Vægttabet stiller sig i øvrigt forskelligt, idet de Arrestanter, der have lille Legemsvægt, tabe forholdsvis mest paa Slutningen, ja i den første Del af Straffetiden have de lette Personer endog slet ikke tabt noget, men Tabet for de sværes Vedkommende er ret betydeligt. For at faa dette at se fra en noget anden Side, kan man opstille Erfaringerne paa følgende Maade:

Vægt	Gennemsnitligt Vægttab i hvor af de første 5 Gange 5 Dage	Gennemsnitlig Vægtforøgelse i hvert Mellemlum
under 110 \mathcal{L}	1,9 \mathcal{L}	2,0 \mathcal{L}
110—120 -	2,7 -	2,7 -
120—130 -	2,6 -	2,1 -
130—140 -	3,0 -	2,5 -
140—150 -	3,0 -	2,5 -
150 o. derover	3,9 -	3,1 -

Man ser altsaa, at Arrestanterne holde mindre og mindre Stand, jo større Vægten er, idet de smaa tabe forholdsvis mindre end de store, og hvad der indvindes i Mellemdagene, forslaar mindre og mindre, jo større Legemsvægten er, til at erstatte, hvad der er gaaet tabt; at de 10 Personer under 110 \mathcal{L} endogsaa have Tilvækst i de første 5 Gange 5 Dages Straf, er vel nærmest en Tilfældighed. Resultatet kan ogsaa udtrykkes saaledes, at medens Vægtforøgelsen paa Mellemdagene er nogenlunde ens i Forhold til Legemsvægten, saa er Vægttabet paa Straffedagene forholdsvis betydelig større for de tunges Vedkommende. Det vilde være særdeles interessant at kunne undersøge Vægttabet for de korpulente og for de magre, men hertil giver Materialet ingen Nøgle, idet Legemshøjden ikke er angivet. Man vilde da formentlig finde langt større Uligheder.

Selvfølgelig ere alle de i det foregaaende anførte Tal kun Gennemsnitstal, og endda Gennemsnitstal, som kunne være ufuldkomne nok paa Grund af Materialets Begræns-

ning. Ofte vil man finde Vægttab, som synes at staa i fuldstændig Modsætning til de her fundne Love, ved andre Lejligheder vil man finde Tal, der pege i samme Retning, men med langt stærkere Udslag. Undtagelsesvis gaar f. Eks. Vægten op under Indflydelse af Vand og Brød, ligesom det hænder, at Vægten gaar ned i Mellemdagene. En Fange, der løslodes paa Mellemdagene, vejede f. Eks. 134,7 \mathcal{W} ved Begyndelsen af Straffen, tabte derefter i første Omgang 1,2 \mathcal{W} og vandt i det følgende Mellemrum 4 \mathcal{W} . Det andet Fasteafsnit bragte yderligere Vægten op med 1 \mathcal{W} , og det følgende Mellemrum bragte et Tab af 2 \mathcal{W} ; i det næste Straffeafsnit vandt han endog 2,7 \mathcal{W} , men satte derefter ikke mindre end 5,2 \mathcal{W} til, hvorefter han i sidste Omgang vandt 0,7 \mathcal{W} . Den Art Undtagelser vil ofte nok kunne gribe forstyrrende ind i Tallene. Som et Eksempel paa, hvor store Svingningerne kunne være, skal anføres en anden Fange, der ligeledes løslodes paa Mellemdagene. Hans Begyndelsesvægt var 150½ \mathcal{W} ; han tabte i første Omgang ved Vand- og Brød-Diæten 4 \mathcal{W} , men indvandt paa Mellemdagene ikke mindre end 7,9 \mathcal{W} ; derefter gik der 5,9 \mathcal{W} tabt, men indvandt igen 8,5, hvorefter der i sidste Straffeafsnit gik ikke mindre end 11 \mathcal{W} tabt. Særlig karakteristiske ere Forholdene for den foran omtalte Kæmpe paa 248 \mathcal{W} , der i øvrigt, som nævnt, ikke er med i Statistikken. Han var dømt til 3 Gange 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød og løslodes paa Mellemdagene. Han troede, at Vand og Brød-Diæten vilde bringe ham Døden. Virkningen var ganske vist ogsaa stor, idet han i de første 5 Dage mistede 19½ \mathcal{W} . Mellemdagene bragte imidlertid Vægten op med 11½ \mathcal{W} , hvorefter han paa ny tabte 14 \mathcal{W} og indvandt 9½ \mathcal{W} ; det sidste Fængselsophold bragte Vægten ned med 11½ \mathcal{W} , saa at han alt i alt, da han forlod Fængslet, havde sat 24 \mathcal{W} til, eller en Tiendedel af Vægten. I og for sig staaar jo i øvrigt dette Eksempel ikke i Uoverensstemmelse med de foran anførte Erfaringer om Vægttabene hos de særlig vægtige Fanger.

Endnu skal som sidste Eksempel anføres, at de 27 18-aarige Mænd, som sad i 6 Gange 5 Dage, i Gennemsnit i første Omgang tabte godt $2\frac{1}{2}$ \mathcal{W} . En enkelt Arrestant havde vundet 0,4 \mathcal{W} , en anden endogsaa 1,4, medens til Gengæld en Arrestant havde tabt $5\frac{1}{2}$ \mathcal{W} , en $6\frac{1}{2}$ \mathcal{W} . I øvrigt holdt Vægttabet sig mellem 0,7 og 4,6 \mathcal{W} . Som man ser, drejer det sig her om meget betydelige Afvigelser. Et Studium af disse Afvigelser er nødvendigt til en udtømmende Bedømmelse af de vundne Gennemsnitstal, men jeg skal dog ikke her komme nærmere ind paa dette Spørgsmaal.

Saa vidt mig bekendt foreligger der fra Udlandet kun faa Erfaringer af tilsvarende Art. Her skal anføres Resultatet af nogle Vejninger i Kristiania Distriktsfængsel i 1895*). Disse Vejninger angive dog kun Enderesultater, uden Hensyn til Mellemdagene, og da der er ikke saa ringe Forskel med Hensyn til Straffens Gennemførelse, bliver det meget vanskeligt at drage nogen dybere gaaende Sammenligning. Efter 5 Dages Vand og Brød faar Arrestanten 1 Mellemdag, efter de følgende 5 paa ny 1 Mellemdag, efter den 15de og 20de Dag faar han 2 Mellemdage og efter den 25de endelig 3 Dage.

Længden af Vand- og Brød-Straffen	Antal		Gennemsnitligt Vægttab i \mathcal{W}	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
6—10 Dage	73	19	1,1	1,3
11—15 —	43	13	2,4	2,4
16—20 —	26	10	3,8	3,9
21—25 —	8	4	3,8	3,0
26—30 —	6	1	5,2	2,2

Da Materialet er saa lille, ere Resultaterne underkastede store Svingninger. Kvindernes Vægttab svarer omtrent til Mændenes, medens det i Danmark er noget ringere; men

*) Beretning om Rigets Distriktsfængsler for Aaret 1895, Kristiania 1897 p. 22 f.

Mændene synes efter denne Statistik at tabe noget mindre end i København.

Det vilde være meget interessant, om man kunde indsamle tilsvarende Oplysninger fra andre Fængsler, helst som ved de københavnske Erfaringer med en Række af Vejninger for enhver Arrestant, om muligt med Vejninger hver Dag, og med Tilføjelse af Højdemaalet ved Indsættelsen. Hvad der i det foregaaende kun har kunnet henstilles som Hypotese, vilde da maaske kunne blive fuldstændig belyst.

Harald Vestergaard.